

SLUŽBENI VJESNIK

Broj 2/2023.

BISKUPIJÂ
MOSTARSKO-DUVANJSKE
I TREBINJSKO-MRKANSKE

Službeni vjesnik

Biskupija
Mostarsko-duvanjske i
Trebinjsko-mrkanske

Nakladnik

Biskupski ordinarijat Mostar
Ulica nadbiskupa Čule b.b., 88000 Mostar

Glavni urednik

Don Stipe Gale, kancelar

Odgovorni urednik

Don Nikola Menalo, generalni vikar

Grafička obrada i tisak

Suton Print, Široki Brijeg

Slika na naslovnici

Katedrala i Biskupski ordinarijat u Mostaru

Slika na zaslovnici

Katedrala u Trebinju

SADRŽAJ

Božićna poruka biskupa Petra	119
I. DOKUMENTI SVETE STOLICE	121
Biskupska sinoda – zajedničko pismo Božjem narodu	122
Poruka pape Franje za 38. Svjetski dan mladih – Svetkovina Krista Kralja	124
Poruka pape Franje za Korizmu 2024. godine	127
Poruka pape Franje za 57. Svjetski dan mira	129
II. BISKUPSKA KONFERENCIJA BOSNE I HERCEGOVINE	135
Treći susret članova BK BiH s profesorima Katoličkog bogoslovnog fakulteta i s odgojiteljima Vrhbosanskog bogoslovnog sjemeništa u Sarajevu	136
Sjednica Vijeća za medije Biskupske konferencije Bosne i Hercegovine	137
87. redovito zasjedanje Biskupske konferencije Bosne i Hercegovine	138
Pozdravna riječ domaćina biskupa Komarice na početku 87. zasjedanja Biskupske konferencije Bosne i Hercegovine	140
Uvodni pozdrav nadbiskupa Vukšića na početku 87. zasjedanja Biskupske konferencije Bosne i Hercegovine	141
Priopćenje s 87. redovitog zasjedanja Biskupske konferencije Bosne i Hercegovine	142
Pravilnik o radu i ustroju povjerenstva Biskupske konferencije Bosne i Hercegovine za zaštitu maloljetnika i ranjivih osoba	144
Metropolijski ured za zaštitu maloljetnika i ranjivih osoba	146
Biskupijski povjerenik za zaštitu maloljetnika i ranjivih osoba	148
Konferencija za novinstvo na kraju 87. zasjedanja Biskupske konferencije Bosne i Hercegovine ...	149
Šesti Obiteljski dan i Treći Svjetski dan djedova, baka i starijih osoba	151
Nadbiskup Vukšić na Kupresu predvodio misu uoči Obiteljskog dana i Dana djedova, baka i starijih osoba	152
Biskup Marko Semren predvodio euharistijsko slavlje u Kupresu na Obiteljski dan i Dan djedova, baka i starijih osoba	153
Poruka nadbiskupa Vukšića u povodu obilježavanja nedjelje Caritasa u Bosni i Hercegovini	155

Vijeće za katehezu i novu evangelizaciju BK BiH – poruka na početku školske i vjeronaučne godine 2023./2024.	157
35. sjednica stalnoga vijeća Biskupske konferencije Bosne i Hercegovine	158
Poziv predsjednika Biskupske konferencije BiH nadbiskupa Tome Vukšića na molitvu za sinodu	158
88. redovito zasjedanje Biskupske konferencije Bosne i Hercegovine	159
Priopćenje s 88. redovitog zasjedanja Biskupske konferencije Bosne i Hercegovine	161
Konferencija za novinstvo na kraju 88. zasjedanja biskupske konferencije BiH	162
„Justitia et pax“ BK BiH za izgradnju pravednog mira i sigurne budućnosti u BiH u povodu 28. obljetnice <i>Okvirnog sporazuma za mir u BiH – Daytonskog sporazuma</i> 21. 11. 1995. – 21. 11. 2023.	164
III. MOSTARSKO-DUVANJSKA I TREBINJSKO-MRKANSKA BISKUPIJA	167
Obiteljski dan u Kupresu, nedjelja, 30. srpnja 2023.	168
Odluka o prilogu za misno slavlje	169
Jesenske dekanatske korone	170
Poziv na Svećeničku skupštinu	171
Dan Trebinjsko-mrkanske biskupije	172
Poziv na molitvu za Sinodu	173
Molitva vjernika	174
Poziv na sjednicu Zbora savjetnika	175
Poziv na sjednicu Prezbiterskog vijeća	176
Poziv na sjednicu dekana	177
Duhovne vježbe za svećenike u 2023. godini (II. turnus)	178
Calendarium missarum pro iuventute et familia christiana – Anno 2024.	179
Obveze župa prema biskupijama	180
Otuđenje crkvenih dobara	181
Nove Odredbe o pristojbama na teritoriju Biskupske konferencije Bosne i Hercegovine	182
IMENOVANJA I RAZRJEŠENJA	184
Raspored slavlja sakramenta potvrde 2024.	186
Tečajevi priprave za sakramentalni brak u hercegovačkim središtima i Imotskom za 2024. godinu	188
VIJESTI, OBLJETNICE I SLAVLJA	189
Proslava sv. Ilije u Karmelu sv. Ilije na Buškom jezeru	189
Manifestacija Dužijance upriličena u Mostaru	191
Homilija biskupa Petra Palića na Mladifestu u Međugorju	192

Slavlje doživotnih zavjeta u mostarskoj katedrali	194
Biskup Petar Palić u Šujici	196
Biskup Petar Palić na proslavi svetkovine Uznesenja Marijina u katedrali u Mostaru i u Nevesinju	197
Biskup Petar Palić s bogoslovima završne godine	199
Biskup Petar Palić s vjericima čitateljima katoličkog tjednika „Sonntagsblatt für Steiermark“ ...	200
Blagoslovljen novi bogoslužni prostor na Ivanici u župi Trebinje	201
Svećenička skupština u „Emausu“	202
Predstavljen zbornik radova „Trebinjsko-mrkanska biskupija“	204
Proslavljen dan Trebinjsko-mrkanske biskupije i 57. Svjetski dan društvenih komunikacija u BiH	205
Susret sjemeništara i bogoslova s biskupom Palićem	206
Duhovne vježbe kandidata za primanje svetog reda đakonata	207
Sveta misa za početak akademske godine 2023./2024.	207
Propovijed don Nikole Menala, generalnog vikara u sv. misi na početku akademske godine 2023./2024.	208
Biskup Palić posjetio studentski centar Sveučilišta u Mostaru	210
U listopadu Hercegovina dobila osmoricu novih đakona	211
Duhovna obnova klerika u Došašću	211
Svećenik Mostarsko-duvanjske biskupije don Željko Majić imenovan banjolučkim biskupom	212
Obraćanje biskupa Petra Palića u prigodi imenovanja don Željka Majića banjolučkim biskupom	213
Obraćanje novoimenovanog banjolučkog biskupa mons. Željka Majića	214
Božićni prijam biskupa Petra Palića	215
Pozdravni govor generalnog vikara don Nikole Menala na božićnom prijemu	216
Obraćanje biskupa Petra Palića na božićnom prijemu	217
Slavlje svetkovine Gospodinova rođenja – Božića u Mostaru	218
Proslava župne svetkovine i podjela službi bogoslovima	219
USNUŠE U NADI USKRSNUĆA	
† Fra Filip Sučić	221
† Fra Vinko Kurevija	221
BISKUPOVA KRATKA KRONIKA	
1. srpnja do 31. prosinca 2023.	222

BOŽIĆNA PORUKA BISKUPA PETRA

Što je Božić?

Većina ljudi će reći da se radi o ljubavi, miru i radosti, o zajedničkom vremenu provedenom s obitelji. Jedina riječ koja sažima Božić je ljubav. Božić dolazi i Božić slavimo zbog najveće Božje ljubavi prema svakome od nas.

Od svih religija na svijetu, kršćanska vjera je jedina koja naviješta da nas Bog toliko voli da je postao jedan od nas. To nije sve. Bog nas toliko voli da je postao čovjekom po svome Sinu Isusu da umre za nas kako bismo bili spašeni od svojih grijeha. To je bit kršćanske vjere.

Na Božić slavimo ulazak Svemogućega Boga u našu ljudsku povijest u liku siromašnog i nemoćnog Djeteta. To je otajstvo utjelovljenja. Razlog tomu je jednostavno zato što nas Bog voli i iako smo grešnici, dragocjeni smo u Božjim očima, zapravo toliko dragocjeni i vrijedni ljubavi da je on spreman žrtvovati svoga Sina za naše spasenje.

I ovoga Božića, kao i svih onih prije i onih koji će doći, u svoj poniznosti pratimo pastire i približavamo se štalici. Susrećemo Mariju i Josipa, zatim, klečeći u klanjanju, gledamo dijete Isusa, umotano u pelene dok leži u jaslama. Tamnu noć obasjala je radosna vijest koja prosvjetljuje cijeli svijet, donoseći ispunjenje proročke poruke koju je objavio Izaija iz davnih vremena: „Narod koji je u tmini hodio svjetlost vidje veliku; one što mrklu zemlju obitavahu svjetlost jarka obasja.“ (Iz 9,1)

Našem svijetu uvijek prijete tama. Kao globalna zajednica, iz dana u dan uočavamo da se ravnoteža našega okoliša gubi; stabilnost međunarodnog poretka je potkopana nasiljem ratovanja; dobrobit naše braće i sestara ugrožena je raširenom nepravdom, zlim nakanama i sebičnim ponašanjem pojedinaca. Suočavamo se s izazovima ekonomskih poteškoća. Suočavamo se s neizvjesnošću dok nastojimo definirati smjer svoje budućnosti. U takvim životnim okolnostima s pravom postavljamo pitanje: „Gdje se nalazi svjetlo?“

Jednom je na istoku izašla zvijezda koja je vodila mudrace prema izvoru svake svjetlosti. Ispovijedamo i naviještamo da je Isus Krist, božanska Riječ koja je tijelom postala, istinsko svjetlo koje prosvjetljuje sve ljude. Snagom Duha Svetoga, uz prihvaćanje i zagrljaj pun ljubavi blažene Djevice Marije, u našu je sredinu došao jedinorođeni Sin vječnoga Oca. U apsolutnoj poniznosti bio je, jest i ostaje u našem svijetu, u našim srcima.

Slavlje Božića ne bi smjelo ostati puki spomen na prošli događaj. Prepoznamo u Božiću i vlastitu odgovornost. Pozvani smo svojim načinom života biti graditelji mira i povjerenja, nositelji poruke nade i ohrabrenja u svijetu u kojemu živimo.

U svom pismu „Radost evanđelja“ papa Franjo kaže jasno da biti kršćanin znači biti čovjek „izlaska“. Mi smo kršćani pozvani napustiti vlastite granice i granice našega društva, kako bismo donijeli Isusa svim ljudima. Crkva ne postoji radi same sebe, nego kao Crkva mora nositi Isusovu radosnu vijest svima.

Jer vani, izvan grada, bila je štalica u kojoj je Isus došao na svijet.

Vani, izvan grada, umro je na Kalvariji.

Vani, izvan grada, susretao je Isus mnoge ljude, kojima više nije bilo mjesta u gradu, koji su bili osuđeni, ismijani i odbačeni.

Sa svih strana svijeta, sjevera, juga, istoka i zapada ljudska je obitelj okupljena u Kristu. Dijete u jaslama postat će čovjek na križu, nudeći zagrljaj svoje ljubavi cijelom svijetu. Kao glasnici mira, zagrlimo svakoga, jer smo i sami u novorođenom Spasitelju zagrljeni Božjom ljubavlju. I molimo ga: Svemogući, koji si dijete postao, obasjaj naše noći, prodri u našu ravnodušnost i donesi svjetlo!

Draga braćo i sestre, svima do kojih dođu ove riječi i svim ljudima dobre volje želim blagoslovljen i radostan Božić i mirom ispunjenu novu 2024. godinu.

O Božiću 2023.

✠ Petar Palić, biskup

I.
DOKUMENTI SVETE STOLICE

BISKUPSKA SINODA – ZAJEDNIČKO PISMO BOŽJEM NARODU

Svijet u kojemu živimo i koji smo pozvani ljubiti i služiti mu i u njegovim proturječjima, zahtijeva jačanje sinergije na svim područjima poslanja Crkve

Drage sestre, draga braćo,

Dok se rad prvog zasjedanja XVI. Opće redovne skupštine Biskupske sinode bliži kraju, želimo zajedno sa svima vama zahvaliti Bogu za lijepo i bogato iskustvo koje smo upravo proživjeli. Proživjeli smo ovo blagoslovljeno vrijeme u dubokom zajedništvu sa svima vama. Podržavale su nas vaše molitve dok smo u sebi nosili vaša očekivanja, vaša pitanja, pa i vaše strahove. Prošle su već dvije godine otkako je, na zahtjev pape Franje, započeo dugi proces slušanja i razlučivanja, otvoren za sav Božji narod, bez iznimke, da pod vodstvom Duha Svetoga „hode zajedno“ učenici misionari nasljedovatelji Krista Isusa.

Zasjedanje koje nas je okupilo u Rimu 30. rujna predstavlja važnu etapu u ovom procesu. Na mnogo načina, bilo je to iskustvo bez presešana. Po prvi put, na poziv pape Franje, muškarci i žene bili su pozvani, temeljem svog krštenja, da sjednu za isti stol kako bi sudjelovali ne samo u raspravama nego i u glasovanju ove Skupštine Sinode biskupa. Zajedno, u komplementarnosti naših poziva, naših karizmi i naših službi, intenzivno smo slušali Božju Riječ i iskustvo drugih. Metodom razgovora u Duhu ponizno smo dijelili bogatstvo i siromaštvo naših zajednica na svim kontinentima, nastojeći razlučiti što Duh Sveti danas želi reći Crkvi. Tako smo također iskusili važnost promicanja međusobne razmjene između latinske tradicije i tradicije kršćanskog Istoka. Sudjelovanje bratskih delegata iz drugih Crkava i crkvenih zajednica duboko je obogatilo naše rasprave.

Naša skupština odvijala se u kontekstu svijeta u krizi, čije su rane i skandalozne nejednakosti bolno odjeknule u našim srcima i dale našim radovima posebnu težinu, pogotovo što su neki od nas došli iz zemalja u kojima bjesni rat. Molili smo za žrtve ubojitog nasilja, ne zaboravljajući sve one koje su siromaštvo i korupcija bacili na opasne putove migracija. Zajamčili smo našu solidarnost i predanost uz žene i muškarce koji rade kao obrtnici pravde i mira u svakom dijelu svijeta.

Na poziv Svetoga Oca dali smo važan prostor šutnji, kako bismo potaknuli slušanje s poštovanjem i želju za zajedništvom u Duhu među nama. Tijekom ekumenskog bdjenja na otvaranju doživjeli smo kako žeđ za jedinstvom raste u tihoj kontemplaciji Krista raspetoga. „Križ je zapravo jedina katedra Onoga koji je, dajući svoj život za spasenje svijeta, povjerio svoje učenike Ocu, da ‘svi budu jedno’ (Iv 17,21). Čvrsto ujedinjeni u nadi koju nam daje Njegovo uskrsnuće, povjerali smo mu naš zajednički Dom u kojem vapaj zemlje i vapaj siromaha sve snažnije odzvanja: ‘Laudate Deum!’“, podsjetio je papa Franjo na samom početku naših radova.

Dan za danom slušali smo žurni poziv na pastoralnu i misionarsku preobrazbu. Zato što je poziv Crkve naviještati Evandjelje ne usredotočujući se na samu sebe, nego stavljajući se u službu beskrajne ljubavi kojom Bog ljubi svijet (vidi Iv 3,16). Na pitanje što očekuju od Crkve u povodu ove sinode, nekoliko beskućnika koji žive u blizini Trga svetog Petra odgovorili su: „Ljubav!“. Ta ljubav uvijek mora ostati žarko srce Crkve, trojstvena i euharistijska ljubav, kako je

Papa podsjetio evocirajući poruku svete Terezije od Djeteta Isusa 15. listopada, na polovici puta naše skupštine. „Povjerenje“ je ono što nam daje odvažnost i unutarnju slobodu koju smo iskusili, ne libeći se slobodno i ponizno izraziti svoja približavanja i različitosti, svoje želje i pitanja.

A sada? Nadamo se da će mjeseci koji nas dijele od drugog zasjedanja, u listopadu 2024., omogućiti svima da konkretno sudjeluju u dinamizmu misijskog zajedništva naznačenog riječju „sinoda“. Ovo nije ideologija nego iskustvo ukorijenjeno u apostolskoj predaji. Kao što nas je Papa podsjetio na početku ovog procesa: „Zajedništvo i poslanje riskiraju ostati pomalo apstraktni pojmovi ako se ne njeguje crkvena praksa koja izražava konkretnost sinodalnosti (...), promičući stvarnu uključenost svih“ (9. listopada 2021.). Izazova je mnogo, a pitanja su brojna: sažeto izvješće prve skupštine pojasnit će postignute točke dogovora, istaknuti otvorena pitanja i naznačiti kako nastaviti s radom.

Da bi napredovala u svom razlučivanju, Crkva apsolutno mora slušati sve osobe, počevši od najsiromašnijih. Za to je s njezine strane potreban put obraćenja, koji je ujedno i put hvale: „Slavim te, Oče, Gospodaru neba i zemlje, što si ovo sakrio od mudrih i umnih, a objavio maleanima“ (Luka 10,21)! Riječ je o slušanju onih koji nemaju pravo govoriti u društvu ili se osjećaju isključenima, čak i iz Crkve. Slušanju ljudi koji su žrtve rasizma u svim njegovim oblicima, posebno, u nekim regijama, autohtonih naroda čije se kulture ismijavaju. Iznad svega, Crkva našeg vremena ima dužnost slušati, u duhu obraćenja, one koji su bili žrtve zlostavljanja od strane članova crkvenog tijela, te se konkretno i strukturalno obvezati da se to više ne dogodi.

Crkva također treba slušati laike, žene i muškarce, koji su svi pozvani na svetost snagom svog krsnog poziva: svjedočanstvo kateheta, koji su u mnogim situacijama prvi koji navještaju Evanđelje; jednostavnost i živost djece, entuzijazam mladih, njihova pitanja i pozive; snove starijih osoba, njihovu mudrost i njihovo pamćenje. Crkva treba slušati obitelji, njihove odgojne brige, kršćansko svjedočanstvo koje nude u današnjem svijetu. Treba prihvatiti glasove onih koji žele biti uključeni u laičke službe ili u participativna tijela za razlučivanje i donošenje odluka.

Kako bi napredovala u sinodalnom razlučivanju, Crkva posebno treba još više prikupljati riječi i iskustvo zaređenih službenika: svećenika, prvih suradnika biskupa, čija je sakramentalna služba prijeko potrebna za život cijeloga tijela; đakona, koji svojom službom označavaju brigu cijele Crkve u službi najranjivijih. Također mora dopustiti da je izazove proročki glas posvećenog života, budni čuvar pozivâ Duha. I također mora biti pozorna prema onima koji ne dijele njezinu vjeru, ali traže istinu, i u kojima je Duh prisutan i djeluje, On koji „pruža svima mogućnost da se, na način koji je Bogu poznat, pridruže pashalnom misteriju“ (Gaudium et spes, 22).

„Svijet u kojemu živimo i koji smo pozvani ljubiti i služiti mu i u njegovim proturječjima zahtijeva od Crkve jačanje sinergije na svim područjima njezina poslanja. Upravo je put sinodalnosti put koji Bog očekuje od Crkve trećeg tisućljeća“ (papa Franjo, 17. listopada 2015.). Ne smijemo se bojati odgovoriti na ovaj poziv. Djevice Marija, prva na putu, prati nas na našem hodočašću. U radostima i žalostima pokazuje nam svoga Sina i poziva nas na povjerenje. On, Isus, naša je jedina nada! (ika)

Vatikan, 25. listopada 2023.

PORUKA PAPE FRANJE ZA 38. SVJETSKI DAN MLADIH SVETKOVINA KRISTA KRALJA

26. studenoga 2023.

»U nadi budite radosni« (Rim 12, 12)

Dragi mladi!

U kolovozu ove godine susreo sam se sa stotinama tisuća vaših vršnjaka iz cijeloga svijeta, okupljenih u Lisabonu na Svjetskom danu mladih. Tijekom pandemije, u jeku mnogih neizvjesnosti, nadali smo se da će se to veliko slavlje susreta s Kristom i mladima moći održati. Ta se nada ostvarila i nadmašila sva očekivanja mnogih koji su bili tamo, pa tako i mene samog! Kako je lijep bio naš susret u Lisabonu! Bilo je to pravo iskustvo preobrazbe, eksplozija svjetla i radosti!

Na kraju završne mise na „Polju milosti“ najavio sam sljedeću etapu našeg interkontinentalnog hodočašća: Seoul, u Južnoj Koreji, 2027. godine. Ali prije toga zakazao sam vam susret u Rimu, 2025. godine, prigodom Jubileja mladih, gdje ćete i vi biti „hodočasnici nade“.

Vi mladi ste, naime, radosna nada Crkve i čovječanstva koje je stalno na putu. Htio bih vas uzeti za ruku i s vama ići putem nade. Želio bih vam govoriti o našim radostima i nadama, ali i žalostima i tjeskobama naših srdaca i čovječanstva koje trpi (usp. Pastoralna konstitucija *Gaudium et spes*, 1). U ove dvije godine priprave za Jubilej najprije ćemo razmišljati o pozivu svetog Pavla »U nadi budite radosni« (Rim 12,12), a potom dublje proniknuti u riječi proroka Izaije: »Oni što se u Gospodina uzdaju hode i ne umaraju se« (usp. Iz 40, 31).

Odakle dolazi ta radost?

»U nadi budite radosni« (Rim 12, 12) poticaj je sv. Pavla zajednici u Rimu, u trenutku kad je ona izložena teškim progonima. Zapravo, „radost u nadi“ koju propovijeda Apostol izvire iz Kristova pashalnog otajstva, iz snage njegova uskrsnuća. Ona nije plod ljudskog truda i zalaganja, domišljatosti ili umijeća. To je radost koja proizlazi iz susreta s Kristom. Kršćanska radost dolazi od samoga Boga, od svijesti da nas on voli.

Benedikt XVI., razmišljajući o iskustvu koje je doživio na Svjetskom danu mladih 2011. u Madridu, zapitao se: radost, »odakle dolazi? Kako je

objasniti? U igri su svakako mnogi čimbenici koji djeluju u sprezi. Ali presudna je [...] sigurnost koja proizlazi iz vjere: ja sam tražen. Imam jedan zadatak u povijesti. Ja sam prihvaćen, ja sam voljen«, te je pojasnio: »U konačnici trebamo bezuvjetno prihvaćanje. Samo ako me Bog prihvaća i ako steknem tu sigurnost, znam definitivno: dobro je što postojim. [...] Dobro je postojati kao čovjek, pa i u teškim vremenima. Vjera čovjeka čini radosnim, počevši od njegove nutrine« (Govor Rimskoj kuriji, 22. prosinca 2011.).

Gdje je moja nada?

Mladost je vrijeme puno nada i snova, hranjenih lijepim stvarima koje obogaćuju naše živote: divotom stvaranja, odnosima s dragim osobama i prijateljima, umjetničkim i kulturnim iskustvima, znanstvenim i tehnološkim spoznajama, inicijativama kojima se promiče mir, pravda i bratstvo i tako dalje. No, u današnje vrijeme, u životima mnogih, pa tako i mladih, kao da se osjeća veliki nedostatak nade. Mnoge vaše vršnjake koji proživljavaju rat, nasilje, zlostavljanje i razne nedaće, nažalost, muče očaj, tjeskoba i potištenost. Osjećaju se kao da su zatvoreni u mračnoj tamnici, ne mogu vidjeti sunčeve zrake. Visoka stopa samoubojstava među mladima u raznim zemljama to dramatično pokazuje. Kako u takvim prilikama doživjeti radost i nadu o kojoj govori sveti Pavao? Štoviše, postoji opasnost da prevlada očaj, misao da je besmisleno činiti dobro jer ga nitko ne cijeni i ne priznaje, kao što čitamo u knjizi o Jobu: »Ali gdje za mene ima još nade? Sreću moju tko će ikada vidjeti?« (Job 17, 15).

Kad promatramo tragedije čovječanstva, posebno patnju nevinih, i mi se, kao što molimo u nekim psalmima, obraćamo Gospodinu pitanjem: „Zašto?“ Pa ipak, i mi sami možemo biti dio Božjeg odgovora. Mi, koje je On stvorio na svoju sliku, možemo biti izraz njegove ljubavi, koja rađa radost i nadu čak i tamo gdje se to čini nemogućim. Pada mi na pamet glavni lik filma

»Život je lijep«. Mladi otac koji osjetljivošću i maštovitošću uspijeva surovu stvarnost pretvoriti u svojevrsnu avanturu i igru i tako sinu dati „oči nade“, štiteći ga od užasa koncentracijskog logora, sačuvavši njegovu nevinost i spriječivši da mu ljudsko zlo oduzme budućnost. Ali to nisu samo izmišljene priče! To je ono što vidimo u životima mnogih svetaca koji su bili svjedoci nade čak i usred najokrutnije ljudske zloće. Sjetimo se svetog Maksimilijana Marije Kolbea, svete Jozefine Bakhite ili blaženih supružnika Józefa i Wiktorije Ulme s njihovih sedmero djece.

Mogućnost da se upali plamen nade u srcima ljudi, polazeći od kršćanskog svjedočenja, u svom je učiteljstvu pokazao sveti Pavao VI. kad nas je podsjetio: »usred ljudske zajednice u kojoj žive, neki kršćani ili skupine kršćana [...] posve jednostavno i neusiljeno zrače svoju vjeru u vrednote koje su iznad uobičajenih vrednota i svoju nadu u nešto što se ne vidi, o čemu se čovjek po sebi ne bi usudio ni sanjati« (Apost. pob. Evangelii nuntiandi, 21).

„Mala“ nada

Francuski pjesnik Charles Péguy na početku svoje pjesme o nadi govori o tri teološke kreposti – vjeri, nadi i ljubavi – kao o trima sestrama koje putuju zajedno:

„Mala nada hoda između svoje dvije velike sestre, a nitko je i ne primjećuje. [...]

Ona, majušna, je ta koja sve vuče.

Jer Vjera vidi samo ono što jest.

A ona vidi ono što tek ima biti.

I Ljubav voli samo ono što jest.

A ona, ona voli ono što će biti.

[...]

Ona zapravo vodi njih.

I vuče ih.

I ona pokreće čitav svijet“

(Il portico del mistero della seconda virtù, Milano 1978., 17-19).

I ja sam uvjeren u taj skroman, „manji“, a opet temeljni značaj nade. Pokušajte razmisliti: kako bismo mogli živjeti bez nade? Kako bi izgledali naši dani? Nada je sol svakidašnjice.

Nada – svjetlo koje svijetli u noći

U kršćanskoj tradiciji Vazmenog trodnevlja, Velika subota je dan nade. Vremenski smještena između Velikog petka i Uskrsne nedjelje, ona je kao neki međuprostor između očaja učenikâ i

njihove uskrsne radosti. To je mjesto gdje se rađa nada. Toga se dana Crkva u tišini spominje Kristova silaska nad pakao. To možemo vidjeti prikazano u slikovnom obliku na mnogim slikama, na kojima se prikazuje sjajem obasjanog Krista kako silazi u najdublju tamu i kroz nju prolazi. Upravo tako: Bog se ne ograničava na to da suosjećajno gleda naše zone smrti ili samo na to da nas doziva iz daljine, nego ulazi u naša iskustva pakla kao svjetlo koje svijetli u tami i pobjeđuje je (usp. Iv 1, 5). Lijepo to izražava jedna pjesma na južnoafričkom jeziku Xhosa: »Čak i ako više nade nema, ovom je pjesmom iznova budim. Moja nada se budi, jer svoju nadu polažem u Gospodina. Nadam se da ćemo se ujediniti! Ostanite jaki u nadi, jer dobar ishod je blizu.«

To je, ako bolje razmislimo, bila nada Djevice Marije, koja je ostala jaka pod Isusovim križem, sigurna da je „dobar ishod“ blizu. Marija je žena nade, Majka nade. Na Kalvariji, »postojana u nadi protiv svake nade« (usp. Rim 4, 18), nije dopustila da se u njenom srcu ugasi sigurnost uskrsnuća koje je njezin Sin navijestio. Ona je ta koja tišinu Velike subote ispunjava nježnim iščekivanjem punim nade, ulijevajući u učenike sigurnost da će Isus pobijediti smrt i da zlo neće imati posljednju riječ.

Kršćanska nada nije površni optimizam niti je placebo za lakovjerne: to je sigurnost, ukorijenjena u ljubavi i vjeri, da nas Bog nikada ne ostavlja same i da drži svoje obećanje: »Pa da mi je i dolinom smrti proći, zla se ne bojim, jer si ti sa mnom« (Ps 23, 4). Kršćanska nada nije nijekanje boli i smrti, nego je to slavljenje ljubavi uskrslog Krista koji je uvijek s nama, čak i kad se čini daleko. »Sâm Krist naša je velika svjetlost nade i naš vodič u noći, jer on je „sjajna zvijezda Danica“« (Apostolska pobudnica Christus vivit, 33).

Jačati nadu

Kad se u nama zapali iskra nade, katkad se javlja opasnost da će je ugušiti brige, strahovi i teret svakodnevnih poslova. Ali iskri je potreban zrak kako bi nastavila sjati i kako bi postala velika vatra nade. A blagi povjetarac Duha Svetoga je taj koji rasplamsava nadu. I mi možemo pridonijeti njezinu jačanju na razne načine.

Nada se hrani molitvom. Molitvom čuvamo i obnavljamo nadu. Molitvom održavamo iskru nade zapaljenom. »Molitva je prva snaga nade. Moliš i nada raste, ide naprijed« (Kateheza, 20. svibnja 2020.). Molitva je nalik usponu na velike

visine: kad smo na zemlji, često ne vidimo sunce jer je nebo prekriveno oblacima. Ali ako se izdignemo iznad oblaka, obavijaju nas svjetlost i toplina sunca. I kroz to iskustvo pronalazimo put do sigurnosti da je sunce uvijek tu, čak i kad sve izgleda sivo.

Dragi mladi, kada vas gusta magla straha, sumnje i tjeskobe okruži i više ne vidite sunca, krenite putem molitve. Jer i »kad me nitko više ne sluša, Bog me i dalje čuje« (Benedikt XVI., Enciklika *Spe salvi*, 32). Odvojimo svaki dan vremena da se odmorimo u Bogu pred tjeskobama koje na nas navaljuju: »Samo je u Bogu mir, dušo moja, samo je u njemu nada moja« (Ps 62, 6).

Nadu jačaju naši svakodnevni izbori i opredjeljenja. Poziv na radost u nadi, koji sveti Pavao upućuje kršćanima iz Rima (usp. Rim 12, 12), zahtijeva vrlo konkretne izbore u svakodnevnom životu. Stoga vas potičem da odaberete način života koji se temelji na nadi. Dopustite mi da vam navedem primjer: čini se da je na društvenim mrežama lakše podijeliti loše vijesti nego vijesti koje šire nadu. Stoga vam dajem konkretan prijedlog: pokušajte svaki dan podijeliti riječ nade. Postanite sijači nade u životima svojih prijatelja i svih oko vas. Naime, »nada je ponizna i to je krepost na kojoj se radi – da tako kažem – svaki dan [...]. Svaki nam se dan valja spomenuti da imamo polog, a to je Duh, koji djeluje u nama u malim stvarima« (Jutarnja meditacija, 29. listopada 2019.).

Upaliti baklju nade

Ponekad izađete navečer van s prijateljima i, ako je mrak, uzmete svoje pametne telefone i upalite svjetiljku da svijetli. Na velikim koncertima tisuće vas pomiču te moderne svjetiljke u ritmu glazbe, stvarajući sugestivno ozračje. Noću nam svjetlost pomaže vidjeti stvari na nov način, a čak se i u tami vide obrisi dimenzija ljepote. Tako je i sa svjetlom nade koje je Krist. Po njemu, po njegovu uskrsnuću, naši su životi obasjani svjetlom. S njim sve vidimo u novom svjetlu.

Priča se da, kad bi ljudi pristupali svetom Ivanu Pavlu II. kako bi mu govorili o nekom problemu, prvo što bi ih pitao bilo je: »Kako to izgleda u svjetlu vjere?« Pogled obasjan nadom čini i to da stvari izgledaju u drugačijem svjetlu. Stoga vas

pozivam da usvojite to gledište u svom svakodnevnom životu. Kršćanin prodahnut Božjom nadom ispunjen je drugom radošću, radošću koja dolazi iznutra. Izazova i teškoća ima i uvijek će ih biti, ali ako nas resi nada »puna vjere«, hvatamo se u koštac s njima svjesni da oni nemaju posljednju riječ, a mi sami postajemo mala baklja nade za druge.

I svaki od vas može to biti, u onoj mjeri u kojoj vaša vjera postaje konkretna i sukladna stvarnosti i poviješću života vaše braće i sestara. Sjetimo se Isusovih učenika koji su ga jednog dana vidjeli na visokoj gori obasjana veličanstvenim svjetlom. Da su ostali tamo gore, bilo bi to za njih nešto predivno, ali drugi bi bili isključeni. Morali su sići dolje. Ne smijemo bježati od svijeta, nego moramo voljeti svoje vrijeme u koje nas je Bog s razlogom smjestio. Možemo biti sretni samo ako primljenu milost dijelimo s braćom i sestrama koje nam Gospodin iz dana u dan stavlja na naš životni put.

Dragi mladi, ne bojte se dijeliti sa svima nadu i radost uskrsloga Krista! Čuvajte iskru koja je zapaljena u vama, ali je ujedno i prenosite dalje: vidjet ćete da će rasti! Kršćansku nadu ne smijemo zadržati za sebe, kao neki lijep osjećaj, jer je ona namijenjena svima. Budite blizu, na poseban način, onim svojim prijateljima koji se možda izvana smiju, ali u svom srcu plaču, siromašni u nadi. Ne dopustite da vas zarazi ravnodušnost i individualizam: ostanite otvoreni, poput kanalâ kojima Isusova nada može teći i širiti se u okolini u kojoj živite.

»Krist živi! On je naša nada i najljepša mladost ovoga svijeta« (Apostolska pobudnica *Christus vivit*, 1), tako sam vam pisao prije gotovo pet godina, nakon Sinode posvećene mladima. Pozivam sve vas, a posebno one koji su uključeni u pastoral mladih, da ponovno uzmete u ruke Završni dokument iz 2018. i apostolsku pobudnicu *Christus vivit*. Vrijeme je da zajedno sagledamo situaciju i s nadom radimo na punom ostvarenju te nezaboravne Sinode u djelo.

Povjerimo sav svoj život Mariji, Majci nade. Ona nas uči nositi Isusa, našu radost i nadu, u srcu i darivati ga drugima. Sretan put, dragi mladi! Blagoslivljam vas i pratim u molitvi. Molite i vi za mene!

*Rim, Sveti Ivan Lateranski, 9. studenoga 2023.,
blagdan Posvete Lateranske bazilike.*

PORUKA PAPE FRANJE ZA KORIZMU 2024. GODINE

Bog nas vodi kroz pustinju do slobode

Draga braćo i sestre!

Kada se naš Bog objavljuje, prenosi uvijek poruku slobode: »Ja sam Jahve, Bog tvoj, koji sam te izveo iz zemlje egipatske, iz kuće ropstva« (Izl 20, 2). Tako počinje dekalog dan Mojsiju na gori Sinaj. Narod itekako dobro zna o kojem izlasku Bog govori: iskustvo ropstva još je uvijek svježe u njegovu sjećanju. On prima deset riječi u pustinji kao put slobode. Mi ih nazivamo „zapovijedima“, ističući snagu ljubavi kojom Bog odgaja svoj narod. Taj je poziv na slobodu uistinu snažan. Ne iscrpljuje se u jednom događaju, zato što sazrijeva na jednom putu. Kao što Izrael u pustinji još uvijek nosi Egipat u sebi – često žaleći za prošlošću i mrmljajući protiv Gospodina i Mojsija – tako i današnji Božji narod nosi u sebi tlačiteljski jaram koji mora ostaviti iza sebe. Opažamo to u trenucima kad se osjećamo beznadno, kad besciljno lutamo kroz život kao po pustinji, bez obećane zemlje prema kojoj bismo zajedno težiti. Korizma je milosno vrijeme u kojem pustinja ponovno može postati – prema riječima proroka Hošee – mjesto naše prve ljubavi (usp. Hoš 2, 16-17). *Bog odgaja svoj narod da iziđe iz svog ropstva* i doživi prijelaz iz smrti u život. Poput nekog zaručnika iznova nas privlači sebi i našem srcu šapće riječi ljubavi.

Izlazak iz ropstva u slobodu nije neko apstraktno putovanje. Da bi naša korizma bila konkretna, prvi korak je željeti *vidjeti stvarnost*. Kad je Gospodin privukao Mojsija gorućem grmu i progovorio mu, odmah se objavio kao Bog koji vidi i, nadasve, čuje: »Vidio sam jade svoga naroda u Egiptu i čuo mu tužbu na tlačitelje njegove. Znane su mi muke njegove. Zato sam sišao da ga izbavim iz šaka egipatskih i odvedem ga iz te zemlje u dobru i prostranu zemlju – u zemlju kojom teče med i mlijeko« (Izl 3, 7-8). I danas se vapaj mnoge naše potlačene braće i sestara uzdiže do neba. Zapitajmo se: dopire li i do nas? Potresa li nas? Dotiče li nas? Mnogo nas toga jedne od drugih dijeli i odvaja, nijećući sponu bratstva koje nas oduvijek povezuju.

Na svom putovanju na Lampedusu, globalizaciji ravnodušnosti suprotstavio sam dva pitanja koja postaju sve aktualnija: »Gdje si?« (Post 3, 9) i »Gdje ti je brat?« (Post 4, 9). Ovaj korizmeni hod bit će konkretan ako, ponovno slušajući ova pitanja, priznamo da smo još uvijek pod vlašću faraona. To je vlast koja nas čini iscrpljenima i neosjetljivima. To je model rasta koji nas dijeli i otima nam budućnost. Zagađuje zemlju, zrak i vodu, ali onečišćuje i duše. Iako je naše oslobođenje započelo krštenjem, u nama ostaje neobjašnjiva čežnja za ropstvom, kao svojevrsna privlačnost prema sigurnosti poznatih stvari, nauštrb slobode.

Želim vam ukazati na dosta važan detalj u tom izvješću iz knjige Izlaska: Bog je taj koji vidi, koji je ganut i koji oslobađa; nije Izrael taj koji to traži. Faraon, naime, gasi također snove, krade nebo pa se čini da je svijet u kojem se dostojanstvo gazi a autentične veze poriču nepromjenjiv. Uspijeva, to jest, vezati ljude za sebe. Zapitajmo se: želim li novi svijet? Jesam li spreman raskinuti kompromise sa starim? Svjedočenje mnoge braće biskupa i velikog broja onih koji rade za mir i pravdu sve me više uvjerava da ono na što treba ukazati jest pomanjkanje nade. To je prepreka snovima, nije mi vapaj koji dopire do neba i dotiče Božje srce. Nalik je onoj čežnji za sužanjstvom koja paralizira Izrael u pustinji i koči ga na njegovom putu. Izlazak se može prekinuti: ne postoji drugi način da se objasni kako to da čovječanstvo, koje je na korak do sveopćeg bratstva i koje je doseglo razine znanstvenog, tehnološkog, kulturnog i pravnog razvoja kadrog zajamčiti dostojanstvo svima, tapka u mraku nejednakosti i sukobâ.

Bog se nije umorio od nas. Prihvatimo korizmu kao jako vrijeme u kojem nam ponovno dolazi njegova riječ: »Ja sam Jahve, Bog tvoj, koji sam te izveo iz zemlje egipatske, iz kuće ropstva« (Izl 20, 2). To je *vrijeme obraćenja, vrijeme slobode*. Samoga je Isusa, kao što se podsjetimo svake godine na Prvu korizmenu nedjelju, Duh odveo u pustinju da njegovu slobodu stavi na kušnju. Kroz četrdeset dana On će biti pred nama i s nama: On

je utjelovljeni Sin. Za razliku od faraona, Bog ne želi podanike, nego sinove i kćeri. Pustinja je prostor u kojem naša sloboda može sazrijeti u osobnu odluku da ne padnemo ponovno u ropstvo. U korizmi pronalazimo nove kriterije prosuđivanja i zajednicu s kojom možemo krenuti na put kojim nikad prije nismo išli.

To uključuje *borbu*: Knjiga Izlaska i Isusove kušnje u pustinji to nam jasno govore. Glasu Boga, koji govori: »Ti si Sin moj, Ljubljeni!« (Mk 1, 11) i »Nemoj imati drugih bogova uz mene« (Izl 20, 3), suprotstavljaju se laži neprijatelja. Više nam se bojati idolâ nego faraona: možemo ih smatrati kao nekim njegovim glasom u nama. Biti svemoćan, biti od svih priznat, biti ispred svih: svaki čovjek u sebi osjeća zavodljivost te laži. To je dobro poznat put. Možemo se tako vezati za novac, za određene projekte, ideje, ciljeve, za svoj položaj, tradiciju, pa čak i za određene ljude. Umjesto da nas pokrenu, oni će nas paralizirati. Umjesto da nas okupljaju u jedno, oni će nas okretati jedne protiv drugih. Postoji, međutim, novo čovječanstvo, narod malenih i poniznih, koji nije podlegao čarima te laži. Dok idoli one koji im služe čine nijemima, slijepima, gluhipima i nepokretnima (usp. Ps 115, 4), siromašne duhom resi budna spremnost i otvorenost: oni su tiha sila dobra koja čuva i drži svijet.

Vrijeme je za djelovanje, a u korizmi *djelovati znači također zastati*. Zastati u molitvi kako bi se primilo Božju riječ i zastalo poput Samarijanca *pred svojim ranjenim bratom*. Ljubav prema Bogu i bližnjemu jedna su i ista ljubav. Ne imati drugih bogova znači zadržati se u Božjoj prisutnosti, zastati uz bližnjega od krvi i mesa. Zato molitva, milostinja i post nisu tri neovisna djelovanja, nego jedan jedini pokret otvorenosti i samoodricanja u kojem ćemo odbaciti idole koji nas opterećuju i navezanosti koje nas sputavaju i drže zarobljenima. Tada će se usahlo i usamljeno srce probuditi. Valja nam, dakle, usporiti i zastati. Kontemplativna dimenzija života, koju nam korizma omogućuje ponovno otkriti, oslobodit će

nove snage. U Božjoj prisutnosti postajemo braća i sestre, osjetljiviji za druge: umjesto prijatelja neprijatelja otkrivamo suputnike i suputnice. To je Božji san, obećana zemlja kojoj težimo kad izađemo iz ropstva.

Sinodalni oblik Crkve, koji ovih godina iznova otkrivamo i njegujemo, upućuje na to da je korizma ujedno *vrijeme zajedničkih odluka*, malih i velikih izbora u opreci s prevladavajućim trendovima, koji mogu promijeniti svakodnevnicu i život ljudi u pojedinoj sredini: kupovne navike, briga za stvoreni svijet, uključivanje onih koji su u društvu nevidljivi ili prezreni. Pozivam sve kršćanske zajednice da učine ovo: da svojim vjernicima ponude trenutke u kojima će razmišljati o svom načinu života, da izdvoje vremena za propitkivanje o svojoj prisutnosti na vlastitom teritoriju i svojem doprinosu njegovu boljitku. Jao nama ako bi kršćanska pokora bila kao ona koja je rastužila Isusa! On i nama poručuje: »ne budite smrknuti kao licemjeri. Izobličuju lica da pokažu ljudima kako poste« (Mt 6, 16). Neka radije s lica zrači radost, neka se širi miomiris slobode, neka se oslobodi ona ljubav koja sve čini novim, počevši od onog najmanjeg i najbližeg. To se može dogoditi u svakoj kršćanskoj zajednici.

U mjeri u kojoj će ova korizma biti vrijeme obraćenja, čovječanstvo koje luta osjetit će dašak kreativnosti: bljesak *nove nade*. Želim vam reći isto ono što sam rekao mladima s kojima sam se prošloga ljeta susreo u Lisabonu: »Tražite i riskirajte, tražite i riskirajte. U ovom povijesnom času izazovi su ogromni, jecaji bolni. Proživljavamo treći svjetski rat koji se vodi u dijelovima. Osmjelimmo se gledati na naš svijet ne kao da je na umoru, nego u procesu rađanja, ne na kraju, nego na početku velikog novog poglavlja povijesti. A za to je potrebna hrabrost« (*Obraćanje studentima*, 3. kolovoza 2023.). To je hrabrost obraćenja, izlaska iz ropstva. Vjera i ljubav to dijete nadu drže za ruku. Uče ga hodati i, istodobno, ono njih vuče naprijed¹.

Blagoslivljam sve vas i vaš korizmeni hod.

Rim, Sveti Ivan Lateranski, 3. prosinca 2023.,
Prva nedjelja došašća.

¹ Usp. Ch. Péguy, *Il portico del mistero della seconda virtù*, Milano 1978., 17-19.

PORUKA PAPE FRANJE ZA 57. SVJETSKI DAN MIRA

1. siječnja 2024.

Umjetna inteligencija i mir

Na početku nove godine, milosnog vremena koje Gospodin daruje svakome od nas, želim se obratiti narodu Božjem, narodima, čelnicima država i vlada, predstavnicima različitih vjera i civilnog društva, te svim muškarcima i ženama našeg vremena kako bih im uputio najbolje želje za mir.

1. Napredak znanosti i tehnologije kao put do mira

Sveto pismo svjedoči da je Bog ljudima dao svoga Duha kako bi ih resila »umješnost, sposobnost i razumijevanje u svim poslovima« (Izl 35, 31). Inteligencija je izraz dostojanstva kojim nas je obdario Stvoritelj, koji nas je stvorio na svoju sliku i priliku (usp. Post 1, 26) i osposobio nas da na njegovu ljubav odgovorimo slobodom i spoznajom. Znanost i tehnologija na osobit način pokazuju tu fundamentalno relacijsku prirodu ljudske inteligencije: oni su izvanredan plod njezina kreativnog potencijala.

U Pastoralnoj konstituciji *Gaudium et spes* Drugi vatikanski koncil potvrdio je tu istinu izjavivši: »Svojim radom i snagom svojega duha čovjek je uvijek nastojao što šire razviti svoj život«. ¹ Kad ljudi nastoje »pomoću tehničkih umijeća« Zemlju učiniti »dostojnim prebivalištem cjelokupne ljudske obitelji« ², oni djeluju po Božjem naumu i surađuju s njegovom voljom da dovrše djelo stvaranja i šire mir među narodima. I napredak znanosti i tehnologije, u mjeri u kojoj pridonosi boljem uređenju ljudskog društva, rastu i razvoju slobode i bratskog zajedništva, vodi, dakle, čovjekovu boljitku i preobrazbi svijeta.

S pravom se radujemo i zahvalni smo za izvanredna dostignuća znanosti i tehnologije zahvaljujući kojima se doskočilo bezbrojnim zlima koja su mučila ljudski život i uzrokovala veliku patnju. Istodobno, znanstveni i tehnološki napredak, koji omogućuje dosad nezapamćenu kontrolu nad stvarnošću, stavlja ljudima u ruke mnoštvo mo-

gućnosti od kojih neke mogu predstavljati prijetnju čovjekovom opstanku i opasnost za zajednički dom. ³

Značajni napreci u novim informacijskim tehnologijama, posebno na digitalnom polju, donose, dakle, zadivljujuće mogućnosti i ozbiljne opasnosti, s ozbiljnim implikacijama na težnju za postizanjem pravde i sklada među narodima. Zato je prijeko potrebno postaviti neka hitna pitanja. Koje će, srednjoročno i dugoročno gledano, biti posljedice novih digitalnih tehnologija? I kakav će utjecaj one imati na život pojedinaca i društva, na međunarodnu stabilnost i mir?

2. Budućnost umjetne inteligencije između obećanja i rizika

Napreci postignuti u informacijskoj tehnologiji i razvoj digitalnih tehnologija proteklih desetljeća već su doveli do dubokih promjena u globalnom društvu i njegovoj dinamici. Novi digitalni alati mijenjaju lice komunikacije, javne uprave, obrazovanja, potrošnje, osobnih interakcija i bezbrojnih drugih vidova svakodnevnog života.

Nadalje, pomoću tehnologija koje koriste pregršt algoritama moguće je iz digitalnih tragova ostavljenih na internetu izvući podatke koji omogućuju kontrolu razmišljanja i navika ljudi u odnosima, često bez njihovog znanja, u komercijalne ili političke svrhe, čime se ograničava njihovu svjesnu slobodu izbora. U internetskom prostoru prenakrcanom informacijama oni mogu oblikovati tok podataka prema kriterijima odabira koje korisnik ne zamjećuje uvijek.

Moramo zapamtiti da znanstveno istraživanje i tehnološke inovacije nisu odvojene od stvarnosti i »neutralne« ⁴, nego su podložne kulturnim utjecajima. Kako je riječ o potpuno ljudskim aktivnostima, smjerovi kojim idu odražavaju izbore uvjetovane osobnim, društvenim i kulturnim vrjednotama svakog doba. Isto vrijedi i za rezultate koje postižu: upravo zato što su

¹ Br. 33.

² Isto, br. 57.

³ Usp. enc. *Laudato si'* (24. svibnja 2015.), 104.

⁴ Usp. isto, 114.

plod specifičnog ljudskog pristupa svijetu koji nas okružuje, uvijek imaju etičku dimenziju, usko povezanu s odlukama onih koji provode eksperimente i usmjeravaju proizvodnju prema određenim ciljevima.

To vrijedi i za oblike umjetne inteligencije. U svijetu znanosti i tehnologije zasad ne postoji jedinstvena definicija za nju. Sam izraz, koji je već ušao u svakodnevnu upotrebu, obuhvaća niz znanjâ, teorijâ i tehnikâ kojima je cilj postići to da strojevi, u svom radu, reproduciraju ili oponašaju kognitivne sposobnosti ljudi. Govoriti u množini o „oblicima inteligencije“ može nadasve pomoći da se naglasi nepremostivi jaz koji postoji između tih sustava, ma koliko nevjerovatni i moćni bili, i ljudske osobe: oni su, u konačnici, „fragmentarni“, u smislu da mogu samo oponašati ili reproducirati neke funkcije ljudske inteligencije. Upotrebom množine također se naglašava da te, međusobno jako različite, uređaje treba uvijek promatrati kao „sociotehničke sustave“. Naime, njihov učinak, neovisno o temeljnoj tehnologiji, ne ovisi samo o načinu na koji su izrađeni, nego i o ciljevima i interesima onih koji ih posjeduju i onih koji ih razvijaju, te o situacijama u kojima se koriste.

Umjetnu inteligenciju stoga treba shvaćati kao zaseban svijet sazdan od različitih stvarnosti pa ne možemo a priori pretpostaviti da će njezin razvoj dati pozitivan doprinos budućnosti čovječanstva i miru među narodima. Takav pozitivan ishod bit će moguć samo ako se pokažemo sposobnima ponašati se odgovorno i poštivati temeljne ljudske vrijednote kao što su »inkluzivnost, transparentnost, sigurnost, pravda, povjerljivost i pouzdanost«.⁵

Nije dovoljno, isto tako, pretpostaviti da će se oni koji razvijaju algoritme i digitalne tehnologije ponašati etično i odgovorno. Potrebno je ojačati ili, ako je potrebno, uspostaviti tijela zadužena za razmatranje novih etičkih pitanja i zaštitu pravâ onih koji koriste neki od oblika umjetne inteligencije ili su izloženi njihovom utjecaju⁶.

Silno veliko širenje tehnologije mora stoga biti praćeno odgovarajućom izgradnjom za pre-

uzimanje odgovornosti za njezin razvoj. Sloboda i miran suživot su ugroženi kad ljudi podlegnu iskušenju egoizma, osobnog interesa, žudnje za profitom i želje za moći. Imamo stoga dužnost proširiti svoj pogled i usmjeriti tehnološka i znanstvena istraživanja prema težnji za postizanjem mira i općeg dobra, u službi cjelovitog razvoja čovjeka i zajednice.⁷

Neotuđivo dostojanstvo svakog ljudskog bića i bratstvo koje nas povezuje kao članove jedne ljudske obitelji moraju biti u temelju razvoja novih tehnologija i služiti kao neosporan kriterij za njihovu procjenu prije nego ih se stavi u upotrebu, kako bi se digitalni napredak ostvarivao u duhu pravde i pridonosio miru. Tehnološki razvoji koji ne vode do poboljšanja kvalitete života cijelog čovječanstva, nego naprotiv pogoršavaju nejednakosti i sukobe, nikako se ne mogu smatrati pravim napretkom.⁸

Umjetna inteligencija postajat će sve važnija. Izazovi koje pred nas stavlja su tehnički, ali i antropološki, didaktički, društveni i politički. Obećava, primjerice, uštedu naporâ, efikasniju proizvodnju, učinkovitiji transport i dinamičnija tržišta kao i revoluciju u prikupljanju, organizaciji i provjeri podataka. Moramo biti svjesni brzih promjena koje se trenutno događaju i njima upravljati na način da se štiti temeljna ljudska prava i poštuje institucije i zakone koji promiču cjelovit ljudski razvoj. Umjetna inteligencija mora biti u službi najboljih ljudskih potencijala i naših najviših ciljeva, a ne u suparništvu s njima.

3. Tehnologija budućnosti: strojevi koji uče sami

U svojim mnogostrukim oblicima, umjetna inteligencija, utemeljena na tehnikama strojnog učenja (machine learning), premda je još u pionirskoj fazi, već uvodi značajne promjene u strukturu društava i ima dubok utjecaj na kulturu, društvena ponašanja i izgradnju mira.

Razvoji kao što su strojno učenje (machine learning) ili duboko učenje (deep learning) pokreću pitanja koja nadilaze područja tehnologije i inženjerstva i tiču se razumijevanja koje je usko

⁵ *Obraćanje sudionicima skupa „Minerva Dijalozi“ (Udienza ai partecipanti all'Incontro "Minerva Dialogues")* (27. ožujka 2023.).

⁶ Usp. isto.

⁷ *Poruka predsjedavajućem "Svjetskog ekonomskog foruma" u Davos-Klostersu (Messaggio al Presidente Esecutivo del "World Economic Forum" a Davos-Klosters)* (12. siječnja 2018.).

⁸ *Usp. enc. Laudato si', 194; Obraćanje sudionicima seminara "Opće dobro u digitalnom dobu" (Discorso ai partecipanti al Seminario "Il bene comune nell'era digitale")* (27. rujna 2019.).

povezano sa smislom ljudskog života, temeljnim kognitivnim procesima i sposobnošću uma da se vine do istine.

Tako, primjerice, sposobnost nekih uređaja da iznjedre sintaktički i semantički suvisle tekste nije jamstvo pouzdanosti. Za njih se kaže da mogu „halucinirati“, odnosno generirati tvrdnje koje se na prvi pogled čine uvjerljivima, ali zapravo su neutemeljene ili odaju predrasude. To predstavlja ozbiljan problem kad se umjetna inteligencija koristi u kampanjama dezinformiranja koje šire lažne vijesti i vode do rastućeg nepovjerenja u sredstva komunikacije. Povjerljivost, vlasništvo nad podacima i intelektualno vlasništvo druga su područja u kojima te tehnologije za sobom povlače ozbiljne opasnosti, kojima valja pribrojati druge negativne posljedice njihove zlouporabe, kao što su diskriminacija, uplitanje u izborne procese, nastanak modela društva koje nadzire i kontrolira ljude, digitalna isključenost i jačanje individualizma sve više otrgnutog od kolektiviteta. Svi ti čimbenici prijete da raspiruju sukobe i da budu prepreka miru.

4. Osjećaj ograničenosti u tehnokratskoj paradigmi

Naš je svijet pregolem, previše raznolik i presložen da bi ga se moglo u potpunosti upoznati i klasificirati. Ljudski um nikada neće moći iscrpiti sve njegovo bogatstvo, pa ni uz pomoć najnaprednijih algoritama. Ovi potonji, naime, ne nude nikakva pouzdana predviđanja za budućnost, već samo statističke aproksimacije. Ne može se sve predvidjeti, ne može se sve izračunati. U konačnici, „stvarnost [...] je važnija od ideje“⁹ i bez obzira na to koliko naši računalni kapaciteti bili čudesni, uvijek će postojati nedostupan ostatak koji izmiče svim pokušajima mjerenja.

K tome, velika količina podataka koje analizira umjetna inteligencija sama po sebi nije jamstvo nepristranosti. Kad algoritmi ekstrapoliraju informacije, uvijek se izlažu opasnosti da ih iskrijeve, replicirajući nepravde i predrasude okruženja iz kojeg potječu. Što su brži i složeniji, to je teže razumjeti zašto su dali određeni rezultat.

„Inteligentni“ strojevi mogu obavljati dodijeljene im zadaće sa sve većom učinkovitošću,

ali svrhu i značenje njihovih operacija i dalje će određivati ili omogućavati ljudi, svaki sa svojim svijetom vrijednosti. Tu se javlja opasnost da kriteriji na kojima se temelje određene odluke postanu manje jasni, da se odgovornost za odluke zamagljuje i da proizvođači izbjegavaju svoju obvezu djelovanja za dobrobit zajednice. To, u stanovitom smislu, potiče tehnokratski sustav koji „stvara savez“ između ekonomije i tehnologije i daje povlašteno mjesto kriteriju učinkovitosti, težeći tome da zanemari sve što nije povezano s njegovim neposrednim interesima.¹⁰

To nas mora potaknuti na razmišljanje o vidu koji je, u današnjem tehnokratskom mentalitetu usmjerenom na učinkovitost, tako često zanemaren, a ipak je ključan za osobni i društveni razvoj, a to je „osjećaj ograničenosti“.

Kad čovjek, koji je po definiciji smrtnan, misli da tehnologijom može nadići svaku ograničenost, u opasnosti je da, opsjednut željom da sve kontrolira, izgubi kontrolu nad samim sobom; da, u potrazi za apsolutnom slobodom, upadne u spiralu tehnološke diktature. Prepoznati i prihvatiti vlastitu ograničenost kao stvorenja nezostavan je uvjet da čovjek postigne puninu ili, bolje rečeno, prihvati puninu kao dar. Međutim, u ideološkom kontekstu tehnokratske paradigme, nadahnute prometejskom pretpostavkom samodostatnosti, nejednakosti bi mogle rasti preko mjere, a znanje i bogatstvo mogli bi se gomilati u rukama nekolicine, što za sobom povlači ozbiljne opasnosti za demokratska društva i miran suživot.¹¹

5. Goruća pitanja za etiku

U budućnosti bi sustavi umjetne inteligencije mogli određivati pouzdanost zajmotražitelja, prikladnost osobe za neki posao, vjerojatnost da će neki osuđenik ponoviti zlodjelo ili pravo na dobivanje političkog azila ili socijalne pomoći. Nepostojanje različitih razina posredovanja koje ti sustavi uvode posebno je izloženo određenim oblicima predrasude i diskriminacije: pogreške u sustavu mogu se lako umnožiti i dovesti ne samo do nepravde u pojedinačnim slučajevima, već i, domino efektom, do stvarnih oblika društvene nejednakosti.

⁹ Apost. pob. *Evangelii gaudium* (24. studenog 2013.), 233.

¹⁰ Usp. enciklika *Laudato si'*, 54.

¹¹ Usp. *Obraćanje sudionicima plenarne skupštine Papinske akademije za život (Discorso ai partecipanti alla Plenaria della Pontificia Accademia per la Vita)* (28. veljače 2020.).

Kadikad se, k tome, čini da oblici umjetne inteligencije mogu utjecati na odluke pojedinaca kroz unaprijed određene opcije povezane s poticajima i razuvjeravanjima (odvraćanjima) odnosno putem sustavâ koji reguliraju osobne izbore temeljene na organizaciji podataka. Ti oblici manipulacije ili društvene kontrole zahtijevaju pažljivu pozornost i nadzor i za sobom povlače jasnu zakonsku odgovornost od strane proizvođača, korisnikâ i državnih vlasti.

Oslanjanje na automatizirane procese koji kategoriziraju pojedince, na primjer sveprisutnom upotrebom sustava nadzora ili uvođenjem sustava društvenog rejtinga, također bi moglo imati nesagledive posljedice na društvo, uspostavljajući neprikladna rangiranja građanâ. A ti umjetni procesi klasifikacije mogli bi također dovesti do sukobâ moći, jer se ne tiču samo virtualnih primatelja, već i stvarnih ljudi. Temeljno poštivanje ljudskog dostojanstva zahtijeva odbacivanje poistovjećivanja jedinstvenosti osobe sa skupom podataka. Ne smije se dopustiti da algoritmi diktiraju način na koji shvaćamo ljudska prava, da se ostavi po strani temeljne vrijednote suosjećanja, milosrđa i oprostjenja ili ukloni mogućnost da se pojedinac može promijeniti i ostaviti prošlost iza sebe.

U tom pogledu naprosto moramo razmišljati o utjecaju novih tehnologija na svijet rada: poslove koji su nekoć bili isključiva domena radne snage brzo preuzimaju industrijske primjene umjetne inteligencije. I u ovom slučaju postoji velika opasnost od stjecanja nerazmjerne koristi nekolicine na račun osiromašivanja mnogih pojedinaca. Poštivanje dostojanstva radnikâ i važnost zapošljavanja za materijalno blagostanje pojedinaca, obitelji i društava, sigurnost poslova i pravedne plaće trebali bi biti visoki prioritet za međunarodnu zajednicu, dok ti oblici tehnologije sve dublje prodiru u svijet rada.

6. Hoćemo li mačeve prekovati u plugove?

U današnje vrijeme, gledajući svijet koji nas okružuje, nemoguće je izbjeći ozbiljna etička pitanja vezana uz sektor naoružanja. Mogućnost vođenja vojnih operacija korištenjem daljinski upravljanih sustava dovela je do smanjene percepcije razaranja koja za sobom ostavljaju i odgovornosti za njihovo korištenje, pridonoseći još hladnijem i distanciranijem odnosu prema gole-

moj tragediji rata. Istraživanje tehnologija koje se javljaju na području takozvanih „smrtonosnih autonomnih oružanih sustava“, uključujući korištenje umjetne inteligencije u ratu, ozbiljan je razlog etičke zabrinutosti. Autonomni oružani sustavi nikada neće moći biti moralno odgovorni subjekti: isključivo ljudska sposobnost moralnog prosuđivanja i etičkog odlučivanja više je od složenog skupa algoritama a ta se sposobnost ne može svesti na programiranje stroja koji, ma koliko „inteligentan“ bio, uvijek ostaje stroj. Zato jamčenje odgovarajućeg, smislenog i dosljednog ljudskog nadzora nad oružanim sustavima predstavlja imperativ.

Ne možemo zanemariti ni mogućnost da sofisticirano oružje dospije u pogrešne ruke, omogućavajući, na primjer, terorističke napade ili intervencije sa ciljem destabilizacije legitimnih sustava vlasti. Ukratko, svijetu doista nisu potrebne nove tehnologije koje pridonose nepravednom razvoju tržišta i trgovine oružjem, promičući tako bezumlje rata. Na taj način, ne samo ljudskoj inteligenciji, već i samom čovjekovu srcu, prijete opasnost da postane sve više „umjetno“. Najnaprednije tehničke aplikacije ne bi se trebale koristiti za olakšavanje nasilnog rješavanja sukobâ, već za utiranje putova miru.

Gledano s pozitivnijeg stanovišta, kad bi se umjetnu inteligenciju koristilo za promicanje cjelovitog ljudskog razvoja, to bi moglo dovesti do važnih inovacija u poljoprivredi, obrazovanju i kulturi, poboljšanju životnog standarda cijelih nacija i naroda te rastu ljudskog bratstva i društvenog prijateljstva. Na kraju krajeva, način na koji je koristimo da uključimo najmanje, odnosno našu najslabiju i braću i sestre koji su u najvećoj potrebi, mjera je koja pokazuje našu ljudskost.

Humana perspektiva i želja za boljom budućnošću našeg svijeta dovode do potrebe za interdisciplinarnim dijalogom usmjerenim na etički pristup razvoju algoritama – algoretiku – gdje će vrijednote biti te koje će usmjeravati putove razvoja novih tehnologija.¹² Etička pitanja treba uzimati u obzir od početka istraživanja, kao i u fazama testiranja, razvoja, proizvodnje, distribucije i komercijalizacije. To je pristup etike planiranja u kojem obrazovne ustanove i odgovorni za proces donošenja odluka imaju ključnu ulogu.

¹² Usp. isto.

7. Izazovi za obrazovanje

Razvoj tehnologije koja poštuje i služi ljudskom dostojanstvu ima jasne implikacije za obrazovne ustanove i svijet kulture. Digitalne su tehnologije umnožavanjem mogućnosti komunikacije omogućile nam susretati se na nove načine. No, potrebno je neprestano razmišljati o vrsti odnosâ prema kojima nas usmjeravaju. Mladi odrastaju u kulturnim okruženjima prožetima tehnologijom, što neizbježno za sobom povlači pitanja vezana uz metode nastave i obrazovanja.

Podučavanje korištenju raznih oblika umjetne inteligencije prvenstveno treba imati za cilj promicanje kritičkog mišljenja. Prije je potrebno da korisnici svih dobnih skupina, a posebno mladi, razviju sposobnost kritičkog korištenja podataka i sadržaja kojima se pristupa putem interneta ili koje kreiraju sustavi umjetne inteligencije. Škole, sveučilišta i znanstvene zajednice pozvane su pomoći studentima i stručnjacima da ovladaju društvenim i etičkim vidovima razvoja i korištenja tehnologije.

U odgoju za korištenje novih komunikacijskih sredstava trebalo bi uzeti u obzir ne samo dezinformaciju, fake news, već i uznemirujuće ponovno oživljavanje »iskonskih strahova [koji] su se uspjeli sakriti i ojačati u okrilju novih tehnologija«. ¹³ Ponovno se, nažalost, suočavamo s »napašću da se gradi kulturu zidova, da se podižu zidovi, zidovi u srcu, zidovi na zemlji, kako bi se spriječio ovaj susret s drugim kulturama, s drugim ljudima« ¹⁴ i razvoj mirnog i bratskog suživota.

8. Izazovi za razvoj međunarodnoga prava

Globalni doseg umjetne inteligencije jasno pokazuje da, osim odgovornosti suverenih država da reguliraju njezinu uporabu unutar svojih granica, međunarodne organizacije mogu igrati ključnu ulogu u sklapanju multilateralnih sporazuma te u koordinaciji njihove primjene i provedbe. ¹⁵ U vezi s tim, pozivam međunarodnu zajednicu na zajednički rad u cilju usvajanja obvezujućeg međunarodnog ugovora kojim će se regulirati razvoj i korištenje umjetne inteligencije u njezinim različitim oblicima. Ta bi regulacije, naravno, trebala imati za cilj ne samo sprječavanje štetnih praksi, već i poticanje dobrih praksi, poticanjem novih i kreativnih pristupa i olakšavanjem pojedinačnih i grupnih inicijativa. ¹⁶

U konačnici, u potrazi za normativnim propisima koji mogu pružiti etičke smjernice onima koji rade na razvijanju digitalnih tehnologija, bitno je prepoznati i utvrditi ljudske vrijednosti na kojima bi se trebali temeljiti napori društava oko formuliranja, usvajanja i primijene potrebnih pravnih okvira. U radu na izradi etičkih smjernica za proizvodnju oblika umjetne inteligencije ne može se zanemariti dublja pitanja o smislu ljudskog postojanja, zaštiti temeljnih ljudskih prava i težnji za postizanjem pravde i mira. Taj proces etičkog i pravnog razlučivanja može se pokazati dragocjenom prigodom za zajedničko promišljanje o ulozi koju bi tehnologija trebala imati u našim životima kao pojedinaca i zajednice kao i o tome kako njezino korištenje može pridonijeti stvaranju pravednijeg i humanijeg svijeta. Zato se u raspravama o regulaciji umjetne inteligencije treba uzeti u obzir glasove svih zainteresiranih strana, uključujući siromašne, marginalizirane i druge koji su u globalnim procesima donošenja odluka često bez glasa.

* * * * *

Nadam se da će nas ova razmišljanja potaknuti da se pobrinemo da napredak u razvoju oblika umjetne inteligencije u konačnici služi cilju ljudskog bratstva i mira. To nije odgovornost nekolicine, već čitave ljudske obitelji. Mir je, naime, plod odnosâ koji drugog prepoznaju i prihvaćaju u njegovu neotuđivom dostojanstvu kao i suradnje i predanog zalaganja u potrazi za cjelovitim razvojem svih ljudi i svih naroda.

Moja molitva na početku nove godine jest ova: da brzi razvoj oblika umjetne inteligencije ne poveća nejednakosti i nepravde kojih je već ionako premnogo u svijetu, nego da pomogne u okončanju ratova i sukoba i ublažavanju mnogih oblika patnji koji muče ljudsku obitelj. Neka kršćani, vjernici različitih religija i muškarci i žene dobre volje, skladno surađuju kako bi iskoristili prilike i uhvatili se u koštac sa izazovima koje pred nas stavlja digitalna revolucija i predali budućim naraštajima svijet u kojem će biti više solidarnosti, pravde i mira.

Iz Vatikana, 8. prosinca 2023.

¹³ *Enc. Fratelli tutti* (3. listopada 2020.), 27.

¹⁴ Usp. isto.

¹⁵ Usp. isto, 170-175.

¹⁶ Usp. enc. *Laudato si'*, 177.

II.
BISKUPSKA KONFERENCIJA
BOSNE I HERCEGOVINE

TREĆI SUSRET ČLANOVA BK BIH S PROFESORIMA KATOLIČKOG BOGOSLOVNOG FAKULTETA I S ODGOJITELJIMA VRHBOSANSKOG BOGOSLOVNOG SJEMENIŠTA U SARAJEVU

Priopćenje

Biskupi Biskupske konferencije Bosne i Hercegovine, na blagdan sv. Ćirila i Metodija 5. srpnja 2023. u prostorijama Vrhbosanskog bogoslovnog sjemeništa u Sarajevu (VBS) održali su Treći Susret s profesorima Katoličkog bogoslovnog fakulteta Univerziteta u Sarajevu (KBF) i odgojiteljima bogoslovne zajednice.

Susretom je predsjedao nadbiskup metropolit vrhbosanski i apostolski upravitelj Vojnog ordinarijata u BiH mons. Tomo Vukšić, predsjednik Biskupske konferencije BiH i veliki kancelar KBF-a, a sudjelovali su: biskup banjolučki mons. Franjo Komarica, biskup mostarsko-duvanjski i apostolski upravitelj trebinjsko-mrkanski mons. Petar Palić i pomoćni biskup banjolučki mons. Marko Semren.

Na susretu je također sudjelovalo 13 profesora KBF-a i trojica odgojitelja sjemenišne zajednice od kojih su dvojica ujedno profesori na spomenutom fakultetu.

Pozdravljajući sve članove Biskupske konferencije BiH i sve profesore i odgojitelje, nadbiskup Vukšić je u ime svih biskupa izrazio zahvalnost profesorima i odgojiteljima za njihovo trajno nastojanje oko obrazovanja i odgoja svećeničkih kandidata i budućih kateheta i katehista koji će predavati vjeronauk u školama ili vršiti neku drugu službu u Crkvi.

Sudionici susreta najprije su saslušali prigodno izlaganje profesora kanonskog prava vlč. Ilije Markovića o potrebi i načinu usklađivanja dokumenta Biskupske konferencije BiH izdanog 2014. godine pod nazivom „Formacija svećeničkih kandidata – Načela i smjernice“ (*Ratio institutonis sacerdotalis nationalis pro Bosnia et Herzegovina*) s dokumentom koji je 2016. godine izdala Kongregacija za kler pod naslovom „Dar sveće-

ničkog zvanja – Temeljne odredbe o svećeničkom odgoju i izobrazbi“ (*Ratio fundamentalis institutionis sacerdotalis*).

Govoreći o nužnosti nove, prikladnije početne i trajne formacije svećenika, profesor Marković je podsjetio na riječi pape Franje da je tema formacije svećenika od iznimne važnosti za poslanje Crkve, te da su obnova vjere i budućnost duhovnih zvanja mogući samo uz dobro formirane svećenike. Napominjući da rastuće društvene i kulturološke promjene, koje također utječu na razumijevanje Crkve, zajedno s evidentnom krizom zvanja, predstavljaju posljednji alarm za strukturalne promjene u odgoju i formaciji svećenikâ, profesor Ilija je kazao da je neophodno mijenjati trenutni pastoralni mentalitet, tj. obnoviti cjelokupno pastoralno djelovanje Crkve na temelju realnih analiza sadašnjeg povijesnog trenutka u mjesnim Crkvama na ovom prostoru.

Podsjetivši da je dokument o formaciji svećeničkih kandidata strukturiran u osam velikih poglavlja, profesor Marković je ukratko prikazao razlike između dva spomenuta dokumenta napominjući da novi „Ratio fundamentalis“ slijedi strukturu apostolske pobudnice pape Franje *Pastores dabo vobis* (Dat ću vam pastire). Predlažući dijelove dokumenta Biskupske konferencije koje bi trebalo doraditi i prilagoditi novom dokumentu Kongregacije odnosno Dikasterija za kler, spomenuo je potrebu ažuriranja i dijela (br. 82-85) koji govori o zboru profesora, njihovoj ulozi, popunjavanju profesorskog kadra te suradnji s odgojiteljima ističući da su profesori također odgojitelji koji prenose na samo znanje, nego također sudjeluju u ljudskoj, pastoralnoj i duhovnoj formaciji svećenikâ. Na kraju je spomenuo da *Ratio fundamentalis* traži da mladi budu prikladno pripremljeni tijekom formacije kako bi se mogli

suočiti sa svim pastoralnim situacijama i kako bi znali i služiti svim kategorijama vjernikâ.

Tijekom diskusije nadbiskup Vukšić je upoznao nazočne da Vijeće za sjemeništa i duhovna zvanja Hrvatske biskupske konferencije radi na pripremi novog dokumenta na spomenutu temu te da je predsjednik Vijeća mons. Ivan Ćurić, pomoćni biskup đakovačko-osječki, izrazio otvorenost za suradnju o čemu će biti riječi na predstojećem zasjedanju BK BiH, 13. i 14. srpnja 2023. u Banjoj Luci. Iznesena su i pojedina konkretna pitanja vezana uz primanje i formaciju kandidata za svećeništvo.

Rektor preč. Zdenko Spajić ukratko je prikazao trenutno stanje u Vrhbosanskom bogoslovnom sjemeništu s posebnim naglaskom na unutarnju i vanjsku obnovu zgrade u kojoj živi bogoslovna zajednica i veći dio profesora te djeluje KBF.

Dekan preč. Darko Tomašević u svom prikazu trenutnog stanja na Katoličkom bogoslovnom fakultetu progovorio je o broju studenata, potrebni jače promocije KBF-a, financiranju, znanstvenoj djelatnosti, međunarodnoj suradnji, raznim projektima i aktivnostima. Iznio je i pojedine prijedloge i sugestije. Također je bilo riječi o usklađivanju rada KBF-a i Teološko-katehetskog instituta u Mostaru.

Biskupi i profesori su prije radnog dijela susreta sudjelovali na svečanom Euharistijskom slavlju u sjemenišnoj crkvi, posvećenom slavenskim apostolima Ćirilu i Metodiju koja je proslavila svoj patron. Euharistijsko slavlje predvodio je nadbiskup Tomo Vukšić, a prigodnu propovijed uputio je apostolski nuncij u Bosni i Hercegovini nadbiskup Francis Assisi Chullikatt.

Tajništvo BK BiH

SJEDNICA VIJEĆA ZA MEDIJE BISKUPSKE KONFERENCIJE BOSNE I HERCEGOVINE

Sjednica Vijeća za sredstva društvenoga priopćivanja Biskupske konferencije Bosne i Hercegovine održana je u petak, 7. srpnja 2023. u prostorijama Nadbiskupijskog centra za pastoral mladih Ivan Pavao II. u Sarajevu pod predsjedanjem nadbiskupa metropolita vrhbosanskog i apostolskog upravitelja Vojnog ordinarijata u BiH mons. Tome Vukšića. Ispričao se jedan član Vijeća, a sudjelovali su: ravnatelj i glavni urednik mjesečnika Naša ognjišta iz Tomislavgrada fra Gabrijel Mioč, dopisnik Hrvatskog radija iz Žepča gospodin Brane Vrbić, glavni urednik mjesečnika Svjetlo riječi i profesor na Franjevačkoj teologiji u Sarajevu fra Vili Radman, župnik župe Pohoda Blažene Djevice Marije u Banjoj Luci i banjolučki dekan preč. Vladislav Žarko Ošap, ravnatelj i glavni urednik Radija Marije BiH i superior zajednice Družbe Isusove u Sarajevu p. Mato Anić te glavni urednik Katoličke tiskovne agencije BK BiH i tajnik ovog Vijeća mons. Ivo Tomašević.

Nakon što su usvojili zapisnik s prošle sjednice, sudionici su se osvrnuli na prošlogodišnje obilježavanje Dana društvenih komunikacija u

Bosni i Hercegovini u posljednju nedjelju mjeseca rujna 2022. godine. Konstatirali su da su blagovremeno priređeni i župama poslani prigodni materijali. Izrazili su radost da je vrlo pozitivno odjeknulo Misno slavlje koje je, 25. rujna 2022. u župi sv. Ante Padovanskog u Bihaću u Banjolučkoj biskupiji predvodio nadbiskup Vukšić u zajedništvu s pomoćnim biskupom banjolučkim mons. Markom Semrenom i koncelebraciju sedmorice svećenika te sudjelovanje brojnih vjernika. Izražena je zahvalnost svim članovima biskupijskih zajednica u Bosni i Hercegovini koji su se tom prigodom ujedinili u molitvi za medijske djelatnike kao i svim medijima koji su omogućili da njihovi čitatelji, slušatelji i gledatelji pobliže razmišljaju posebno o temi Poruke pape Franje za tu prigodu.

Vijećnici su osobitu pozornost posvetili pripremi obilježavanja sljedećeg Dana sredstava društvenog priopćivanja Biskupske konferencije Bosne i Hercegovine, u nedjelju 24. rujna 2023. U duhu Poruka pape Franje za 57. Svjetski dan sredstava društvene komunikacije na temu „Go-

voriti srcem. 'Istinujući u ljubavi' (Ef 4, 15)“, bit će priređeni prigodni materijali te dostavljeni župama i stavljeni na raspolaganje medijima.

Nadbiskup Vukšić upoznao je članove Vijeća s radom Stručnog tijela za prijenose liturgijskih

slavlja BK BiH koje je početkom ove godine priredilo i objavilo kalendar katoličkih liturgijskih i drugih slavlja koji mogu biti zanimljivi za medijsko praćenje u Bosni i Hercegovini u 2023. godini. (kta)

87. REDOVITO ZASJEDANJE BISKUPSKE KONFERENCIJE BOSNE I HERCEGOVINE

U četvrtak, 13. srpnja 2023., u zgradi Biskupskog ordinarijata u Banjoj Luci započelo je 87. redovito zasjedanje Biskupske konferencije Bosne i Hercegovine pod predsjedanjem nadbiskupa metropolita vrhbosanskog i apostolskog upravitelja Vojnog ordinarijata u BiH mons. Tome Vukšića, predsjednika BK BiH. Na zasjedanju sudjeluju svi članovi Biskupske konferencije BiH: domaćin mons. Franjo Komarica, biskup banjolučki, zatim potpredsjednik BK BiH mons. Petar Palić, biskup mostarsko-duvanjski i apostolski upravitelj trebinjsko-mrkanski, nadbiskup Aldo Cavalli, apostolski vizitator s posebnom ulogom za župu Medugorje i mons. Marko Semren, pomoćni biskup banjolučki. Njima su se pridružili: delegati Hrvatske i Slovenske biskupske konferencije mons. Ivan Štironja, biskup porečki i pulski, i mons. Franc Šuštar, pomoćni biskup ljubljanski te vladika križevački mons. Milan Stipić. Prvog dana s biskupima se susreo i apostolski nuncij u Bosni Hercegovini nadbiskup Francis Assisi Chullikatt koji je neposredno prije zasjedanja boravio u Crnoj Gori.

Na početku je nadbiskup Tomo Vukšić pozdravio sve sudionike te ukratko podsjetio na dnevni red zasjedanja. „S obzirom na društvene okolnosti u kojima se u ovom razdoblju nalazimo, osjećamo duboku potrebu da, kao vjernici, pozovemo sve plemenite ljude na molitvu Gospodinu Bogu za jačanje povjerenja među ljudima i narodima, porast međusobnog uvažavanja i prijateljstva te odgovornosti i rada za opće dobro i društvenu slogu. I u želji da se sva otvorena pitanja uvijek i posvuda rješavaju dijalogom, u nadležnim institucijama i u skladu sa zakonima, kao katolici ponavljamo: Dijalog je moralna obveza

a mir moralni imperativ“, kazao je nadbiskup Vukšić koji je potom podsjetio na riječi Izjave Biskupske konferencije BiH, objavljenu na kraju 82. plenarnog zasjedanja, 5. studenoga 2021., kada su, između ostaloga, kazali: „U povodu stanja koje je nastalo u Bosni i Hercegovini: Biskupi izražavaju svoju zabrinutost zbog neodgovornoga ponašanja i nepromišljenih izjava pojedinih političkih predstavnika, koji takvim svojim djelovanjem izazivaju osjećanje nesigurnosti i straha kod ljudi. Sve, koji kao izabrani predstavnici sudjeluju u vlasti i donose odluke, i sve koji oblikuju medijski prostor, biskupi pozivaju a) da se suzdrže od teških riječi i uvreda i b) da poštuju pojedinačna i kolektivna prava ljudi, konstitutivnih naroda i manjinskih grupa. (...) A dijalog je jedini moralno prihvatljiv način koji izabrani predstavnici moraju slijediti u pregovorima radi pronalaženja rješenja. Potrebno je to također radi ispravljanja nepravda i stvaranja osjećaja sigurnosti, radi podržavanja poduzetničke klime i otvaranja radnih mjesta, posebice za mlade.“

Svoj pozdrav uputio je i biskup Franjo Komarica podsjećajući da je trećina od 87 redovitih zasjedanja BK BiH i pojedinih izvanrednih sjednica održana u središtu Banjolučke biskupije. „Toliko puta – skoro 30 puta sam osobno imao čast i radost – kao domaćin – pozdraviti članove naše BK i dragu subraću, goste naših zasjedanja...Kao jedini, preostali član „prve garniture“ članova BK BiH, želim pred svima Vama i ovaj put zahvaliti Trojedinom Bogu za dar njegova Svetog Duha svakome od Vas, koji ste spremni nastaviti – jednodušno i odgovorno – raditi za zajedničko duhovno dobro svih naših Mjesnih Crkava: – posredovanjem vjerskog poklada Cr-

kve adekvatno potrebama naših vjernika; zajedničkim inicijativama na području pastoralna vjernika naših (nad)biskupija; stvaranjem zajedničkih doprinosa djelovanju i projektima, koje pojedina od naših Crkava sama ne može provesti u djelo, te jedinstvenim dijalogom s političkim autoritetima na području zajedničke nadležnosti... Nadam se da ćemo tijekom ovog zasjedanja, moći ponovno – kao redovito i do sada – naći zajednički, principijelni stav glede ove – osobito aktualne potrebe moje biskupije i poduprijeti dosada već poduzete napore – i naše i Svete Stolice“, kazao je biskup Komarica.

Biskup Ivan Štironja prenio je pozdrave članova Hrvatske biskupske konferencije te upoznao članove BK BiH s najvažnijim događanjima u Crkvi u Republici Hrvatskoj od travnja 2023. do danas. Podsjetio je na najvažnije točke sa 66. plenarnog zasjedanja Sabora HBK, održanog od 18. do 20. travnja u Zagrebu, te izvanrednog zasjedanja HBK, održanog 1. lipnja 2023., na kojem je dijelom sudjelovao i generalni tajnik Biskupske sinode kardinal Mario Grech, zatim o sudjelovanju na proslavi Papinog dana u povodu 10. obljetnice pontifikata pape Franje upriličenoj u Apostolskoj nuncijaturi te o dva odvojena redovita godišnja susreta s redovničkim poglavaricama i poglavarima koji imaju sjedište na području naše Konferencije, 2. lipnja 2023. Podsjetio je da je Vlada RH donijela odluku da se rad u trgovinama ograniči samo na 16 nedjelja u godini i to se počelo provoditi 1. srpnja. „Na Svjetskom susretu mladih u Lisabonu očekuje se da će sudjelovati oko 2500 mladih iz Hrvatske predvođeni predsjednikom Odbora za mlade šibenskim biskupom Tomislavom Rogićem i dubrovačkim biskupom Rokom Glasnovićem“, kazao je biskup Ivan Štironja.

Biskup Franc Šuštar prenio je pozdrave članova Slovenske biskupske konferencije te se osvrnuo pastoralni i vjerski život u Sloveniji u svjetlu sinodskog hoda. „Crkva u Sloveniji dijeli sudbinu Crkava u Europi, koje se suočavaju s značajnim promjenama: pad duhovnih i redovničkih zvanja zahtijeva sve veću i aktivniju ulogu laika, a pojava sekularizacije zahtijeva preispitivanje jezika kojim se evanđelje naviješta. Što se tiče uključenosti laika u različite zadaće: liturgijske, pastoralne, administrativne i upravljačke – primjećujemo da su oni sve više predani odgovornostima koje vrše. Volonterski rad je vrlo važan i pravi je pokretač naše Crkve, nudi

opipljive rezultate koje prepoznaju svi dijelovi društva. Dijalog s Konferencijom redovničkih ustanova Slovenije (KORUS) uvijek je živ, osobito o pitanju pastoralna redovničkog sudjelovanja i oživljavanja kulture duhovnih zvanja. Crkva u Sloveniji pažljivo prati geopolitičku situaciju u regiji i, sredstvima koja ima na raspolaganju, pridonosi promicanju dijaloga poštovanja za razvoj bratskog suživota među narodima. Izraženo je to na Međureligijskom susretu održanom u Kopru 17. i 18. lipnja 2023. Tijekom susreta održan je Forum za dijalog i mir na Balkanu na kojem su sudjelovali brojni vjerski predstavnici iz Slovenije i šire regije. Katolička Crkva u Sloveniji već dugi niz godina vodi otvoreni dijalog s muslimanskom zajednicom te ekumenski pokret s pravoslavnom i protestantskom Crkvom“, kazao je biskup Šuštar te prenio zahvalnost za sudjelovanje kardinala Vinka Puljića na tom susretu. Osvrnuo se i na obilježavanje 30. obljetnica osnutka samostalne Slovenske biskupske konferencije, 23. veljače 2023. u Ljubljani.

Nadbiskup Aldo Cavalli u svom je intervjuu kratko upoznao biskupe s djelovanjem u Međugorju s posebnim naglaskom na molitvu, slavljenje Euharistije, brojne pristupe sakramentu pomirenja, molitvu krunice...

Vladika Milan Stipić kratko je izvijestio biskupe o stanju u pastvi grkokatoličkih župa u BiH.

Tijekom zasjedanja biskupi će se, između ostalog, osvrnutina provedbu zaključaka donesenih na 86. redovitom zasjedanju BK BiH, održanom 21. i 22. ožujka 2023. u Mostaru, zatim saslušati izvješće Nadzornog i Upravnog vijeća Caritasa Bosne i Hercegovine te izvješće o provedbi Đakonske pastoralne godine, a razmotrit će i prijedlog kurikuluma katoličkog vjeronauka za osnovne škole i gimnazije u BiH.

Konferencija za novinstvo bit će upriličena u petak, 14. srpnja u 12 sati također u prostorijama Biskupskog ordinarijata u Banjoj Luci. Na teme zasjedanja osvrnut će se nadbiskup Tomo Vukšić i biskup Franjo Komarica.

Nakon radnog dijela zasjedanja, biskupi će sudjelovati na svečanom Euharistijskom slavlju, na blagdan sv. Bonaventure, nebeskog zaštitnika banjolučke katedrale i biskupije, u subotu 15. srpnja 2023. u 10.00 sati. Svetu misu u katedrali sv. Bonaventure u Banjoj Luci predvodit će nadbiskup Tomo Vukšić. (kta)

POZDRAVNA RIJEČ DOMAĆINA BISKUPA KOMARICE NA POČETKU 87. ZASJEDANJA BISKUPSKE KONFERENCIJE BOSNE I HERCEGOVINE

Vaša Ekselencijo, apostolski nuncije mons. Francis Asissi Chullikatt;

Dragi predsjedniče naše BK, nadbiskupe i metropolito vrhbosanski;

Draga druga braćo biskupi;

Dragi generalni tajniče naše BK.

Izražavam Vam srdačnu, iskrenu dobrodošlicu u sjedište moje biskupije.

Pozdravljam poimenično sve Vas:

- apostolskog nuncija, nadbiskupa Francis Asissia Chullikatta, koji po prvi put sudjelujete u središtu moje banjolučke biskupije na redovnom zasjedanju naše BK;

- nadbiskupa i metropolitu vrhbosanskog i vojnog ordinarija u BiH, ujedno predsjednika naše BK;

- mons. Petra Palića, biskupa mostarsko-duvanjske biskupije i trajnog upravitelja trebinjsko-mrkanjskog;

- mons. Alda Cavallia, nadbiskupa u miru, apostolskog vizitatora s posebnim nalogom za župu Međugorje;

- mons. Milana Stipića, vladiku križevačkog;

- pomoćnog biskupa banjolučkog mons. Marka Semrena;

- mons. Ivu Tomaševića, generalnog tajnika naše BK;

Srdačno pozdravljam i Vas, dragu braću-biskupe, predstavnike susjednih BK:

- mons. Ivana Štironju, biskupa porečko-pulskog, predstavnika HBK;

- mons. Franca Šušlara, pomoćnog biskupa ljubljanskog, predstavnika SŠK.

Od ovih 87 redovitih zasjedanja naše BK i nekoliko izvanrednih, jedna trećina je bila održana ovdje, u središtu moje biskupije. Toliko puta – skoro 30 puta sam osobno imao čast i radost – kao domaćin – pozdraviti članove naše BK i dragu subraću, goste naših zasjedanja.

Većina članova naše BK je već završila svoju odgovornu zadaću u našoj domovinskoj Crkvi, u posebno izazovnim i turbulentnim godinama nesretnog rata i poraća. Izmijenio se tijekom dugih godina i veći broj apostolskih nuncija u našoj zemlji, a i dragi gosti, predstavnici susjednih BK

su – jedni već prešli u vječnost, drugi već dugo u mirovini u svojim biskupijama.

I ranijih godina smo se svi trudili biti maksimalno odgovorni i međusobno solidarni glede aktualnih problema, poteškoća, izazova i mogućnosti s kojima se susretala naša domovinska Crkva i pojedinačno svaka od Mjesnih Crkava, za koju je svatko od nas bio odgovoran.

Kao jedini, preostali član „prve garniture“ članova BK BiH, želim pred svima Vama i ovaj put zahvaliti Trojedinom Bogu za dar njegova Svetog Duha svakome od Vas, koji ste spremni nastaviti – jednodušno i odgovorno – raditi za zajedničko duhovno dobro svih naših Mjesnih Crkava: - posredovanjem vjerskog poklada Crkve adekvatno potrebama naših vjernika; zajedničkim inicijativama na području pastoralne službe naših (nad)biskupija; stvaranjem zajedničkih doprinosa djelovanju i projektima, koje pojedina od naših Crkava sama ne može sprovesti u djelo, te jedinstvenim dijalogom s političkim autoritetima na području zajedničke nadležnosti.

U mnogo slučajeva smo mi – tijekom proteklih skoro 30 godina postojanja u ovom obliku, a i prije toga – nastojali zajednički sagledavati također i posebne egzistencijalne i pastoralne potrebe svake od naših (nad)biskupija, i zajednički djelovali glede pozitivnog rješavanja tih problema.

Zahvalan sam svim bivšim i Vama, sadašnjim članovima naše BK, za dragocjenu pomoć i solidarnost koju ste pokazivali tijekom svih prošlih godina kroz skoro tri desetljeća – meni osobno – u ublažavanju tjeskoba i muka egzistencijalne i pravne naravi i u rješavanju brojnih i različitih problema, s kojima sam se sukobljavao, zajedno sa svojim suradnicima.

Brojni od tih problema, nažalost, ni do sada još nisu riješeni, poglavito zbog pomanjkanja dobre volje onih, koji su bili pozvani i dužni da ih rješavaju.

Jedan od tih problema – vezanih za ovu Mjesnu Crkvu, ali i za Crkvu u cijeloj našoj zemlji pa i u susjednim zemljama – jest još uvijek neostvareni povratak bespravno uzurpirane crkvene imovine veoma zaslužne za svekoliki razvoj grada

Banje Luke i cijelog ovoga kraja nekadašnje trapištičke opatije „Marija Zvijezda“.

Još prije nekoliko godina je najodgovornija politička osoba osobno obećala samom Svetom Ocu Franji i njegovim prvim suradnicima u Vatikanu da će „odmah“ vratiti imovinu „Marije Zvijezde“, slično kao što su još davno vratili imovinu Srpskoj Pravoslavnoj Crkvi, a djelomično i Islamskoj Zajednici.

To se, nažalost, do sada još nije dogodilo. Ponovno sam dobio sugestiju od predstavnika Svetog Oca, da naša BK, ponovno urgira pozitivno rješenje ovog problema – vezanog ne prvenstveno za egzistencijalne potrebe naše Crkve, nego za što uspješnije njezino djelovanje u duhu napora i

poticaja pape Franje oko pomirenja, pravednog mira i međuvjerske i međuetničke suradnje u ovom dijelu Europe.

Nadam se da ćemo tijekom ovog zasjedanja, moći ponovno – kao redovito i do sada – naći zajednički, principijelni stav glede ove – osobito aktualne potrebe moje biskupije i poduprijeti dosada već poduzete napore – i naše i Svete Stolice.

Zajedno s Vama molim svjetlo i snagu Duha Svetoga za naš zajednički rad na ovom zasjedanju.

Unaprijed zahvaljujem svima Vama, koji ćete moći ostati i na slavlju svetkovine našeg Zaštitnika naše katedrale i biskupije, sv. Bonaventure.

UVODNI POZDRAV NADBISKUPA VUKŠIĆA NA POČETKU 87. ZASJEDANJA BISKUPSKE KONFERENCIJE BOSNE I HERCEGOVINE

Na početku 87. redovitoga zasjedanja Biskupske konferencije Bosne i Hercegovine srdačno pozdravljam ponajprije naše domaćine biskupe Franju Komaricu i Marka Semrena te već sada njima i njihovim suradnicima, u ime svih sudionika, zahvaljujem za gostoprimstvo i sve usluge u službi ovoga zasjedanja. Potom pozdrav dopredsjedniku Petru Paliću, biskupu iz Mostara, apostolskom vizitatoru za župu Međugorje nadbiskupu Aldu Cavalliu te generalnom tajniku Ivi Tomaševiću.

Jednako srdačan pozdrav upućujem našim gostima: porečko-pulskom biskupu Ivanu Štironji koji je delegat Hrvatske biskupske konferencije, pomoćnom ljubljanskom biskupu Francu Šuštaru, delegatu Slovenske biskupske konferencije te križevačkom vladiki Milanu Stipiću, koji je ustvari naš „domaći“ jer na području BiH ima vjernika, svećenika i župa svoje eparhije pa je i zbog toga uvijek dobro došao na naša zasjedanja.

Apostolski nuncij Francis Chullikatt će nam se pridružiti danas nešto malo kasnije pa mu već sada izražavam dobrodošlicu, a njegov prvi suradnik mons. Amaury Medina Blanco doći će i biti s nama subotu.

Na ovom zasjedanju, nakon pozdrava naših gostiju, analizirat ćemo provedbu zaključaka 86.

redovitog zasjedanja, koje je održano u Mostaru. Potom ćemo saslušati izvješće Nadzornoga vijeća Caritasa BK BiH i godišnje izvješće predsjednika Caritasa BK BiH te izvješće o podjeli sredstava Tjedna solidarnosti za 2022. godinu. Raspravljat ćemo zatim o prijedlogu kurikulumu katoličkoga vjeronauka za osnovne i srednje škole te potom o mogućnosti organiziranja zajedničke molitve časoslova s Božjim narodom u našim zajednicama, a saslušat ćemo i izvješće o provedbi đakonske pastoralne godine.

S obzirom na društvene okolnosti u kojima se u ovom razdoblju nalazimo, osjećamo duboku potrebu da, kao vjernici, pozovemo sve plemenite ljude na molitvu Gospodinu Bogu za jačanje povjerenja među ljudima i narodima, porast međusobnog uvažavanja i prijateljstva te odgovornosti i rada za opće dobro i društvenu slogu. I u želji da se sva otvorena pitanja uvijek i posvuda rješavaju dijalogom, u nadležnim institucijama i u skladu sa zakonima, kao katolici ponavljamo: Dijalog je moralna obveza a mir moralni imperativ.

U vezi s tim, korisno je ponoviti neke riječi iz Izjave naše biskupske konferencije, koju smo objavili na kraju 82. plenarnog zasjedanja,

5. studenoga 2021., kada smo, između ostaloga, kazali:

U povodu stanja koje je nastalo u Bosni i Hercegovini:

Biskupi izražavaju svoju zabrinutost zbog neodgovornoga ponašanja i nepromišljenih izjava pojedinih političkih predstavnika, koji takvim svojim djelovanjem izazivaju osjećanje nesigurnosti i straha kod ljudi.

Sve, koji kao izabrani predstavnici sudjeluju u vlasti i donose odluke, i sve koji oblikuju medijski prostor, biskupi pozivaju

- a) da se suzdrže od teških riječi i uvreda i
- b) da poštuju pojedinačna i kolektivna prava ljudi, konstitutivnih naroda i manjinskih grupa. (...)

A dijalog je jedini moralno prihvatljiv način koji izabrani predstavnici moraju slijediti u pregovorima radi pronalaženja rješenja.

Potrebno je to također radi ispravljanja nepravdâ i stvaranja osjećaja sigurnosti, radi podržavanja poduzetničke klime i otvaranja radnih mjesta, posebice za mlade.“

PRIOPĆENJE S 87. REDOVITOG ZASJEDANJA BISKUPSKE KONFERENCIJE BOSNE I HERCEGOVINE

Članovi Biskupske konferencija Bosne i Hercegovine održali su, 13. i 14. srpnja 2023., u prostorijama Biskupskog ordinarijata u Banjoj Luci svoje 87. redovito zasjedanje. Predsjedao je nadbiskup metropolit vrhbosanski i apostolski upravitelj Vojnog ordinarijata u BiH mons. Tomo Vukšić, predsjednik BK BiH, a sudjelovali su svi članovi Biskupske konferencije BiH. O najvažnijim događanjima tijekom posljednjih mjeseci u krajevnim Crkvama u Hrvatskoj i Sloveniji, uz izraze bratske blizine svih biskupa, izvijestili su delegati Hrvatske i Slovenske biskupske konferencije mons. Ivan Štironja, biskup porečki i pulski, i mons. Franc Šuštar, pomoćni biskup ljubljanski. I ove godine članovima BK BiH na zasjedanju se pridružio vladika križevački mons. Milan Stipić koji najveći dio svoje pastve u Bosni i Hercegovini ima upravo u sjevernom dijelu Banjolučke biskupije.

Apostolski nuncij u Bosni Hercegovini nadbiskup Francis Assisi Chullikatt upoznao je biskupe s aktualnim razgovorima s predstavnicima vlasti te s njima razmišljao o pojedinim pitanjima od posebne važnosti za život i djelovanje biskupijskih zajednica u Bosni i Hercegovini.

Biskupi su razmotrili i usvojili *Pravilnik o radu i ustroju Povjerenstva Biskupske konferencije Bosne i Hercegovine za zaštitu maloljetnih i ranjivih osoba* u skladu sa smjernicama Svete Stolice te

dogovorili njegovu provedbu. Za predsjednika ovog Povjerenstva izabran je nadbiskup Tomo Vukšić.

Tijekom zasjedanja dogovoreno je da središnje obilježavanje 57. Svjetskog dana sredstava društvenog priopćivanja Biskupske konferencije Bosne i Hercegovine bude u katedrali Rođenja Blažene Djevice Marije u Trebinju, u nedjelju 24. rujna 2023. Toga dana Trebinjsko-mrkanska biskupija ujedno će proslaviti svoga nebeskog zaštitnika sv. Mihovila arkandela.

Biskupi podsjećaju da će VI. Obiteljski dan u BiH i III. Svjetski dan djedova, baka i starijih osoba biti obilježeni u nedjelju 30. srpnja 2023. Pozivaju sve članove svojih biskupijskih zajednica da te nedjelje molitveno i na druge načine stave u središte obitelj te zahvale Bogu za dar života, koji se rađa i raste u obitelji, ali i za bake, djedove i starije osobe koje nerijetko žele svoje bogato životno iskustvo podijeliti s onima koji su u snazi i koji su pozvani biti im ruka pomoćnica u danima nemoći. Posebno pozivaju članove susjednih župnih zajednica da dođu u župnu crkvu Svete Obitelji na Kupresu na Misu uočnicu, 29. srpnja u 19 sati i na svečano Euharistijsko slavlje u nedjelju 30. srpnja u 11 sati. Potiču i sve bračne drugove, koji te nedjelje na Kupresu žele obilježiti 25., 50. ili 60. obljetnicu bračnog zajedništva, da se što prije prijave svojim župnicima.

Biskupi su odlučili pripojiti Vijeće za bogoslovna i mala sjemeništa Vijeću za kler Biskupske konferencije Bosne i Hercegovine. Također su Vijeću za kler BK BiH povjerali zadaću izrade novog dokumenta Biskupske konferencije BiH o odgoju svećeničkih kandidata poznatog pod latinskim nazivom *Ratio fundamentalis institutionis sacerdotialis*.

Biskupi su usvojili Izvješće Nadzornog vijeća Caritasa BiH o djelovanju Caritasa Bosne i Hercegovine u 2022. godini.

Saslušali su skraćeni pregled djelovanja Caritasa Bosne i Hercegovine tijekom 2022. godine u kojem su, između ostalog, prikazani projekti koje se provode, u suradnji s biskupijskim Caritasima, pomažući na taj način: migrantima, zapošljavanju mladih ljudi, osobama s posebnim potrebama, ranjivim skupinama... Zahvaljuju svim djelatnicima Caritasa za njihov rad i nastojanje da pomognu potrebnima te potiču članove svojih biskupijskih zajednica na karitativno djelovanje i pomoć osobama u potrebi.

Biskupi su razmotrili i usvojili Prijedlog *Kurikuluma katoličkoga vjeronauka za osnovne škole i gimnazije u BiH* koji je priredio Katehetski ured Biskupske konferencije BiH u suradnji s Nacionalnim katehetskim uredom Hrvatske biskupske konferencije te dali potrebne smjernice.

Nakon što je Hrvatski institut za liturgijski pastoral ove 2023. godine izdao 4. popravljeno i prošireno izdanje *Božanskog časoslova za Božji puk*, kojim „želi doprinijeti daljnjem razvijanju liturgijske duhovnosti imajući potom poglavito u vidu unapređenje obiteljske molitve, kao i zajedničke molitve raznih župnih i molitvenih zajednica“, biskupi preporučuju ovu molitvu svim članovima svojih biskupijskih zajednica. Potiču na osobit način župnike da upriliče zajedničko

moljenje *Božanskog časoslova*, posebno u svečanim prigodama.

Biskupi su saslušali izvješće o provedbi Đakonske pastoralne 2022./2023. godine tijekom koje su đakoni iz svih biskupija i franjevačkih provincija u Bosni i Hercegovini, prošli predviđeni program predavanja i praktičnih vježbi, djelovali na župama te pohodili većinu najvažnijih crkvenih ustanova u Bosni i Hercegovini. Zahvaljuju svima koji su i ove godine dali svoj doprinos posljednjoj etapi priprave đakona za svećeničko ređenje.

Biskupi su saslušali izvješća svojih delegata: sa 66. plenarnog zasjedanja Hrvatske biskupske konferencije, održanog u Zagrebu od 18. do 20. travnja 2023., s 40. plenarnog zasjedanja Međunarodne biskupske konferencije sv. Ćirila i Metodija, održane u Prištini od 29. do 31. svibnja 2023., sa Susreta nacionalnih delegata europskih biskupskih konferencija za katehezu, održanog u Ljubljani od 25. do 27. travnja 2023., s godišnjeg susreta generalnih tajnika europskih biskupskih konferencija, održanog u Tirani od 22. do 25. lipnja 2023., i s plenarne skupštine Talijanske biskupske konferencije, održane u Vatikanu od 22. do 25. svibnja 2023.

Biskupi ponovno pozivaju mjerodavne vlasti i institucije da omoguće povrat oduzete crkvene imovine u Bosni Hercegovini uključujući nekadašnju trapističku opatiju „Marija Zvijezda“ u Banjoj Luci.

Radni dio zasjedanja biskupi su proželi molitvom *Božanskog časoslova* i zajedničkim Misnim slavljinama u biskupskoj kapeli. Na blagdan sv. Bonaventure, nebeskog zaštitnika Banjolučke biskupije i katedrale u subotu, 15. srpnja sudjelovat će na Euharistijskom slavlju u katedrali u 10 sati. Predsjedat će i prigodnu propovijed uputiti nadbiskup Tomo Vukšić.

Tajništvo BK BiH

PRAVILNIK O RADU I USTROJU POVJERENSTVA BISKUPSKE KONFERENCIJE BOSNE I HERCEGOVINE ZA ZAŠTITU MALOLJETNIKA I RANJIVIH OSOBA

Osnivanje

Članak 1

Povjerenstvo za zaštitu maloljetnika i ranjivih osoba osnovala je Biskupska konferencija Bosne i Hercegovine, na 87. redovitom zasjedanju održanome 13. i 14. srpnja 2023. u Banjoj Luci, sukladno članku 19. Statuta BK BiH.

Svrha

Članak 2

Povjerenstvo za zaštitu maloljetnika i ranjivih osoba (dalje: Povjerenstvo) jest specijalizirano tijelo koje omogućuje i provodi djelatnost zaštite maloljetnika i ranjivih osoba u ime Biskupske konferencije Bosne i Hercegovine (dalje: BK BiH) te djeluje kao kvalificirana podrška ustanovama posvećenog života i družbama apostolskog života koje djeluju na području mjerodavnosti BK BiH, kao i udrugama i drugim crkvenim pravnim osobama te crkvenim pokretima i stvarnostima na njezinu području.

Zadaci

Članak 3

Zadaća je Povjerenstva, u suradnji s drugim tijelima BK BiH:

1° Savjetovati i podržavati promicanje zaštite maloljetnika i ranjivih osoba kako od strane BK BiH, tako i od strane pojedinačnog biskupa, mjerodavnih poglavara ustanova posvećenog života i družbi apostolskog života, kao i onih koji zastupaju crkvene pravne osobe djelujući u njihovo ime, te onih koji su po pravu ili po naravi stvari zastupnici ili voditelji određenog crkvenog pokreta ili stvarnosti;

2° Promicati i pratiti djelatnost Metropolitiskog ureda za zaštitu maloljetnika i ranjivih osoba, te biskupijskih povjerenika za zaštitu maloljetnika i ranjivih osoba.

3° Proučavati i predlagati sadržaje koji podižu razinu svijesti, znanja i odgovornosti o zaštiti maloljetnika i ranjivih osoba, zatim programe obrazovanja o mjerama i učinkovitim oblicima te zaštite maloljetnika i ranjivih osoba, te općenito sadržaje koji promiču jačanje kulture zaštite maloljetnika i ranjivih osoba unutar crkvenih zajednica, doprinose rastu ozračja sigurnosti crkvenih mjesta koja posjećuju maloljetnici i ranjive osobe, te podizanje svijesti svih pastoralnih djelatnika i sprječavanje bilo kakvog oblika zlostavljanja.

4° Pružati informacije, praktične upute, mjere za postupanje i sve ostalo što je potrebno za ostvarenje svrhe iz čl. 2. ovoga Pravilnika.

5° Predlagati prikladne oblike preventivnih mjera u svrhu pomoći roditeljima i skrbnicima maloljetnika i ranjivih osoba, kao i pastoralnim djelatnicima, klericima ili laicima, kako bi mogli raspoznati znakove zlostavljanja i primijeniti odgovarajuće mjere zaštite.

6° Pripremiti posebne odgojne programe koji bi se provodili u sjemeništima i kućama odgoja s posebnim naglaskom na one koji se spremaju za primanje svetih redova, uključujući i njihovu trajnu formaciju.

Ustroj

Članak 4

Povjerenstvo čine: predsjednik, tajnik, članovi po samom pravu, imenovani članovi.

Predsjednik

Članak 5

§ 1. Predsjednika Povjerenstva imenuje BK BiH iz reda članova BK BiH.

§ 2. Služba predsjednika traje pet godina, uz mogućnost obnove mandata.

§ 3. Predsjednik Povjerenstva saziva i predsjedava sjednicama Povjerenstva te potvrđuje dnevni red.

§ 4. Predsjednik Povjerenstva dostavlja BK BiH godišnje izvješće o stanju, provedenim aktivnostima Povjerenstva, kao i o svim ostalim pitanjima koja se odnose na područje zaštite maloljetnika i ranjivih osoba.

Tajnik

Članak 6

§ 1. BK BiH imenuje tajnika Povjerenstva.

§ 2. Služba tajnika traje pet godina, uz mogućnost obnove mandata.

§ 3. Tajnik može biti svećenik, član ustanove posvećenog života ili laik, a u svakom slučaju osoba koja je spremna na predano i stručno djelovanje u svrhu obavljanja djelatnosti iz članka 2. ovoga Pravilnika.

§ 4. Tajnik provodi i usklađuje djelatnost Povjerenstva, brine se o odnosu i suradnji s tijelima BK BiH, te po potrebi predsjedava sjednicama Povjerenstva u svojstvu zamjenika predsjednika Povjerenstva.

Članovi

Članak 7

§ 1. Voditelj Metropolitjskog ureda za zaštitu maloljetnika i ranjivih osoba član je Povjerenstva po samom pravu.

§ 2. BK BiH kao članove Povjerenstva imenuje predloženog:

1° predstavnika Konferencije viših redovničkih poglavara i poglavarica Bosne i Hercegovine;

2° predstavnika Vijeća za obitelj BK BiH;

3° predstavnika Vijeća za laike BK BiH;

4° osobe koje svojim stručnim znanjima mogu pridonijeti podizanju kvalitete zaštite maloljetnika i ranjivih osoba, s posebnim naglaskom na stručnjake laike iz područja civilnog (osobito obiteljskog i kaznenog) prava, psihološke i medicinske zaštite djece i ranjivih osoba, te komunikacijskih znanosti.

§ 3. Mandat članova Povjerenstva traje pet godina, uz mogućnost obnove.

Način rada

Članak 8

§ 1. Povjerenstvo se sastaje na plenarnom zasjedanju najmanje jedan put godišnje, ili kad god predsjednik Povjerenstva to smatra potrebnim u svrhu suočavanja sa žurnim pitanjima iz djelatnosti Povjerenstva.

§ 2. Povjerenstvo djeluje u suradnji s drugim tijelima BK BiH te u suradnji s Papinskim povjerenstvom za zaštitu maloljetnika.

§ 3. Povjerenstvo neposredno i trajno razmjenjuje podatke i pruža potrebne upute biskupijskim povjerenicima za zaštitu maloljetnika i ranjivih osoba te Metropolitjskom uredu za zaštitu maloljetnika i ranjivih osoba.

§ 4. Povjerenstvo može koristiti stručne usluge specijaliziranog Centra za zaštitu djece (Centre for Child Protection) Papinskog sveučilišta Gregoriana i drugih nacionalnih te međunarodnih tijela i institucija s priznatom stručnošću u području zaštite djece i ranjivih osoba, kao i usluge pojedinačnih stručnjaka za određena područja te zaštite.

Završne odredbe

Članak 9

§ 1. Uz Povjerenstvo ustanovljeno ovim Pravilnikom, neka se ustanove, prema vlastitim pravilima sadržanim u Smjernicama objavljenima uz ovaj Pravilnik i Metropolitjski ured za zaštitu maloljetnika i ranjivih osoba, te služba Biskupijskog povjerenika za zaštitu maloljetnika i ranjivih osoba.

§ 2. Ovaj Pravilnik i Smjernice stupaju na snagu danom objave na mrežnoj stranici BK BiH, a naknadno će biti objavljen i u službenom glasilu BK BiH.

Smjernice za osnivanje Metropolitjskog ureda za zaštitu maloljetnika i ranjivih osoba te imenovanje biskupijskih povjerenika za zaštitu maloljetnika i ranjivih osoba

METROPOLIJSKI URED ZA ZAŠTITU MALOLJETNIKA I RANJIVIH OSOBA

Članak 1

Metropolijski ured za zaštitu maloljetnika i ranjivih osoba (dalje: Metropolijski ured) pruža potporu u pogledu zaštite maloljetnika i ranjivih osoba dijecezanskim biskupima iz metropolije, kao i mjerodavnim poglavarima i poglavaricama ustanova posvećenog života i družbi apostolskog života koji djeluju na području metropolije, zatim onima koji zastupaju crkvene pravne osobe djelujući u njihovo ime na području, te onima koji su po pravu ili po naravi stvari zastupnici ili voditelji određenoga crkvenog pokreta ili stvarnosti s djelovanjem na području metropolije.

Osnivanje

Članak 2

§ 1. Na području BK BiH osniva se metropolijski ured za zaštitu maloljetnika i ranjivih osoba.

§ 2. Metropolijski ured u svojem djelovanju odgovara vlastitim dijecezanskim biskupima metropolije. Vojni ordinarijat priklanja se radu biskupijskog ureda za zaštitu maloljetnika i ranjivih osoba Vrhbosanske nadbiskupije s mogućnošću priklanjanja u pojedinačnim slučajevima radu drugih ureda sufraganskih biskupija zbog blizine mjesta ili hitnosti slučaja.

Ustroj

Članak 3

Metropolijski ured ima: a) predsjednika; b) tajnika; c) biskupijske povjerenike za zaštitu maloljetnika i ranjivih osoba; d) predstavnika muških i predstavnicu ženskih ustanova posvećenog života s područja metropolije; e) osobe koje svojim stručnim znanjima mogu pridonijeti podizanju kvalitete zaštite maloljetnika i ranjivih osoba, s posebnim naglaskom na laike s područja civilnog (posebno obiteljskog i kaznenog) prava, psihološke i medicinske zaštite djece i ranjivih osoba, te komunikacijskih znanosti.

Predsjednik

Članak 4

§ 1. Predsjednika Metropolijskog ureda, koji može biti svećenik, član ustanove posvećenog života ili laik, imenuje metropolit uz prethodnu suglasnost biskupa metropolije, vodeći se, koliko je moguće, kriterijem stručnosti predsjednika u području zaštite maloljetnika i ranjivih osoba. U istoj osobi ovu službu može vršiti biskupijski povjerenik za zaštitu maloljetnika i ranjivih osoba Vrhbosanske nadbiskupije.

§ 2. Služba predsjednika traje pet godina, uz mogućnost obnove mandata.

§ 3. Predsjednik Metropolijskog ureda provodi i usklađuje djelatnost ureda, saziva i predsjednicama, te prema potrebi može zatražiti stručno mišljenje Povjerenstva za zaštitu maloljetnika i ranjivih osoba.

§ 4. Predsjednik Metropolijskog ureda dostavlja dijecezanskim biskupima metropolije godišnje izvješće o stanju, djelatnostima Metropolijskog ureda, te o mogućim novim pitanjima iz područja zaštite maloljetnika i ranjivih osoba.

Tajnik

Članak 5

§ 1. Metropolit, uz prethodnu suglasnost biskupa metropolije, imenuje tajnika Metropolijskog ureda. Služba tajnika traje pet godina, uz mogućnost obnove mandata.

§ 2. Tajnik može biti svećenik, član ustanove posvećenog života ili laik, a u svakom slučaju osoba koja je spremna na predano i stručno djelovanje radi ostvarivanja ciljeva Metropolijskog ureda.

Ostali članovi Metropolijskog ureda

Članak 6

§ 1. Metropolit, uz prethodnu suglasnost biskupa metropolije, kao članove Metropolijskog ure-

da imenuje jednog predstavnika muških te jednu predstavnicu ženskih ustanova posvećenog života s istog područja te stručnjake koji svojim znanjem mogu doprinijeti djelatnosti ureda.

§ 2. Mandat članovima Metropolijskog ureda imenovanima prema smjernicama iz ovog odsjeka traje pet godina.

Djelatnost

Članak 7

Dužnost je Metropolijskog ureda:

§ 1. Postupati sukladno Smjernicama BK BiH, odredbama i uputama Papinskog povjerenstva za zaštitu maloljetnika i ranjivih osoba te odredbama Zakonika kanonskog prava u vezi s dojavama o spolnom zlostavljanju u crkvenom okružju, ako to za sve ili pojedinačne slučajeve zatraži metropolit, odnosno mjerodavni dijecezanski biskup, ili uz suglasnost dijecezanskog biskupa mjerodavan poglavar ustanove posvećenog života ili družbe apostolskog života, odnosno oni koji zastupaju crkvene pravne osobe djelujući u njihovo ime, ili oni koji su po pravu ili po naravi stvari zastupnici ili voditelji određenoga crkvenog pokreta ili stvarnosti.

§ 2. U ovoj djelatnosti Metropolijski ured mora biti tako mjesno uspostavljen i osobno ustrojen da stvarno pogoduje mogućnosti slobodne dojave od strane moguće žrtve, odnosno njezinih zakonskih skrbnika ili trećih osoba, uključujući i mogućnost poduzimanja sljedećih mjera:

1° Uspostava mogućnosti dojave o mogućem slučaju spolnog zlostavljanja maloljetnika ili ranjive osobe stvarno dostupnim telefonom, elektroničkom i zemaljskom poštom, s obvezom odgovora o zaprimanju dojave i njezinoj brižljivoj obradi u skladu sa Smjernicama BK BiH, te crkvenim i civilnim zakonodavstvom.

2° Određivanje djelatnosti i ustroj Metropolijskog ureda, njegova sjedišta te razradu načina dojave mogućeg slučaja spolnog zlostavljanja maloljetnika ili ranjive osobe, pri čemu se na prikladan način mora izvijestiti javnost.

3° O dojavama u povodu mogućih slučajeva povreda zaštite maloljetnika i ranjivih osoba Metropolijski ured će bez odlaganja obavijestiti mjerodavnoga dijecezanskog biskupa i biskupijskog povjerenika za zaštitu maloljetnika i ranjivih osoba, te poglavara ustanove posvećenog života ako su posrijedi njihovi članovi.

4° Mjerodavni dijecezanski biskup ili poglavar ustanove posvećenog života osobno će, ili putem biskupijskog povjerenika, pokrenuti zakonitu suradnju s nadležnim civilnim vlastima u skladu s civilnim pravnim propisima, kanonskim zakonodavstvom i Smjernicama BK BiH.

5° Pratiti i dokumentirati inicijative za suzbijanje mogućih čina zlostavljanja maloljetnika i ranjivih osoba, te inicijative za obrazovanje o zaštiti maloljetnika i ranjivih osoba, kao i za mjesnu provedbu mjera propisanih u Smjernicama BK BiH, odnosno preporuka i provedbenih smjernica Povjerenstva za zaštitu maloljetnika i ranjivih osoba.

6° Pratiti pojedine biskupije, vjerske zajednice, udruge ili druga crkvena tijela u sastavljanju pojedinačnih provedbenih mjera i smjernica dobre prakse u svrhu zaštite maloljetnika.

7° U suradnji s odgojiteljima pratiti i poticati provedbu odgojnih programa u sjemeništima, bogoslovijama i kućama odgoja koje je sastavilo Povjerenstvo te o tome izvještavati biskupe metropolije.

8° Poticati, promicati i usklađivati protok informacija i osposobljavanje pastoralnih djelatnika u pitanjima zaštite maloljetnika i sprječavanja zlostavljanja.

BISKUPIJSKI POVJERENIK ZA ZAŠTITU MALOLJETNIKA I RANJIVIH OSOBA

Imenovanje

Članak 1

§ 1. U svakoj biskupiji dijecezanski biskup imenuje biskupijskog povjerenika za zaštitu maloljetnika i ranjivih osoba (dalje: biskupijski povjerenik), koji može biti svećenik, član ustanove posvećenog života ili laik, a u svakom slučaju osoba koja je stručnjak u ovom području ili barem pouzdane spremnosti i predanosti glede te crkvene službe.

§ 2. Biskupijskom povjereniku za zaštitu maloljetnika i ranjivih osoba može se imenovanjem dijecezanskog biskupa, ili barem uz njegovo prethodno znanje, pridružiti jedan ili više stručnjaka, laika ili klerika, u obavljanju njegove dužnosti, osobito ako je biskupijskom povjereniku potrebna pomoć specijaliziranih stručnjaka za obavljanje njegove službe.

§ 3. Ime i prezime biskupijskog povjerenika, sjedište njegova ureda te predviđeni načini prijave neka budu javno objavljeni u službenim glasilima i internet stranicama pojedinih biskupija kako bi se uspostavili kanali slobodne dojava od strane moguće žrtve, odnosno njezinih zakonskih skrbnika ili trećih osoba.

Djelatnost

Članak 2

§ 1. Dužnost je biskupijskog povjerenika:

1° Usko surađivati s dijecezanskim biskupom u ispunjavanju njegovih pastoralnih odgovornosti u zaštiti maloljetnika i ranjivih osoba.

2° Djelovati, u zajedništvu s dijecezanskim biskupom, u svojstvu mjesnog izvršitelja Smjerni-

ca BK BiH, te u skladu sa smjernica Metropolitiskog ureda, čiji je član po pravu.

3° Predlagati inicijative, također i edukacijske naravi, za podizanje svijesti u pogledu zaštite maloljetnika i ranjivih osoba kod svećenika, članova ustanove posvećenog života, djelatnika ureda i savjetodavnih tijela crkvene vlasti na razini biskupije, kao i nositelja raznih pastoralnih biskupijskih službi i ostalih djelatnika u pastoralu, evangelizaciji, odgoju i obrazovanju na području biskupije.

§ 2. Biskupijski povjerenik za zaštitu maloljetnika i ranjivih osoba ovlašten je primati dojave o mogućim slučajevima povreda zaštite maloljetnika i ranjivih osoba, saslušati dojavitelje i žrtve, obraditi zaprimljene dojave o tim povredama i mogućim slučajevima zlostavljanja te učiniti prvotnu procjenu o vjerodostojnosti i pouzdanosti prijave u skladu s kanonskim zakonodavstvom i mjerodavnim Smjernicama BK BiH, osobito pritom pazeći na zaštitu žrtve.

§ 3. O dojavama u povodu mogućih slučajeva povreda maloljetnika i ranjivih osoba, biskupijski povjerenik će bez odlaganja obavijestiti dijecezanskog biskupa. Dijecezanski biskup će osobno, ili putem biskupijskog povjerenika, pokrenuti zakonitu suradnju s nadležnim civilnim vlastima u skladu s civilnim i crkvenim propisima te Smjernicama BK BiH.

Ovaj Pravilnik i smjernice usvojila je Biskupska konferencija Bosne i Hercegovine na svome 87. redovitom zasjedanju, održanom u Banjoj Luci, 13. i 14. srpnja 2023.

KONFERENCIJA ZA NOVINSTVO NA KRAJU 87. ZASJEDANJA BISKUPSKE KONFERENCIJE BOSNE I HERCEGOVINE

Medijske djelatnike o tijeku zasjedanja izvijestili su nadbiskup Vukšić i biskup Komarica.

Na kraju 87. redovitog zasjedanja Biskupske konferencije Bosne i Hercegovine u petak, 14. srpnja 2023. u prostorijama Biskupskog ordinarijata u Banjoj Luci upriličena je konferencija za novinstvo na kojoj su o tijeku zasjedanja govorili nadbiskup metropolit vrhbosanski i apostolski upravitelj Vojnog ordinarijata u BiH mons. Tomo Vukšić, predsjednik BK BiH, i mons. Franjo Komarica, biskup banjolučki.

Nakon što su medijski djelatnici saslušali Priopćenje sa spomenutog zasjedanja, nadbiskup Vukšić i biskup Komarica kratko su se osvrnuli na upravo završeno zasjedanje BK BiH.

Nadbiskup Vukšić najprije je zahvalio medijskim djelatnicima za njihov doprinos u širenju dobra, prijateljstva i suradnje među ljudima. Izvijestio je da će ovogodišnji, 57. Svjetski dan sredstava društvenih komunikacija Katolička Crkva u BiH obilježiti u Trebinju. „To je prigoda kada kao vjerničke zajednice molimo za vas, medijske djelatnike, kad na osobit način zahvaljujemo i u javnom obliku za vaš doprinos. To je ne samo zahvala u običnom ljudskom smislu nego i naš vjernički doprinos koji se svake godine na području naše Biskupske konferencije obilježava u posljednju nedjelju mjeseca rujna“, kazao je nadbiskup Vukšić.

Potom je nadbiskup Tomo rekao da su biskupi tijekom ovoga zasjedanja promišljali i o obilježavanju Obiteljskog dana u Kupresu koji se na razini BK BiH svake godine održava u posljednju nedjelju mjeseca srpnja. Rekao je da su u ovu proslavu objedinili i obilježavanje Svjetskog dana djedova i baka koji se na svjetskoj razini također obilježava pod kraj mjeseca srpnja.

Na kraju je kazao da je treća važna tema bila pregled i usvajanje završnog izvještaja o djelovanju Caritas Bosne i Hercegovine. „Ta djelatnost je višestruka i zahvalni smo svim našim karitativnim djelatnicima. Koliko god nam je želja da pomognemo u mjeri u kojoj je moguće ljudima u potrebi, želja nam je da bude sve manje ljudskih potreba kojima će netko morati donositi pomoć. Ali, dok god postoje takvi ljudi, mi kao kršćani imamo obavezu i hoćemo doprinijeti i pomoći

da njihove potrebe, ili rješavanje njihovih muka, teče na, što je moguće, bolji i ljepši način“, kazao je nadbiskup Vukšić.

Okupljenima se potom obratio i pozdravio ih u svojstvu domaćina ovog 87. redovitog zasjedanja BK BiH biskup Franjo Komarica te im zahvalio za višegodišnje praćenje svih njihovih zasjedanja održanih tijekom skoro trideset godina djelovanja ovog tijela Katoličke Crkve. Kazao je da se iz pročitano priopćenja sa zasjedanja može primijetiti da su biskupi i ovih dana u zajedničkim razmatranjima pokušavali istinski ostvariti ono što je i sv. papa Ivan Pavao II. poručio prije 20 godina tijekom svoga pohoda Banjoj Luci, Banjolučkoj biskupiji i BiH. Po uzoru na razmišljanje pape Ivana Pavla II. da je „čovjek put Crkve“, pojašnjava biskup Franjo, biskupi su i ovaj put u fokusu svojih razmišljanja imali čovjeka u njegovoj integralnosti, njegovim materijalnim, tjelesnim, ali i duhovnim potrebama. Dodao je da je posebna pažnja posvećena djelovanju biskupijskih i nacionalnog Caritas, „operativnog tijela biskupijsko-župnih zajednica“ za koje „ljubav nema granice“ te se stoga, kao takvo, „ne fokusira niti ograničava samo na članove župnih i biskupijskih zajednica, nego djeluje prema svim ljudima u potrebi“. Kazao je da biskupi, osim što su maksimalno angažirani oko aktualnih izazova i problema svojih sugrađana, također pokušavaju na te potrebe ukazati i Caritasima susjednih zemalja kako bi se dobila što objektivnija slika aktualne situacije u zemlji.

„Mislim da tu, bez ikakve lažne skromnosti, možemo reći da Katolička Crkva ne izostaje iza onih svih napora od strane naših društvenih i drugih organizacija i djelatnosti koje naše društvo službeno ovdje provodi“, kazao je biskup Komarica koji je potom podsjetio na programe karitativnog djelovanja na području Banje Luke. Uputio je također poziv svim mjerodavnim predstavnicima vlasti i institucijama da porade na vraćanju oduzete imovine Katoličkoj Crkvi, kao što je to još davno urađeno u slučaju vraćanja imovine Srpskoj pravoslavnoj Crkvi, te dobrim dijelom Islamskoj zajednici. Kazao je da bi vraćenu imovinu Katolička Crkva u BiH svakako stavila na raspolaganje i općem dobru svojih sugrađana.

Upitan da prokomentira prijedloge zakona o slobodi govora u entitetu Republike Srpske, nadbiskup Vukšić kazao je da biskupi nemaju komentare na političke događaje, ali da stalno naučavaju u skladu s katoličkim moralom i etikom prema kojoj „između moje slobode i slobode drugoga mora postojati mjera“. „Dakle, klasičan je katolički nauk da moja sloboda, na neki način, završava tamo gdje počinje vaša sloboda i obratno. (...) I onda, između slobode i obveza, odnosno prava i obveza, naći 'zlatnu mjeru' nije uvijek najlakše. Naša je želja da bude zaštićena sloboda svakoga čovjeka, sloboda i novinara također, ali također i dostojanstvo svakoga čovjeka i dobar glas svakoga čovjeka. I nadležnost je zaista onih, koje zovemo društveni protagonisti, osobe koje donose zakone, da usklade ova dva velika načela“, kazao je predsjednik BK BiH.

Na pitanje, koliko je zabrinjavajuća trenutna politička kriza u BiH i može li Katolička Crkva biti „vezivni faktor“ između „pokidanih veza“ Islamske zajednice i Srpske pravoslavne Crkve, biskup Franjo je odgovorio da „destruktivci nikada nisu upitni“ jer „redovito pokazuju svoje pravo lice“. „Ali nastupaju i dolaze do izražaja tamo gdje konstruktivci manjkaju, gdje oni, nekako, se povlače i oni ne dolaze do izražaja. Prema tome, trebamo što više konstruktivaca i razboritih ljudi i naglašavanja onoga što nam je svima zajedničko. Mi trebamo biti svjesni da, ne samo imamo pravo, nego i dužnost izgrađivati društvo po mjeri čovjeka i u ovom gradu i u ovoj zemlji“, kazao je biskup Komarica. Podsjetio je da je, upravo u svrhu promicanja tog „zajedničkog“, u Europskom centru za pomirenje, mir, međureligijsku i međuetničku suradnju, koji je u sklopu zdanja dosadašnjega trapističkog samostana (opatiije) „Marija Zvijezda“ u Banjoj Luci, održano više susreta s predstavnicima drugih vjerskim zajednicama.

Na upit, kako u današnjem vremenu zaštititi poimanje „tradicionalne obitelji“, nadbiskup Vukšić podsjetio je da Katolička Crkva obitelj smatra „osnovnom ljudskom vrjednotom i vrjednotom koju treba štititi u svakom smislu, prije svega jer se radi o ljudskoj zajednici, o ljudskim životima, o zajednici koja rađa nove živote i ona je od sudbinske važnosti za cijelo društvo i još, prije toga, za svakoga pojedinoga člana te obitelji“. „Vi dobro znate da ste i sami članovi svojih obitelji i znate koliko je to silno važno i na svakom planu pojedine osobe, a onda na planu obitelji kao takve i zbroj svih pojedinačnih obitelji za cijelo društvo

je doslovce, ponovit ću ovo, od sudbinske važnosti. Katolička Crkva, ne samo da u ovom času povijesti tako misli, nego je to doslovce vjerski stav Katoličke Crkve kroz cijelu ljudsku povijest, tako će biti i do kraja svijeta. I koliko god može izgledati ponekada neumjesno da ponavljamo tu tezu i ovu svoju vjersku istinu, to ćemo činiti uvijek“, kazao je nadbiskup Vukšić.

Na pitanje o povratu imovine, nadbiskup Vukšić kazao je da je to složeno pitanje jer oduzeta imovina nije samo imovina vjerskih zajednica, nego i mnogih fizičkih lica, konkretnih obitelji i ljudi, pojedinaca. „Zapravo, najveći dio te nekad oduzete imovine bila je privatna imovina pojedinih ljudi. I mi katolici, Katolička Crkva kao takva ovdje ili bilo gdje u svijetu, iznad svega, moli i traži i očekuje da se isprave nepravde koje su nekada učinjene (...) Silno inzistira da se to ispravljanje nepravda ne vrši na selektivan način tj. da se samo nekima, eventualno, vrati imovina, a da se drugima ne vrati“, naglasio je vrhbosanski nadbiskup dodavši da se Katolička Crkva neće umoriti u propovijedanju potrebe da se nepravde isprave.

Na upit da pojasni, hoće li će Katolička Crkva mijenjati svoj stav pod pritiscima raznih inicijativa o promjeni poimanja tradicionalne obitelji ili o istospolnim brakovima, nadbiskup Tomo podsjetio je da prva stranica Svetoga Pisma kaže da je „Bog stvorio muško i žensko“ i da su „stvoreni kao takvi da budu u službi života, međusobne ljubavi i da rastu u svakome smislu“. „Postoje osobe u svijetu koje zastupaju različita mišljenja i obitelji i o ljudskim zajednicama, ne samo u suvremeno vrijeme u Europi, nego i u prošlosti. Katolička Crkva zastupa svoja moralna načela i svoj nauk i ne dovodi u pitanje ničiju slobodu da se ponaša u skladu s vlastitim uvjerenjima, bez obzira jesu li to vjerska uvjerenja, pa postoji drukčije ponašanje ili su to neka uvjerenja koja nemaju vjerski temelj nego su nekoga drugoga podrijetla. Ali, s druge strane, dok uvažava slobodu drugih ljudi da žive i da se ponašaju na svoj način, smatra elementarnom stvari i da slobodu naviještanja vlastitog nauka o različitim temama i različitim vrjednotama jednako tako s punim pravom iznosi“, istaknuo je mons. Vukšić.

Biskup Komarica progovorio je potom o oduzetoj imovini Katoličkoj Crkvi na području Banja Luke ističući konkretne primjere nevraćene župne kuće u centru Banje Luke i oduzete, ali i uzurpirane imovine trapističkog samostana Marija Zvijezda u predgrađu grada na Vrbasu. (kta)

ŠESTI OBITELJSKI DAN I TREĆI SVJETSKI DAN DJEDOVA, BAKA I STARIJIH OSOBA

Vijeće za obitelj Biskupske konferencije Bosne i Hercegovine pripravilo je prigodnu *online* knjižicu za obilježavanje Šestog Obiteljskog dana i Trećeg Svjetskog dana djedova, baka i starijih osoba u biskupijskim zajednicama u Bosni i Hercegovini u *nedjelju, 30. srpnja 2023.* pod geslom: „Obiteljska ljubav je poziv i put svetosti – *Od koljena do koljena dobrota je njegova!*“.

Predsjednik Vijeća za obitelj Biskupske konferencije BiH mons. Marko Semren, pomoćni biskup banjolučki, u uvodnoj riječi napominje da je *online* knjižica „pomagalo i poticaj ponajprije našim župnicima, župnim vikarima i svima kojima je povjereno animiranje župnih zajednica, ali i voditeljima svih drugih zajednica kao i svim vjernicima ponajprije u biskupijama u Bosni i Hercegovini, ali i svima koji se žele pridružiti našem obilježavanju Obiteljskog dana i Svjetskog dana djedova, baka i starijih osoba koje obilježavamo istoga dana u posljednju nedjelju u srpnju jer želimo istaknuti da su i djedovi i bake također dio malo šire obitelji i da u njima treba gledati ponajprije osobe koje svojim dugogodišnjim iskustvom i osobito svojom vjerom mogu obogatiti cijelu obitelj, a posebno djecu i mlade“.

„U ime svih članova Biskupske konferencije Bosne i Hercegovine pozivam ponajprije voditelje župnih zajednica da sljedeće nedjelje u središte stave obitelj. Svesrdno potičem da se toga dana u svim našim biskupijama tijekom svih Misnih slavlja i molitvenih okupljanja moli za obitelj koja je temelj Crkve, naroda i društva. U ovom vremenu, kada je obitelj napadnuta s raznih strana i u vrijeme kada su i članovi naših župnih zajednica u napasti podleći ‘civilizaciji smrti’, potrebno je neumorno promicati važnost obitelji, međusobnog darivanja u bračnom zajedništvu i otvorenosti rađanju novog života. Osim što brojne naše župe uništene ratom i brojnim nedaćama u poraću i što veći broj mladih napušta ovu zemlju, sve je više prisutna napast zatvaranja prema ljubavi u bračnom zajedništvu i darivanju djece koja su jedina istinska budućnost i Crkve i naroda“, napisao je biskup Semren koji napominje da se u bro-

šuri, osim Poruke Svetog Oca Franje za 3. Svjetski dan djedova, baka i starijih osoba, može pronaći: predložak homilije kao i Molitva vjernika koja toga dana treba biti moljena u svim crkvama u BiH. Također je moguće pronaći najveći dio, i danas aktualne Poslanice koju se članovi Biskupske konferencije Bosne i Hercegovine, 11. lipnja 2006. uputili pod naslovom: *Obitelj – zajednica i zajedništvo vjere, života i ljubavi.*

„Župna crkva Svete Obitelji na Kupresu i ove godine će biti mjesto našeg središnjeg okupljanja i molitve za obitelji. Podsjećam da su biskupi na nedavnom zasjedanju pozvali sve, a posebno župljane Kupresa i okolnih župa da se te nedjelje okupe na Misi uočnici, 29. srpnja kao i na središnjem Misnom slavlju, 30. srpnja. Molim Oca nebeskoga da blagoslovi sve naše obitelji te budu svjesne trajnog poziva na hod u ljubavi i rast u svetosti te da posebno djedovi, bake i starije osobe svjedoče Božju dobrotu *od koljena do koljena*“, napisao je biskup Semren u uvodnoj riječi.

Program u župnoj crkvi Svete Obitelji na Kupresu:

Subota, 29. srpnja 2023.

19:00 sati – Euharistijsko slavlje: predvodi predsjednik Biskupske konferencije Bosne i Hercegovine mons. Tomo Vukšić, nadbiskup metropolit vrhbosanski i apostolski upravitelj Vojnog ordinarijata u BiH

20:00 – klanjanje Presvetom Oltarskom Sakramentu: predvodi nadbiskup vrhbosanski u miru kardinal Vinko Puljić

Nedjelja, 30. srpnja 2023.

10:00 sati – molitva krunice uz meditativne tekstove

11:00 sati – svečano Euharistijsko slavlje: predvodi predsjednik Vijeća za obitelj Biskupske konferencije Bosne i Hercegovine mons. Marko Semren, pomoćni biskup banjolučki. Na kraju Svete mise podjela uspomene s apostolskim blagoslovima bračnim parovima koji slave srebrnu (25), zlatnu (50) i dijamantnu (60) obljetnicu bračnog zajedništva.

NADBISKUP VUKŠIĆ NA KUPRESU PREDVODIO MISU UOČI OBITELJSKOG DANA I DANA DJEDOVA, BAKA I STARIJIH OSOBA

Euharistijsko slavlje uoči Šestog Obiteljskog dana i Trećeg Dana djedova, baka i starijih osoba, u večernjim satima u subotu 29. srpnja 2023. u crkvi Svete Obitelji u Kupresu predvodio je predsjednik Biskupske konferencije Bosne i Hercegovine mons. Tomo Vukšić, nadbiskup metropolit vrhbosanski i apostolski upravitelj Vojnog ordinarijata u BiH, u zajedništvu s nadbiskupom vrhbosanskim u miru kardinalom Vinkom Puljićem i predsjednikom Vijeća za obitelj Biskupske konferencije BiH mons. Markom Semrenom, pomoćnim biskupom banjolučkim, te uz koncelebraciju generalnog vikara Vrhbosanske nadbiskupije mons. Slađana Ćosića i još šestorice svećenika. Liturgijsko pjevanje animirao je veliki zbor župe Kupres uz orguljsku pratnju gospodina Zdravka Vile. Oko oltara bili su brojni ministranti i mistrantice, a ceremonijama je ravnao kupreški župni vikar vlč. Jadranko Kurt.

Riječi pozdrava nadbiskupu Vukšiću, kardinalu Puljiću, biskupu Semrenu, generlanom tajniku BK BiH mons. Ivi Tomaševiću, mons. Slađanu Ćosiću i drugim svećenicima i cijeloj okupljenoj vjerničkoj zajednici uputio je kupreški župnik vlč. Tomislav Mlakić.

Uvodeći u Misno slavlje nadbiskup Vukšić je pozvao sve okupljene oko oltara Gospodnjega da mole za obitelji. „Uzeli smo i misni obrazac koji Crkva predviđa i propisuje u ovakvim zgodbama preporučujući sve naše obitelji prije svega Božjem milosrđu i u Božjem blagoslovu, ali preporučujući i nas sve da vršimo svoje obaveze, nas koji jesmo svi članovi obitelji ili potekli iz obitelji ili tvorimo obitelji“, kazao je nadbiskup Tomo.

„Danas, kad smo okupljeni u ovoj crkvi, u kojoj se na osobit način štuje Sveta Obitelj, a u povodu podržavanja šestog dana molitve naše Biskupske konferencije za obitelji u svim našim župama i biskupijskim zajednicama, naravno da se sama od sebe u ovom razmišljanju nameće tema obitelji. Kada tome dodamo da smo ovih dana proslavili i blagdan svetih Joakima i Ane, Marijinih roditelja, a Isusova djeda i bake po majci, onda se dodatno čini vrlo važnim ne samo moliti, nego i razmišljati o našim obiteljima. Uz to sretna je okolnost da cijela Crkva ovih dana obilježava Dan starijih

osoba, upravo djedova i baka, i tako u zajedništvu triju generacija moli za obitelj, u zajedništvu triju generacija živi obitelj i izgrađuje obitelj“, kazao je nadbiskup Vukšić u prigodnoj propovijedi.

„Živimo u vremenu koje je nametnulo način života, ritam života i tempo života, kad je sve manje na taj način blagoslovljenih obitelji da mogu sretno živjeti zajedništvo triju generacija. Mnoštvo je razloga, mnoštvo je okolnosti koje su uvjetovali da vrlo često roditelji i djeca nisu u mogućnosti živjeti zajedno s onima koji bi tako rado pored sebe imali svoje unuke ili unuci nisu u situaciji živjeti u takvom stanju da bi vrlo rado kod sebe imali svoga djeda i baku. Ritam života, način i obveze, traženje posla na raznim stranama po svijetu uvjetovali su da u naše vrijeme taj kršćanski ideal triju generacija obiteljskoga života, što naznačuje i upravo maloprije spomenuti način života Svete Obitelji Isusa Marije i Josipa u zajedništvu s Joakimom i Anom, je sve dalje od onoga što je svakodnevnica naših obiteljskih okupljanja. Dovodi to do toga da na osobit način trpe djedovi i bake koji su uskraćeni za mogućnost imati u blizini svoje potomke kao što na svoj način žalosti i njihove unuke koji nisu ili sve su rjeđe u situaciji da mogu osjetiti blagi osmijeh djeda i bake i milovanje njihovih ruka. I dok zazivamo kršćanski ideal i molimo Božji blagoslov za sve obitelji koje na takav način imaju mogućnost živjeti i jednako zazivamo Božji blagoslov za sve one koji su prikraćeni za takav život da u stanju u kakvome jesu i zahvaljujući ritmu kojim je nametnut mogu živjeti vjernost supruga i supruge i održavati i vršiti svoje zadaće roditelja prema vlastitoj djeci i obratno da djeca mogu sa zahvalnošću izvršavati Božju zapovijed poštivanja oca i majke kako bi i njima zaista lijepo i sretno bilo u ovome životu“, rekao je vrhbosanski nadbiskup..

„Draga braćo i sestre, ženidba se sklapa zbog ljubavi muškarca i žene, ali i zbog rađanja novih slika i prilika Božjih. Sadržaj toga dvoga izrečen je u Božjoj zapovijedi na početku knjige Postanka Svetoga Pisma. *Rastite i množite se*, rastite u vlastitoj ljubavi, razumijevanju i solidarnosti i darujte po blagoslovu Božjemu i vršeci vlastiti privilegij roditelja sebi samima, vlastitim obiteljima i cijelom svijetu, Kristovoj zajednici Crkve

nove slike i prilike Božje. Jer poštivanje života na mnogo strana u suvremeno vrijeme ne odgovara kršćanskom idealu, znademo dobro da i kršćanske obitelji sve više i sve češće trpe zbog maloga broja rađanja. A mi kao narod, kao Crkva u hrvatskom narodu, vrlo često imamo običaj čuti pa izgovoriti i misliti da smo marijanska Crkva., da smo Crkva koja svoju pobožnost bitno, naglašeno oblikuje i izriče na marijanski način. I Bogu hvala da je tako gdje god da je tako i kad je tako. Ali, Blaženu Djevicu Mariju, Djevicu i Majku, draga braćo i sestre, časti cijela Crkva samo kao Djevicu i Majku koja je, vršeci obje te vrjednote i krjeposti, izrasla u sveticu prije svih svetaca“, riječi su nadbiskupa Vukšića.

„Večeras, dok razmišljamo o Svetoj Obitelji, u kojoj naravno dominira Isus, ali i Blažena Djevica Marija kao Majka i Djevica, moramo zazvati njezin zagovor da milosrđe i blagoslov njezinoga Sina siđe nad ovu generaciju ne samo hrvatskih katolika, nego katolika i ljudi općenito Europe i cijele zapadne civilizacije na putu njihova i našega zajedničkoga obraćanja u življenju krjeposti djevičanstva i majčinstva. Potrebno je dakle da ova gotovo pa nostalgična tvrdnja o marijanskom narodu ponovno postane stvarna činjenica, da postane svakodnevica ovoga dijela Crkve Kristove. U tom smislu, primjer Svete Obitelji, obitelji triju generacija, a na osobit način primjer Isusa, Marije i Josipa u življenju, obiteljskih krjeposti postaju vrlo

hitni, vrlo potrebni i vrlo aktualni i u naše vrijeme. Potrebni su, jer je svima, kao i našoj generaciji, možda na osobit način potrebno obraćanje, suočavanje njihovu primjeru i njihovu načinu življenja obiteljskoga života. Hitni su njihovi primjeri za nasljedovanje, jer stvarnost i slika u kojoj živimo zaista čini da tako moramo kazati. Hitni su i vrlo su aktualni ne samo u ovom kraju nego u svim krajevima našeg naroda, u svim dijelovima Europe i, ponovit ću to, osobito u svim dijelovima zapadne civilizacije. Na tom putu obraćanja, na tom putu rasta u poštivanju i življenju obiteljskoga života, zazivamo zagovor Svete Obitelji da po njihovu zagovoru milost Božja i blagoslov Božji siđe na sve naše obitelji, na sve muževe i supruge, na sve sinove i kćeri, na sve bake i djedove, na sve nas koji jesmo potekli iz neke od naših obitelji, da tamo gdje jesmo i u službama koje jesmo u skladu s vlastitim mogućnostima doprinesemo da naše obitelji žive sretno i blagoslovljeno, da bake i djedovi, da očevi i majke, da unuci zaista rastu u svakom smislu, u smislu običnog ljudskog života, u smislu vjerničkog života, u smislu obraćanja i posvećenja slugu i službenica Božjih“, poručio je nadbiskup Vukšić.

Nakon Svete mise uslijedilo je klanjanje Presvetom Oltarskom Sakramentu koje je predvodio kardinal Vinko Puljić na temu obitelji. Euharistijske liturgijske popijevke animirao je mali župni zbor pod vodstvom gospođe Brankice Radić i uz orguljsku pratnju Sare Babić. (kta)

BISKUP MARKO SEMREN PREDVODIO EUHARISTIJSKO SLAVLJE U KUPRESU NA OBITELJSKI DAN I DAN DJEDOVA, BAKA I STARIJIH OSOBA

Svečano Euharistijsko slavlje Šestog Obiteljskog dana i Trećeg Svjetskog dana djedova, baka i starijih osoba pod geslom „Obiteljska ljubav je poziv i put svetosti – *Od koljena do koljena dobrota je njegova*“, u nedjelju 30. srpnja 2023. prepunoj župnoj crkvi Svete Obitelji u Kupresu, predvodio je predsjednik Vijeća za obitelj Biskupske konferencije Bosne i Hercegovine mons. Marko Semren, pomoćni biskup banjolučki, u zajedništvu s nadbiskupom vrhbosanskim u miru kardinalom Vinkom Puljićem i biskupom mostarsko-duvanjskim i apostolskim upraviteljem trebinjsko-mrkanskim mons. Petrom Palićem te

uz koncelebraciju devetorice svećenika. Okupljena vjernička zajednica duhovno se pripravila na Misno slavlje moljenjem krunice, a mnogi su pristupili i sakramentu pomirenja.

Kupreškim župljanima pridružili su se brojni vjernici drugih župa iz svih biskupija u Bosni i Hercegovini i šire.

Liturgijsko pjevanje animirao je zbor iz župe Banjolučke biskupije sv. Franje Asiškog Bila pokraj Livna pod ravnanjem profesorice Ane Čavar. Asistirali su brojni ministranti i ministrantice pod vodstvom kupreškog župnog vikara vlč. Jadranka Kurta.

Tijekom Svete mise krštene su blizanke Marija i Helena iz obitelji Ćurković.

Dvanaest bračnih parova obilježilo je 25. – srebrnu obljetnicu braka, a osam parova 50. – zlatnu obljetnicu bračnog zajedništva iz župa: Kupres, Prozor, Crnač, Rumboci, Gradina, Neum, Gornji Vakuf-Uskoplje i Bistrica pokraj Uskoplja.

Kupreški župnik i član Vijeća za obitelj Biskupske konferencije BiH vlč. Tomislav Mlakić poželio je dobrodošlicu kardinalu Vinku, biskupima Petru i Marku, zatim generalnom tajniku BK BiH mons. Ivi Tomaševiću, arhidakonu gučogoranskog arhidakonata mons. Pavi Jurišiću i braći svećenicima na čelu s generalnim vikarom mons. Slađanom Ćosićem, redovnicima, redovnicama i svim okupljenim vjernicima. „Danas, kada slavimo 6. Obiteljski dan Biskupske konferencije Bosne i Hercegovine i 3. Svjetski dan djedova, baka i starijih osoba, sve vas okupljene u crkvi Svete Obitelji na kupreškoj visoravni, i sve vas koji ste, zahvaljujući Hrvatskoj televiziji Herceg Bosna i Laudato televiziji, kao i radio postajama Marije i Kupres, radosno pozdravljam. Slaveći Obiteljski dan, naša krajevna Crkva želi pokazati blizinu i solidarnost s našim hrvatskim katoličkim obiteljima. Stoga, svoj pozdrav, molitvu i blagoslov šaljem svim obiteljima, osobito onim obiteljima koje, nastojeći sačuvati vjernost i svjedočiti evanđeoske vrijednosti, svakodnevno nose teške životne križeve.

Poseban pozdrav vama drage bake i djedovi, koji, mnogi od vas sami i ostavljeni, molite s nama i za nas iz svojih domova. Pozdrav i vama dragi supružnici koji ste odlučili zajedno s nama danas proslaviti obljetnice svoga bračnog zajedništva“, kazao je župnik Mlakić.

Uvodeći u Misno slavlje biskup Semren je kazao da ih je na Kupresu okupila Božja ljubav. „Ovaj Dan ispunjen je čestitkama i zahvalnošću za sve ovdje prisutne i mnoge druge koji su na različite načine povezani s obiteljima i s nama preko elektroničkih sredstava komuniciranja. Bog u svojoj ljubavi želi doprijeti do svakog čovjeka i svakog člana obitelji. Zahvalni smo Bogu za svu ljubav očitovanu po članovima naših obitelji, bilo živih bilo već preminulih. Ovo je treći Svjetski dan djedova, baka i starijih osoba koji je papa Franjo posvetio obitelji. Mi smo u Crkvi u BiH zadnje tri godine posvetili molitvi, skrbi i pastoralu djedova, baka i starijih osoba koje su sastavni dio obitelji“, kazao je biskup Marko.

Na početku prigodne propovijedi biskup Semren je istaknuo da je obitelj najvažnija ljudska zajednica na ovoj zemlji. „Mi ljudi živimo u različitim zajednicama, u zajednicama ove ili one vrste, u političkim, u vjerskim zajednicama i slično. Obitelj je, međutim, osnovna zajednica na kojoj se temelje sve ostale zajednice. Crkva i država, kao dvije najmoćnije zajednice, također se temelje na obitelji. Isus je rođen u prirodnoj obitelji, ali je osnovao i novu obitelj koja se zove Crkva. Uostalom, on je htio da cijelo čovječanstvo postane jedna obitelj. Važno je imati na umu ovu istinu: za Božju ljubav – kraljevstvo Božje – nitko nije beskoristan ili beznačajan. Svaki od nas je jedna posebna misija u svijetu, jer je plod Božje ljubavi“, kazao je biskup Semren koji je potom protumačio nedjeljna misna čitanja.

„Isus u evanđelju govori o Kraljevstvu u slikama otkrivanja: *'blago skriveno na njivi i skupocjeni biser'*. Riječ je o sreći koja se plaća cijenom odvojenosti, odricanja i podložnosti. Seljak, trgovac više su nego zadovoljni pronađenim blagom. Spremni su sve prodati samo da dođu u posjed toga blaga. Kraljevstvo nebesko – *Evanđelje, milost, prijateljstvo s Bogom* – to je sakriveno blago prisutno u svijetu – prisutno u obitelji. Iako nam je blizu, mnogi ga ne otkrivaju. Ima onih koji ga otkriju ali ga dovoljno ne vrednuju, zanemaruju ga jer više od njega vole zemaljsko kraljevstvo, zemaljske užitke. No, samo onaj koji ima 'pronjavno srce', koji razlučuje dobro i zlo, koji može razlikovati između vječnoga i prolaznoga, između prividnoga i bitnoga, samo takav donosi radikalnu odluku – prodaje sve što ima s ciljem da stekne to blago. Isus nas poziva da uđemo u Kraljevstvo i sudjelujemo u radosti vječne gozbe. Ali od nas zahtijeva radikalni izbor: da bismo osvojili Kraljevstvo, potrebno je sve 'prodati'. Dakle: da bismo postigli Kraljevstvo Božje, Isus zahtijeva sve, ali nam jednako tako i obećava sve: vječni život u vječnom i blaženom zajedništvu s Bogom“, poručio je biskup Marko.

„Stojimo, braćo i sestre, pred izazovima očinstva i majčinstva u današnjem društvu i njihovim nezamjenjivim ulogama u odgoju i odrastanju djece i obitelji. U jednom zborniku koji se zove *'Na ramenima moga tate'*, otac je predstavljen čvrstim držanjem, predstavnik je odgovornosti za brak i obitelj, za ispravno odgajanje novog života. Međutim, premda je dijete često na ramenima svoga tate, njegov pogled počiva na majci i govori nam da očeva i majčina figura nisu uzajamno zamjenji-

ve. Nezamjenjiva je figuru oca kao propovjednika vjere svojoj djeci, svjedoka Evanđelja po kvaliteti života koju stvara u svojoj 'kućnoj Crkvi'... Sveti Josip je uzor za sve prave očeve koji nas podsjeća da priznamo da smo zahvaljujući njegovu životu i uzoru upoznali svoju vjeru i ljubav i Boga... U zborniku pak radova koji nosi naslov 'U zagrljaju moje mame' djeca su u svojim radovima iskazala iskrenu zahvalnost, tražili su oprost i pokazali svoju ljubav prema majci... Uzor majčinstva i majke jest Blažena Djevica Marija, koja je sve prebivala u svom srcu. Sretna su djeca i mladi koji odrastajući u sretnim obiteljima imaju priliku postati sretni odrasli i odgovorni članovi društva", rekao je biskup Semren ističući da u obitelji dijete uči prvim navikama koje mu daju sigurnost u ponašanju te najvažnije lekcije života.

„Drage bake i dragi djedovi, drage starice i dragi starci, u ovom našem svijetu pozvani smo biti tvorci *revolucije ljubavi – Od koljena do koljena dobrota je njegova!* Molitva je očitovanje ljubavi i očitovanje vjere. I zato iskreno očitujmo svoju ljubav prema Bogu i bližnjemu. 'Postanimo i mi pomalo pjesnici molitve: uživajmo u traženju vlastitih riječi, poslužimo se onima kojima nas uči Isus Krist'. Svjetski dan djedova i baka i starijih osoba stoga je prilika da još jednom, s radošću, posvjedočimo da Crkva želi slaviti zajedno sa svima onima kojima je Gospodin – kao što kaže Biblija – 'obilno ispunio dane' *od koljena do koljena dobrota je njegova.* Proslavimo ga zajedno! Molimo Gospu, Majku nježnosti, da nas sve učini tvorcima *revolucije lju-*

bavi kako bismo zajedno oslobodili svijet od sjene samoće i zloduha rata. Današnji dan može nam i treba biti svjetlo života. Prihvatimo ga, jer samo u vjernosti Bogu i služenju životu u obitelji možemo naći puninu života obećanu vjernim vršiteljima njegove svete volje“, poručio je biskup Marko Semren na kraju svoje propovijedi.

U Molitvi vjernika molilo se za: Svetu Crkvu katoličku, za papu Franju, sve biskupe, svećenike i đakone, redovnike i redovnice i sve redovničke zajednice, za sve župne i biskupijske zajednice; „za naše obitelji: da budu mjesta u kojima će svi trajno rasti u ljubavi prema Kristu i jedni prema drugima, u kojima će vladati otvorenost prema životu i nesebičnom darivanju u hodu putem svetosti“, „za sve djedove, bake i starije osobe: da cijelim svojim življenjem budu mlađima primjer čvrste vjere u Boga živoga i radosni prenositelji bogatog iskustva življenja s Bogom i bližnjima“, za sve ljude u vlasti, za sve koji odgajaju djecu i mlade počevši od roditelja preko vrtića, župe i škole do medija i za sve pokojne, a posebno za pokojne djedove i bake.

Nakon popričesne molitve biskup Semren je izmolio molitvu blagoslova nad obiteljima koje obilježavaju srebrnu i zlatnu obljetnicu braka te podijelio uspomenu s apostolskim blagoslovom predsjednika Biskupske konferencije Tome Vukšića, nadbiskupa metropolita vrhbosanskog i apostolskog upravitelja Vojnog ordinarijata u BiH.

Na kraju su svi zajedno izmolili Molitvu za Treći Svjetski dan djedova, baka i starijih osoba te Ispravijest vjere Hrvata katolika. (kta)

PORUKA NADBISKUPA VUKŠIĆA U POVODU OBILJEŽAVANJA NEDJELJE CARITASA U BOSNI I HERCEGOVINI

Već se ustalila pohvalna tradicija i običaj, da se u svim župama na području Biskupske konferencije BiH treća nedjelja Došašća obilježava kao „Nedjelja Caritas“, što znači da će to ove godine biti 17. prosinca. Taj lanac dobrote dug je već 27 godina, a započeo je 1996. pozivom i odredbom biskupa, i sretno traje zahvaljujući jednako toliko dugim djelima dobrote. U našim župama čine ga darežljivi vjernici, svećenici i vjeroučitelji i potom osobe zaposlene u našim Caritasima koje, kao produžena i

krajnja ruka te dobrote, predano vrše svoje poslaničke i na mnogo načina služe osobama u potrebi.

„Nedjelja Caritas“ također je prigoda, koja pruža mogućnost, da se djelovanje Caritas predstavi široj javnosti, crkvenoj i društvenoj, te zahvali plemenitim ljudima za njihovu dosadašnju dobrotu i potakne njih i sve ostale da plemenito djelo pomaganja nastave i ubuduće.

Svake godine odvija se „Nedjelja Caritas“ pod posebnim geslom, izabranim za tu prigodu.

Ove godine ta misao vodilja glasi „Caritas: svjetlo u tami!“

Geslo sažima poznatu Isusovu misao, izrečenu učenicima neposredno nakon slavne Besjede o blaženstvima, koja govori o potrebi da svi njegovi sljedbenici budu svjetlo koje će razbijati svaki oblik tame u svijetu, a glasi: „Vi ste svjetlost svijeta. Ne može se sakriti grad što leži na gori. Niti se užiče svjetiljka da se stavi pod posudu, nego na svijećnjak da svijetli svima u kući. Tako neka svjetli vaša svjetlost pred ljudima da vide vaša dobra djela i slave Oca vašega koji je na nebesima“ (Mt 5,14-16).

Da svaki čovjek u potrebi osjeti dobra djela Isusovih učenika i slavi Oca nebeskoga!

To je trajna i osnovna nakana crkvenoga karitativnog djelovanja i poslanje i obveza svakoga pojedinog kršćanskog vjernika i svih crkvenih ustanova. Predstavlja oblik kršćanskoga služenja i jedan je od znakova raspoznavanja kršćanske dobrote i ljubavi.

Sličnu misao izrekli su i biskupi u svom proglašenju, kojim je uspostavljena „Nedjelja Caritasa“, riječima: „Gospodin kaže: 'Blago milosrdnima: oni će zadobiti milosrđe' (Mt 5,7). Bog ispunjava svoja obećanja. I ono malo što posjedujemo i što podijelimo s drugima bit će nam stostruko uzvrćeno. Caritas je pomagao i pomaže. Pomozimo i mi svojim milodarima Caritasu da može i dalje vršiti svoju plemenitu i za Crkvu Kristovu tako važnu funkciju (...) Pozivamo vas da se i osobno angažirate u karitativnom radu svojih župnih i biskupijskih zajednica. Caritas treba suradnika koji će odvojiti dio svog vremena i svoje snage, i uključiti se u dobrovoljni rad na ublažavanju mnogostrukih nevolja u našim župama, ali i izvan njih, prema onima koji su druge vjere i nacionalnosti. Na taj ćemo način doprinosti djelu pomirenja i ljepšoj budućnosti svih nas. Pozivamo vas, braćo i sestre, da svi zajedno svojim djelima ljubavi pripravimo put Gospodinu, Svjetlu koje želi doći u ovu našu tamu, koji želi osvijetliti i osmisliti život i budućnost.“

Mnogostruke su potrebe ljudi zbog kojih traže pomoć koja im je zaista potrebna. Na njihove potrebe nastoje odgovoriti razne dobrotvorne organizacije, javne i privatne, i svima smo im duboko zahvalni. Među njima se na osobit način ističe Caritas i treba mu naša pomoć kako bi i dalje mogao pomagati ljudima u traženju rješenja za njihove muke i probleme.

Jedno od vrlo vidljivih mjesta dobrote prema ljudima u potrebi u našem društvu jesu javne

kuhinje kojih, kažu upućeni, u BiH ima oko 60 i u njima obroke dobiva oko 18.000 ljudi. Zbog usta, koja treba nahraniti, sva ta mjesta i njihovi djelatnici trebaju našu podršku i zaslužuju svaku pohvalu i zahvalu.

Naspram velikim potrebama ljudi, prema nekim podacima od prije dvije godine, u BiH se godišnje uništavalo oko 400.000 tona hrane. A prema tim istim izvorima, dvije trećine je bacalo stanovništvo. Jednu trećinu uništavale su kompanije zbog zakonskih ograničenja, jer su troškovi uništavanja hrane za privredne subjekte iznosili 5%, dok su 17% koštali troškovi ako bi trgovački lanci darovali hranu. Procjena je da su u 2020. godini zbog tih razloga kompanije uništile hranu u vrijednosti od 126,6 milijuna KM od koje se godišnje moglo napraviti oko 280 milijuna obroka, što bi predstavljalo 767.123 obroka dnevno. Zato zaslužuje zahvalu državni Parlament, koji je u lipnju 2023. godine usvojio Zakon o dopuni Zakona o porezu na dodanu vrijednost, čime je ukinut porez na doniranu hranu što će, vjerujemo, uvelike pomoći javnim kuhinjama, odnosno ljudima kojima treba obrok.

U tom smislu čini se vrlo korisnim ponoviti riječi pape Franje (Govor članovima Europske federacije prehrambenih fondova, 18. svibnja 2019.): „Borba protiv strašne ljage gladi znači također boriti se protiv rasipanja. Rasipanje pokazuje nezanimanje za stvari i nebrigu za onoga tko nema. Rasipanje je najsiroviji izraz odbacivanja. Dolazi mi u pamet kad je Isus, nakon što je podijelio kruh mnoštvu, tražio da se skupe pretekli ulomci kako ništa ne bi bilo izgubljeno (usp. Iv 6,12). Treba skupljati da bi se ponovno dijelilo, a ne proizvoditi da bi se razbacivalo. Odbacivati hranu znači odbacivati osobe. Danas je sramotno ne zapaziti koliko je hrana dragocjeno dobro i koliko toga dobra završava loše.“

Onaj, tko gleda očima ljubavi, lako će razumjeti potrebu i način djelovanja Caritasa jer, kako je pisao sveti Augustin, bez ljubavi i bogataš je siromah a s njom i siromah je bogat. Odnosno, njegove su riječi: „Svatko je onoliki kolika je njegova ljubav.“ Stoga pozivam sve da, molitvom i, koliko im je to moguće, doprinosima prate i podržavaju djelovanje „Caritasa“ i svih dobrotvornih ustanova. Jer veličina čovjeka se mjeri snagom ljubavi, koju iskazuje drugima.

*U Sarajevu, na blagdan svetog Augustina,
28. kolovoza 2023.*

VIJEĆE ZA KATEHEZU I NOVU EVANGELIZACIJU BK BIH PORUKA NA POČETKU ŠKOLSKE I VJERONAUČNE GODINE 2023./2024.

Dragi vjeroučenici i roditelji, vjeroučitelji i svećenici!

Obraćamo vam se na početku nove školske i vjeronaučne godine, koja stavlja pred sve nas brojne izazove i poteškoće, ali i mogućnosti vjerskoga odgojnog djelovanja u situaciji u kojoj se nalazi današnje naše društvo i kultura. Crkva je uvijek iznova pozvana, prateći znakove vremena, novim žarom naviještati Božju Riječ i svjedočiti poruku evanđelja, odgajati nove naraštaje vjernika, odgovarati na temeljna pitanja o smislu ljudskoga života i postojanja, ponuditi odgovore o cjelovitu čovjekovu identitetu i ostvarenju, u svjetlu Božje Riječi i nauka Crkve, u ozračju Božje prisutnosti i djelovanja u našem životu, povijesti i kulturi.

O cjelovitu odgoju djece, pa tako i o odgoju u vjeri, nije moguće govoriti bez roditelja i obitelji. **Roditelji** su prvi odgojitelji i imaju presudnu odgojnu ulogu u životima svoje djece. Oni su prvi učitelji kako osnovnih ljudskih, kulturnih i socijalnih, tako i religioznih i moralnih vrijednosti i vrlina. Stoga potičemo i ohrabrujemo vas, dragi roditelji, da budete svojoj djeci prvi učitelji i svjedoci vjere u obiteljima, te da u suradnji sa svojom župnom zajednicom i školom podupirete njihov trajni odgoj i rast u vjeri, osobito svojim prakticiranjem molitvenog i sakramentalnog vjerničkog života.

Župa je privilegirano mjesto življenja iskustava kršćanske vjere i crkvenoga zajedništva koje se događa kroz okupljanje zajednice, vjerničke susrete, zajednički hod u vjeri i istinski duhovni život Kristovih učenika koji se mole, primaju sakramente i slave euharistiju, uzajamno se pomažu i svjedoče ideale kršćanske vjere i služnja. Župa je stoga dragocjeno mjesto vjerskoga odgoja koji nazivamo župna kateheza. Kateheza uvodi djecu i mlade u otajstva kršćanske vjere i osobito u iskustva kršćanskoga života, molitve, pobožnosti i slavljenja sakramenata. Stoga pozivamo sve vas braćo **svećenici, redovnice i vjernici laici** koji ste preuzeli obveze i odgovornost za osnaženje i promicanje vjerskog odgoja u župnim zajednicama, **da organizirate i provodite župnu katehezu**. Ona povezuje i usklađuje obiteljski vjerski odgoj s vjeronaukom u školi kao cjelinom vjerskoga odgoja djece i mladih i nastavlja se u

raznim oblicima vjerske formacije i vjerske prakse odraslih vjernika. U toj zadaći roditelji su vaši prvi suradnici, jer na taj način svjedoče svoju pripadnost Crkvi i izvršavaju obećanja o vjerskom odgoju djece koja su dali kod sklapanja svoga kršćanskoga braka i krštenja svoga djeteta.

Katolički vjeronauk u školi, već 30 punih godina od njegova povratka u školski odgojno-obrazovni sustav, daje vrijedan i nemjerljiv prilog sustavnu i cjelovitu odgoju djece i mladih. Uvjereni smo da on po svojim ciljevima, sadržajima i odgojnoj zadaći razvija i promiče cjelovit odgoj i razvoj djece i mladih, osnažuje izgradnju njihove osobnosti i identiteta, jer nastoji skladno povezati učeničke tjelesne, intelektualne, emocionalne, duhovne i moralne, kulturne i socijalne sposobnosti, potrebe i vrijednosti i tako omogućiti ostvarenje njihove pune ljudske i kršćanske zrelosti.

Pred školom su danas novi izazovi i potrebe. U tom pogledu Biskupska konferencija BiH odobrila je novi *Kurikulum Katoličkog vjeronauka za osnovne škole i gimnazije* koji će se u sljedećem razdoblju postupno provoditi u našim školama. Stoga pozivamo **vjeroučitelje** da sve svoje darove, sposobnost i snage posvete njegovu upoznavanju i provođenju u školama u skladu s uputama mjerodavnih odgojno-obrazovnih ustanova i naših katehetskih ureda.

U čvrstoj vjeri da Isus Krist, naš božanski Učitelj i Spasitelj, svojim Duhom nadahnjuje, prati i pomaže one koji ga ljube i izvršavaju povjerenim poslanje, **župnike** pozivamo da, zajedno s vjeroučiteljima i učenicima, u dan koji im je najprikladniji **u prvoj polovici rujna**, organiziraju **Misno slavlje i zaziv Duha Svetoga** za sretno odvijanje školske godine.

Svima vama želimo blagoslovljenu i uspješnu novu školsku godinu i sve učenike, roditelje, vjeroučitelje i svećenike stavljamo pod moćnu zaštitu Blažene Djevice Marije, Majke Crkve i naše Majke.

Mons. Petar Palić,
biskup mostarsko-duvanjski
i apostolski upravitelj trebinjsko-mrkanski
Predsjednik Vijeća za katehezu
i novu evangelizaciju BK BiH

35. SJEDNICA STALNOGA VIJEĆA BISKUPSKE KONFERENCIJE BOSNE I HERCEGOVINE

Stalno vijeće Biskupske konferencije Bosne i Hercegovine, u ponedjeljak 18. rujna 2023., u prostorijama Nadbiskupske rezidencije u Sarajevu, održalo je svoju 35. sjednicu. Predsjedao je nadbiskup metropolit vrhbosanski i apostolski upravitelj Vojnog ordinarijata u BiH mons. Tomo Vukšić, predsjednik BK BiH, a sudjelovali su biskup mostarsko-duvanjski i apostolski upravitelj trebinjsko-mrkanski mons. Petar Palić, potpredsjednik BK BiH, i generalni tajnik BK BiH mons. Ivo Tomašević, a ispričao se pomoćni biskup banjolučki mons. Marko Semren, član ovog Vijeća.

Članovi Vijeća upoznati su s provedbom zaključaka koje su biskupi donijeli na svom 87. redovitom zasjedanju Biskupske konferencije održanom 13. i 14. srpnja 2023. u Banjoj Luci. Nakon diskusije o pojedinim zaključcima čija je provedba u tijeku, dali su potrebne smjernice Tajništvu BK BiH.

Biskupi su također razmotrili pojedine važnije dopise koji su stigli na adresu BK BiH u posljednje vrijeme te dali smjernice za njihovo rješavanje.

Članovi Stalnog vijeća dogovorili su i dnevni red 88. redovitog zasjedanja Biskupske konferencije Bosne i Hercegovine koje će se održati, 6. i 7. studenog 2023. u prostorijama Nadbiskupske rezidencije u Sarajevu.

Potaknuti pismom generalnog tajnika Biskupske sinode kardinala Maria Grecha, biskupi će posebnim dopisom pozvati sve članove biskupijskih zajednica u Bosni i Hercegovini da se na osobit način u 26. nedjelju kroz godinu, 1. listopada 2023. ujedine u molitvi za plodan rad predstojeće XVI. Opće redovite skupštine Biskupske sinode na kojoj će sudjelovati i delegat Biskupske konferencije BiH.

POZIV PREDSJEDNIKA BISKUPSKE KONFERENCIJE BIH NADBISKUPA TOME VUKŠIĆA NA MOLITVU ZA SINODU

Predsjednik Biskupske konferencije Bosne i Hercegovine mons. Tomo Vukšić, nadbiskup metropolit vrhbosanski, 21. rujna 2023., na temelju pisma generalnog tajnika Sinode kardinala Maria Grecha i u skladu sa zaključkom 35. sjednice Stalnoga vijeća BK BiH, u ime svih članova Biskupske konferencije BiH, uputio je dopis svećenicima, redovnicima, redovnicima i svim Kristovim vjernicima te pozvao sve biskupijske zajednice u Bosni i Hercegovini na molitvu za predstojeću Sinodu. Uz dopis, koji je dostavljen preko biskupskih ordinarijata, poslani su i pojedini tekstovi dostavljeni biskupskim konferencijama uz dopis kardinala Grecha, a prevela ih je Hrvatska biskupska konferencija.

Poštovana braćo svećenici, redovnici, redovnice i sva ostala braćo i sestre, Kristovi vjernici!

U skladu s pismom, koje je generalni tajnik Sinode kardinal Mario Grech, 12. rujna 2023. preko predsjednika Biskupskih konferencija, uputio svim biskupima, ovim potičem sve svećenike u pastoralu da na poseban način u 26. nedjelju kroz godinu 1. listopada 2023. potaknu svoje vjerničke zajednice na molitvu za plodno i blagoslovljeno zasjedanje XVI. Opće redovne skupštine Biskupske sinode koje će 4. listopada otvoriti papa

Franjo pod geslom „Za sinodalnu Crkvu. Zajedništvo, sudjelovanje, poslanje“. Neka te nedjelje predvoditelji Misnih slavlja pozovu sve vjernike na molitvu za Sinodu. Također neka propovjednici u homiliji pojasne vjerničkoj zajednici važnost sinodalnog hoda s posebnim naglaskom na aktualnu Sinodu koja je svoju prvu fazu imala u svim biskupijama svijeta pa tako i u našim biskupijskim zajednicama u Bosni i Hercegovini. Neka i zazivi u Molitvi vjernika budu u tom duhu kao i završni misni blagoslov.

Kardinal Grech podsjeća na riječi pape Franje da „bez molitve neće biti Sinode“ ističući da je Sinoda prije svega događaj molitve i slušanja koji ne uključuje samo članove Sinodalne skupštine, nego svakog krštenika, svaku partikularnu Crkvu. Naglašava da su svi pozvani ujediniti se u zajedništvu molitve i ustrajnom zazivanju Duha Svetoga kako bi „svesrdna molitva“ (Dj 12,5) sveopće crkvene zajednice pratila Svetog Oca i sve članove Sinodalne skupštine u razlučivanju onoga što Gospodin danas traži od svoje Crkve. Sve kršćanske zajednice i u našim biskupijama, a osobito župne i redovničke, pozvane su na jednodušnu i neprestanu molitvu.

U spomenutom pismu generalnog tajnika Sinode Grecha ističe se da je prvi korak molitve slušanje Božje riječi, slušanje Duha; da je druga osobina molitve klanjanje u zadivljenosti onim što Bog govori svojoj Crkvi i onim što Duh nadahnjuje u njoj i danas; da je treće lice molitve

zagovor odnosno zagovornička molitva koja se ne sastoji u podvrgavanju Božje volje našoj, nego u traženju od Gospodina da obasja naša srca snagom svoga Duha života, kako bismo znali razlučiti i vršiti njegovu volju kao i da je molitva zahvaljivanje, prepoznavanje prvenstva Božjeg djelovanja i njegove milosti u svim ljudskim djelima i u životu kršćanske zajednice

Za papu Franju i sinodske oce, među kojima će biti i jedan član naše Biskupske konferencije, potrebno je moliti i prije 1. listopada kao i tijekom svih dana zasjedanja sinodalne skupštine.

U skladu sa zaključkom sjednice Stalnoga vijeća BK BiH, dostavljam u prilogu prijevod predloženih zaziva za Sveopću molitvu na XXV. i XXVI. nedjelju i u svagdane kako bi ih koristili sljedećih dana tijekom liturgijskih slavlja.

Molim da Duh Sveti vodi korake svakoga od nas kako bi uvijek bili otvoreni njegovim poticajima i sve srdačno pozdravljam.

88. REDOVITO ZASJEDANJE BISKUPSKE KONFERENCIJE BOSNE I HERCEGOVINE

Biskupska konferencija Bosne i Hercegovine, u jutarnjim satima 6. studenog 2023. u prostorijama Nadbiskupske rezidencije u Sarajevu započela je svoje 88. redovito zasjedanje pod predsjedanjem nadbiskupa metropolita vrhbosanskog i apostolskog upravitelja Vojnog ordinarijata u BiH mons. Tome Vukšića, predsjednika BK BiH, te uz sudjelovanje članova Biskupske konferencije BiH i delegata Hrvatske i Austrijske biskupske konferencije i Međunarodne biskupske konferencije sv. Ćirila i Metodija.

Otvarajući zasjedanje nadbiskup Vukšić je pozdravio najprije članove BK BiH: dopredsjednika Konferencije mostarsko-duvanjskoga biskupa i trebinjsko-mrkanskoga apostolskog upravitelja mons. Petra Palića, banjolučkoga biskupa mons. Franju Komaricu i banjolučkog pomoćnog biskupa mons. Marka Semrena, zatim apostolskoga nuncija u BiH nadbiskupa Francisa Chullikatta, mons. Klusa Kunga, umirovljenoga biskupa iz Sankt Pöltena i delegata Austrijske biskupske konferencije, mons. Milana Zgrablića, zadarskog

nadbiskupa i delegata HBK, mons. Fabijana Svalinu, biskupa koadjutora Srijemske biskupije i delegata Međunarodne biskupske konferencije sv. Ćirila i Metodija, kojima je zahvalio za dolazak i sudjelovanje u zasjedanju. Osvrćući se na dnevni red zasjedanja, kazao da će analizirati najprije provedba zaključaka 87. redovitog zasjedanja održanog u Banjoj Luci u mjesecu srpnju te razgovarati i donijeti odluka o ustroju Povjerenstva Biskupske konferencije za zaštitu maloljetnih i ranjivih osoba te o ustroju Metropolijskog ureda, saslušati i izvješća o radu na pripravi (*Ratio fundamentalis*) Temeljnih odredaba o odgoju i obrazovanju svećeničkih kandidata za naše područje te izvješće s prvoga dijela XVI. opće redovne skupštine Biskupske sinode, koja je održana u mjesecu listopadu u Rimu. Izvijestio je i da je za početak svibnja 2024. predviđen pohod *ad limina apostolorum* biskupâ BK BiH, kojega prema rasporedu obavljaju svi dijecezanski biskupi u Katoličkoj Crkvi pa će, stoga, biti riječi i o pripravi toga pohoda.

„Što se pak tiče društvenih okolnosti i događanja u svijetu, ispovijedamo da, kao Isusovi učeniци, ponizno i skromno želimo biti svjedoci njegove nade ljubavi prema svakom čovjeku te prijateljstva i bratstva među svim ljudima i narodima. Zato naspram svakog oblika prijatnja i mržnje i tolikih smrti nevinih ljudi i razaranja, osjećamo obvezu svjedočiti da je kršćanstvo vjera ljubavi, slobode, nade i života za svakoga čovjeka i svaki narod i to podržavati“, kazao je nadbiskup Vukšić podsjećajući da se upravo ove godine obilježava 60. obljetnica od objave okružnice „Mir na zemlji“ (*Pacem in terris*), koju je sveti Ivan XXIII. obznanio 11. travnja 1963. kao kršćanski odgovor na ondašnju veliku krizu koja je prijetila izbijanjem sukoba svjetskih razmjera.

Nadbiskup Zgrablić sve je rado i srdačno pozdravio u ime Hrvatske biskupske konferencije na čelu s predsjednikom mons. Draženom Kutlešom. Ukratko je izvijestio o važnijim događajima u Hrvatskoj biskupskoj konferenciji u proteklom razdoblju te spomenuo da je na Biskupskoj sinodi u Rimu u ime HBK sudjelovao zagrebački nadbiskup Dražen Kutleša, kojega je papa Franjo osobno imenovao članom Sinode, i pomoćni đakovačko-osječki biskup Ivan Čurić. Podsjetio je da je 8. rujna papa Franjo imenovao nadbiskupom Splitsko-makarske nadbiskupije mons. Zdenka Križića, dosadašnjeg gospičko-senjskog biskupa, koji je službu preuzeo svečanim Misnim slavljem, 28. listopada u Solinu. Priopćio je da je zbor savjetnika Gospičko-senjske biskupije, 30. listopada za dijecezanskog upravitelja izabrao dr. Richarda Pavlića, senjskog župnika. Izvijestio je o dvjema velikim nacionalnim proslavama: zagrebački nadbiskup Dražen Kutleša predvodio je Euharistijsko slavlje, 30. rujna prigodom 25. obljetnice beatifikacije kardinala Alojzija Stepinca u crkvi na otvorenom u Hrvatskom nacionalnom svetištu Majke Božje Bistričke u Mariji Bistrici, a Dan hrvatskih mučenika obilježen je na Udbini u subotu 9. rujna 2023. središnjim Euharistijskim slavljem koje je predvodio đakovačko-osječki nadbiskup i metropolit Đuro Hranić. Kazao je da je oko 1600 mladih iz Hrvatske, predvođeni predsjednikom Odbora za mlade HBK-a, šibenskim biskupom Tomislavom Rogićem i dubrovačkim biskupom Rokom Glasnovićem sudjelovalo početkom kolovoza na Svjetskom danu mladih u Lisabonu. Podsjetio je da je umirovljeni hvarski biskup Slobodan Štambuk preminuo okrjepljen sakramentima u srijedu, 27. rujna 2023. u Svećeničkom

domu u Splitu, u 83. godini života, 58. godini svećeništva i 35. godini biskupstva. Spomenuo je dva okrugla stola s tematikama vezanim za Crkvu u Hrvatskom saboru: 27. rujna kada je predstavljeno „Izvešće o netrpeljivosti i napadima na Katoličku Crkvu i katoličke vjernike u Hrvatskoj u 2021. i 2022. godini“ Udruge „U ime obitelji“, a u organizaciji nezavisne zastupnice Marijane Petir, te 3. listopada kada je otvorena izložba i održan okrugli stol na temu: „U ljubavi prema hrvatskom narodu“, kojima je obilježena 25. obljetnica beatifikacije bl. Alojzija Stepinca.

Biskup Svalina je prenio pozdrave svih članova Međunarodne biskupske konferencije sv. Ćirila i Metodija iz Srbije, Crne Gore, Makedonije i Kosova izvijestivši da je u Beogradu u tijeku susret Zajedničkog odbora *Vijeća europskih biskupskih konferencija* (CCEE) i *Konferencija europskih Crkava* (CEC). Podsjetio je da je 7. listopada papa Franjo imenovao mons. Ferenca Fazekasa, dosadašnjeg dijecezanskog upravitelja, za subotičkog biskupa čije će biskupsko ređenje biti 11. studenog u Subotici. Kako je dalje kazao, na redovnoj sjednici održanoj u Prištini od 29. do 31. svibnja mons. Ladislav Nemet izabran je za predstavnika biskupske konferencije na općoj skupštini biskupske sinode o sinodalnosti, čiji se prvi dio nedavno završio. Na istoj sjednici biskupi su razmotrili, između ostalog, i dokument *Smjernice za postupanje u slučajevima zlostavljanja*. Izvijestio je da su biskupi Srbije na svom zasjedanju održanom 28. ožujka mons. Nemeta izabrali za novog predsjednika, a preč. Mihaia Gherghelaa za direktora Udruženja Caritas Srbije. Dodao je da su se kao biskupska konferencija pridružili molitvi za mir u Ukrajini i svijetu, a da su se njihovi vjernici odazvali i materijalno pomogli stradali-ma u potresu u Siriji i Turskoj, kao i onima u nedavnim poplavama u Sloveniji, ali i da su i sami pretrpjeli ozbiljne materijalne štete prouzrokovane nezapamćenim nevrijemenom na području Srijemske, Subotičke i Zrenjaninske biskupije, te sada traže načine kako djelovati u izvanrednim situacijama.

Biskup Küng prenio je pozdrave i izraze zajedništva predsjednika Austrijske biskupske konferencije nadbiskupa Franza Lacknera i svih biskupa, a posebno biskupa Maximiliana Aicherna koji je dolazio na zasjedanja BK BiH već dugi niz godina. Izvijestio je da su austrijski biskupi tijekom protekle tri godine u više navrata uvijek iznova intenzivno radili na pripremi ponajprije konti-

nentalnog sinodskog susreta u Pragu, a potom i Sinode koja je završena prije nekoliko dana kao i da su u ovom trenutku okupljeni kao Biskupska konferencija u Beču i raspravljaju o rezultatima Sinode. Rekao je i da je u prosincu 2022. članovi Austrijske biskupske konferencije bila je u pohodu *Ad limina* papi Franji i dikasterijima Svete Stolice. Osvrnuo se ukratko i na austrijsko zakonodavstvo u vezi s raspravom o eutanaziji i o pobačaju.

Tijekom prvog dijela zasjedanja s biskupima se susreo u apostolski nuncij Francis Chullikatt koji je sve sudionike zasjedanja ugostio ručkom

u prostorijama Apostolske nuncijature. Na ručku se biskupima pridružio član BK BiH, nadbiskup Aldo Cavalli, apostolski vizitator s posebnom ulogom za župu Međugorje, i provincijal Franjevačke provincije Bosne Srebrene fra Zdravko Dadić.

Biskupi su također u ponedjeljak, 6. studenog ujutro slavili Svetu misu u kapeli Vrhbosanskog bogoslovnog sjemeništa i potom se susreli s bogoslovnom zajednicom. Predsjedao je nadbiskup Vukšić, a prigodnu propovijed uputio je srijemski biskup koadjutor mons. Fabijan Svalina. (kta)

PRIOPĆENJE S 88. REDOVITOG ZASJEDANJA BISKUPSKE KONFERENCIJE BOSNE I HERCEGOVINE

Članovi Biskupske konferencije Bosne i Hercegovine održali su, 6. i 7. studenog 2023., u prostorijama Nadbiskupske rezidencije u Sarajevu, svoje 88. redovito zasjedanje pod predsjedanjem nadbiskupa metropolita vrhbosanskog i apostolskog upravitelja Vojnog ordinarijata u BiH mons. Tome Vukšića, predsjednika BK BiH. Biskupima iz Banje Luke, Mostara i Sarajeva pridružili su se: delegati Hrvatske i Austrijske biskupske konferencije mons. Milan Zgrablić, zadarski nadbiskup, i mons. Klaus Küng, biskup u miru iz Sankt Pöltena, te delegat Međunarodne biskupske konferencije sv. Ćirila i Metodija mons. Fabijan Svalina, srijemski biskup koadjutor. Biskupi delegati prenijeli su izraze bratskog zajedništva članova svojih biskupskih konferencija te upoznali sudionike zasjedanja s važnijim crkvenim događanjima u svojim zemljama.

Apostolski nuncij u Bosni i Hercegovini nadbiskup Francis Assisi Chullikatt pridružio se biskupima tijekom prvog dijela zasjedanja. Između ostalog, biskupi su s njim razgovarali o pohodu članova BK BiH grobovima apostolskih prvaka Petra i Pavla u Rimu i Svetom Ocu te uredima Svete Stolice poznatom pod nazivom *Ad limina apostolorum* u svibnju 2024.

U skladu sa smjernicama Svete Stolice i Pravilnikom o radu i ustroju *Povjerenstva Biskupske konferencije Bosne i Hercegovine za zaštitu maloljetnih i ranjivih osoba*, usvojenom na 87. redovitim zasjedanju BK BiH 13. i 14. srpnja 2023.

u Banjoj Luci, biskupi su dogovorili sastav spomenutog Povjerenstva i *Metropolijskog ureda za zaštitu maloljetnika i ranjivih osoba*.

Biskupi su donijeli nove odredbe o pristojbama na području Biskupske konferencije Bosne i Hercegovine koje će stupiti na snagu 1. siječnja 2024.

Imajući u vidu potrebu trajnog usklađivanja dokumenta o svećeničkom odgoju i izobrazbi poznatom pod latinskim nazivom *Ratio fundamentalis institutionis sacerdotalis*, biskupi su dali potrebne smjernice Vijeću za kler i sjemeništa BK BiH za izradu vlastitog *Ratio Nationalis* za područje Biskupske konferencije.

Biskupi su saslušali izvješće svoga delegata mons. Petra Palića, biskupa mostarsko-duvanjskog i apostolskog upravitelja trebinjsko-mrkanjskog, sa XVI. Opće redovne Skupštine Biskupske sinode održane u Rimu od 4. do 29. listopada 2023. Na Sinodi o sinodalnosti, koja je prošla kroz biskupijsku, nacionalnu i kontinentalnu fazu, sudjelovale su ukupno 363 osobe s pravom glasa, među kojima su prvi put bili izaslanici koji nisu biskupi, te još 75 voditelja, stručnjaka ili duhovnih asistenata. Pošto je biskup Palić iznio neke naglaske iz *Pripremnog dokumenta*, ukratko je prikazao tijek Sinode koja je imala drugačiju metodu zasjedanja od dosadašnjih. Pohvalio je duhovno i prijateljsko ozračje u dvorani za audijencije, koja je pretvorena u sinodsku dvoranu, uz iznošenje mišljenja o različitim temama. Istaknuo

je da će sinodski proces biti nastavljen u mjesnim Crkvama, sve do nastavka Sinode zakazanog za listopad 2024. Podsjetio je na riječi pape Franje iz propovijedi na završnoj Misi Sinode: *Gospodin će nas voditi i pomoći nam da budemo više sinodalna i misionarska Crkva, koja se klanja Bogu i služi ženama i muškarcima našega vremena, izlazeći svima donijeti utješnu radost Evanđelja.*

Dogovoreni su sljedeći termini zasjedanja Biskupske konferencije BiH tijekom 2024. godine: 20. i 21. ožujka u Mostaru koje će započeti večernjim Misnim slavljem na svetkovinu sv. Josipa 19. ožujka u katedrali Marije Majke Crkve; 16. i 17. srpnja u Banjoj Luci koje će započeti 15. srpnja Euharistijskim slavljem u katedrali sv. Bonaventure te 4. i 5. studenog u Sarajevu koje će započeti 3. studenog zajedničkom Euharistijom u katedrali Srca Isusova. Sedmi Obiteljski dan u Bosni i

Hercegovini bit će proslavljen 28. srpnja u Kupresu, a započet će Misom uočnicom 27. srpnja. XI. Međudekanski susret u Bosni i Hercegovini bit će 18. travnja 2024. u Nadbiskupijском sjemeništu „Petar Barbarić“ u Travniku. Središnje Euharistijsko slavlje u okviru Tjedna solidarnosti 2024. godine bit će u treću korizmenu nedjelju 3. ožujka 2024. u župi sv. sv. Josipa u Prijedoru.

U nedjelju, 5. studenog 2023. biskupi su slavili Svetu misu u katedrali Srca Isusova. Predsjedao je nadbiskup Vukšić, a propovijedao je nuncij Chullikatt. U ponedjeljak, 6. studenog biskupi su slavili Euharistiju u kapeli Vrhbosanskog bogoslovnog sjemeništa i susreli se s bogoslovnom zajednicom. Predsjedao je nadbiskup Vukšić, a prigodnu propovijed uputio je srijemski biskup Svalina.

Sarajevo, 7. studenog 2023.
Tajništvo BK BiH

KONFERENCIJA ZA NOVINSTVO NA KRAJU 88. ZASJEDANJA BISKUPSKE KONFERENCIJE BiH

Na kraju 88. redovitog zasjedanja Biskupske konferencije Bosne i Hercegovine, 7. studenog 2023., na tiskovnoj konferenciji za novinstvo održanoj u prostorijama Nadbiskupske rezidencije u Sarajevu, o tijeku zasjedanja govorili su predsjednik i potpredsjednik BK BiH mons. Tomo Vukšić, nadbiskup metropolit vrhbosanski i apostolski upravitelj Vojnog ordinarijata u BiH, i mons. Petar Palić, biskup mostarsko-duvanjski i apostolski upravitelj trebinjsko-mrkanski.

Na početku je generalni tajnik BK BiH mons. Ivo Tomašević pročitao Priopćenje s 88. redovitog zasjedanja BK BiH.

U svom osvrtu na proteklo zasjedanje nadbiskup Vukšić je najprije pozdravio sve prisutne i svim medijskim djelatnicima zahvalio za dolazak i za zanimanje za zasjedanje BK BiH i uopće za Katoličku Crkvu na tim područjima ističući da ih biskupi smatraju svojim suradnicima u „zajedničkom poslanju služenja braći i sestrama i svjedočenju dobrote“ te ih potaknuo da nastave biti „u službi prijateljstva i solidarnosti među ljudima“.

Potom je nadbiskup Tomo ukratko progovorio o jednoj od tema upravo završenog zasjeda-

nja: predstojećem pohodu članova BK BiH grobovima apostolskih prvaka Petra i Pavla u Rimu i nasljedniku vs. Petra, a to je sada papa Franjo, te uredima Svete Stolice poznatom pod nazivom *Ad limina apostolorum* u svibnju 2024. Pojasnio je da redi o redovitom pohodu koji se u ovoj mjesnoj, kao i u cijeloj Katoličkoj Crkvi, organizira svakih nekoliko godina.

Potom je nadbiskup Vukšić rekao da su biskupi, imajući u vidu potrebu trajnog usklađivanja dokumenta o svećeničkom odgoju i izobrazbi poznatom pod latinskim nazivom *Ratio fundamentalis institutionis sacerdotalis*, dali potrebne smjernice Vijeću za kler i sjemeništa BK BiH za izradu vlastitog *Ratio Nationalis* za područje Biskupske konferencije. Zahvalio je biskupu Paliću, predsjedniku spomenutog Vijeća. „Naime, u Katoličkoj Crkvi ta tematika se regulira tako da nadležni uredi u središtu naše Crkve, obično svakih desetak, petnaest godina, izrade osuvremenjene odredbe o odgoju i obrazovanju svećenika. Takav slučaj se dogodio prije nekoliko godina“, kazao je nadbiskup Vukšić pojašnjavajući da svaka biskupska konferencija ima obvezu te opće odredbe za odgoj i obrazovanje svećenika prilagoditi za svoje

područje. „Taj proces smo započeli zasjedanjem u Banjoj Luci prošloga ljeta, a na ovom zasjedanju biskup Petar nas je obavijestio o onome što je do sada urađeno, a razmišljali smo i o sljedećim koracima“, pojasnio je nadbiskup Vukšić dodajući da se tu radi, s jedne strane o ljudskom odgoju i, s druge strane o teološkom studiju i obrazovanju na katoličkim teološkim fakultetima.

Biskup Palić je u svom obraćanju također je zahvalio medijskim djelatnicima za njihovo praćenje djelovanja Katoličke Crkve u BiH. Govoreći o izradi spomenutog dokumenta o odgoju i obrazovanju svećeničkih kandidata, kazao je da pri tome treba uzeti u obzir i okolnosti i mjesta i vremena, ali i ono s čime se Crkva danas susreće, a to je trend opadanja svećeničkih zvanja, barem na cijelom području Europe. Također je progovorio o svom sudjelovanju na XVI. Općoj redovnoj Skupštini Biskupske sinode održanoj u Rimu od 4. do 29. listopada 2023. „To je važan susret za cijelu Katoličku Crkvu. Na tom su susretu predstavnici svih biskupskih konferencija, a kao što ste čuli iz priopćenja, ovaj je susret bio specifičan i po tome što je bilo i sudionika koji nisu bili biskupi. To je bila, zapravo, želja pape Franje da, rekli bismo, čuje i vjernike laike, redovnike, redovnice o važnoj temi zajedničke odgovornosti u našem poslanju u današnjem svijetu, a to je naviještanje radosne vijesti“, istaknuo je biskup Petar. Dodao je i da je na Sinodi prevladavalo duhovno i prijateljsko ozračje, bez obzira što se kroz medije na jedan ili drugi način čulo o načinu djelovanja ili o nekim temama koje su nekada izvučene iz konteksta.

Na pitanje, koji su ciljevi *Povjerenstva Biskupske konferencije Bosne i Hercegovine za zaštitu maloljetnih i ranjivih osoba*, nadbiskup Vukšić je pojasnio da je obveza svih biskupskih konferencija na svijetu, jer je to opći crkveni propis, imati takvo povjerenstvo. Dodao je da na prošlom zasjedanju u srpnju 2023. u Banjoj Luci usvojen Pravilnik Povjerenstva, što je i priopćeno javnosti. Kazao je da su pronašli osobe koje će u narednim danima imenovati za članove Povjerenstva te da će ono početi funkcionirati svakako do kraja 2023., a najkasnije od 1. siječnja 2024.. „Zadaća toga Povjerenstva i kod nas i bilo gdje u svijetu je promocija zaštite ranjivih osoba, maloljetnika i svih osoba koje u maloljetnoj dobi ili u stanju ugroze, a radi se o osobama koje su bolesne ili ovisne o drugima itd., da mogu biti zaštićene“,

kazao je nadbiskup Vukšić dodajući da će Povjerenstvo raditi na stvaranju ambijenta, svijesti i potrebe da se takve osobe štite.

Odgovarajući na pitanje, koliko se sukobi u Svetoj Zemlji odražavaju na situaciju u BiH, nadbiskup Vukšić je rekao da kao članovi Crkve imaju socijalni nauk Crkve koji, između ostaloga, tretira i pitanje mira i potrebe mira među ljudima. Podsjetio je da je u svom pozdravu na početku zasjedanja citirao riječi iz famozne okružnice pape Ivana XXIII. iz 1963. godine koji je, u onim okolnostima velike napetosti, takozvane kubanske krize, objavio tu veliku okružnicu pod naslovom *Mir na zemlji* (Pacem in terris). „U tom svom dokumentu papa Ivan XXIII. postavlja četiri velika načela za koja smatra da ih je potrebno implementirati i ostvarivati kako bi se mogao ostvariti, a to su: istina, pravda, sloboda i ljubav. Sva četiri su jednako vrijedna načela za svakog pojedinoga čovjeka i za svaki narod. I u ovim okolnostima nereda, koji postoje i na području Svete Zemlje i na području Ukrajine i, neki kažu, na tolikim drugim područjima danas u svijetu, ova načela jednako vrijede za svako područje. Mi smo propovjednici istine, pravde, slobode i ljubavi. To želimo i za ljude u Svetoj Zemlji, i za ljude u Ukrajini, i za ljude u Bosni i Hercegovini, za svakoga čovjeka i za svaki narod doslovce“, kazao je nadbiskup Vukšić napominjući da je nedavno pročitao podatak prema kojem se čak na 55 mjesta u ovom času vodi rat.

Upitan o pomoći ljudima u pokretu na području BiH i brizi Caritasa za njih, nadbiskup Tomo je odgovorio da su, kako su nazvani u postavljenom pitanju, ljudi u pokretu, „naša braća i sestre“. „Mi ih ne promatramo kao ljude u pokretu, mi ih promatramo kao ljude kojima treba pomoć. Oni su jedna od kategorija ljudi kojima treba pomoć. U skladu sa svojim mogućnostima, mi to činimo i mi ćemo to činiti“, kazao je vrhbosanski nadbiskup napominjući da Caritas i crkvene ustanove raspolažu ograničenim sredstvima i osobljem koje priskače tim ljudima u pomoć u skladu sa svojim mogućnostima. Podsjetio je da je Caritas prisutan i u okolici Sarajeva i u zapadnim dijelovima BiH na području Bihaća i na još nekim drugim dijelovima te da Crkva čini koliko može. „Sigurno ćemo nastaviti biti prisutni i pomagati tim ljudima, prije svega jer su u potrebi, ne zato što su migranti, kako se to obično kaže, nego jer su to ljudi u potrebi“, istaknuo je nadbiskup Vukšić dodajući da su mnogi od njih

u ovome trenutku možda bosni i napušteni pa ih treba primiti, ugostiti i pomoći im. Obećao je da će činiti koliko im je moguće u suradnji s drugim dobrotvornim ustanovama, bilo državnim, bilo drugih crkava ili vjerskih zajednica odnosno sa svim ljudima dobre volje i s medijskim djelatnicima koji svakako svojim radom doprinose da se tim ljudima pomogne.

Upitan da kaže nešto konkretnije u vezi s dokumentom o odgoju i izobrazbi budućih svećenika, biskup Palić je odgovorio da je riječ o redovitom procesu. „Kao što se mijenjaju uvjeti i okolnosti u kojima i naši svećenički kandidati žive, tako i Crkva, i što se tiče odgoja, prati taj proces. Odgoj je veoma zahtjevan proces i zahtjeva odgoj cjelokupne osobe, dakle i afektivni i duhovni odgoj, i onaj ljudski temeljni odgoj, tako da je sve to sadržano u tom općem dokumentu“, kazao je biskup

Petar dodajući da je „svaka biskupska konferencija pozvana, na temelju tog općeg dokumenta, tih općih smjernica, uskladiti svoje smjernice i donijeti ih za svoje područje“. Podsjetio je da u Sarajevu postoje tri odgojne zajednice: Vrhbosansko bogoslovno sjemenište, Franjevačka bogoslovija i Nadbiskupijsko misijsko međunarodno sjemenište *Redemptoris Mater* te na području Mostarsko-duvanjske biskupije novicijat Hercegovačke franjevačke provincije na Humcu. Pojasnio je da će, na temelju ovog dokumenta, svi trebati uskladiti specifičnosti svojih zajednica kako bi postigli „ono što je i cilj svih dokumenta: jednu zrelu, uravnoteženu osobu koja će sutra biti, ne samo ljudima na usluzi u smislu ovog ljudskog, nego ono prvotno što je cilj svakog svećenika, a to je naviještati evanđelje i slaviti otajstva, ali i biti blizu svim ljudima“, kazao je biskup Petar. (kta)

„JUSTITIA ET PAX“ BK BIH ZA IZGRADNJU PRAVEDNOG MIRA I SIGURNE BUDUĆNOSTI U BIH U POVODU 28. OBLJETNICE OKVIRNOG SPORAZUMA ZA MIR U BIH – DAYTONSKOG SPORAZUMA 21. 11. 1995. – 21. 11. 2023.

Danas, 21. 11. 2023. navršava se dvadeset osam godina otkako je Međunarodna zajednica, predvođena Sjedinjenim Američkim Državama, potpisala s predstavnicima tri konstitutivna naroda u našoj zemlji, o prestanku rata, *Okvirni sporazum za mir u Bosni i Hercegovini*, poznat kao Daytonski sporazum.

U skladu sa svojom svrhom, poslanjem i područjem djelovanja, Komisija *Justitia et pax* (Pravda i mir) Biskupske konferencije Bosne i Hercegovine upućuje – i ovim povodom – **crkvenoj i društvenoj javnosti u zemlji i u inozemstvu – Apel za izgradnju pravednog mira i sigurne budućnosti u Bosni i Hercegovini.**

Tijekom svoga 26-godišnjeg djelovanja Komisija je – kao i sama Biskupska konferencija Bosne i Hercegovine – imala uvijek dosljedan i jasan stav o ovom međunarodnom mirovnom sporazumu, što je očito na temelju brojnih javnih obraćanja i jedne i druge institucije Katoličke Crkve u našoj zemlji.

Taj Sporazum, iako je zaustavio rat, nije nažalost, omogućio i pravedan mir u zemlji jer „sadržava nekoliko vrlo čudnih proturječja i pogubnih nesigurnosti“ kako su to uočili i članovi BK BiH u svome *Otvorenom pismu* od 8. 12. 1995. upućenom potpisnicima i svjedocima Daytonskog sporazuma. Biskupi su tada utvrdili da „ovaj mirovni sporazum, umjesto silno željena mira, unosi novi nemir i nedoumice u pogledu povratka i zaštite osnovnih ljudskih prava i sloboda, koji uključuju vjerska i etnička prava i slobode svih stanovnika Bosne i Hercegovine“.

Da su biskupi već tada imali pravo u svom kritičkom stavu i upozorenju, pokazala je cjelokupna dosadašnja poslijeratna situacija u našoj zemlji, u kojoj, kao što je svima poznato, nije ostvarena stabilna i ravnopravna politička klima među pripadnicima triju naroda i nacionalnih manjina na području cijele države.

Mnogima je poznato da su neki od kreatora i supotpisnika sporazuma (Holbrooke, Kohl

i dr.) još davno javno iznosili određene njegove pogubne nedostatke i nesavršenosti te predlagali uklanjanje i ispravljanje istih, u svrhu sigurnije i podloge i okvira za stvaranje pravne države i osiguravanje dugotrajnog, pravednog mira u njoj.

Nažalost, umjesto razmatranja i uvažavanja tih konstruktivnih prijedloga, tijekom svih poratnih godina svjedoci smo podržavanja u našoj zemlji „kontroliranog kaosa“, učvršćivanja „zakona jačega“, krivotvorenja istine, zaobilaženja i izrugivanja pravde. Ne postoji, nažalost, poštivanje nekih temeljnih ljudskih prava ni ravnopravnosti pripadnika triju konstitutivnih naroda i nacionalnih manjina.

Posebno dramatično i porazno za budućnost naše zemlje je neprovođenje – pa i namjerna opstrukcija – kad je u pitanju **Anex sedam** Daytonskog sporazuma, koji garantira i predviđa siguran i održiv povratak svih izbjeglih i prognanih stanovnika! Članovi BK BiH i Komisija *Justitia et pax* upozoravali su mnogo puta sve nadležne dužnosnike – domaće i strane – na kontinuirano otežavanje i onemogućavanje održivog povratka, osobito katoličke populacije, koja uglavnom pripada jednom od tri konstitutivna naroda.

Svjedoci smo, zajedno s cijelom domaćom javnošću, i u najnovije vrijeme napada na povratnike, nažalost, čak sa smrtnim posljedicama, zatim bespravno oduzimanja imovine prognanih i izbjeglih nepravednim zakonima, otimačinom i pljačkom materijalnih dobara, brisanja i uništavanja kulturnih identifikacija i nazivlja.

Zato, Komisija i ovaj put apelira na sve odgovorne u državnim institucijama da odlučnije zajedničkim naporima porade na izgradnji pravednog i trajnog mira, utemeljenog na vrijednostima europske civilizacije, tj. na pravdi, ravnopravnosti, poštivanju dostojanstva svakog čovjeka, na slobodi, toleranciji i solidarnosti.

Svjedoci smo da je velika većina naših sugrađana odavno orijentirana prema zemljama i društvenim uređenjima Europske unije i da desetine, pa i stotine tisuća žitelja naše zemlje, žive i rade u raznim zemljama Srednje i Zapadne Europe. I naša zemlja, kao i zemlje u okruženju, imaju istu sudbinu. To je važno istaknuti, osobito s obzirom na aktualnu sve nemirniju i konfliktnijiju situaciju istočno i jugoistočno od nas i našeg bliskog okruženja. Zato se ne smije okrenuti pozornost od - u posljednje vrijeme – pojačane napete retrogradne retorike između pojedinih domaćih političkih predstavnika ili grupacija.

Zajedno s mnogim drugim našim sugrađanima pozdravljamo ovogodišnje višekratne napore i ohrabrujuće odluke sa strane europskih političara oko sve većeg i učinkovitijeg integriranja i naše zemlje, među druge europske države. To je, konačno, jedan pozitivan njihov iskorak u pružanju učinkovite pomoći. Dobro je poznato da su političari iz europskih zemalja fatalno zakazali prigodom izbijanja i nezaustavljanja ratnih sukoba u našoj zemlji i prigodom ostavljanja naše zemlje u neizvjesnosti tijekom poratnog razdoblja. To je dovelo do zastoja važnih područja u zaživljavanju pravne države kao što su – izricanje presuda i pravedna participacija u vlasti. Ujedno je to prouzročilo apatiju, zbunjenost i nezadovoljstvo kod mnogih naših sugrađana, osobito mlađe populacije. Oni su, nažalost, u velikom broju i ove godine – kao i tijekom nekoliko posljednjih godina – nastavili napuštati zemlju, ostavljajući iza sebe prazninu, dovodeći je tako u mnogostrukim egzistencijalnim problemima, ne samo sada već i za buduća vremena.

Katolička Crkva u našoj zemlji se kroz svoje razne ustanove već godinama ozbiljno trudi doprinosti mirnoj integraciji Bosne i Hercegovine. Zato njezini članovi, kao i brojni drugi naši sugrađani, očekuju od svih političara da poduzmu istinske napore i pokažu političku volju za provođenje potrebnih reformi i izgradnje pravne države po uzoru na druge europske države. Vremena praznih riječi i obećanja su za našu zemlju već odavno prošla. Krajnje je vrijeme za konkretne rezultate i za poduzimanje ozbiljnih, konstruktivnih, zajedničkih napora i sa strane domaćih predstavnika vlasti.

Potičemo sve dobronamjerne sugrađane, prvenstveno političare i druge društvene dužnosnike, da se potrudu oko zajedničkog iznalaženja pozitivnih rješenja glede uređenja naše zemlje, kao pravne, sigurne i perspektivne države za sve njezine stanovnike, za ravnopravnost svih etničkih i vjerskih zajednica, te za podupiranje svih miroljubivih i mirotvornih akcija i projekata, koji se već provode ili su pokrenuti u našoj zemlji, pružajući tako svoj dragocjeni doprinos općem dobru.

Sarajevo, 21. studenog 2023.

Mons. Franjo Komarica
biskup banjolučki
predsjednik Komisije *Justitia et pax* BK BiH

III.
MOSTARSKO-DUVANJSKA
I
TREBINJSKO-MRKANSKA BISKUPIJA

OBITELJSKI DAN U KUPRESU, NEDJELJA, 30. SRPNJA 2023.

Mostar, 20. srpnja 2023.
Prot.: 894/2023

Poštovana braćo svećenici!

Odlukom biskupa Biskupske konferencije Bosne i Hercegovine određeno je da Šesti obiteljski dan bude upriličen u župnoj crkvi Svete Obitelji u Kupresu u nedjelju, 30. srpnja 2023. godine. Također je dogovoreno da se i ove, kao i ranijih godina, cijela Crkva u Bosni i Hercegovini te nedjelje ujedini u molitvi obilježavajući Treći Svjetski dan baka i djedova i starijih osoba. Papa Franjo uputio je i svoju Poruku za taj dan koji ćemo mi, umjesto 23. srpnja, obilježiti u nedjelju 30. srpnja pod geslom: „Od koljena do koljena dobrota je njegova“ (Lk 1, 50)

Pozivam svećenike na području Duvanjskoga dekanata da se, ukoliko im pastoralne obveze dopuštaju, priključe slavlju u Kupresu. Neka na to slavlje pozovu i vjernike iz svojih župa.

Svećenike na drugim područjima biskupijâ pozivam da se u nedjelju, 30. srpnja 2023., na euharistijskim slavljinama na prikladan način obilježi ovaj dan i moli za obitelji, kao i za djedove, bake i starije osobe.

Također, molim župnike da Biskupskom ordinarijatu u Mostaru do **utorka, 25. srpnja 2023.**, prijave bračne parove koji ove godine obilježavaju 25. ili 50., odnosno 60. obljetnicu braka i koji namjeravaju sudjelovati na Misnom slavlju u Kupresu kako bi mogli primiti prigodni blagoslov na obljetnicu svoga braka.

Program VI. Obiteljskog dana je sljedeći:

Subota, 29. srpnja 2023.

19:00 sati – Sveta misa uočnica: predvodi nadbiskup metropolit vrhbosanski i apostolski upravitelj Vojnog ordinarijata u BiH mons. Tomo Vukšić, predsjednik BK BiH

20:00 sati – jednosatno klanjanje pred Presvetim oltarskim sakramentom: predvodi nadbiskup u miru kardinal Vinko Puljić

Nedjelja, 30. srpnja 2023.

10:00 sati – molitva krunice i prigoda za pristup sakramentu ispovijedi

11:00 sati – svečano Euharistijsko slavlje: predvodi predsjednik Vijeća za obitelj BK BiH mons. Marko Semren, pomoćni biskup banjolučki

Na sve zazivam obilje Božjeg blagoslova i sve pozdravljam u Gospodinu.

✠ Petar, biskup

don Stipe Gale, kancelar

ODLUKA O PRILOGU ZA MISNO SLAVLJE

Mostar, 2. kolovoza 2023.
Prot.: 965/2023

Svim svećenicima, župama, samostanima
i drugim crkvenim ustanovama

Biskupi Biskupske konferencije BiH na svojem redovitom zasjedanju u Banjoj Luci 13. i 14. srpnja donijeli su odluku o prilogu za misno slavlje koji od 1. rujna 2023. umjesto dosadašnjih 20 KM iznosi 30 KM.

Slijedom te odluke i prilog za gregorijanske mise umjesto dosadašnjih 700 KM iznosi 1.000 KM. Ostale naknade propisane taksovníkom iz 2005. ostaju nepromijenjene.

Da bi se izbjegle nejasnoće ovime određujem kako slijedi:

1. Sve primljene „vezane“ i „nevezane“ nakane treba slaviti za prilog koji je primljen prema postojećem taksovníku, te nije dopušteno naknadno povisiti misni prilog koji su vjernici već dali da bi se na njihovu nakanu slavila misa u idućim mjesecima.
2. Sve „nevezane“ i gregorijanske mise koje su primljene po postojećem taksovníku treba predati Biskupskom ordinarijatu ili Provincijalatu Hercegovačke franjevačke provincije do kraja 2023. godine.

Podsjećamo, također, da vjernici svojim misnim prilogom pridonose dobru Crkve i sudjeluju u njezinoj brizi za uzdržavanje svećenika i pastoralno djelovanje (usp. kan. 946), a svećenici su se dužni ravnati prema odredbi Zakonika kanonskog prava i kanona 945 § 2 koji propisuje da „i bez primanja ikakvog priloga slave misu na nakanu vjernika, osobito onih siromašnih.“

Za sve ostalo, osim ako nije drukčije određeno, i dalje su na snazi Okružnice i odredbe ovoga Ordinarijata, osobito: Okružnica Prot. 1387/2005 od 19. rujna 2005., odnosno Okružnica Prot. 1411/2011 od 2. prosinca 2011., kao i pojašnjenje Prot. 761/2001 od 22. svibnja 2001.

Želim Vam Božji blagoslov u Vašem pastoralnom djelovanju i sve srdačno u Gospodinu pozdravljam.

✠ Petar, biskup

don Stipe Gale
kancelar

JESENSKE DEKANATSKE KORONE

Mostar, 1. rujna 2023.
Prot.: 1134/2023

DEKANIMA u Mostarsko-duvanjskoj
i Trebinjsko-mrkanskoj biskupiji

Velečasna gospodo dekani!

Ovime Vas pozivam da u svom dekanatu tijekom rujna, odnosno listopada organizirate dekanatske susrete, odnosno tzv. korone.

Napominjem da ćemo sjednicu dekana imati u srijedu, 18. listopada 2023., kako je i predviđeno u pastoralnom kalendaru. Također Vas želim upoznati s činjenicom da u listopadu, od 9. do 15. listopada 2023. planiram nastaviti s pastoralnim pohodom u Posuškom dekanatu. O svemu ću posebnim dopisom i uputama obavijestiti dekana Posuškog dekanata fra Mladena Vukšića.

Što se tiče tema jesenskih korona, predlažemo sljedeće teme:

1. Dokument Kongregacije za kler: **Pastoralno obraćenje – Župne zajednice u službi evangelizacijskog poslanja**
Stvarnost u kojoj djelujemo i što bismo mogli i trebali promijeniti
2. **Župna kateheza u dekanatu** – kako se i na koji način provodi?
3. **Zajednički programi na biskupijskoj, odnosno dekanatskoj razini:** biskupijski susret zborova (18. ožujka), susreti ministranata, dječjih zborova
Sudjelovanje i organizacija
4. **Molitva za duhovna zvanja** – koji i kakav način postoji u dekanatu, odnosno župama?
Što se čini i može učiniti na dekanatskoj, odnosno župnoj razini.

Bio bih Vam zahvalan da odmah nakon susreta načinite Zapisnik o susretu i pošaljete ga Biskupskom ordinarijatu.

Zahvaljujući svima na pastoralnoj zauzetosti, sve srdačno pozdravljam i na sve zazivam obilje Božjeg blagoslova.

✠ Petar, biskup

POZIV NA SVEĆENIČKU SKUPŠTINU

Mostar, 1. rujna 2023.
Prot.: 1135/2024

Dijecezanskim i redovničkim svećenicima u biskupijama
– Svima

Poštovana braćo svećenici!

Novu pastoralnu godinu započet ćemo zajedničkim susretom svih svećenika, dijecezanskih i redovničkih, koji su dekretom određeni za pastoralne službe u našim biskupijama. Ovakav susret na početku školske i pastoralne godine dobra je prigoda utvrditi i promisliti o važnim pitanjima pastorala, kako bismo jedinstvenije i skladnije djelovali na području naših biskupija.

Ovime Vas pozivam na Svećeničku skupštinu koja će se održati, kako je i predviđeno pastoralnim kalendarom, **u srijedu, 20. rujna 2022., s početkom u 10 sati u duhovno-pastoralnom centru „Emaus“ u Bijelom Polju.**

Dnevni red je sljedeći:

- 10,00 – Molitva trećeg časa
- 10,10 – Pozdrav i uvod u rad Skupštine – **mons. Petar Palić, biskup**
- 10,20 – Radni dio:
Prof. dr. sc. Tonći Matulić: **DRUGI VATIKANSKI SABOR – što nam još znači i gdje smo trenutno?**
- 11,10 – Pauza
- 11,30 – Diskusija o temi predavanja
- 12,00 – Pastoralni naglasci za sljedeću godinu
- 12,20 – Razno

Završetak je predviđen u 13 sati zajedničkim objedom.

Na Skupštinu su obvezni doći svi svećenici, bilo dijecezanski, bilo redovnički koji imaju dekret dijecezanskoga biskupa za pastoralnu službu u biskupiji.

Želeći Vam Božji blagoslov u Vašem radu, srdačno Vas u Gospodinu pozdravljam i radosno očekujem.

✠ Petar, biskup

DAN TREBINJSKO-MRKANSKE BISKUPIJE

Mostar, 4. rujna 2023.

Prot: 1139/2023

SVEĆENICIMA I VJERNICIMA TREBINJSKO-MRKANSKE BISKUPIJE

Poštovana braćo svećenici,
dragi vjernici!

Trebinjsko-mrkanska biskupija u nedjelju, 24. rujna 2023. slavi svoj liturgijski i crkveni Dan, svetkovinu Svetoga Mihovila Arkandela, zaštitnika biskupije, euharistijskim slavljem s početkom u 12 sati u katedralnoj i župnoj crkvi Rođenja Blažene Djevice Marije. Istoga dana bit će obilježen 57. Svjetski dan sredstava društvene komunikacije koji se, u skladu s odlukom Biskupske konferencije u Bosni i Hercegovini iz 2003. godine, umjesto u mjesecu svibnju, obilježava u Bosni i Hercegovini u posljednju nedjelju u mjesecu rujnu. Euharistijsko slavlje u trebinjskoj katedrali predvodit će mons. Tomo Vukšić, vrhbosanski nadbiskup i metropolit i predsjednik Vijeća za sredstva društvenih priopćavanja BK BiH.

Molim i pozivam sve župnike Trebinjsko-mrkanske biskupije da sa svojim župljanima spomenute nedjelje dođu u Trebinje, kako bismo očitovali svoje biskupijsko zajedništvo. Molio bih, također, da se dolazak prijavi don Anti Luburiću, biskupskom vikaru za Trebinjsko-mrkansku biskupiju.

Ovim potičem i pozivam i sve svećenike inkardinirane u Trebinjsko-mrkansku biskupiju i sve one koji djeluju na župama iste biskupije, kao i druge župnike i svećenike koji se žele pridružiti, da dođu u Trebinje kako bismo zajednički proslavili dan Trebinjsko-mrkanske biskupije.

Uz pozdrav i blagoslov u Gospodinu,

✠ Petar Palić
mostarsko-duvanjski biskup
apostolski administrator Trebinjsko-mrkanski

POZIV NA MOLITVU ZA SINODU

Mostar, 19. rujna 2023.
Prot.: 1205/2023

SVIM SVEĆENICIMA, REDOVNICIMA
I REDOVNICAMA U BISKUPIJAMA

Draga braćo svećenici i redovnici,
poštovane sestre redovnice!

Generalni tajnik Biskupske sinode u Rimu kardinal Mario Grech pozvao je sve biskupe, a preko njih i sve vjernike koji su povjereni njihovoj pastirskoj skrbi, na molitvu za Sinodu, čiju će XVI. Opću redovitu skupštinu svečano 4. listopada 2023. otvoriti papa Franjo. Isti poziv uputili su i naši biskupi sa svoje 35. sjednice Stalnoga vijeća BK BiH.

S tim u vezi, pozivam sve svećenike, redovnike i redovnice da se na XXVI. nedjelju kroz godinu, 1. listopada 2023., u euharistijskim slavljinama na poseban način ujedinito u molitvi za Sinodu.

U pravitku dostavljamo predloženi obrazac Molitve vjernika za tu nedjelju. Naravno, da molitva za Sinodu nije ograničena samo na XXVI. nedjelju kroz godinu i bit će hvalevrijedno učestalije upućivati molitve Gospodinu, kao bismo po „molitvi slušanja, klanjanja, zagovora i zahvale“ svi mi, kao Božji narod, bili uključeni u događaj Sinode.

Uz zahvalu za Vaše pastoralno djelovanje i molitve, srdačno Vas u Gospodinu pozdravljam i na sve zazivam obilje Božjeg blagoslova.

✠ Petar, biskup

MOLITVA VJERNIKA

XXVI. nedjelja kroz godinu

Za početak Sinode

1. Za Crkvu, uoči nove faze u sinodskom hodu, da je prisutnost Evanđelja, živog i djelatnog u njoj, učini poput vinograda iz evanđeoske prispodobe, vitalnim mjestom gdje će svi muškarci i žene koji traže smisao u svom životu naći mjesto, riječ i dašak nade, molimo Te.
2. Za biskupe i sve sudionike Sinodalne skupštine, neka prijedlozi proizlaze iz njihova osluškivanja Duha Svetoga, kako bi cijeli Božji narod, u dinamizmu zajedništva, osjetio da stvarno sudjeluje u životu Crkvu i bude živi i privlačni svjedok novosti Evanđelja u svijetu, molimo Te.
3. Za teologe: neka darovi mudrosti i razuma prate njihov doprinos u radu Sinodalne skupštine, kako bi dar vjere postao život u cijelom Božjem narodu, molimo Te.
4. Za mlade, tražitelje istine i autentičnog svjedočenja, konkretnosti i duhovnosti; da se, kao rezultat sinodalnog hoda, osjećaju sve više uključenima u život i poslanje Crkve usred izazova današnjeg svijeta, dajući tolikima, s entuzijazmom njihove dobi, nadu koja izvire iz susreta s Isusom, molimo Te.
5. Za nas okupljene ovdje u zajedništvu s kršćanskim zajednicama diljem svijeta: da kušajući Gospodinovu dobrotu koja dolazi svakome u tijelu i krvi Isusovoj, primimo od njega novi pogled na bližnjega i postanemo svjedoci velikodušnosti u svijetu u kojem živimo, molimo Te.

POZIV NA SJEDNICU ZBORA SAVJETNIKA

Mostar, 24. listopada 2023.
Prot.: 1376/2023

ČLANOVIMA ZBORA SAVJETNIKA MOSTARSKO-DUVANJSKE I TREBINJSKO-MRKANSKE BISKUPIJE

Velečasni gospodine!

Ovime Vas pozivam na sjednicu Zbora savjetnika koja će se održati u Biskupskom ordinarijatu u Mostaru **u ponedjeljak, 13. studenog 2023., s početkom u 14,00 sati.**

Dnevni red sjednice:

- Molitva i pozdrav
- Osvrt na zaključke i zapisnik s posljednje sjednice
- Određivanje čina izvanrednog upravljanja vremenitim dobrima
- Otuđenje crkvene imovine (prodaja zemljišta)
- Razno

Materijali za pojedine točke dnevnog reda bit će Vam dostavljeni naknadno.

Unaprijed zahvaljujem na konstruktivnim prijedlozima i mišljenjima te sve radosno očekujem.

Uz pozdrav u Gospodinu,

don Stipe Gale
kancelar

✠ Petar Palić
biskup

POZIV NA SJEDNICU PREZBITERSKOG VIJEĆA

Mostar, 24. listopada 2023.
Prot.: 1377/2023

Velečasni gospodine!

Ovime Vas pozivam na redovitu sjednicu Prezbiterskog vijeća koja će se održati u Biskupskom ordinarijatu u Mostaru, u ponedjeljak, 13. studenoga 2023. s početkom u 10 sati.

Dnevni red sjednice je sljedeći:

1. Molitva i pozdrav
2. Sinoda – zajednički hod i želja za zauzetijim ostvarivanjem krsnog poslanja (biskup Petar Palić)
3. Pastoralni dan 6. ožujka 2024. – prijedlozi i izbor teme
4. Izvješće i teme s održanih dekanatskih korona
5. Razno

Sve vijećnike molim da za 3. točku dođu s konkretnim prijedlozima tema.

Radujući se susretu, srdačno Vas i bratski u Gospodinu pozdravljam.

✠ Petar Palić
biskup

don Stipe Gale
kancelar

POZIV NA SJEDNICU DEKANA

Mostar, 24. listopada 2023.
Prot.: 1378/2023

DEKANIMA MOSTARSKO-DUVANJSKE I TREBINJSKO-MRKANSKE BISKUPIJE

Velečasni gospodine!

Ovime Vas pozivam na sjednicu dekanâ koja će se održati u Biskupskom ordinarijatu u Mostaru **u utorak, 14. studenoga 2023, s početkom u 10,00 sati.**

Dnevni red sjednice:

- 1) Molitva i pozdrav
- 2) Zapisnik s posljednje sjednice dekanâ, održane 5. listopada 2021.
- 3) Osvrt na otvorena pitanja i teme s jesenskih dekanatskih korona
- 4) Razno

Sve dekane molim da se pripreme na raspravu i prijedloge na temelju dostavljenih Zapisnika s jesenskih dekanatskih korona iz svojega dekanata.

Unaprijed zahvaljujem na konstruktivnim prijedlozima i mišljenjima te sve radosno očekujem.

Uz pozdrav u Gospodinu,

✠ Petar Palić
biskup

don Stipe Gale
kancelar

DUHOVNE VJEŽBE ZA SVEĆENIKE U 2023. GODINI (II. TURNUS)

Mostar, 30. listopada 2023.
Prot.: 1398/2023

SVEĆENICIMA S PASTORALNIM DEKRETOM NA PODRUČJU Mostarsko-duvanjske i Trebinjsko-mrkanske biskupije

Poštovana braćo svećenici,

prema rasporedu u našem Biskupijskom pastoralnom kalendaru za 2023. godinu predviđena su **dva turnusa Duhovnih vježbi** u Caritasovu duhovno-kulturnom crntu „Emaus“ u Potocima.

Pristojbu za boravak u „Emausu“ podmiruje svaki pojedini svećenik, a za voditelja duhovnih vježbi brine se Ordinarijat.

Drugi turnus (6. – 9. studenoga 2023.)

Početak: ponedjeljak, 6. studenoga 2023. u 20 sati (večera u 19 sati).

Zvršetak: četvrtak 9. studenoga nakon ručka.

Voditelj: fra Diego Deklić, član Franjevačke provincije sv. Jeronima i župnik župe sv. Antuna Padovanskoga u Puli.

Molimo da vaše sudjelovanje prijavite **do petka 3. studenoga 2023.**

Hodočašće na grobove apostolskih prvaka u Rim ili u Svetu Zemlju nadomješta obvezu Duhovnih vježbi.

Srdačan pozdrav!

don Nikola Menalo
generalni vikar

CALENDARIUM MISSARUM PRO IUVENTUTE ET FAMILIA CHRISTIANA ANNO 2024.

Mostar, 15. prosinca 2023.

Prot.: 1560/2023.

SVIM ŽUPAMA MOSTARSKO-DUVANJSKE I TREBINJSKO-MRKANSKE BISKUPIJE

6. 1.	Mostar: Katedrala	29. 6.	Sutina i Vinjani
13. 1.	Mostar: sv. Petar i Pavao	6. 7.	Gorica i Šuica
20. 1.	Goranci i Polog	13. 7.	Tihaljina i Gorica – Struge
27. 1.	Jare i Ljuti Dolac	20. 7.	Široki Brijeg
3. 2.	Čapljina i Dračevo	27. 7.	Posušje
10. 2.	Blagaj-Buna i Stolac	3. 8.	Prisoje i Duvno
17. 2.	Nevesinje i Trebinje	10. 8.	Ledinac i Raskrižje
24. 2.	Neum i Gradac	17. 8.	Grabovica i Drinovci
2. 3.	Hrasno i Hutovo	24. 8.	Vir
9. 3.	Stjepan Krst i Rotimlja	30. 8.	Kočerin,
16. 3.	Prenj i Domanovići	7. 9.	Izbično i Crnač
23. 3.	Čeljevo i Aladinići	14. 9.	Gradac Posuški
6. 4.	Čitluk i Međugorje	21. 9.	Grljevići i Grude
13. 4.	Ploče-Tepčići i Potoci	28. 9.	Bukovica i Roško Polje
20. 4.	Gabela	5. 10.	Gradac Mostarski
27. 4.	Gabela Polje i Šipovača-Vojnići	12. 10.	Rakitno i Zagorje
4. 5.	Drežnica i Jablanica	19. 10.	Seonica i Vinica
11. 5.	Veljaci i Klobuk	26. 10.	Rašeljke i Kongora
18. 5.	Gradnići i Čerin	9. 11.	Rasno i Buhovo
25. 5.	Humac i Gradina	16. 11.	Mostar: sv. Toma
1. 6.	Vitina i Kruševo	23. 11.	Ravno i Trebinja
8. 6.	Konjic i Glavatičevo	30. 11.	Mostar: sv. Matej, ap. i ev.
15. 6.	Studenci	7. 12.	Mostar: sv. Marko i sv. Luka, ev.
22. 6.	Ružići	14. 12.	Mostar: sv. Ivan, ap. i ev.

Molimo sve župnike da odmah, po primitku ove Okružnice, unesu u svoje Kalendare (Direktorije) dan u koji je njegova župa određena za slavljenje Mise za mladež i kršćanske obitelji. Preporučuje se da župnik, u nedjelju prije dotične subote, vjernike pozove na tu misu kako bi oni koji mogu, a posebno mladi i bračni parovi, u što većem broju sudjelovali u misnom slavlju i molili na tu nakanu naših partikularnih Crkava. Kao i do sada, sve su mise određene u subotu. Ako je netko spriječen subotom, dužan je slaviti ovu misu u neki drugi dan.

*don Nikola Menalo,
generalni vikar*

OBVEZE ŽUPA PREMA BISKUPIJAMA

Mostar, 15. prosinca 2023.
Prot.: 1561/2023.

SVIM ŽUPAMA MOSTARSKO-DUVANJSKE i TREBINJSKO-MRKANSKE BISKUPIJE

Poštovani, šaljem vam raspored podmirivanja obveza Župa prema Biskupijama:

1. – polu(godišnji) blagajnički obračun: VII. - XII. mjesec 2023.
2. – statistički izvještaj
3. – prijepise svih Matica za 2023. godinu
4. – detaljan pisani izvještaj o važnim događajima u župi: stanje vjerskoga života, vjernika, osoblja, objekata (gradnja: obnove, novogradnje). Molimo vas da utvrdite koliko je vjernika s područja župe u 2023. odselilo i taj podatak uvrstite u Izvješće o stanju vjerskoga života.
5. – Godišnji financijski izvještaj za 2023.- kan. 1287, § 1.
Upisati stanje župne blagajne s 31. prosincem 2023.

Uobičajeni pohod župnika Ordinarijatu za 2023. predviđen je kako slijedi:

ponedjeljak, 15. siječnja 2024.	Mostarski i Čapljinski dekanat
utorak, 16. siječnja 2024.	Ljubuški i Širokobriješki dekanat
srijeda, 17. siječnja 2024.	Trebinjski i Stolački dekanat
četvrtak, 18. siječnja 2024.	Duvanjski i Posuški dekanat
petak, 19. siječnja 2024.	Broćanski i Grudski dekanat

Pozivam župnike i župne upravitelje da na Ordinarijat dođu osobno, u vrijeme označeno prema rasporedu za vlastiti Dekanat. Neka župnici ne donose dokumente drugih župnika, osim u dogovoru s kancelarom.

Dijecezanski svećenici na isti ovaj način – putem banke – podmiruju i svoje osobne obveze prema fondu: *Seminaristicum*.

Molim sve župnike da za ovu prigodu uredno pripreme sva tražena izvješća i dokumente. Kancelarija također ima obveze prema višim ustanovama i mora njima dostaviti na vrijeme svoje izvještaje.

N. B.: (Biskupijski T.R. kod Unicredit bank d. d.: 3381002202718217)

*don Nikola Menalo,
generalni vikar*

OTUĐENJE CRKVENIH DOBARA

Mostar, 18. prosinca 2023.

Prot.: 1545/2023

ŽUPNICIMA I ŽUPNIM UPRAVITELJIMA MOSTARSKO-DUVANJSKE I TREBINJSKO-MRKANSKE BISKUPIJE

Velečasna gospodo župnici i župni upravitelji!

Jedna od tema sjednice Zbora savjetnika održane u Biskupskom ordinarijatu u Mostaru, 13. studenoga 2023. bila je pitanje otuđenja crkvenih dobara. O temi se raspravljalo jer je nekolicina župnika poslala upit što im je činiti u ovim i sličnim situacijama s kojima se ponekad susreću.

Opće je pravilo da se crkvena dobra ne otuđuju.

Ukoliko se ukaže potreba za otuđenjem, onda se treba pridržavati kann. 1290-1298 Zakonika kanonskoga prava.

U otuđenju župnih dobara mjerodavna je vlast dijecezanski biskup s pristankom Biskupijskog ekonomskog vijeća i Zbora savjetnika te onih kojih se to tiče. Dijecezanskom biskupu potreban je njihov pristanak i za otuđenje biskupijskih dobara (kan. 1292 § 1).

Postupak u otuđenju župnih dobara neka se provodi na sljedeći način:

župnik će pitanje otuđenja određenog crkvenoga dobra najprije raspraviti s članovima župnog ekonomskog vijeća te će dopis s mišljenjem istoga vijeća uputiti Biskupskom ordinarijatu u Mostaru na rješavanje. Biskup će nakon pristanka Biskupijskoga ekonomskoga vijeća i Zbora savjetnika odlučivati o pristiglim zahtjevima. Nakon biskupova pismenoga odobrenja moguće je otuđiti crkveno dobro. Sve suprotne radnje su nezakonite i podliježu crkvenim i civilnim sudovima.

Dobro upravljanje pretpostavlja poznavanje i obdržavanje crkvenih zakona.

Neka ovaj dopis bude mala pomoć u našem odgovornom upravljanju crkvenim dobrima, a sve u cilju izgradnje zajedništva i crkvenosti.

Želeći Vam blagoslovljene ove posljednje dane liturgijskoga vremena Došašća i pripreve za Božić, srdačno Vas u Gospodinu pozdravljam.

✠ Petar, biskup

NOVE ODREDBE O PRISTOJBAMA NA TERITORIJU BISKUPSKE KONFERENCIJE BOSNE I HERCEGOVINE

Mostar, 27. prosinca 2023.
Prot.: 1567/2023

SVIM ŽUPAMA U MOSTARSKO-DUVANJSKOJ
I TREBINJSKO-MRKANSKOJ BISKUPIJI

Poštovana braćo svećenici!

U pravitku Vam dostavljamo Odobrenje novih Odredbi o pristojbama na teritoriju Biskupske konferencije Bosne i Hercegovine koje je, uz suglasnost biskupâ s područja Bosne i Hercegovine, potpisao predsjednik Biskupske konferencije mons. Tomo Vukšić, vrhbosanski nadbiskup i metropolit.

Odredbe stupaju na snagu 1. siječnja 2024. i molim Vas da posebno obratite pozornost na **NAPOMENE** u Odredbama.

Zahvaljujući Vam na pastoralnoj zauzetosti, želim Vam sretan Božić i Božićne blagdane te na sve zazivam obilje Božjega blagoslova u novoj godini.

Uz pozdrav u Gospodinu,

Don Stipe Gale, kancelar

✠ Petar, biskup

ODREDBA O PRISTOJBAMA NA TERITORIJU BISKUPSKE KONFERENCIJE BOSNE I HERCEGOVINE

I. Liturgijske pristojbe

1. Misna nakana	30 KM
2. Gregorijanske mise (trideset misa)	1.000 KM
3. Vjenčanje	150 KM
– od toga Ordinarijatu	50 KM
4. Sprovod	100 KM
5. Opijelo	3 KM
6. Cedulja za krizmu	60 KM
– od toga djelitelju sakramenta potvrde	30 KM

II. Župne uredske pristojbe

7. Izvadci iz matičnih knjiga	15 KM + 5 KM
8. Obiteljski list	15 KM + 5 KM biljega
9. Otpusnica za vjenčanje	15 KM + 5 KM biljega
10. Dopuštenje za sklapanje ženidbe izvan vlastite župe	15 KM + 5 KM biljega
11. Potvrdnica i posvjedočenje	5 KM (nije potreban biljeg)
12. Svaka molba upućena Ordinarijatu	5 KM biljega

III. Vizitacijske pristojbe

13. Vizitacija – dekanska	100 KM + putni troškovi
– kanonska	200 KM + putni troškovi

IV. Pristojbe Ordinarijata

14. Oprosti, dopuštenja i sl.	20 KM + 5 KM biljega
15. Naknadni upis u matične knjige	20 KM + 5 KM biljega
16. Administrativno proglašenje mrtvim	20 KM + 5 KM biljega
17. Ukrjepljenje ženidbe	20 KM + 5 KM biljega
18. Dopuštenje mješovite ženidbe	20 KM + 5 KM biljega
19. Oprost od zapreke različitosti vjere	20 KM + 5 KM biljega
20. Celebret	30 KM (nije potreban biljeg)
21. Postupak razrješavanje ženidbe primjenom Pavlove povlastice	20 KM + 5 KM biljega
22. Postupak rastave uz trajanje ženidbene veze	20 KM + 5 KM biljega

V. Sudske pristojbe

23. Postupak za oprost od tvrde a neizvršene ženidbe	200 KM + prijevod + pristojba Svete Stolice
24. Postupak za razrješavanje ženidbe apostolskom povlasticom u korist vjere	200 KM + prijevod + pristojba Svete Stolice
25. Postupak oslobađanja od svećeničkih obveza	700 KM + prijevod + pristojba Svete Stolice
26. Proglašenje ništavosti ređenja	700 KM + prijevod + pristojba Svete Stolice
27. Prvostupanjski postupak (<i>uplata prigodom prihvaćanja postupka</i>)	700 KM
28. Drugostupanjski postupak (<i>uplata prigodom prihvaćanja postupka</i>)	400 KM
29. Sudski postupak na temelju dokumenata	400 KM
30. Kazneni postupak	700 KM
31. Kraći postupak	400 KM
32. Postupak za razrješavanje drugih sporova	200 KM
33. Crkvenom odvjetniku	200 KM
34. Vještaku	prema njegovoj cijeni
35. Članu Suda koji provede dan izvan ureda	100 KM + putni trošak
36. Prevođenje po kartici	10 KM

Napomene:

1. U smislu odredbe *Zakonika kanonskoga prava* (ZKP) kan. 952. nitko ne smije tražiti veće pristojbe od ovdje određenih. Podsjećam svećenike na kan. 945-958 ZKP Redovnički poglavar ne može donijeti drukčije pristojbe (kan. 953, čl. 2).
2. „Usrdno se preporučuje svećenicima da i bez primanja ikakvih priloga slave misu na nakanu vjernika, osobito onih siromašnih“ (kan. 945, čl. 2).
3. Siromašni, posebno izbjeglice i prognanici, ne smiju biti lišeni sakramentalne pomoći (usp. kan. 848) ili sprovoda (kan. 1181) zbog toga što ne mogu platiti pristojbu.
4. BK BiH je izdala vlastite biljege za područje BiH, a župnici su iz dužni nabavljati u Ordinarijatu. Molim župnike i župne vikare da sve crkvene isprave iz župnog ureda biljeguju. Nije dopušteno napisati „taksa naplaćena u gotovu“, a siromašnoj stranci može se dati i upisati „gratis“.
5. Molbu za pristup u Katoličku Crkvu ili u puno zajedništvo (ne prijelaz!) s Katoličkom Crkvom odrasla stranka treba vlastoručno napisati i nasloviti na biskupa ili ordinarijat, prilažući uz molbu *Izvod iz matice rođenih*. Župnik tu molbu preporučuje, pod uvjetom da je sve obavljeno prema propisima. Upute za ostvarenje katekumenata u našim prilikama – *Pristup odraslih u kršćanstvo*, Hrvatski biskupi, Zagreb, 1993.
6. S ovim odredbama treba upoznati vjernike i držati odredbe o pristojbama na vidnome mjestu u župnom uredu.

U skladu s odlukom članova Biskupske konferencije s 88. redovitog zasjedanja BK BiH, održanog 6. i 7. studenog 2023. u Sarajevu, odredbe stupaju na snagu 1. siječnja 2024.

IMENOVANJA I RAZRJEŠENJA

Dekretima biskupa i apostolskog upravitelja mons. Petra Palića, izvršena su sljedeća razrješenja i imenovanja:

Fra Fran Ćorić imenovan je župnim vikarom u Župi sv. Petra i Pavla u Mostaru, br. 778/2023, od 4. srpnja 2023.

Fra Slaven Tomić imenovan je župnim vikarom u Župi Krista Kralja u Čitluku, br. 779/2023, od 4. srpnja 2023.

Fra Marin Mikulić imenovan je župnim vikarom u Župi sv. Jakova apostola u Međugorju, br. 780/2023, od 4. srpnja 2023.

Fra Ivan Crnogorac imenovan je župnim vikarom u Župi Uznesenja BDM u Širokom Brijegu, br. 781/2023, od 4. srpnja 2023.

Fra Alojzije Slavko Anđelić imenovan je župnim vikarom u Župi Bezgrešnog začeca BDM u Posušju, br. 782/2023, od 4. srpnja 2023.

Don Bernard Marijanović razriješen je službe upravitelja Župe sv. Stjepana Prvomučenika u Gabeli i sv. Petra i Pavla u Gorici Strugama, br. 791/2023, od 7. srpnja 2023.

Don Vinko Puljić razriješen je službe duhovnog pomoćnika u Župi sv. Stjepana Prvomučenika u Gabeli i sv. Petra i Pavla u Gorici Strugama te imenovan župnim upraviteljem Župe sv. Stjepana Prvomučenika u Gabeli i sv. Petra i Pavla u Gorici Strugama, br. 792/2023, od 7. srpnja 2023.

Don Ivan Aničić razriješen je službe župnog vikara u Župi sv. Ivana apostola i evanđelista u Mostaru te imenovan župnim vikarom u Župi Uznesenja BDM u Dračevu, br. 793/2023, od 7. srpnja 2023.

Don Zvonimir Rezo imenovan je župnim vikarom u Župi sv. Ivana apostola i evanđelista u Mostaru (Centar-Zalik), br. 794/2023, od 7. srpnja 2023.

Mato Puljić, bogoslov šeste godine, poslan na pastoralnu godinu u Župu sv. Ivana apostola i evanđelista u Mostaru, br. 1067/2023, od 22. kolovoza 2023.

Gabrijel Pavlović, bogoslov šeste godine, poslan na pastoralnu godinu u Župu Gospe od zdravlja u Neumu, br. 1068/2023, od 22. kolovoza 2023.

Luka Cvitanović, bogoslov šeste godine, poslan na pastoralnu godinu u Župu sv. Tome apostola u Mostaru, br. 1069/2023, od 22. kolovoza 2023.

Don Ante Jukić, razriješen službe vicekancelara Biskupskog ordinarijata u Mostaru, br. 1094/2023, od 28. kolovoza 2023.

Antonio Zirdum, bogoslov šeste godine, imenovan osobnim biskupovim tajnikom i vicekancelarom Mostarsko-duvanjske i Trebinjsko-mrkanske biskupije, br. 1095/2023, od 28. kolovoza 2023.

Fra Branimir Novokmet imenovan je župnim vikarom u Župi sv. Stjepana, Čerin, br. 1209/2023, od 19. rujna 2023.

Don Ivan Aničić, don Branimir Bevanda, don Tomislav Rajič, fra Marko Bandić, fra Džoni Dragić, fra Andrija Majić, fra Antonio Primorac, don Nikša Pavlović, fra Ivan Slišković, fra Franjo Ćorić, fra Ivan Hrkać, dana im je ovlast ispovijedanja za godinu dana, br. 1223/2023, od 21. rujna 2023.

Fra Tomislav Crnogorac, dana mu je ovlast ispovijedanja za godinu dana, br. 1227/2023, od 21. rujna 2023.

Don Ante Jukić, razriješen je službe bolničkog kapelana, br. 1331/2023, od 19. listopada 2023.

Fra Svetozar Kraljević, imenovan je bolničkim kapelanom u Mostaru, br. 1332/2023, od 19. listopada 2023.

Fra Željko Tomić, poslan na obavljanje đakonskog praktikuma u Župu Uznesenja BDM, Široki Brijeg, br. 1440/2023, od 14. studenoga 2023.

Fra Ante Vukoja, poslan na obavljanje đakonskog praktikuma u Župu sv. Ante, Humac, br. 1441/2023, od 14. studenoga 2023.

Fra Ante Begić, poslan na obavljanje đakonskog praktikuma u Župu sv. Mihovila Arkandela, Tomislavgrad, br. 1442/2023, od 14. studenoga 2023.

Dekretima biskupa i apostolskog upravitelja mons. Petra Palića, podijeljene su kanonske misije:

Danijeli Bašić, u Osnovnoj školi na Vraniću, u Osnovnoj školi I. Mažuranića u Posušju i u Osnovnoj školi A. B. Bušića u Rakitnu, u školskoj godini 2023./2024., br. 874/2023., od 19. srpnja 2023.

Jeleni Galić, u Osnovnoj školi na Vraniću, u školskoj godini 2023./2024., br. 875/2023., od 19. srpnja 2023.

Mariji Ivanković, u Prvoj osnovnoj školi na Širokom Brijegu, u skladu s odredbama Zakonika kanonskoga prava i člankom 16.§ 3. Temeljnoga ugovora između Svete Stolice i BiH, br. 876/2023., od 19. srpnja 2023.

Ani Zovko, u Drugoj osnovnoj školi i u Prvoj osnovnoj školi na Širokom Brijegu, u školskoj godini 2023./2024., br. 877/2023., od 19. srpnja 2023.

Matei Glavaš, u Osnovnoj školi fra Stjepana Vrljića i u Osnovnoj školi A. Branka i Stanislava Šimića u Drinovcima, u školskoj godini 2023./2024., br. 878/2023., od 19. srpnja 2023.

Tihomili Ćorluka, u Osnovnoj školi Rudera Boškovića u Grudama, u školskoj godini 2023./2024., br. 879/2023., od 19. srpnja 2023.

Kristini Zovko, u Srednjoj strukovnoj školi u Grudama, u školskoj godini 2023./2024., br. 880/2023., od 19. srpnja 2023.

Ivani Bebek, u Osnovnoj školi Tina Ujevića u Vitini, u školskoj godini 2023./2024., br. 881/2023., od 19. srpnja 2023.

Dragani Jurić, u Osnovnoj školi Tina Ujevića u Vitini, u školskoj godini 2023./2024., br. 882/2023., od 19. srpnja 2023.

Katarini Lauc, u Osnovnoj školi Marka Marulića u Ljubuškom i u Osnovnoj školi Ivane B. Mažuranić na Gračinama/Humac, u školskoj godini 2023./2024., br. 883/2023., od 19. srpnja 2023.

Mariji Kozina, u Osnovnoj školi Ivane B. Mažuranić na Gračinama/Humac, u školskoj godini 2023./2024., br. 884/2023., od 19. srpnja 2023.

Fra Alojziju Slavku Anđeliću, u Gimanziji i u Srednjoj strukovnoj školi u Posušju, u skladu

s odredbama Zakonika kanonskoga prava i člankom 16.§ 3. Temeljnoga ugovora između Svete Stolice i BiH, br. 886/2023., od 19. srpnja 2023.

S. Zdravki Širić, u Osnovnoj školi Tina Ujevića u Vitini – područna škola u Klobuku, u skladu s odredbama Zakonika kanonskoga prava i člankom 16.§ 3. Temeljnoga ugovora između Svete Stolice i BiH, br. 888/2023., od 19. srpnja 2023.

S. Katarini Vučić, u Osnovnoj školi Ivana Mažuranića u Tomislavgradu, u skladu s odredbama Zakonika kanonskoga prava i člankom 16.§ 3. Temeljnoga ugovora između Svete Stolice i BiH, br. 889/2023., od 19. srpnja 2023.

Fra Slavenu Tomiću, u Srednjoj školi u Čitluk, u skladu s odredbama Zakonika kanonskoga prava i člankom 16.§ 3. Temeljnoga ugovora između Svete Stolice i BiH, br. 1082/2023., od 28. kolovoza 2023.

Slađani Perić-Teisler, u Osnovnoj školi u Bijakovićima, u skladu s odredbama Zakonika kanonskoga prava i člankom 16.§ 3. Temeljnoga ugovora između Svete Stolice i BiH, br. 1083/2023., od 28. kolovoza 2023.

Josipi Luburić, u Osnovnoj školi u Bijakovićima, u školskoj godini 2023./2024., br. 1084/2023., od 28. kolovoza 2023.

Kristini Vučić, u Osnovnoj školi fra Didaka Buntića, u školskoj godini 2023./2024., br. 1085/2023., od 28. kolovoza 2023.

Mariji Batarilo, u Srednjoj strukovnoj školi i u Osnovnoj školi Ivana Mažuranića u Tomislavgradu, u školskoj godini 2023./2024., br. 1086/2023., od 28. kolovoza 2023.

Anamariji Raguž, u Osnovnoj školi Vladimira Pavlovića u Čapljini, u školskoj godini 2023./2024., br. 1087/2023., od 28. kolovoza 2023.

Maji Babić, u Osnovnoj školi „Lipanjске zore“ u Višićima, u školskoj godini 2023./2024., br. 1088/2023., od 28. kolovoza 2023.

Jeleni Jurković, u Osnovnoj školi u Stocu, u školskoj godini 2023./2024., br. 1089/2023., od 28. kolovoza 2023.

Ini Prskalo, u Osnovnoj školi Marina Držića na Buni, u skladu s odredbama Zakonika kanonskoga prava i člankom 16. § 3. Temeljnoga ugovora između Svete Stolice i BiH, br. 1090/2023., od 28. kolovoza 2023.

Matei Glibić, u Osnovnoj školi Ilići i u Osnovnoj školi Ivana Gundulića u Mostaru, u školskoj godini 2023./2024., br. 1091/2023., od 28. kolovoza 2023.

Vanji Moro, u Trećoj osnovnoj školi u Mostaru, u skladu s odredbama Zakonika kanonskoga prava i člankom 16. § 3. Temeljnoga ugovora između Svete Stolice i BiH, br. 1092/2023., od 28. kolovoza 2023.

Jeleni Šutić, u Srednjoj građevinskoj školi i u Srednjoj strojarskoj školi u Mostaru, u školskoj godini 2023./2024., br. 1099/2023., od 29. kolovoza 2023.

RASPORED SLAVLJA SAKRAMENTA POTVRDE 2024.

Župa	Datum i vrijeme	Slavitelj
1. ČAPLJINA	Ponedjeljak, 1. travnja 2024.	Biskup
2. SV. MATEJ – MOSTAR	Subota, 6. travnja 2024. u 11 sati	Biskup
3. ČITLUK	Subota, 13. travnja u 11 sati	Biskup
4. STUDENCI	Subota, 13. travnja 2024., navečer	Biskup
5. BLAGAJ – BUNA	Nedjelja, 14. travnja 2024. u 11 sati	Generalni vikar
6. LEDINAC	Nedjelja, 14. travnja 2024.	Biskup
7. POSUŠJE	Subota, 20. travnja 2024.	Biskup
8. SVETI IVAN - MOSTAR	Subota, 20. travnja 2024.	Generalni vikar
9. JARE	Nedjelja, 21. travnja 2024.	Biskup
10. DRAČEVO	Nedjelja, 21. travnja 2024.	Generalni vikar
11. ALADINIĆI	Subota, 27. travnja 2024.	Generalni vikar
12. NEUM	Nedjelja, 28. travnja 2024. u 11 sati	Generalni vikar
13. LJUTI DOLAC	Nedjelja, 28. travnja 2024.	Biskup
14. GR LJJEVIĆI	Srijeda, 1. svibnja 2024.	Biskup
15. CIM – ILIĆI	Subota, 4. svibnja 2024.	Generalni vikar
16. ŠIROKI BRIJEG	Nedjelja, 5. svibnja 2024. u 10 sati	Biskup
17. DOMANOVIĆI	Nedjelja, 5. svibnja 2024.	Generalni vikar
18. MEĐUGORJE	Subota, 11. svibnja 2024.	Biskup
19. KRUŠEVO	Subota, 11. svibnja 2024.	Generalni vikar
20. KLOBUK	Nedjelja, 12. svibnja 2024. u 11 sati	Generalni vikar

Župa	Datum i vrijeme	Slavitelj
21. DUVNO	Subota, 18. svibnja 2024.	Biskup
22. GABELA	Subota, 18. svibnja 2024.	Generalni vikar
23. KATEDRALA – MOSTAR	Nedjelja, 19. svibnja 2024.	Biskup
24. HUMAC	Subota, 25. svibnja 2024. u 10 sati	Biskup
25. DRINOVCI	Subota, 25. svibnja 2024. u 10 sati	Generalni vikar
26. BUHOVO	Nedjelja, 26. svibnja 2024.	Generalni vikar
27. GRADAC NEUMSKI	Nedjelja, 26. svibnja 2023.	Biskup
28. STOLAC	Subota, 1. lipnja 2024.	Generalni vikar
29. RAKITNO	Subota, 1. lipnja 2024.	Biskup
30. SV. PETAR I PAVAO – MOSTAR	Nedjelja, 2. lipnja 2024.	Biskup
31. SEONICA	Nedjelja, 2. lipnja 2024.	Generalni vikar
32. SVETI TOMA – MOSTAR	Subota, 8. lipnja 2024.	Biskup
33. POLOG	Subota, 8. lipnja 2024.	Generalni vikar
34. RASNO	Nedjelja, 9. lipnja 2024. u 11 sati	Generalni vikar
35. PRENJ	Nedjelja, 9. lipnja 2024.	Don Ante Luburić
36. PLOČE – TEPCICI	Srijeda, 12. lipnja 2024.	Biskup
37. KOČERIN	Subota, 15. lipnja 2024.	Biskup
38. VINJANI	Subota, 15. lipnja 2024.	Generalni vikar
39. ZAGORJE	Subota, 15. lipnja 2024.	Generalni vikar
40. GRADINA	Nedjelja, 16. lipnja 2023.	Generalni vikar
41. ČERIN	Nedjelja, 16. lipnja 2023.	Biskup
42. GABELA POLJE	Subota, 22. lipnja 2024.	Biskup
43. HUTOVO	Nedjelja, 23. lipnja 2024.	Biskup
44. VINICA	Nedjelja, 23. lipnja 2024.	Generalni vikar
45. KONJIC	Ponedjeljak, 24. lipnja 2024. u 11 sati.	Biskup
46. RASKRIŽJE	Nedjelja, 30. lipnja 2024.	Biskup
47. HRASNO	Subota, 6. srpnja 2024. popodne	Biskup
48. ŠUICA	Nedjelja, 7. srpnja 2024.	Biskup

TEČAJEVI PRIPRAVE ZA SAKRAMENTALNI BRAK u hercegovačkim središtima i Imotskom za 2024. godinu

Mjesec	MOSTAR Sv. Petar i Pavao	MOSTAR Katedrala	HUMAC	ŠIROKI BRIJEG	TOMISLAV GRAD	POSUŠJE	DEKANATI Stolački i Čapljinski	IMOTSKI u franjevačkom samostanu
<i>Siječanj</i>	8. – 12.	5. – 7.	22. – 26.					
<i>Veljača</i>				19. – 22.	5 – 9.	5. – 9.	Čapljina – Past. cen. 16., 17. i 18. u 19 sati	
<i>Ožujak</i>	4. – 8.	1. – 3.					Stolac – Past. cen. 8. 9. i 10. u 19 sati	2. – 3.; 9. – 10; 16. – 17.
<i>Travanj</i>			15. – 19.			15. – 19.	Neum – 12., 13. i 14.	
<i>Svibanj</i>	6. – 10.	3. – 5.	27. – 31.	13. – 16.				
<i>Lipanj</i>						3. – 7.		15. – 16.; 22. – 23. 29. – 30.
<i>Srpanj</i>								
<i>Kolovoz</i>			26. – 30.					
<i>Rujan</i>	9. – 13.	6. – 8.		16. – 19.	23. – 27.	9. – 13.		
<i>Listopad</i>							Stolac – Past. cen. 11., 12. i 13. u 19 sati	5. – 6.; 12. – 13. 19. – 20.
<i>Studeni</i>	4. – 8.	8. – 10.	4. – 8.	4. – 7.				
<i>Prosinac</i>								

Ovdje su upisana sva hercegovačka središta koja imaju raspored Tečaja za cijelu godinu. Dodali smo Imotski (fra Jakov Udovičić, 021 841 791) kao najbliže središte izvan Hercegovine (Župni ured D. Vinjani, 21260 Imotski). Satnica početka predavanja ustaljena u Tomislavgradu, na Humcu, na Širokom Brijegu i na Posušju uvijek je u 18 sati, a u Imotskom – u samostanu, kao i u Mostaru u Katedrali i u Samostanu u 19 sati. Stolački dekanat svaki tečaj mijenja mjesto održavanja, a svake večeri imaju po dva predavanja i započinju u 19 sati. Prijedlog je da sudionici na Tečaju, za troškove Tečaja, dadnu svoj doprinos u vrijednosti jedne (1) misne nakane (30 KM), u Imotskom 15 Eura.

VIJESTI, OBLJETNICE I SLAVLJA

PROSLAVA SV. ILIJE U KARMELU SV. ILIJE NA BUŠKOM JEZERU

Svetkovina sv. Ilije proroka, zaštitnika Bosne i Hercegovine, proslavljena je u Samostanu-duhovnom centru „Karmel sv. Ilije“ na Buškom jezeru u okolici Tomislavgrada u četvrtak 20. srpnja 2023. misnim slavljem koje je predvodio biskup mostarsko-duvanjski i apostolski upravitelj trebinjsko-mrkanski mons. Petar Palić, uz koncelebraciju svećenika iz Duvanjskoga i Posuškoga dekanata.

Na početku homilije biskup Petar Palić pozvao je okupljene vjernike da u svoje molitve uključe sve one koji su tih dana stradali usred nevremena koje je prohujalo Hrvatskom i Bosnom i Hercegovinom, kao i sve one koji su materijalno stradali. „Da materijalno je stradalo, ali ljudski životi su izgubljeni. Neka se Gospodin smiluje svima koji su poginuli, a njihovim obiteljima daruje utjehu“, istaknuo je.

„Zašto ste vi danas ovdje? Zašto ste hodali u procesiji? Zašto ćemo se moliti? Zašto imamo zavjete i izvršujemo zavjete? Sveti Petar nam je dao odgovor u današnjoj poslanici koju smo čuli. Svrha svega ovoga što činimo je spasenje duša. Mi smo danas ovdje zato što u ovome svijetu u kojem živimo želimo barem malo misliti i na svoju dušu, na ono što je u nama ljudima neprolazno i na spasenje svoje duše“, naglasio je biskup Palić.

Kazao je kako danas svoj pogled usmjeravamo na sv. Iliju te pri tom posebno naglasio: „Na svetog Iliju koji je bio veliki Božji čovjek. Čovjek kojega je Bog silno upotrijebio i čovjek po kojem su se u Starom zavjetu dogodila silna čudesa“.

Pri tom se zapitao koja su to čudesa koja su se dogodila po sv. Iliji te kazao: „Prije svega u susretu s onom udovicom iz Sarafte pomaže joj da joj ne nestane hrane i ulja. Istoj toj udovici podiže mrtvog sina, izaziva kišu nakon sedam godina suše, izaziva vatru da spali žrtvu koju je on pri-

mio za razliku od onih Baalovih proroka. Izaziva oganj na Ahazijine vojnike. I ako je Bog mogao na takav način upotrijebiti Iliju u njegovo vrijeme onda bi trebao moći upotrijebiti sve ljude, sve nas, na isti način i danas“.

„Dok smo molili litanije jedan od zaziva kaže da je Ilijin duh počinio na Elizeju i Elizej počinje činiti ista čudesa koja je činio i Ilija. Ako je Ilijin duh počinio na Elizeju zašto taj Ilijin duh ne može počiniti danas na svakome od nas? Vjerujem da može jer je to isti Božji duh kojim je Ilija bio obuzet i koji je Iliji bio darovan i koji je nama darovan, najprije na našem krštenju, a onda na osobit način na sakramentu potvrde, a onda uvijek u svakom trenutku života kada otvaramo svoje srce djelovanju toga Božjeg duha. I taj duh ne smo da je izliven na nas nego taj duh boravi u nama. I zato draga braćo i sestre Bog želi činiti čudesa i preko nas isto kao što je to nekada činio preko Ilije, ali isto tako želi činiti veće stvari za nas i preko nas“, rekao je.

Biskup Petar Palić je kazao da Bog i danas traži Ilije koje može upotrijebiti u današnje vrijeme. „I gdje su danas te Božje Ilije? Ilija je tjelesno otišao, ali Bog i danas traži ljude koji će vršiti njegovu volju ovdje na zemlji. I promatrajući određene karakteristike koje su resile Ilijin život uočimo neke kvalitete koje možemo i mi sami razviti u svojem životu kako bi Bog mogao ostaviti svoje naume, danas, po nama“, rekao je.

„Prorok Ilija je prije svega bio čovjek molitve. Bog traži i danas predane vjernike koji znaju moliti. I kada je Ilija molio uvijek je postigao rezultate“, istaknuo je te se pri tom osvrnuo na događaj koji se zbio na gori Karmelu.

Prisjećajući se toga događaja biskup Palić je kazao: „Bog danas traži neke Ilije koji su ljudi molitve, ljudi koji nisu previše zauzeti i koji ne traže

uvijek izgovore da nemaju vremena za molitvu. Bog danas traži Ilije koji bi se u molitvi našli pred njim i koji postižu rezultate kada mole. Imate li rezultate kada molite? obraća li Bog pozornost na vas kad mu se obraćate u molitvi? Odgovorite u svom srcu. I ako ti rezultati nedostaju onda mijenjajte svoju molitvu, a ne Boga. I otvorite svoje srce i molite da Duh Sveti moli s vama i u vama“.

Nakon toga osvrnuo se i na Ilijinu drugu kvalitetu, a to je poslušnost te rekao: „Božji Ilije nisu samo ljudi molitve nego te Božje Ilije znaju nešto i o poslušnosti. Bog kaže Iliji: ‘Idi i sakrij se kraj potoka Kerita!’. Da netko od nas danas čuje takav Božji glas koji mu Bog govori onda bi naša prvotna reakcija bila. ‘Bože, jesi li siguran u to što mi kažeš?’. Ilija nije racionalizirao, nije postavljao pitanja, samo je slušao. I zato Božji Ilija je danas onaj koji je spreman učiniti nešto kad Bog kaže, a tajna je bila u tome što je Ilija znao da mu to govori Bog, a problem nas ljudi danas je što ne znamo tko nam se obraća i tko nam kad govori. Unatoč svim našim sredstvima komunikacije, unatoč tome što danas možemo komunicirati i komuniciramo na različite načine, ali isto u toj buci glasova ne znamo tko nam govori, a jedan od razloga zašto ljudi ne znaju je li u sebi čuju Boga, Stonu ili svoga nutarnjeg duha jest taj što nisu dovoljno blizu Bogu. Nisu se dovoljno upoznali s njim da bi prepoznali njegov glas dok govori“.

„I ako razmišljamo o tome koji je taj Božji glas i kako to danas čuti Boga koji nam govori onda možemo zaključiti da se to nimalo ne razlikuje od naših životnih iskustava koje imamo kod sebe. Primjerice ako se javite na telefon a vaša majka, otac ili bliski rođak je na liniji s druge strane i ta osoba može izgovoriti samo jednu riječ, a vi već znate tko je s druge strane na telefonu. Zašto? Zato što vi već znate glas onoga s kojim ste bliski, glas onoga s kojim često komunicirate, glas onoga kojeg dobro poznajete, glas onoga s kojim ste u životu proveli neko vrijeme i poznat vam je njegov ili njezin glas. I tada uopće ne trebate razmišljati i pitati se tko nam to govori jer jednostavno znamo da je to ta osoba. Isti način je na koji učimo prepoznavati Božji glas. Provodeći vrijeme s njim u molitvi, čitajući meditirajući o njegovoj Riječi, slaveći otajstva naše vjere. Što više provodimo vremena s Bogom lakše ćemo prepoznati njegov glas. I nakon nekog vremena sposobni smo prepoznati je li to Bog onaj koji govori da nešto učinimo ili nije“, istaknuo je.

Biskup Palić je kazao da kada znamo da nam se Bog obraća odmah nam je lakše i poslušati. „A biti brz u slušanju i poslušnosti Bogu važan je ključ za vršenje Njegove volje. I svi se mi ljudi pitamo koja je to Božja volja za naš život. A svaki vjernik može znati Božju volju za svoj život jednostavnim slušanjem i poštivanjem Božje riječi. Jer Božja riječ je njegova volja. I onda možemo očekivati da će nas Bog voditi i usmjeravati u životnim poslovima, ali moramo znati kako ga čuti i kako ga poslušati. I naravno da Bog djeluje i može djelovati na različite načine, naravno, da može djelovati i preko ljudi koji mu se pokoravaju kao što je to primjer proroka Ilije. On traži muškarce i žene i danas koji su spremni poslušati ga kad on govori. Muškarce i žene koji su spremni čuti ga čak i ako se to ponekad ne uklapa u naš način razmišljanja“, naglasio je.

Nakon toga osvrnuo se i na treću kvalitetu Ilijina života u kojoj se stapa ili bi se trebao stopiti i naš život, a to je da je Ilija čovjek ustrajnosti. „Konačno, Božji Ilije uz to što su ljudi molitve, ljudi poslušnosti, Božji Ilije su ljudi ustrajnosti. Jednom kada čuju Boga ostaju pri svome i njihov moto je ‘Nema predaje’. Draga braćo i sestre, nikada nećete postići nešto ako odustanete. I Bog vas nikada neće moći iskoristiti ako odustanete. Ako se budemo držali onoga što nam je Bog rekao da činimo onda će naše zasluge i nagrade biti velike“, rekao je biskup Petar.

Kazao je da je potrebno neko određeno vremensko razdoblje kako bi se neke stvari dogodile. „Sv. Ilija je morao strpljivo ustrajati i potrebna je ustrajnost tamo gdje nas Bog postavi dok on ne kaže da se preselimo, da nešto drugo činimo, iz jednoga mjesta u drugo do onog našeg konačno preseljenja u vječnu domovinu jer živimo za život vječni. I što god vam Bog kaže da učinite ostanite pri tome dok vam ne kaže nešto drugačije. I to je ono što je Ilija činio i svaki drugi put je bio najbolji“, naglasio je.

„Bog podiže moćnu skupinu vjernika na zemlji koji znaju kako moliti, koji znaju biti poslušni i ustrajni baš poput Ilije. Ali tu Božju vojsku ne čine smo svećenici, redovnici i redovnice, ona se sastoji od muškaraca i žena, od mladih i djece koji danas sjede ovdje među nama i koji se svake nedjelje predaju Bogu govoreći kao što je govorio prorok Izaija: ‘Evo me, Gospodine, mene pošalji!’. I isti Bog koji je moćno iskoristio proroka Iliju i danas koristi svoj narod. I on traži danas nekog današnjeg Iliju da vrši njegovu volju na zemlji. I zato pravo pitanje nije gdje su danas Božji Ilije. Danas

je pravo pitanje: 'Jesmo li ti i ja voljni učiniti ono što je potrebno da mi budemo Božji Ilije? Jesmo li voljni učiniti ono što je potrebno da bismo održali život molitve, život poslušnosti i život ustrajnosti? Ako u našem srcu odjekuje odgovor 'da' onda učimo od onoga koji je uzor molitve, poslušnosti i ustrajnosti preko križa do uskrsnuća. Učimo od Isusa Krista, svoga Spasitelja i Otkupitelja kojemu

je Ilija bio samo blijeda slika. A Isus nam se danas daje u euharistiji kako bismo i mi mogli nastaviti putovanje i vršenje Očeve volje sve do svoga konačnog svršetka u vječnosti. Neka nam na tom putu sv. Ilija bude primjer, a njegov život neka nam bude oslonac, a on sam zagovornik kako bi učili, nasljedovali i živjeli za Gospodina u svoje vrijeme", zaključio je.

MANIFESTACIJA DUŽIJANCE UPRIILIČENA U MOSTARU

U Mostaru se 22. i 23. srpnja 2023. održala manifestacija Dužijanca, kojom su Hrvati Bunjevci pokazali kako slave završetak žetve i zahvaljuju Bogu za sve darove, a zahvala se očituje u duhovno-religioznom i kulturno-stvaralačkom dijelu, objavio je portal Crkva na kamenu.

Program u Mostaru organizirala je Udruga Bunjevačkih Hrvata „Dužijanca“ u suradnji s Hrvatskim nacionalnim vijećem u Republici Srbiji, Zavodom za kulturu vojvođanskih Hrvata, Hrvatskom državnom samoupravom u Mađarskoj, Mostarsko-duvanjskom i Trebinjsko-mrkanskom biskupijom, Gradom Mostarom i Gradom Senjom.

Manifestacija je započela u subotu misom u crkvi Presvetoga Trojstva u Blagaju te otkrivanjem obnovljene spomen-ploče bunjevačkih Hrvata iz 1933. godine na ovoj crkvi. Okupilo se više od 300 Hrvata iz Subotice i okolice te Mađarske čiji su preci prije više od 350 godina napustili Blagaj i Hercegovinu.

„Danas smo ovdje da se vratimo svojim korijenima, da posvjedočimo da su Bunjevci Hrvati jer u zadnje vrijeme imamo poteškoća po pitanju otimanja identiteta u državi u kojoj živimo. Jedan od ciljeva je i da ove naše mlade u narodnim nošnjama dovedemo na izvor odakle su naši korijeni, jer izuzetno je važno da ne zaborave svoje korijene i da se s vremena na vrijeme ovdje vraćaju“, kazala je predsjednica Hrvatskoga nacionalnog vijeća (HNV) u Republici Srbiji Jasna Vojnić.

„Naša ideja bila je da Dužijancu proslavimo ovdje i da iskoristimo priliku da za 90. godišnjicu postavljanja ploče istu obnovimo i otkrijemo, kao što smo to danas učinili“, dodala je.

„Dužijanca je zahvala Bogu za žetvu, mi to u Subotici slavimo već 113 godina. Nakon Zagreba, Baje i Novog Sada želja nam je bila da se pred-

stavimo i u starom kraju“, poručio je direktor Udruge bunjevačkih Hrvata „Dužijanca“ Marinko Piuković. Dodao je da je Dužijanca jedna od najvažnijih manifestacija kojom se čuva tradicija, običaji i hrvatstvo Bunjevaca.

Predsjednik Udruge don Andrija Anišić naglasio je da manifestacija ima velik značaj za sve Hrvate Bunjevce. „Današnji susret je idealna prilika da obnovimo veze i da se osnaženi vratimo svojim kućama u Suboticu, Sombor te po ostalim mjestima u Srbiji i Mađarskoj. Mi s ponosom ističemo da Dužijanca, kao naša najstarija manifestacija i narodni običaj, čuva naš hrvatski identitet i vjeru“, rekao je.

Tijekom dana posjetili su vrelo rijeke Bune, Pastoralni centar bl. Alojzija Stepinca na Buni i crkvu. U 19 sati nastavljeno je druženje u Biskupijskom centru Mostar gdje je održana tribina „Bunjevačke grane hrvatskoga stabla u Hrvatskoj, Srbiji i Mađarskoj“ te izložba Hrvata Bunjevaca i Šime Perića s naslovom „Vedar dan“. U 21 sat na Trgu hrvatskih velikana upriličena je folklorna večer „Dužijanca u Mostaru“, nastup folklorne pjevačkih i tamburaških skupina.

Sutradan, u nedjelju 23. srpnja, u 10 sati u katedrali Marije Majke Crkve slavljena je misa koju je predvodio mostarsko-duvanjski biskup i trebinjsko-mrkanski apostolski upravitelj Petar Palić u suslavlju više svećenika. »Dragi Bunjevci Hrvati ovim dolaskom u pradomovinu željeli ste učvrstiti svoju vezu s korijenom. Kao što je svaka rijeka na izvoru najčišća, tako isto i veza s korijenima pomaže da identitet ne oslabi, a ljubav ne presuši. Kao što nas ujedinjuje pripadnost hrvatskom narodu u ovim nas vremenima ujedinjuje i borba za identitet«, naglasio je u homiliji predvoditelj misnog slavlja biskup Palić.

Usljedi je svečana povorka do Hrvatskoga doma hercega Stjepana Kosače, gdje su ovogodišnji bandaš i bandašica predali novi kruh gradonačelniku Grada Mostara Mariju Kordiću.

Dužijanca ima i povijesno značenje za nacionalni identitet Hrvata, a različitim sadržajima čuva

se tradicija i ljepota običaja Hrvata Bunjevaca. Bunjevački Hrvati predstavili su se svojim nošnjama, pjesmom, plesom i običajima. Dužijanca je najveća manifestacija svih Hrvata Bunjevaca koju slave na gradskim trgovima i u crkvama te na taj način pokušavaju očuvati običaje, kulturu i tradiciju.

HOMILIJA BISKUPA PETRA PALIĆA NA MLADIFESTU U MEĐUGORJU

Eccellenza,
draga braćo svećenici i sestre redovnice,
dragi mladi prijatelji, braćo i sestre!

1. Radostan sam što danas kao biskup ove biskupije, na završetku ovogodišnjeg Mladifesta, slavim ovu euharistiju s vama. Došli ste ovdje kako biste u ovom jednostavnom mjestu i u ovoj jednostavnoj župi, u zajedništvu oko Gospodina Isusa, učili tko je Isusu brat i sestra i majka i tko je nama brat i sestra i majka.

Vjerojatno postoje među nama oni koji nemaju braće i sestara. Ali nađu se ljudi, koje osjećamo poput svoje braće i sestara. Svakoga je od nas rodila majka. Vjerojatno ima među nama onih koji više nemaju svoje majke, jer je prerano umrla ili su obiteljski odnosi narušeni. Međutim, nađu se ljudi, koji nam iskazuju svoju ljubav i naklonost poput pravih majki.

U srcu nam je ovih dana odjekivalo pitanje: Tko ti je brat, sestra, otac, majka? Znamo da osim krvnih veza, postoje i druge veze koje nas povezuju s drugima. Ima nas ovdje iz različitih dijelova svijeta. Iako znamo da svi nismo krvno povezani, ali svi osjećamo da nas povezuje jedna nutarnja veza, duhovna veza koja nadilazi sve granice. Ovdje, pored nas sjede naše majke, očevi, braća i sestre. Po krštenju, po sakramentima koje slavimo, po vjeri koju ispovijedamo postajemo dionici velike obitelji, Isusove Crkve koja za mnoge jest i postaje novi dom, nova obitelj. Sestre smo i braća jer nas povezuje želja, nastojanje, htijenje vršiti volju našega Oca koji je na nebesima.

Zato je kršćanin radostan, ispunjen jer zna da nije sam. Jer zna da uz njega postoje mnogi koji dišu isto, koji misle isto, koji žele isto: vršiti

u svom životu Očevu volju i izgrađivati Kristovo kraljevstvo. Danas se mi u Mostarsko-duvanjskoj biskupiji spominjemo obljetnice smrti jednoga od pastira ove Crkve, nadbiskupa Petra Čule (1898. – 1985.), koji za Kristovo kraljevstvo pretrpio torture komunističkoga zatvora u trajanju od sedam i pol godina (1948. – 1955.). I to je način vršenja Očeve volje i izgradnja Kristova Kraljevstva svjedočanstvom života u trpljenju. Nisu to kršćani „dnevnog boravka“, kako kaže papa Franjo, nego oni koji su spremni riskirati, do kraja. Ima ih i danas.

To Kraljevstvo možda ponekad u nekim situacijama i okolnostima nije impresivno i moćno. Kraljevstvo Božje često nema spektakularne početke. Isus nas uči da je ono poput sjemena koje je posijano, poput gorušičina zrna i kvasca; poput blaga i biserja koje treba tražiti. Otkako je Isus to Kraljevstvo navijestio i donio, ono tiho i učinkovito preobražava. Prihvatimo to preobražavajuće djelovanje Isusova Kraljevstva.

2. Danas u Crkvi slavimo spomendan svetih Marte, Marije i Lazara. Nekadašnji spomendan svete Marte na današnji dan u rimskom kalendaru, prije dvije godine (2021.) proširen je na spomendan sv. Marte, Marije i Lazara.

Isus je u Betaniji u obiteljskom domu Marte, Marije i Lazara iskusio obiteljski duh i njihovo prijateljstvo. Marta ga je velikodušno ugostila, Marija je pažljivo slušala njegovu riječ, a “Lazar je odmah ustao iz groba na zapovijed onoga koji je ponizio smrt.”

Sveto Pismo ne govori ništa o obitelji Marije, Marte i Lazara, osim što su bili braća i sestre i imali su dom u Betaniji koja je bila oko 2 milje izvan Jeruzalema.

Ne znamo za njihove roditelje, njihovu razliku u godinama, čime su se bavili. Možemo pretpostaviti da je Marta bila starija jer se obično navodi prva kada se opisuje obitelj, što je bio običaj u Kristovo vrijeme. Sigurno znamo da postoji samo jedan dom koji je Isus posjetio u tri navrata, a to je dom Marte, Marije i Lazara (usp. Lk 10,38; Iv 11, 1.5; Iv 12, 1-2)

U današnjem smo Evandjelju čuli o jednom od tri posjeta obitelji Marte, Marije i Lazara. Kad je Marta pozvala Isusa i njegove učenike u svoj dom, bilo je to s nakanom pripremiti im obrok. Kad bi Isus došao u naš dom na večeru, vjerujem da bi svatko od nas učinio da sve bude kako treba. Marta sve priprema sama i poslužuje i u jednom trenutku se tuži na svoju sestru Mariju. Čujemo Isusa: „Marta, Marta! Brineš se i uznemiruješ za mnogo, a jedno je potrebno. Marija je uistinu izabrala bolji dio koji joj se neće oduzeti.“

3. Zabrinut i uznemiren, tjeskoban i zabrinut, tjeskoban i uznemiren – osjećaji su koje svi ponekad nosimo u svome srcu. Marta nije loša žena. Iz drugog evanđeoskog događaja znamo da će upravo Marta ispovjediti vjeru u Isusa kao i Petar. „Ja sam uskrsnuće i život“, reče joj Isus. „Tko u mene vjeruje, ako i umre, živjet će. Vjeruješ li ovo? Odgovori mu Marta: “Da, Gospodine! Ja vjerujem da si ti Krist, Sin Božji, Onaj koji dolazi na svijet!” (Iv 19, 26-27) Marta je teološki veoma pismena. Ona želi učiniti nešto za Isusa, dok s druge strane Marija želi učiti od Isusa.

Marta je slika svakoga od nas. Mnogi od nas u svome životu žive Martin način. Trude se na razne načine pokazati se u najboljem svjetlu svoga života i sve učiniti.

Kao ljudska bića svi smo sposobni razlikovati dobro od zla. Daleko veći izazov je birati između dobrog i najboljeg. Mnogi se i u Crkvi bore s tim. Imaju dobra srca i želju činiti dobro pred Bogom. Imaju savršene ideje i rade dobre stvari, ali ponekad zanemaruju važnije prioritete. Samo zato što je nešto dobro ne znači da je to ono što Bog traži od vas da činite. Iako možda jurimo i činimo sve radeći za Kraljevstvo Božje, ipak postoje trenuci kad treba stati i provjeriti svoju vezu i svoj odnos s Bogom, za čije Kraljevstvo radimo. Potrebni su trenuci kad treba stati i zapitati se: Koliko sam vremena proveo do Isusovih nogu? Odnos s Bogom, s Isusom izvor je svih aktivnosti koje donose duboki smisao.

4. Dragi mladi prijatelji, život nas može toliko opteretiti, okolnosti nas mogu toliko zabrinuti, da zaboravimo na vrijeme koje nam je potrebno za njegovanje našega odnosa s Isusom. Draga braćo svećenici, to vrijedi za nas na poseban način. Možemo se razdati u svojim pastoralnim aktivnostima, trčati od obveze do obveze, a ne osjećati prave plodove svoga djelovanja. „Bez ljubavi čak i najvažnije aktivnosti gube vrijednost i ne donose radost. Bez dubljeg smisla sve naše aktivnosti svode se na sterilni i neorganizirani aktivizam“, upozorio je papa Benedikt XVI. (Benedikt XVI., Angelus, 18. srpnja 2010.)

Upamtimo, ono što je Marta učinila nije bilo grješno, nego služenje u ljubavi. Služenje u ljubavi je područje života u kojemu ne postoje mjerila, jer smo dužni ljubiti jedni druge i jer nas ljubav vodi poznavanju Boga i po njoj ostajemo u Bogu. Ne smijemo misliti da je aktivno služenje u izgrađivanju Božjega kraljevstva loša ili nepotrebna aktivnost. Upravo se na taj način pokazuje naša ljubav prema Bogu. Ali, postoje trenuci kada moramo stati i sjesti do Isusovih nogu, poput Marije. To može biti kod kuće u osobnom čitanju i razmatranju Svetog Pisma i molitvi. To može biti šetnja ili trenuci tišine i dopustiti Bogu da nam govori. To može biti dolazak u crkvu kako bismo zahvalili Gospodinu. Kad god vas Bog pozove da “sjednete do Njegovih nogu”, onda je to najbolji izbor čak i ako na neko vrijeme morate prestati činiti ono što je “dobro”.

Za neke od nas kršćana problem nije ono što radimo, nego ono što ne radimo. Vrijeme provedeno s Isusom i s braćom i sestrama u molitvi, u slavlju sakramenata, u euharistijskom zajedništvu nije izgubljeno vrijeme. To mora biti prvi prioritet ili će se sve ostalo što radimo raspasti. Naša prva odgovornost kao kršćana je sjesti do Isusovih nogu. Ako to ne učinimo, možda ćemo puno toga činiti, ali će nam se život oko nas raspasti. Isus želi da provodimo vrijeme s njim. Za neke od nas to znači da trebamo radikalnu promjenu života. Trebamo odvojiti vrijeme, odbaciti svoje popise obveza i sjesti u Isusovoj prisutnosti. Jedino nakon boravka s Njime, u Njegovoj prisutnosti postajemo sposobni ljubiti i služiti, a svako naše djelo poprima pravi smisao. Imati Božje prioritete znači da ne biramo samo ono što je dobro, već ono što je najbolje.

5. Draga mlada braćo i sestre!

Ne znam jeste li vi izabrali ono najbolje dolaskom u Međugorje. Ali, ako ste došavši ovdje

htjeli sjesti do Isusovih nogu, ako ste mu dopustili da vas njegov Duh promjeni, da radikalno promjeni vaš život, onda sam uvjeren da ste izabrali „bolji“ dio koji vam nitko ne može oduzeti. U tome smo slični i jednoj drugoj Mariji, Isusovoj

majci i Majci Crkve, koja je uvijek birala Isusovu prisutnost, pa čak i pod križem.

Stoga, živite bez straha, živite radosno sa sviješću da vas Isus prati svojim Duhom i svjedočite da je lijepo živjeti s Isusom i živjeti za Isusa. Amen.

SLAVLJE DOŽIVOTNIH ZAVJETA U MOSTARSKOJ KATEDRALI

Na blagdan sv. Klare Asiške, 11. kolovoza 2023., mons. Petar Palić, biskup mostarsko-duvanjski i apostolski upravitelj trebinjsko-mrkanski u mostarskoj katedrali Marije Majke Crkve predsjedao je svečanim euharistijskim slavljem pod kojim su doživotne zavjete položile s. Arkandela Jurčević, s. Marija Budimir, s. Magda Glibić, s. Monika Ćorić i s. Marija Boban iz Družbe Školskih sestara franjevki Krista Kralja. U koncelebraciji je bilo trideset svećenika između kojih su bili župnici rodni župa sestara-zavjetovanica te svećenici koji su ih duhovno pratili tijekom njihovog odgoja. Biskup je u homiliji, između ostalog, istaknuo kako je posvećeni život svjedočanstvo traženja Boga te da redovnički život nije traženje sebe, već traženje Boga. „Jedini razlog za takav izbor u životu je nastojanje da se upozna Njegova volja, da se izgradi zajednica braće i sestara u kojoj se Bog traži i voli prije svega“, ustvrdio je biskup.

Na koncu homilije biskup je ohrabrio sestre: „Ako svoj pogled usredotočite na Isusa i Mariju, budite sigurne da ćete imati sretno i blagoslovljeno putovanje. Ako izgubite taj fokus, neizbježno će vas progutati brige ili bitke ili frustracije ili zbnjenosti. Budite uvjerenе u našu podršku, naše molitve i naše želje da smo s vama na životnom putu za koji se danas konačno opredjeljujete.“ Na kraju euharistijskoga slavlja novozavjetovanim sestrama izrekla je čestitku provincijska predstojnica s. Franka Bagarić koja je zahvalila svim nazočnima na sudjelovanju u ovom slavlju.

Biskupova homilija:

1) „Neka mi bude po riječi tvojoj!“ (Lk 1,38) Ovo su riječi iz pozivnice naših sestara za ovu svečanost i danas smo, draga braćo i sestre, svi nazočni ovdje kako bismo pribivali jednom događaju u kojemu ove riječi Blažene Djevice Ma-

rije postaju životnim odgovorom s. Arkandele, s. Marije, s. Magde, s. Monike i s. Marije. Ovdje pred sobom vidimo pet mladih žena koje nakon dugog razlučivanja, vlastitog i svojih poglavarica, danas dolaze pred Gospodina položiti doživotne zavjete kao Školske sestre franjevke. Hvala vam, sestre, na vašem velikodušnom odgovoru na Gospodinov poziv na posvećeni život kroz koji nastojite uzveličati „karakteristične crte Isusa, čistog, siromašnog, poslušnog“ i učiniti ih kroz svoje živote neprestano vidljivima usred svijeta. Pozdravljamo vaše obitelji i prijatelje koji se danas okupljaju u zajedništvu sa sestrama i svećenicima kako bi svjedočili vašem zavjetovanju doživotnih zavjeta kroz koje ćete se definitivno i neopozivo u potpunosti predati Isusu, zavjetujući se na siromaštvo, čistoću i poslušnost. Danas, dok se sestre zavjetuju da će trajno slijediti svog Voljenog Gospodina, Zaručnika svoje duše, živjeti franjevačke ideale, zahvaljujemo na Kristovoj milosti, koja im je jedina omogućila prihvatiti gubitak svega i shvatiti da to blago nose u glinenim sudovima, da izvanredna sila bude očito Božja, a ne od nas. (2 Kor 4,7)

2) Ove naše sestre svoje doživotne zavjete polažu danas na spomendan sv. Klare asiške. Sa svojim najdražim prijateljem svetim Franjom Asiškim, sveta je Klara probudila Crkvu svoga vremena prema novoj nadi u Boga. Njihov je svijet bio previše sličan našem, osobito u uvjerenju da je u osnovi bio „kršćanski“ i vjerojatno „najbolji koliko može“. Unatoč svim negativnim okolnostima i načinu života, srednjovjekovni Talijani su smatrali da je njihova kultura kršćanska. Mogli su reći: „Ne može bolje od ovoga.“ Ni Franjo ni Klara nisu ni sanjali ustali u proročkom gnjevu protiv te samodopadnosti. Bili su povlaštena djeca bogataša sve dok ih Gospodin doslovno nije

odveo u pustinju i naučio ih da se potpuno oslone na njegovu providonosnu ljubav. Napustivši udobnost svojih domova, znamo da se Klara iskrala kroz portal koji se koristio isključivo za iznošenje mrtvaca, pobjegli su u brda i šume oko Asiza. Franjo, dvanaest godina stariji od nje, već je osnovao malu zajednicu braće u Porcijunkuli. Kad je stigla i Klara, prvo ju je smjestio u zajednicu sestara benediktinki; a zatim, kako su joj se drugi pridružili, doveo ih je u San Damiano, gdje „klarise“ žive do danas. Iako je bila „majka“ zajednice, za sebe je zadržavala najgore poslove u kući, uključujući pranje prljave posteljine i pražnjenje lonaca u ambulanti. Klarin se samostan sastojao od kapele i nekoliko zgrada, niskog zida i ograđenog vrta. Njezine su se sestre u potpunosti oslanjale na velikodušnost lokalnog stanovništva. Kako bi osigurala takav način života, sveta je Klara zatražila od Svetog Oca službeni dekret koji joj daje povlasticu siromaštva. Četvorica papa su oklijevala dok papa Inocent IV. svojom bulom nije potvrdio pravila. Dokument je primila 10. kolovoza 1253. i umrla sljedeći dan. Više od dvadeset godina ležala je u bolesničkom krevetu sa spinalnom tuberkulozom; ali snažna, odlučna i pobožna, neće umrijeti sve dok ne osigura svoju privilegiju.

3) Drage sestre, znakovito je da svoje doživotne zavjete polažete na spomendan sv. Klare, u devetnici pred svetkovinu Velike Gospe, u katedrali Marije, Majke Crkve čiji će vam zagovor pomoći da ustrajete u zavjetima koje danas polažete. Upravo ti zavjeti omogućuju vam kao posvećenim ženama da nasljedujete kreposti Marijina srca i vjerno služite Gospodinu u njegovoj Crkvi. Marijin život može se sažeti u četiri riječi iz Evanđelja. Prva riječ je „Fiat – Neka mi bude“, to je Marijino „da“ na prijedlog koji joj je Bog dao preko anđela Gabrijela. Druga riječ je „Magnificat“ – „Veliča duša moja Gospodina“. „Magnificat“ opisuje Marijin odgovor na Božju milost na djelu u njezinu životu. Zatim, treća riječ, „Conservabat“ – Marija je čuvala sve te događaje, razmišljajući o njima u svom srcu; i posljednja riječ, „Stabat“, koja opisuje kako Marija vjerno stoji u podnožju križa gledajući svoga Sina kako umire za čovječanstvo. Ove riječi postavljaju obrazac koji svatko od nas treba slijediti u vlastitom životu. I mi smo pozvani reći „Da“ Božjem planu za naše živote, a naš odgovor na taj plan koji se konkretno živi u našim životima također treba „veličati Gospo-

dina“. I mi trebamo održavati Riječ živom u našim srcima, razmišljajući o stvarima koje je Bog učinio za nas; i stajati uz Krista, posebno stajati uz njega u siromasima, patnicima, progonjenima. Svijet, a prečesto i vjernici, ove zavjete vide jednostavno kao odricanja. No, oni su više od toga, jer evanđeoski savjeti siromaštva, čistoće i poslušnosti, svaki na svoj jedinstveni način, specifično su prihvaćanje Kristova Otajstva koje se živi unutar Crkve. Zavjeti ne sputavaju niti ograničavaju vaše slobode; zavjeti čine pravu slobodu mogućom. Siromaštvo nas oslobađa tereta posjeda; čistoća nas oslobađa od ropstva porocima, a poslušnost nam daje slobodu služenja. U drugačijem shvaćanju i življenju evanđeoskih savjeta treba tražiti i uzroke krize među osobama Bogu posvećenog života, a osobito u življenju, kako papa Franjo ponavlja, „duhovne svjetovnosti“. Dakle, obećanje da ćete slijediti ono što se naziva evanđeoskim savjetima ni na koji način nije ograničavanje slobode ili umanjivanje nečijeg života ili mogućnosti; nego su zavjeti koje ove sestre danas svečano polažu ono što čini mogućim da po nasljedovanju Marije surađuju u djelu otkupljenja

4) U svijetu vidimo ljude koji se brinu za vlastitu autonomiju, ljude ljubomorne na svoju slobodu, ljude koji se boje gubitka svoje neovisnosti. U takvom svijetu, kao redovnice, vi jeste i morate biti znakovi proturječja. Vaše postojanje u svijetu, ali ne od svijeta ukazuje na mogućnost drugačijeg načina ispunjenja vlastitog života. Posvećeni život je svjedočanstvo traženja Boga. Redovnički život nije traženje sebe, već traženje Boga. Jedini razlog za ovaj izbor u životu je nastojanje da se upozna njegova volja, da se izgradi zajednica braće i sestara u kojoj se Bog traži i voli prije svega. Redovnički život u osnovi je odluka da se Boga ljubi iznad svega i svjedočanstvo da nas je Bog stvorio za sebe i da naše srce neće naći svoj mir dok ga konačno ne nađe u Bogu, kako će to reći sveti hiponski biskup Augustin. Ljubav je jedina stvar koja redovničke zavjete čini vjerodostojnima: Isusova ljubav koja ispunjava ljudsko srce i zauzvrat to ljudsko srce s radošću uzvraća tu ljubav Ljubljenome. Kad Bog pozove ženu u redovnički život, Njegove riječi izgovorene preko proroka Hošee (2,21 sl.) za nju dobivaju novo značenje. Gospodin joj kaže: „Zaručit ću te zauvijek. Zaručit ću te u pravu i pravdi, u ljubavi i milosrđu, i spoznat ćeš Gospodina.“ U Evanđelju Isus od nas traži da shvatimo da nećemo u svije-

tu moći opstati ako ne ostanemo u njemu i on u nama. Loza je plodna jedino ako ostane povezana s trsom. Tako je i naše djelovanje i naše zauzimanje plodonosno jedino ako polazi od Gospodina i vodi Gospodinu. Ostati u Kristovoj ljubavi jedino je jamstvo uspješnog života i bez njega ne možemo učiniti ništa. To znači pripadati Gospodinu i surađivati s njime u poslanju naviještanja i življenja njegova Evanđelja cijelim svojim bićem. Ne smijemo u svome životu biti zadovoljni osrednjošću. Kada se sestra zadovolji time da se jednostavno „uklopi“, poslušnost se svodi na jeftino podnošenje, zajednica postaje samo slučajnost, a

Utjelovljena Riječ ubrzo se pogrešno shvaća kao naknadna misao.

5) Drage sestre, u ovoj euharistiji molimo za vas da svoje zavjete živite u svim okolnostima i u sve dane svoga života. Ako svoj pogled usredotočite na Isusa i Mariju, budite sigurne da ćete imati sretno i blagoslovljeno putovanje. Ako izgubite taj fokus, neizbježno će vas progutati brige ili bitke ili frustracije ili zbunjenosti. Budite uvjerenе u našu podršku, naše molitve i naše želje da smo s vama na životnom putu za koji se danas konačno opredjeljujete. Amen.

BISKUP PETAR PALIĆ U ŠUJICI

U nedjelju, 13. kolovoza 2023., u župi Šujica, na brdu Rajkovača biskup mostarsko-duvanjski i apostolski upravitelj trebinjsko-mrkanski Petar Palić predsjedao je euharistijskim slavljem, tijekom kojega je blagoslovio oltar u kapelici sv. Jeronima. Sve nazočne vjernike na početku je pozdravio župnik fra Anthony Burnside, koji je zahvalio biskupu Paliću što u kratkom vremenu ponovno pohada župu Šujica.

Biskup je zahvalio fra Anthonyju na pozdravima i pozvao sve nazočne da na ovom, u Domovinskom ratu strateškom mjestu, prepoznaju ovaj trenutak i ovo slavlje kao „strateški“ trenutak za naš susret s Gospodinom u njegovoj Riječi, u zajedništvu i euharistiji koju slavimo. Pozvao je i sve vjernike na molitvu za sve branitelje, koji su utkali svoje živote u borbi za našu slobodu.

Na početku homilije biskup Palić je naglasio kako „živimo u svijetu u kojem se snaga često mjeri velikom silom i velikim brojevima, odnosno moći da se dominira nad drugima. Živimo u svijetu senzacija, pa tako i u vjerskom životu. Riječ Božja ove nedjelje dovodi u pitanje svjetovni pojam veličine i senzacije. Uči nas da nam se Bog otkriva u nemoći i poziva nas na novi način života i odnosa. Božja riječ nas poziva da napustimo svoje krive i uvjetovane slike Boga i upoznamo Boga koji nam se objavljuje u Svetom Pismu. To možemo jedino ako smo spremi napustiti svoju želju da imamo kontrolu nad svime i prihvatiti Božji put poniznošću i hrabrošću, kazao je biskup Palić.

Govoreći o Božjoj objavi proroku Iliji i o njegovom preobražavajućem iskustvu na gori Horebu, biskup je rekao da i ovo mjesto gdje smo sad, brdo Rajkovača, na kojemu su naši goloruki branitelji branili svoj dom, obitelji i slobodu protiv moćnijeg neprijatelja, može biti naš Horeb, gdje smo pozvani prepoznati pravo lice svoga Boga. Bog se Iliji, koji nakon svojih uspješnih životnih poteza doživljava krizu, tjelesnu, psihičku i duhovnu, ne objavljuje u jakom vjetru, potresu i munji. Umjesto toga, nakon vatre dolazi 'zvuk čiste tišine', odnosno blagi lahor. Pokrivši lice, Ilija izlazi na ulaz u špilju, gdje ga Bog oslovljava i daje mu novo poslanje. Ovo je jedan od velikih trenutaka objave u Starom zavjetu. Ono što Iliju izvlači iz depresije i obnavlja njegov poziv je potpuno novi osjećaj Boga. Gospodin koji se nekoć očitovao u zastrašujućim preokretima prirode sada je poznat u nečem tako suptilnom i nježnom poput 'čiste tišine', tišine koja nekako ima 'glas', rekao je biskup Palić.

„Kako mi razumijemo Boga? Koji je to naš Bog u kojega vjerujemo? Božanska snaga nije bila u sili nego u blagosti. Da bismo razumjeli kakav je naš Bog, ne treba se puno truditi svojim snagama. On nam se sam objavio. Moramo napraviti korak iz Starog zavjeta u Novi i u osobi i liku Isusa Krista prepoznati lik svoga Boga. Naš Bog nam je pokazao da je ponizan, da je na strani malenih i potlačenih, da spremno čeka naše obraćenje i povratak i da nam prašta, jer nas ljubi“, naglasio je biskup. Za ovakav pristup i ovakav stav potreb-

na je vjera. Tome nas uči Evanđelje, koje govori o neočekivanoj oluji i kako su učenici prepoznali Isusa. Sveti Matej ne piše da bi nam ispričao priču o tome što se dogodilo, on nam priča istinu o našim životima, kazao je biskup Palić. „Jer i nas, vrlo često, vodi strah i sumnja. Sveti Matej želi da znamo da u ovim vremenima strašne oluje, poteškoća, straha, kada se čini da se sve oko nas raspada, pa i u našim životima, Isus dolazi hodajući prema nama po vodi, vodi koju smo doživjeli u krštenju, koja je Božje i Isusovo jamstvo kada nam poručuje: „Ne bojte se, ja sam s vama u sve dane do svršetka svijeta“, poručio je biskup. Što god se dogodilo u našem životu, koliko god postalo mračno, koliko god beznadno izgledalo, i mislite da je Bog daleko, zbog bolesti ili jednostavno straha i očaja i nemate kamo okrenuti pogled, ili čak ako ste samo izgubili svoj put i gledate okolo i niste tako sigurni i počnete sumnjati u sebe i ljude oko sebe, čak i svoju obitelj, to je vrijeme kada hodate s Isusom, koji hoda preko vode kako bi vas vratio do Petrove barke. Jedino u zajedništvu Crkve Kristove osjećamo sigurnost, unatoč svim nevoljama i nedaćama, naglasio je biskup Palić. Isusova blaga opomena, nakon što je izbavio Pe-

tra: ‘Malovjerni, zašto si posumnjao?’, jest njegovo obraćanje svim članovima Crkve. Gospodine, spasi nas, to je i naš zaziv. Članovi Crkve, osobito možda u današnje vrijeme, mogu pronaći veliku utjehu u ovom prizoru. Evanđelje prepoznaje da će biti vremena nevolja i opasnosti kada će vjera biti na velikoj kušnji i ponekad podbaciti. Ali to ne znači da Isus – ‘Emanuel’ nije s nama, odlučan i siguran da nas spasi, kad poput Petra vapijemo: ‘Gospodine, spasi nas’, rekao je zaključno biskup Palić.

Na kraju mise nazočnima se obratio i Ivica Klišanin – Lebo, čija je ideja i zasluga realizacija projekta granje kapelice na Rajkovači, koja je blagoslovljena 2020. godine. Župnik fra Anthony zahvalio je biskupu Paliću, svima nazočnima i sve pozvao na zajedništvo oko obiteljskoga stola koji su župljani pripremili.

Brdo Rajkovača iznad Šujice je važno strateško mjesto iz Domovinskog rata, gdje su Hrvatske snage koje su se nalazile u Šujici uspjele zaustaviti jugoslavenske i srpske snage nakon njihove pobjede u bitci za Kupres 1992. godine čime je zaustavljen njihov prodor prema Livnu, Splitu i dalmatinskoj obali.

BISKUP PETAR PALIĆ NA PROSLAVI SVETKOVINE UZNESENJA MARIJINA U KATEDRALI U MOSTARU I U NEVESINJU

Na uočnicu svetkovine Uznesenja Blažene Djevice Marije na nebo u ponedjeljak, 14. kolovoza, mostarsko-duvanjski biskup i apostolski upravitelj trebinjsko-mrkanski Petar Palić slavio je Misu bdijenja na trgu ispred mostarske katedrale. Biskupa i sve nazočne na početku je pozdravio don Josip Galić, katedralni župnik i posebno zahvalio svim vjernicima koji su se tijekom devet dana okupljali na pobožnosti u čast Blaženoj Djevici Mariji. Biskup Palić je na početku kazao kako se pored majke osjećamo lijepo i sigurno. I večeras smo okupljeni oko naše nebeske Majke Marije, kako bismo osjetili sigurnost i ljepotu njezine vjere i njezinog potpunog predanja Bogu, ali i njezine proslave u nebu. U svojoj homiliji biskup je podsjetio vjernike na riječi apostola Pavla da „vjera dolazi od slušanja“ (Rim 10,17) i ustvrdio da čak i nevjera dolazi od slušanja. Kako vidimo i

razumijemo svijet, kako tumačimo život, koje su nam vrijednosti važne i očekujemo li nešto veće od vidljivog i razumljivog svijeta ili ne, sve to ne dolazi samo od nas samih. Ono što nam drugi govore ostavlja svoje tragove i posljedice i u našem životu, naglasio je biskup Palić.

Uvodno je, također, biskup spomenuo kako se Crkva svake godine 14. kolovoza spominje mučeništva sv. Maksimilijana Kolbea, redovnika, koji je u bunkeru gladi u nacističkom logoru u Auschwitzu pokazao izvanredni čin ljubavi dajući svoj život umjesto svoga suzatvorenika. Govoreći o krizi kršćanstva u Europi i u mnogim drugim zemljama, u kojima su sve rašireniji koncepti života i stavovi drugačiji od onih iz Isusova Evanđelja, biskup Palić je ustvrdio da „nećemo imati dobar, human život ako ga ne vodi Duh Isusa Krista. Evanđelje ljubavi prema Bogu i pre-

ma svakom bližnjemu, kako nas je Isus Krist živio i poučio, jamac je jedinstva i mira. Maksimilijan Kolbe dao je svoj život za Kristovu poruku i poziva sve nas da činimo isto, barem da budemo spremni. Ako želimo Europu kao zajednicu različitih naroda, ali i kulturu koja je ujedinjena u solidarnosti, ljubavi, u poštovanju, toleranciji, dobronamjernosti i susretljivosti, onda moramo naviještati evanđelje kao što je to činio Maksimilijan Kolbe.“

Svetkovina Uznesenja Blažene Djevice Marije dogma je katoličke vjere, pri čemu ispovijedamo da je Marija uznesena na nebo tijelom i dušom i da je sjedinjena s Bogom. Tumačeći biblijska čitanja, biskup je naglasio kako je Kovčeg Saveza bio središnji simbol židovske religije, koje je sadržavao važne predmete za židovsku religiju, ali nijedan od tih predmeta nije bio Bog. U lauretanskim litanijama Mariju, između ostalog zazivamo „Škrinjo zavjetna“. Škrinja zavjetna, Kovčeg Novoga Saveza je Marija, Majka Božja. Kao što su Židovi štovali Zavjetni kovčeg, a da Kovčeg nikada nisu pomiješali sa samim Bogom, tako mi kršćani štujemo Mariju, a da je nikada nismo pomiješali s Bogom, rekao je biskup Palić. „Ispravan razlog za štovanje Marije nalazi se u današnjem Evanđelju u kojemu Isus naziva još blaženijima one koji slušaju Božju Riječ i čuvaju je. Isus kaže da je Marija blagoslovljena što je Majka Božja, ali ne samo zato što je dio njezina tijela postao tijelom Božjim, niti čak zbog posebnog odnosa između Isusa i Marije, koja ga je hranila na svojim grudima. Marija je blažena jer je čula Božju riječ preko anđela Gabrijela i spremno odgovorila na tu riječ, prihativši Božji plan za svoj život“, kazao je biskup Palić.

Marija je pronašla put u nebo, a taj njezin put započeo je poslušnošću. Ako je želimo slijediti, moramo i mi početi na isti način. No, bit će nam lakše jer imamo prednost koja je njoj nedostajala: imamo majku na nebu čija je jedina želja dovesti nas do svoga Sina Isusa Krista, koji je jedini put do Oca. „Kamo sreće kad bismo više razumjeli i prihvaćali Riječ Božju. Onda bismo manje izgovarali svoje nepotrebne riječi, izbjegavali svoje glupe hirove kako bismo privukli ljude i umjesto toga usredotočili se na zdrav nauk i svet život“, zaključio je svoju homiliju biskup Palić zamolivši Marijin zagovor za cijelu Crkvu, a osobito za Mostarsko-duvanjsku i Trebinjsko-mrkansku biskupiju. Nakon euharistijskoga slavlja uslijedila je procesija s kipom Blažene Djevice Marije

i blagoslov djece. Pjevanje na misi predvodio je katedralni zbor Marija pod ravnanjem mo. don Dragana Filipović, a u dijelu procesije sudjelovala je i Hrvatska glazba Mostar.

Na svetkovinu Uznesenja BDM biskup Petar Palić slavio je u prijedopodnevnim satima euharistiju u župi Nevesinje. Na misi su uz biskupa Palića sudjelovali upravitelj župe don Stipe Gale, predstojnik Teološko-katehetskog instituta Mostar i župnik Kruševa don Marko Šutalo, župnik župe Ploče-Tepčići don Davor Berezovski i župnik župe sv. Tome iz Mostara don Damir Pažin. Na misi su sudjelovali i predstavnici Srpske pravoslavne Crkve, paroh prve nevesinjske parohije otac Mladen Čalija u pratnji đakona Dejana Ivanovića. Govoreći o značenju svetkovine Uznesenja Marijina, biskup Palić je u homiliji naglasio da nam Bog daje Mariju kao uzor za nasljedovanje u poslušnom slušanju njegove Riječi, kojim nas uči kako u ovome životu živjeti kao autentični vjernici i da zatim dosegemo, nakon smrti, vječnu sreću. Govoreći o poruci čitanja knjige Otkrivenja, biskup je kazao da je žena koja predstavlja zajednicu krštenih, nas, Crkvu, s jedne strane slavna i pobjednička jer je u Mariji već jednom nogom u nebu, s druge strane je u mukama, porođajnim bolima, u neprestanoj borbi i mora se suočiti s iskušenjima koja i mi dobro poznajemo i koja su u svijetu možda i ozbiljnija od naših iskušenja. Ali Marija nas ne ostavlja same! I Marija je, iako besprijekorna i sačuvana od grijeha, dijelila naše patnje i još uvijek je uz nas poput Majke. I ona je išla za svojim Sinom do podnožja križa, vidjela ga je kako umire... Ali u isto vrijeme već je ušla u slavu Neba. Drugim riječima: ona nas razumije u kušnjama, ali unatoč tome što je ušla u nebesku slavu ne ostavlja nas same, ne napušta nas u životnim borbama i podupire nas svaki put kada smo poput žene iz Otkrivenja pozvani boriti se protiv zla, kazao je biskup Palić. Ako je perspektiva našeg života ona vječna, a to znači da nas Bog i Marija prate i u životnim kušnjama, ne možemo više biti mrzovoljni, žaliti se, prigovarati... Moramo biti Crkva koja vjeruje, koja se nada i koja ljubi! Moramo sve više postajati Crkva odnosno narod Božji koji s Marijom pjeva i nada se, nada se i pjeva... Pjeva i nada se ne zato što smo masa zabludjelih ili površnih ljudi, nego zato što znamo da s Marijom hodamo za Uskrslim Gospodinom koji nas čeka i hoda s nama čak i kad prolazimo trenutke tame ili patnje na putu prema vječnosti koja nas čeka, naglasio je biskup Palić.

Na kraju mise svim hodočasnicima koji su pristigli iz raznih dijelova Bosne i Hercegovine i šire zahvalio je župni upravitelj don Stipe Gale. Župa Uznesenja Blažene Djevice Marije Nevesinje, prostorno kao jedna od najvećih župa u Hercegovini, pokriva više općina sjeveroistočne i Stare Hercegovine (Nevesinje, Kalinovik, Foča, Foča-FBiH/Ustikolina, Čajniče, Novo Goražde, dio općine Goražde s desne strane rijeke Drine, manji dio jugoistočnog dijela predratne općine Konjic – Vranješina, potom zapadni dio općine Rudo s lijeve strane rijeke Lima), k tomu nevesinjski župnici, od osnutka župe, imaju na pastoralnoj brizi i područje Gacka, župe Trebinje u Trebinjsko-mrkanskoj biskupiji. Gradnja crkve, prema projektu glasovitoga arhitekta Maximiliana Maxa Davida, započeta je 1901., a završena 1903. godine. U posljednjem ratu (1991.-1995.), točnije

1992. katolička crkva Uznesenja Marijina u Nevesinju srušena je do temelja. Međutim, na Veliku Gospu 2007. mostarsko-duvanjski biskup mons. dr. Ratko Perić blagoslovio je kamen temeljac za gradnju crkve, i to u onom obliku u kakvu je bila prije rušenja. Radovi na obnovi crkve dovršeni su 2017. godine, kada je na svetkovinu Velike Gospe biskup Ratko Perić posvetio oltar i blagoslovio ponovno izgrađenu crkvu. Prema posljednjem popisu stanovništva iz 2013., na području župe stalno živi oko 150 katolika, raspoređenih od Nevesinja do Čajniča, premda je znatan broj i onih koji danas žive u drugim, obližnjim krajevima, ali redovito borave na svojim imanjima i u svojim kućama na području ove župe.

Istoga dana, 15. kolovoza, u večernjim satima biskup Petar Palić slavio je euharistiju u katedrali Marije Majke Crkve u Mostaru.

BISKUP PETAR PALIĆ S BOGOSLOVIMA ZAVRŠNE GODINE

U Biskupskom ordinarijatu u Mostaru u utorak, 22. kolovoza, mostarsko-duvanjski biskup i apostolski upravitelj trebinjsko-mrkanski mons. dr. Petar Palić susreo se s bogoslovima koji su završili svoju bogoslovsku formaciju i koji će uskoro primiti sveti Red đakonata.

Bogoslovi Mostarsko-duvanjske biskupije: Luka Cvitanović, Mato Puljić i Antonio Zirdum, te bogoslov Trebinjsko-mrkanske biskupije Gabrijel Pavlović podijelili su s biskupom Palićem iskustvo iz odgojnih zajednica u Nadbiskupskom bogoslovnom sjemeništu u Zagrebu, Vrhbosanskom bogoslovnom sjemeništu u Sarajevu i Biskupijskom bogoslovnom sjemeništu „Collegium Willibaldinum“ u Eichstättu u Njemačkoj.

Biskup Palić je ohrabrio kandidate za đakonat u njihovu nastavku hoda prema svećeništvu, naglasio važnost trajne formacije i podsjetio na ispravan pristup svakoj službi u Crkvi koja se tre-

ba očitovati kroz služenje, a ne vladanje, što je i temeljna dimenzija svetog Reda đakonata, ali i svih drugih službi, po uzoru na Isusa Krista, koji je došao služiti.

Biskup je bogoslovima odredio i župe u kojima će od jeseni obavljati svoj praktikum. Luka Cvitanović svoj će praktikum obavljati u župi sv. Tome u Mostaru, Mato Puljić u župi sv. Ivana, apostola i evanđelista u Mostaru, Gabrijel Pavlović u župi Gospe od zdravlja u Neumu, dok će Antonio Zirdum svoj praktikum obavljati u Biskupskom ordinarijatu.

Đakonsko ređenje predviđeno je u subotu, 21. listopada 2023. u katedrali Marije Majke Crkve u Mostaru.

Biskup Palić i bogoslovi svoj su susret završili zajedničkom euharistijom.

Mostarsko-duvanjska biskupija ima 10 bogoslova i 2 sjemeništarca, a Trebinjsko-mrkanska biskupija 2 bogoslova i 1 sjemeništarca.

BISKUP PETAR PALIĆ S VJERNICIMA ČITATELJIMA KATOLIČKOG TJEDNIKA „SONNTAGSBLATT FÜR STEIERMARK“

U četvrtak, 24. kolovoza, na blagdan sv. Bartolomeja, apostola, mostarsko-duvanjski biskup i apostolski upravitelj trebinjsko-mrkanski Petar Palić susreo se s vjernicima – čitateljima katoličkih novina „Sonntagsblatt für Steiermark“ koji su za svoje ovogodišnje putovanje izabrali zemlje „Zapadnog Balkana“. Na svom su putovanju posjetili Srbiju, Sjevernu Makedoniju, Albaniju, Crnu Goru, Bosnu i Hercegovinu, te u Hrvatskoj grad Dubrovnik.

U svom posjetu Mostaru posjetitelji su najprije u mostarskoj katedrali slavili euharistijsko slavlje, koje je predvodio biskup Palić, uz sudjelovanje biskupa biskupije Graz-Seckau (Austrija) Wilhelma Krautwaschla, studentskog kapelana na Sveučilištima u Grazu i duhovnog pratitelja ovoga putovanja vlč. Aloisa Kölbla i don Domagoja Markića, svećenika Mostarsko-duvanjske biskupije na poslijediplomskom studiju u Rimu. Biskup Palić je na početku pozdravio sve nazočne na čelu s biskupom Krautwaschlom i izrazio svoju radost što u katedrali Marije Majke Crkve može zajedno s njima slaviti euharistiju na blagdan sv. Bartola apostola. Svi su nazočni aktivno sudjelovali u slavlju pjesmom i u službi Riječi.

Govoreći u homiliji o Bartolomeju – Natanaelu, biskup Palić je rekao da Ivanovo evanđelje opisuje Natanaela kao „tražitelja“, koji poput Nikodema i njegova razgovora s Isusom također fascinira. I Natanael i Nikodem su učeni i vjerni Židovi, a obojica se muče s razumijevanjem osobe Mesije u Zakonu i Prorocima. To je vidljivo iz Natanaelova pitanja: „Iz Nazareta da može biti što dobro?“ Jer, Nazaret je u to vrijeme bio rimski garnizon i Židovi su ga promatrali podozrivo. Upravo ta asocijacija Mesije i podozrivosti bio je početak Natanelova puta obraćenja, rekao je biskup Palić. Dijalog između Isusa i Natanaela ukazuje na Natanaelovo podrijetlo „neprevarljivog Izraelca“, potomka Jakovova, koji je poznat i kao

Izrael. Poznato je iz svetopisamskih tekstova da je Jakov svoje prvorodstvo nasuprot Ezavu stekao prijevarom. I to je ono s čime se Natanael bori, odnosno kako se Božja spasenjska povijest može postići i dogoditi prijevarom? Kao što je poznato, kroz Isusovu se genealogiju provlače neke moralno sumnjive okolnosti i osobe: Tamarin incest, Rahabino bludništvo i naravno odnos Davida i Bat Šebe. Za Natanaela je bilo teško prihvatiti da se Bog i takvim ljudima služi da bi ostvario svoj plan, naglasio je biskup Palić. Biskup je, također, naglasio da svi mi u svojoj borbi za istinu i integritet možemo učiti od Natanaela. On je ukorijenjen u svoju tradiciju i kulturu, ali kad susreće Isusa on je pozvan i izazvan „prerasti“ ono u čemu je odgojen. Treba poći korak dalje i biva doveden do veće i dublje vjere. Stara uvjerenja zamijenila su nove spoznaje Mesije i njegova djelovanja.

„Vi ste ovih dana na svom putovanju posjetili razna mjesta i ljude, upoznali ste drugačije svjetove i religije. Da, Bog se služi mnogima i različitim da bi ispunio svoj plan spasenja. Ratovi i neprijateljstva na ovim područjima su uvijek nove životne lekcije, ali čini se da mi ljudi iz tih lekcija teško i slabo učimo“, kazao je biskup Palić. Pozvao je sve nazočne da budu otvoreni djelovanju Duha Božjega i da napuste svoje predrasude i prihvate slobodno Božje djelovanje koje i nas čini sredstvima da bi i po nama Božja ljubav i milosrđe strujali ovim svijetom, zaključio je biskup Palić.

Nakon euharistijskog slavlja biskup Palić se u Biskupijskom centru s posjetiteljima zadržao u razgovoru o različitim temama iz društveno-političkog i vjerskog života u Mostarsko-duvanjskoj i Trebinjsko-mrkanskoj biskupiji.

Na kraju susreta biskupu Paliću i suradnicima na srdačnoj gostoljubivosti zahvalili su biskup Wilhelm Krautwaschl i uime tjednika „Sonntagsblatt“ organizator putovanja Heinz Finster.

BLAGOSLOVLJEN NOVI BOGOSLUŽNI PROSTOR NA IVANICI U ŽUPI TREBINJE

U utorak, 29. kolovoza, na spomendan Mučeništva sv. Ivana Krstitelja, mostarsko-duvanjski biskup i apostolski upravitelj trebinjsko-mrkanski Petar Palić blagoslovio je novu dvoranu u sklopu budućeg pastoralnog centra u naselju Ivanica, koje pripada katedralnoj župi u Trebinju.

Na svečanom euharistijskom slavlju koje je predvodio biskup Palić sudjelovali su dubrovački biskup mons. Roko Glasnović, biskupski vikar za Trebinjsko-mrkansku biskupiju i katedralni župnik u Trebinju don Ante Luburić, generalni vikar dubrovačke biskupije mons. Ivica Pervan, te svećenici i redovnici iz Mostarsko-duvanjske, odnosno Trebinjsko-mrkanske i Dubrovačke biskupije. Slavlju su nazočili i predstavnici civilnih vlasti iz Bosne i Hercegovine i Republike Hrvatske: predsjednik Vlade Hercegovačko-neretvanske županije dr. Nevenko Herceg, načelnik općine Ravno, kojoj pripada naselje Ivanica, Andrija Šimunović, generalni konzul Republike Hrvatske u Mostaru dr. Marko Babić, gradonačelnik grada Dubrovnika Mato Franković, predsjednik Gradskog vijeća grada Dubrovnika Marko Potrebica, načelnik Općine Župa Dubrovačka Silvio Nardeli i načelnik Općine Konavle Božo Lasić.

Biskupa Petra i sve nazočne, domaće i goste, kojih je bilo iz susjednih župa u Dubrovačkoj biskupiji pozdravio je na početku biskupski vikar za Trebinjsko-mrkansku biskupiju i katedralni župnik u Trebinju don Ante Luburić. U kratkom povijesnom prikazu, don Ante je naglasio kako „u poslijeratnom vremenu obnove ovo područje naseljavaju i katolički prognanici s drugih područja BiH kojima novoosnovana općina Ravno povoljnim poticajima dodjeljuje mjesta za izgradnju obiteljskih kuća“. Podsjetivši na zemljopisni smještaj samoga naselja Ivanica, koje je od Dubrovnika udaljeno 7 km, od Čilipa oko 20-ak km, od Trebinja 25 km, a od sjedišta općine Ravno 60-ak km, don Ante je naglasio kako je broj katoličkih obitelji u porastu. Godine 1991. na Ivanici je živjelo 12 Hrvata, 2008. godine 5 obitelji, a ove godine 45 obitelji sa 155 članova, od kojih je 79 djece.

Prikazujući nastanak ideje o gradnji pastoralnog centra i kupnju zemljišta, don Ante je kazao da se današnji datum blagoslova ovoga oratorija – bogoslužnog prostora događa 834 godine od na-

stanka čuvene Povelje Kulina bana Dubrovniku, kako u povelji i stoji: od rođenja Kristova tisuću i sto i osamdeset i devet ljeta, miseca augusta u dvadeset i deveti dan usječenja glave Ivana Krstitelja. „I mi danas, u župi i biskupiji Trebinjskoj, na vratima Grada Dubrovnika, još jednom, a od danas predvođeni svetim mučenikom Ivanom Krstiteljem, čije ime nosi ova Ivanica, i našim biskupom Petrom, iznova potvrđujemo vjernost Katoličkoj Crkvi i Apostolskoj Stolici“, rekao je don Ante.

Izričući osobitu zahvalu gđi. Evi Popp iz Njemačke koja je od Božića 2016. do Božića 2021., s krugom svojih prijatelja, za ovaj projekt prikupila i doznala 50.700 EUR, don Ante je svoj pozdravni govor zaključio željom da „ovaj molitveni prostor za budućnost bude zalogom mira i pomirenja, sreće i blagoslova, neka iz njega žari i Bogu se uznosi trajna molitva“.

Biskup Palić je zahvalio na pozdravima i izrazio svoju radost što osobno može blagosloviti ovaj prostor i sve buduće radove na izgradnji pastoralnog centra, zahvalivši svima koji su do sada uložili sebe i financijska sredstva u izgradnju ovoga objekta.

Na početku homilije biskup Palić protumačio je važnost crkava i molitvenih prostora, u kojima se vjernici okupljaju kako bi se izgrađivala „živa crkva“. „Nemaju smisla velebrno izgrađene crkve, ni gradnja novih crkava ako u njima ne učimo postajati iz dana u dan bolji ljudi i bolji kršćani“, naglasio je biskup Palić. Kazao je, također, da nema prave Crkve Kristove gdje se vjera ne ispovijeda i sakramenti ne slave u zajedništvu s Petrom, Papom i nasljednicima apostola, biskupima.

Govoreći o Ivanovu mučeništvu, biskup Palić je rekao da u evanđeoskom izvješću o Ivanovu mučeništvu nema Ivanovih riječi. On se pojavljuje u liku obezglavljenog. „Tom nam simbolikom Božja riječ daje na razmišljanje upravo ono, kako je Ivan uvijek sebe shvaćao: onaj koji nije ukazivao na sebe, nego na Isusa; onaj koji je rekao da se on mora umanjivati, a da Isus mora rasti. To je prva zadaća i prvi evanđeoski zahtjev i poruke Ivanova mučeništva: ništa ne pretpostavljati Bogu. Svojom molitvom, svojom radošću, svojim srcem koje je otvoreno za braću i sestre, ukazivati ne na sebe, nego izvan sebe, na Gospodina, tako da drugi ne

slave nas, nego našega Oca na nebesima.“ Biskup je progovorio i o Ivanu mučeniku i svjedoku istine. Mučenici su oni koji su, ne računajući cijenu, čak i kad je to dovodilo do groznog mučenja i smrti, ostali vjerni. Nije lako svjedočiti spasonosnu istinu Evanđelja u kulturi koja relativizira i trivijalizira sam pojam “istine”, koja govori o “mojoj” istini i “tvojoj” istini, kao da se radi samo o ukusu i kao da nema objektivne istine. Od iskrena se Kristova učenika traži svjedočiti životom da Bog postoji i da naše ljudsko dostojanstvo zahtijeva da budemo odgovorni za svoje postupke: da budemo ustrajni u poštivanju života od začeca do njegovog prirodnog svršetka, da budemo nepokolebljivi u pogledu svetih vrijednosti i obitelji, da ustrajemo na činjenici da postoji ljudska “priroda”, naglasio je biskup Palić. Naveo je misao pape Franje, koji kaže da „postoji svakodnevno mučeništvo, koje ne mora značiti smrt, ali je ipak gubitak života za Krista, vršeći svoju dužnost s ljubavlju, prema Isusovoj logici, logici dara, žrtve.“

Spominjući osobu Heroda, biskup Palić upozorio je nazočne da treba dobro paziti što se i koliko drugima u životu obećava. Herod je volio slušati Ivana, ali Ivanove riječi nisu dopirale do Herodova srca, nego samo do ušiju i Ivanove riječi nisu u Herodu naišle na plodno tlo. Tako Herod ostaje tužan mali čovjek, koga kukavičluk i pretjerana briga za vlastiti ugled dovode do krvoprolića. Na kraju homilije biskup Palić pozvao je sve nazočne na molitvu za zagovor sv. Ivana Krstitelja „kako bismo više govorili životom nego riječima, kako bismo bili ustrajni svjedoci istine i borci za istinu i kako bismo činili sve da se svojim životom svidimo više Bogu, negoli ljudima.“

Na kraju mise svima nazočnima zahvalio je župnik don Ante Luburić i pozvao sve na zajednički agape koji su pripremili mještani.

Na slavlju je liturgijsko pjevanje animirao zbor župa Ravno i Trebinja pod vodstvom don Ivana Bijakšića.

SVEĆENIČKA SKUPŠTINA U „EMAUSU“

U srijedu, 20. rujna 2023. godine, održana je druga po redu skupština dijecezanskih i redovničkih svećenika Mostarsko-duvanjske i Trebinjsko-mrkanske biskupije u duhovno-pastoralnom centru „Emaus“ u Bijelom Polju kod Mostara.

Nakon molitve Trećeg časa, generalni vikar don Nikola Menalo pozdravio je biskupa Petra Palića i sve nazočne svećenike koji su se odazvali pozivu na ovu skupštinu. Potom se nazočnima obratio mons. Petar Palić, mostarsko-duvanjski biskup i apostolski upravitelj trebinjsko-mrkanski. Biskup Petar je podsjetio kako ovaj susret na početku nove pastoralne godine služi za razmjenu iskustava i promišljanju o temama koje su važne u našem pastoralnom djelovanju. Naglasio je, također, da je ovaj susret dio potrebe i obveze trajne formacije, uz ostale susrete na biskupijskoj, odnosno dekanatskim razinama. Govoreći o temi susreta, biskup Petar je rekao da se izborom ove teme želimo pridružiti projektu cijele Crkve u pripravi za Jubilej 2025. U pismu koje je papa Franjo napisao za pripremu Jubileja 2025. kaže se da će «četiri konstitucije Drugoga vatikanskog sabora, zajedno s učiteljstvom ovih desetljeća, nastaviti usmjeravati i voditi sveti Božji narod, tako da napreduju u poslanju donošenja radosnog navještaja Evanđelja svima“.

Iz ovog poziva pape Franje, postavlja se pitanje što smo i koliko, kao dio sveopće Crkve, učinili u našoj biskupiji i u našim župama kako bismo odgovorili ovom pozivu pape Franje. Dokumenti II. vatikanskog koncila odražavaju nove načine promišljanja o važnim vjerskim istinama i činjenica je da je taj novi rječnik i jezik o starim temama mnoge tadašnje vjernike potaknuo na promišljanje, pa i neke nepromišljene zaključke i odluke. Stoga smo i u ovoj godini pripreme za Jubilej 2025. za ovaj naš susret na početku nove pastoralne godine odredili temu: Drugi vatikanski sabor – što nam još znači i gdje smo trenutno?, rekao je biskup Petar.

Zahvalivši svima na trudu da u župnim zajednicama i u poslanju povjerenom od Crkve ostvare ono što traži crkveni nauk i dokumenti, biskup Petar je na poseban način pozdravio gosta predavača prof. dr. sc. Tončija Matulića i zahvalio mu na spremnosti doći u Mostar i podijeliti svoja promišljanja o ovoj temi.

Nakon biskupovog uvodnog pozdrava, skupštinu je moderirao generalni vikar don Nikola Menalo te je najavio ovogodišnjeg gosta-predavača prof. dr. sc. Tončija Matulića, pročelnika Katedre moralne teologije na Katoličkom Bogoslovnom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu.

Tema ovogodišnje Skupštine bila je: „Drugi vatikanski sabor – što nam još znači i gdje smo trenutno?“ Na samom početku predavanja prof. Matulić nazočne je posjetio na sve važnije povijesne momente Drugoga vatikanskog koncila te se dotaknuo korpusa dokumenata Koncila kojeg čine četiri konstitucije, devet dekreta i tri deklaracije. „Četiri koncilске konstitucije sadržavaju i prenose smisao dinamičkog karaktera dubljeg uočavanja, boljeg razumijevanja i prikladnijeg izlaganja koje odgovara raznovrsnim načinima govora i senzibilitetima ljudi našega vremena. Posrijedi je napor da se uz pomoć Duha Svetoga jedan te isti Polog vjere dublje spozna, bolje razumije i prikladnije izloži.“ kazao je prof. Matulić.

U nastavku izlaganja, predavač je stavio naglasak na ponovno otkrivanje i vraćanje Koncilu te osvješćivanje važnosti Koncila. „Pojam duhovnoga pounutarnjenja Koncila odgovara smislu prihvaćanja vjere kroz obraćenje, naime da odgovor na Kristov poziv bude promišljen, postojan i dosljedan kako bi posijano sjeme palo na plodno tlo i donijelo tridesetostruk, šezdesetostruk ili stostruk plod. U ovom kontekstu pomaže nam upravo evanđeoska prisposoba o sijaču preispitati naš odnos prema Koncilu. Naime, iz prisposobe znamo da svako posijano sjeme ne donosi očekivani rod. (...) Naime, Koncil nam može značiti točno onoliko koliko smo ga osobno i zajednički duhovno pounutarnjili, to jest koliko smo ga i jesmo li ga uopće ugradili u osobnu i zajedničku duhovnost, u osobni i zajednički duhovni život, u osobna i zajednička duhovna pregnuća i nastojanja?“ naglasio je prof. Matulić.

U završnom djelu svog izlaganja, prof. Matulić potaknuo je svećenike na razmišljanje o proslavi Jubileja 2025. godine te, citirajući papu Franju, istaknuo je da je potrebno ponovno osvijestiti važnost Koncila kako bi svetom Božjem narodu smjerokaz i nadahnuće bile posebno četiri koncilске konstitucije, to jest Božja Riječ, liturgija i Crkva. „U duhu svega na kraju možemo pokušati ponuditi odgovore na pitanja u naslovu našeg izlaganja. Na pitanje što nam još znači Koncil, odgovaramo: Znači nam kao primjer, nadahnuće i smjerokaz kako naš sadašnji „danas“ dublje uočiti, bolje razumjeti i prikladnije izraziti u svjetlu vječnoga Božjeg „danas“, a to je naš Gospodin Isus Krist. Na pitanje gdje smo trenutačno, odgovaramo: Trenutačno smo okupljeni u Bijelom Polju, u duhovno-pastoralnom centru „Emaus“ i poput dvojice učenika iz evanđelja koji su prepoznali Gospodina u lomljenju kruha nastojimo,

analogno tom događaju, da nam se otvore oči, to jest da povjerujemo, da u središtu slova i duha Koncila stoji Gospodin Isus Krist koji „je jučer i danas isti – i uvijek“ (Heb 13,8)“, zaključio je prof. Matulić.

Nakon izlaganja uslijedila je diskusija o temi. Svećenici su postavljali pitanja u kontekstu Drogog vatikanskog koncila promatrajući ga s gledišta čovjeka koji živi u današnjem izazovnom svijetu, pa je tako bilo govora o sinodalnom hodu, bitnoj ulozi laika u djelovanju Crkve, formiranju laičkih društava i dr. Po završetku diskusije, generalni vikar don Nikola Menalo svećenicima je uputio par tehničkih napomena glede planiranih biskupijskih aktivnosti.

Na kraju susreta biskup Petar se osvrnuo na život partikularne Crkve s određenim smjernicama za područje Mostarsko-duvanjske i Trebinjsko-mrkanske biskupije. Ponajprije je podsjetio da se kao biskupije želimo pridružiti Papinu pozivu u pripravi na Jubilej 2025. Papina je želja da 2024. godina bude velika „simfonija molitve“, tijekom koje možemo zahvaliti Bogu za brojne darove njegove ljubavi prema nama te slaviti njegovo djelo stvorenoga, koje svakoga obvezuje na poštovanje te konkretno i odgovorno djelovanje u svrhu njegova očuvanja. Molitva se pretvara također u solidarnost i dijeljenje svagdašnjeg kruha. Ukratko, snažna godina molitve u kojoj se srca otvaraju kako bi primila obilje milosti čineći od ‘Očenaša’, molitve koju nas je Isus naučio, program života. „Osluškujući poziv pape Franje, prvi naglasak koji bismo trebali staviti na svoj pastoralni rad u godini koja je pred nama jest: molitva.“, naglasio je biskup Petar.

Pozvavši svećenike da najprije posvete pozornost svojoj osobnoj molitvi, biskup je naglasio da je svaki svećenik pozvan uvijek iznova otkrivati potrebu biti čovjekom molitve, unatoč ponekad krajnjoj napetosti službe. No, za to je potrebna živa vjera. Inače, ta je vjernost molitvi osobna obveza svećenika, koju je Učiteljstvo odredilo u svojoj stoljetnoj mudrosti, kao što su svakodnevna molitva Časoslova, euharistija, pohod Presvetom Sakramentu, krunica i ispit savjesti. „Trebamo nastojati posvetiti sebe, kako bismo bolje posvetili druge. Da bi svećenik dostojanstveno zauzeo svoje mjesto i izvršio svoju dužnost, mora prije svega vrijeme posvetiti molitvi. Više nego itko drugi, on je pozvan poslušati Kristovu zapovijed o neprestanoj molitvi“, kazao je biskup Petar.

Važnost molitve u našim biskupijama izvire ne samo iz naše svakodnevne potrebe, nego još više

kao vapaj za liječenje rana nejedinstva, razdora, nesloge kako bismo svi bili u službi izgradnje Kristova kraljevstva, naglasio je biskup.

Osvrćući se na prijedeni sinodalni hod u biskupijama, biskup je naglasio kako se pred nas kao svećenike postavljaju tri pitanja, na koja smo pozvani dati odgovore:

Gdje smo danas? Koji su izazovi i prilike s kojima se suočavamo kao Isusova Crkva u Mostarsko-duvanjskoj i Trebinjsko-mrkanskoj biskupiji (Pažljivo slušanje)

Gdje nas Bog poziva? Kamo nas Duh Sveti vodi? (Molitveno razlučivanje)

Kako ćemo zajedno stići tamo? Koje konkretne radnje moramo poduzeti da bismo stigli na određite planirano za nas u Božjoj Providnosti? (Suradnički angažman)

U traženju vlastitog puta naprijed, trebamo biti svjesni da Crkva pripada Bogu, a ne nama,

i moramo razlučiti kamo Bog želi da idemo sljedeće i u svim godinama pred nama. Zato sve što činimo mora biti prožeto suradnjom i molitvom. U protivnom, završit ćemo samo s našim ograničenim odgovorima na naša uska pitanja.

U našim sinodskim razgovorima postalo je jasno da je Crkva u našim biskupijama svjesna bogatstva svoga dosadašnjeg života, ali i da to nije dovoljno. Prepozna se potreba za novim modelom Crkve koji zahtijeva određenu promjenu svijesti u svima nama, naglasio je biskup Petar.

Podsjetivši nazočne na planirane programe na biskupijskoj razini, kao i na predstojeći pastoralni pohod Posuškom dekanatu koji će biti od 9. do 15. listopada 2023., biskup Petar je još jednom zahvalio svim svećenicima na njihovoj pastoralnoj zauzetosti i pozvao na zajedništvo i suradnju. Susret je završio zajedničkim objedom.

PREDSTAVLJEN ZBORNİK RADOVA „TREBINJSKO-MRKANSKA BISKUPIJA“

U duhovno-kulturnom centru Trebinjsko-mrkanske biskupije „Sarsenterum“ u Stocu, u petak, 21. rujna, u 20 sati, upriličeno je predstavljanje zbornika radova Trebinjsko-mrkanska biskupija. Zbornik radova povodom obilježavanja 1000. obljetnice prvoga pisanog spomena Trebinjske biskupije i 700. obljetnice prvoga pisanog spomena Mrkanske biskupije.

Ove dvije obljetnice proslavljene su 2022. godine, na Zbornik se zbog opsežnosti posla i drugih okolnosti moralo malo pričekati. Ipak, upravo uoči proslave Dana Trebinjske biskupije i njezina zaštitnika sv. Mihovila, ugledao je svjetlo dana. Velik doprinos obilježavanju ovih obljetnica na znanstvenom području dali su priređivači Zbornika dr. Marinko Marić i dr. don Ivica Puljić sa suradnicima. Ideja o priređivanju Zbornika nastala je u vrijeme biskupa u miru mons. Ratka Perića, a podržao ju je sadašnji biskup mons. Petar Palić. Nakladnik Zbornika je Trebinjsko-mrkanska biskupija, a za nakladnika apostolski upravitelj Trebinjsko-mrkanske biskupije mons. Petar Palić, biskup.

Zbornik su predstavili mons. Želimir Puljić, apostolski upravitelj Splitsko-makarske nadbiskupije i prof. dr. sc. Ivica Prlender, profesor na Filozofskome fakultetu Sveučilišta u Zagrebu.

Dr. Marinko Marić, jedan od priređivača Zbornika, govorio je o tomu kako i gdje je nastala ideja o pripremi ovoga velikog djela, tko je sve sudjelovao u realizaciji i njegovu stvaranju. Zbornik od gotovo 800 stranica sadrži 17 članaka od 18 autora, mahom vrsnih znanstvenika, profesora i istraživača koji se bave Trebinjskom biskupijom i svime što je vezano za nju uključujući povijest, opću i crkvenu, pastoral, jezik, kulturu, demografiju i drugo.

Na kraju predstavljanja nazočne je pozdravio mons. Petar Palić, mostarsko-duvanjski biskup i apostolski upravitelj trebinjsko-mrkanski. Predstavljanje je obogatila duhovno-glazbena skupina „Vidoštačka kraljica“, a moderator je bio gosp. Ante Bender.

Predstavljanju Zbornika nazočio je velik broj svećenika među kojima su bili generalni vikar Dubrovačke biskupije don Ivica Pervan i provincijal Hercegovačke franjevačke provincije fra Jozo Grbeš. Nazočilo je i izaslanstvo dužnosnika HDZ-a BiH i Hrvatskog narodnog sabora BiH te brojni kulturni djelatnici.

„Prvi sigurni spomen Trebinjske biskupije nalazimo u buli pape Benedikta VIII. iz 1022. godine, kojim on dodjeljuje nadbiskupski palij dubrovačkom („epidauritanskom“) nadbiskupu Vitalu, utvrđujući njegovu jurisdikciju nad Za-

humljem, Srbijom i Tribunijom, te nad gradovima Kotorom, Barom i Ulcinjem. Ta činjenica bila je poticajem da se i ova visoka obljetnica postojanja jedne biskupije obilježi Zbornikom radova, u kojemu različiti autori svojim istraži-

vanjem pridonose novom otkrivanju blaga duhovnoga i kulturnog života ove biskupije. Zbornik je predstavljen povodom proslave Dana Trebinjske biskupije i svetkovine sv. Mihovila Arkandela“ (Uvod, str. 7).

PROSLAVLJEN DAN TREBINJSKO-MRKANSKE BISKUPIJE I 57. SVJETSKI DAN DRUŠTVENIH KOMUNIKACIJA U BIH

Predsjednik Biskupske konferencije Bosne i Hercegovine i predsjednik Vijeća za sredstva društvenoga priopćivanja BK BiH mons. Tomo Vukšić, nadbiskup metropolit vrhbosanski i apostolski upravitelj Vojnog ordinarijata u BiH, u nedjelju 24. rujna, u katedrali Rođenja Blažene Djevice Marije u Trebinju predslavio je svečano euharistijsko slavlje na kojem je obilježen Dan Trebinjsko-mrkanske biskupije i njezin nebeski zaštitnik sv. Mihovil te 57. Svjetski dan društvenih komunikacija u BiH. U suslavlju s nadbiskupom Tomom bili su mostarsko-duvanjski biskup i apostolski upravitelj trebinjsko-mrkanski mons. Petar Palić, provincijal Hercegovačke franjevačke provincije fra Jozo Grbeš i još dvadesetak svećenika iz župa Trebinjsko-mrkanske biskupije. Misno slavlje izravno je prenosila Radio Marija, a bili su prisutni predstavnici katoličkih medija u BiH: Katoličkog tjednika, Naših ognjišta, Katoličke tiskovne agencije BK BiH i Crkve na kamenu. Vjernici iz svih dijelova Trebinjsko-mrkanske biskupije ispunili su katedralu kao i dio trga ispred katedrale sudjelujući u misnom slavlju i time izražavajući pripadnost ovoj tisućljetnoj biskupiji. Liturgijsko pjevanje animirao je zbor Pro musica i Komorni simfonijski orkestar pod ravnanjem maestra don Dragana Filipovića.

Pozdravnu riječ nadbiskupu Tomi, provincijalu fra Jozi, župniku župe Trebinje don Anti Luburiću, svim svećenicima te predstavnicima društvenoga i političkoga života i svim djelatnicima u medijima kao i okupljenim vjernicima uputio je biskup Petar. „Dok danas slavimo Dan Trebinjsko-mrkanske biskupije i blagdan sv. Mihovila arkandela, zaštitnika ove biskupije, molimo i njegov zagovor. Riječ anđeo, od grčke riječi áγγελος, znači glasnik. Anđeli su vjesnici Božje riječi i glasnici Božje poruke. Stoga danas svoju molitvu upućujemo Gospodinu za sve djelatnike obavijesnih sredstava da im istina bude na srcu i

da njihove riječi i slova, fotografije i život budu u službi izgradnje mira, pravednosti, tolerancije, praštanja i međusobnog poštovanja. Pozdravljam i zahvaljujem na današnjem gostoprimstvu i za njegovu pastoralnu skrb u ovoj župi don Antu Luburića, biskupskog vikara za Trebinjsko-mrkansku biskupiju i trebinjskog katedralnog župnika“, kazao je biskup Petar.

Nadbiskup Vukšić u propovijedi s naslovom „Umilna riječ umnožava prijatelje, a jezik uljudan prijazne odgovore“ istaknuo je kako „već 57 godina zaredom rimski biskupi se, u povodu Svjetskoga dana društvenih komunikacija, posebnom porukom obraćaju cijeloj Katoličkoj Crkvi, kao i svakom njezinu članu ponaosob, ali i cijelomu svijetu, posebice vlasnicima, urednicima i svim djelatnicima u tom važnom području života suvremenoga svijeta. I svake godine ta je poruka posvećena nekoj novoj temi, koja u prethodnom razdoblju nije bila sadržaj papinskih poruka. U tom nizu papa Franjo se ove godine obratio cijeloj svjetskoj javnosti porukom koju je naslovio: Govoriti srcem. ‘Istinujući u ljubavi’ (Ef 4,15)“, kazao je te se osvrnuo na pojedine naglaske iz te poruke.

„Ne treba bojati razglašavati istinu, makar ona katkad bila i neugodna, nego se valja bojati ako bi se to činilo bez ljubavi i bez srca, jer program kršćanskoga vjernika je srce koje vidi drugoga, njegovo dostojanstvo i njegove potrebe. To je jedini način koji omogućava čudo susreta. On ljudima pomaže gledati druge sa suosjećanjem i prihvaćati međusobne slabosti s poštivanjem, umjesto da sudimo po glasinama i sijemo neslogu i podjele.

Govori se srcem kada onaj, tko nas čita ili sluša, može razumjeti naše sudioništvo u njegovim radostima i strahovima, nadama i patnjama. Tko tako govori, voli drugoga, stalo mu je do njega, štiti ga i ne narušava njegovu slobodu. Ovo vrijedi za djelatnike na polju informacija, ali je također

odgovornost svih, posebice onih koji su izabrani obnašati javne službe, jer svi smo pozvani tražiti i govoriti istinu i činiti to umilno i s ljubavlju.

‘Umilna riječ umnožava prijatelje i jezik uljudan izaziva prijazne odgovore’, kaže starozavjetni mudri Sirah (Sir 6,5). Odnosno, kao što je pisao sveti Franjo Saleški: ‘Dovoljno je dobro voljeti da bi se dobro govorilo.’ To pravilo ovoga zaštitnika novinara pokazuje, da se komunikaciju ne smije svesti samo na umijeće ili na neku vrstu strategije, nego ona treba biti ogledalo duše, vidljiva površina oku nevidljive jezgre ljubavi.“

Na kraju misnog slavlja župnik don Ante zahvalio je svima koji su na bilo koji način sudjelovali u ovome svečanom danu za ovu katedralnu župu i cijelu Trebinjsku biskupiju. „Majka tisućljetka raduje se vašoj radosti, i žaluje s vašom žalosti te vas samo jedno moli – nemojte je zaboraviti“, poručio je don Ante. Uoči ove proslave organiziran je Orguljski koncert u trebinjskoj katedrali. Sopranistica Josipa Lončar i orguljaš Alen Kopunović Legetin izveli su djela Mozarta, Händla, Kolba, Gomeza Caccinija, Pavičića i drugih.

SUSRET SJEMENIŠTARACA I BOGOSLOVA S BISKUPOM PALIĆEM

U subotu, 23. rujna 2023., na spomendan sv. Pia iz Pietrelcine, biskup Petar Palić susreo se s bogoslovima i sjemeništarcima Mostarsko-duvanjske i Trebinjsko-mrkanske biskupije.

Susret je započeo biskupovim uvodnim pozdravom i nagovorom u kojem je istaknuo važnost odgoja u bogosloviji i studija. O ovim je temama biskup govorio na temelju pisma papa Benedikta XVI. upućenog bogoslovima 18. listopada 2010. godine.

Naglasivši kako je bogoslovija zajednica na putu prema svećeništvu, biskup je rekao da se svećenikom ne postaje sam, nego je bogoslovija zajednica učenika. Progovorivši o važnim obilježjima bogoslovnog života, kao što su molitva, sakramenti, vrijeme studija, vrijeme ljudskog sazrijevanja i međusobnog upoznavanja, biskup Petar posebno je ukazao na opasnost izbjegavanja svećeničkog zajedništva i, kako papa Franjo upozorava, autoreferencijalnosti u svojoj službi.

Generalni vikar, don Nikola Menalo uputio je riječi ohrabrenja sjemeništarcima i bogoslovima uoči početka nove školske tj. akademske godine. Potom je biskupijski povjerenik za duhovna zvanja don Stipe Gale dao kratko svjedočanstvo iz svojih sjemenišnih dana te na taj način potaknuo sjemeništare i bogoslove na ozbiljnije razmišljanje o odnosu s Gospodinom kroz molitvu, nakon čega su i sami sjemeništarcima i bogoslovi imali priliku dati osvrt na proteklu školsku i akademsku godinu, te na vrijeme ljetnog odmora.

Po završetku ovog dijela susreta uslijedilo je euharistijsko slavlje. U prigodnoj homiliji biskup je na temelju novozavjetne prisposode o sijaču

rekao da je Isusova prisposoda o sijaču najprije prisposoda opreza prema najvažnijoj činjenici: načinu slušanja Božje Riječi. Zatim, prisposoda je upozorenja apostolima da ne očekuju previše od slušatelja, ali i slušateljima da paze kako slušaju Božju Riječ.

Biskup Petar je zatim ukazao na četiri upozorenja koja iščitavamo iz prisposode. Prvo upozorenje je da se čuvamo đavla, kad slušamo Božju Riječ. Srca su nekih slušatelja „krajputaška“, jer im đavao čupa sjeme čime se posije, odnosno to sjeme ne ostavlja ni najmanji dojam na njihovo srce i misli.

Drugo upozorenje je da se čuvamo privremenih dojmova kad čujemo riječ. Isus kaže da su srca nekih slušatelja „stjenovita“ tla, odnosno sjeme niče odmah, donosi plodove radosnih dojmova i ugodnih emocija, ali su ti dojmovi samo na površini. U njihovima srcima nema dubokog i trajnog rada, nema obraćenja. Suze nekih slušatelja propovijedi i ekstravagantno oduševljenje drugih nisu sigurni znakovi obraćenja, naglasio je biskup. Možemo biti gorljivi „obožavatelji“ omiljenih propovjednika, a opet ostati ništa bolji od slušatelja s kamenim srcem, upozorio je biskup.

Treće upozorenje je da se čuvamo briga ovoga svijeta, koje guše Božju riječ, jer se u srcu opterećenom brigama događa gušenje istine i takvi slušatelji ne donose plod do savršenstva.

Četvrto upozorenje da se ne zadovoljimo bilo kakvom vjerom koja ne donosi plod u našim životima. Gospodin Isusu kaže da su srca onih koji dobro slušaju Riječ poput dobre zemlje. Evande-

lje zadire u njihovu volju u donosi plod u njihovoj vjeri i u životu.

Postoje četiri načina kako možemo čuti Božju Riječ, a samo je jedan ispravan, Postoje tri vrste slušatelja, čija su srca u neposrednoj opasnosti.

Valja nam odgovoriti iskreno pred Bogom i pitati se svaki dan, a gdje smo mi osobno, kazao je na kraju homilije biskup Petar.

Nakon euharistijskog zajedništva uslijedilo je bratsko zajedništvo oko obiteljskog stola.

DUHOVNE VJEŽBE KANDIDATA ZA PRIMANJE SVETOG REDA ĐAKONATA

Od 5. do 10. listopada 2023. godine u franjevačkom samostanu sv. Jeronima u Slanom, održane su duhovne vježbe za bogoslove – kandidate za sveti red đakonata. Na duhovnim vježbama sudjelovalo je 9 bogoslova: Mostarsko-duvanjske i Trebinjsko-mrkanske biskupije, Hercegovačke franjevačke provincije i provincije Bosne Srebrene. Voditelj duhovnih vježbi, prof. Ivica Raguž, nadahnuo je bogoslove poticajnim mislima o svetom redu đakonata kroz razmatranje blaženstava

kao odluke za nemoć u ovome svijetu, a moć u Kristu Isusu. Prof. Ivica također je istaknuo važnost svećeničke samoće – samoće u Kristu Isusu iz koje proizlazi mir i blagost kao djelotvorna snaga na putu služenja.

Đakonsko ređenje u Katedrali Marije Majke Crkve predviđeno je u subotu, 21. listopada s početkom u 11 sati. Stavimo u svoje molitve sve kandidate za sveti red đakonata kako bi ponizno vršili povjerenju im službu.

SVETA MISA ZA POČETAK AKADEMSKE GODINE 2023./2024.

Profesori, djelatnici i studenti Sveučilišta u Mostaru okupili su se 16. listopada u mostarskoj katedrali Marije Majke Crkve na svetoj Misi za početak akademske godine. Misno slavlje sa zazivom Duha Svetoga na sve okupljene predslavio je generalni vikar biskupija Mostarsko-duvanjske i Trebinjsko-mrkanske don Nikola Menalo u suslavlju s don Branimirom Bevandom, povjerenikom za mlade, don Tomislavom Ljubanom, župnikom župe Sv. Mateja u Mostaru i don Zvonimirom Rezom, župnim vikarom župe Sv. Ivana u Mostaru.

Pjevanje na svetoj Misi animirao je Mješoviti zbor Studija glazbene umjetnosti FPMOZ-a u Mostaru pod ravnanjem prof. Katje Krolo-Šarac, a studenti su čitali misna čitanja i molitvu vjernika. Don Nikola je pozdravio sve prisutne sveučilišne djelatnike i studente koji su došli na ovu svetu Misu zazvati Duha Svetoga da nas prati u našem životu koji se sastoji od učenja. Učimo svaki dan, iznova. Ono što nam je najbitnije jest da pred sobom uvijek imamo najvažniju knjigu a to je Sveto Pismo. Iz nje učimo kakvi bismo trebali biti i kako bismo bili na Božjemu putu. I naš

biskup Petar je na putu i zbog toga nije mogao biti danas s nama jer se nalazi u zajedništvu sa Svetim Ocem Franjom i ostalim biskupima i sudionicima redovite biskupske sinode koja se održava u Rimu, kazao je don Nikola.

U homiliji don Nikola je kazao kako pri Sveučilištu u Mostaru osim stalnih, pridruženih i ostalih članica djeluje 11 ustrojbenih jedinica. Nadamo se i molimo se dragom Bogu za proširenje ove akademske obitelji. Svakom fakultetu ponaosob uputio je nekoliko rečenica iz Svetoga Pisma, uglavnom Novoga Zavjeta.

Okupljene je na kraju svete Mise pozdravio don Branimir, biskupijski povjerenik za mlade, zahvalivši svima koji su sudjelovali u ovome misnom slavlju. Pozvao je mlade na susrete i ostale događaje koje organizira pokret za mlade Mi ViDiMo. U protekle dvije godine, otkako je nastao pokret Mi ViDiMo, organizirano je 70 različitih događaja, a osobito su bile posjećene mjesečne tribine za mlade u mostarskoj katedrali. Prva ovogodišnja tribina organizirat će se u četvrtak, 19. listopada, a predavanje će imati mjesni biskup mons. Petar Palić.

PROPOVIJED DON NIKOLE MENALA, GENERALNOG VIKARA U SV. MISI NA POČETKU AKADEMSKE GODINE 2023./2024.

Pozdravljam kolege svećenike i redovnike, pozdravljam Vas poštovani rektore kao i djelatnike SUM-a, cijenjene dekane i profesore, a nadasve vas dragi studenti.

Dok sam razmišljao o današnjoj propovijedi palo mi je na pamet da pri Sveučilištu u Mostaru, osim stalnih, pridruženih i ostalih članica djeluje 11 ustrojbenih jedinica. Nadamo se i molimo se dragom Bogu za proširenje ove akademske obitelji. Htio bih uputiti nekoliko rečenica iz Svetoga Pisma, ugl. Novoga zavjeta. Nemojte mi zamjeriti ako nisu apsolutno adekvatne za pojedinu ustrojbenu jedinicu, ali svakako dobro dođe razmišljati o onome na što nas poziva Evanđelje.

APTF: Agronomski i prehrambeno tehnološki fakultet. Nezaobilazno je spomenuti da ona dvojica učenika u Emausu prepoznaje Isusa u lomljenju kruha (Lk 24,35). Svi tekstovi o ustanovi Euharistije (Mt 26,26; Mk 14,22, Lk 22,19 i 1 Kor 11,24) govore da je Isus uzeo kruh, zahvalio i prelomio ga za početak uzvišenog obreda. Pavao u 1 Kor 10,16 piše: „Sudite sami što govorim. Kalež blagoslova, koji blagoslivljamo, nije li zajedništvo krvi Kristove? Kruh, koji lomimo, nije li zajedništvo tijela Kristova?“ Drago mi je kada toliki broj studenata, ne samo ovoga fakulteta, ima na umu ove riječi i živi od krvi i tijela Kristova.

ALU: Akademija likovnih umjetnosti. Drago mi je da je Crkva uvijek išla ukorak sa svojim vremenom i otkrivala toliko talentiranih studenata koji će slikom i kistom, dljetom i mramorom prikazivati događaje spasenja u naših bogoslužnim i pastoralnim prostorima i svima nama pokazivati preko slike i kipa ono na što smo usmjereni, a to je nebeski grad Jeruzalem. Molimo Boga stvoritelja da pomogne stvarateljima da nas obogaćuju svojim djelima koja služe na korist vjernicima kako bi preko tih djela upoznali tvorca svemira.

EF: Ekonomski fakultet. Evanđelje upravo svjetluca novcima, drahmama i talentima, da nas oduševi za pošteno i nesebično vođenje poslova u korist kraljevstva Božjega. Dovoljno se prisjetiti da su veliki svećenici odredili 30 srebrnjaka Judi za izdaju, ali i Isusovih riječi Petru: „Idi na more, baci udicu i prvu ribu koju uhvatiš, uzmi, otvori joj usta i naći ćeš stater. Uzmi ga i podaj im ga za me i za se“ (Mt 17,24-27). Sjetimo se žene koja je

imala 10 drahmi, ali je jednu izgubila, pa je zapalila svjetlo, pomela kuću sve dok je nije našla (Lk 15,8-9). Sjetimo se talenata i mna. Mna označuje milost: tko se njome služi, taj milost povećava, a tko se njome ne služi, taj je gubi.

FPMOZ: Fakultet prirodoslovno-matematičkih i odgojnih znanosti. Zadržat ću se samo na brojevima koji su kod Židova igrali veliku ulogu. Bilo je 613 propisa Tore, a sve zato što ima 613 slova u Dekalogu. Broj 7 Židovima je bio sveti broj. Petar upita Isusa: „Gospodine, koliko puta, ako sagriješi brat protiv mene da mu oprostim? Do sedam puta?“ Rabini su učili da Bog oprašta do tri puta, pa je Petar mislio da je s brojem 7 čak pretjerao. Reče mu Isus: Sedamdeset puta sedam (Mt 18,21-22), tj. 490, što očito znači uvijek, ili: toliko puta koliko te uvrijedi. Time je Isus donio novu zapovijed ljubavi i praštanja. Broj 12. Isus će sjesti na 12 prijestolja i suditi 12 plemena izraelskih (Mt 19,28). Izbor dvanaestorice apostola slika je dvanaestorice patrijarha i 12 plemena izraelskih. Poslije Isusova uskrsnuća apostoli su požurili da na mjesto Jude, izdajnika izaberu Matiju. Žena obučena u sunce ima na glavi krunu od 12 zvijezda. Europska zajednica prihvatila ju je 1986., a kasnije 1992. Europska unija. Od tada zastavu koriste zajedno i Europska unija i Vijeće Europe. Dvanaest zvjezdica izabrano je kao broj koji nema političkih konotacija te kao simbol savršenstva i potpunosti. Izraz stostruko znači vrlo mnogo. „I tko god ostavi kuće, ili braću ili sestre, ili oca ili majku, ili ženu ili djecu, ili polja poradi imena moga stostruko će primiti i život vječni baštiniti“ (Mt 19,29).

FSRE: Fakultet strojarstva, računarstva i elektrotehnike. U Isusova doba nije bilo računarstva i elektrotehnike, ali danas se preko ovih odsjeka toliko o Isusu piše i distribuira ono što je govorio da možemo biti zahvalni napretku, ali koji se također može i zloupotrijebiti. Ljudski organizam. Najnapredniji stroj kojeg ne možete izumiti. A neki će opet reći da nema svoga Stvoritelja i da je nastao sam od sebe, nasumičnim spajanjem čestica. Anatomija ljudskoga tijela je zaista čudesna i zadivljujuća. Tko može objasniti proces stvaranja? Kako su nastale kosti, tetive, kapilari, mozak, srce...? „Spomeni se, molim te, da si me

kao glinu načinio; zar ćeš me opet u prah vratiti? Nisi li me kao mlijeko izlio i kao sir me zgrušao? Kožom i mesom si me odjenuo, kostima i tetivama me ogradio“ (Job 10,9-11). „Jer ti si bubrege moje u vlasti imao; ti si me prekrivao u utrobi majčinoj... Tvar moja nije ti bila skrivena dok sam nastajao u tajnosti, dok sam brižno pravljen u najnižim dijelovima zemlje. Tvoje oči već tada vidješe moj zametak, još nedovršen, a u tvojoj knjizi bijahu popisani svi moji udovi, koji su iz dana u dan oblikovani, kada još nije bilo ni jednoga od njih“ (Ps 139,13-16). „Prije negoli sam te oblikovao u utrobi, znadoh te“ (Jr 1,5). Ako ćete negirati Kreatora, morate negirati i samoga sebe.

FZS. Fakultet zdravstvenih studija. Nard. Kad je Isus bio u Betaniji za stolom u kući Šimunovoj dođe jedna žena koja je imala posudu od alabastro s dragocjenim nardovim uljem i, razbivši posudu, izlije mu ulje na glavu (Mk 14,3). U istom mjestu Lazarova sestra Marija izlila je nardovo ulje na Isusove noge na što su Isusovi učenici bili ljuti. Isus im reče: „Što dodijavate ovoj ženi? Ona učini dobro djelo na meni: jer siromaha uvijek imate sa sobom, ali mene nemate vazda... Zaista kažem vam, gdje god se bude propovijedalo ovo evanđelje po svem svijetu, navješćivat će se ono što ona učini – njoj na spomen“ (Mt 26,10-13). I zaista, nema mjesta na svijetu, gdje se ta žena svake godine ne spomene u liturgiji. Slavna djela vladara i podvizi silnika padaju u zaborav, ali ne i to njezino djelo.

FARF. Farmaceutski fakultet. Smirna. Bila je jedna od darova koje su mudraci donijeli Isusu na dar. Isusu su na križu vojnici dali vino pomiješano sa smirnom, ali on ga ne uze (Mk 15,23). To se davalo raspetome da mu ublaži boli. Isus ga nije htio uzeti, htio je ispiti čašu trpljenja do kraja pri punoj svijesti.

FF. Filozofski fakultet. Time što se kršćanska vjera odlučila jedino za Boga filozofa i što je tog Boga, dosljedno, proglasila Bogom kojemu se može moliti i koji se obraća čovjeku, ona je Bogu filozofa dala potpuno novo značenje, otrgla ga od isključivo akademskog i tako ga duboko preobrazila. Taj Bog, koji je prije postojao kao neutrum, kao vrhovni, konačni pojam, Bog koji je shvaćan kao čisti bitak ili kao čisto mišljenje što vječno zatvoreno u samome sebi kruži, ne pružajući se prema čovjeku i njegovu malenom svijetu,

Bog filozofa, čija čista vječnost i nepromjenjivost isključuje svaki odnos prema onome što je promjenljivo i što nastaje, – sada, kako ga vjera shvaća, pokazuje se kao Bog ljudi, Bog koji nije samo mišljenje mišljenja, vječna matematika svemira, nego agape, moć stvaralačke ljubavi.¹

FGAG. Fakultet građevinarstva, arhitekture i geodezije. Jedno od svjetskih čuda ondašnjega, Isusova svijeta bio je Herodov hram. Na njemu je radilo 10.000 radnika i 1000 svećenika. Radovi su počeli 18. godine Herodova vladanja i završili 64. godine poslije Krista. Bio je sagrađen od bijeloga i čvrstoga mramora i obložen zlatnim pločama. Rabini su znali reći: „Tko nije vidio Herodova hrama, nije još vidio savršenu građevinu“. Srušili su ga Rimljani 70. godine, a na mjestu gdje je stajao diže se Omarova džamija. Tko je ikada od Židova Isusova vremena mogao pomisliti da će taj hram biti srušen. A ipak po Isusovu proroštvu imao je biti razoren ne samo hram nego i sav Jeruzalem što se kasnije dogodilo. Žrtve staroga zavjeta nisu mogle nikako očistiti od grijeha. Prava istinita žrtva, koja pomiruje čovjeka s Bogom, jest Isusova žrtva u mnogim iz arhitektonskoga kuta gledano, bezvrijednim zdanjima, a za ljude vrhuncima nečijega intelekta i Božjega djelovanja kroz Isusovu žrtvu koja pere grijeh pobožnika.

MEF. Medicinski fakultet. O gubi, gubavcima, opsjednućima i drugim bolestima imamo prepune evanđeoske ulomke. Istina je da je bolest posljedica grijeha, jer sva naša zla vuku svoj korijen iz istočnoga grijeha, ali krivo bi bilo zaključivati da je svako vanjsko zlo kazna za prethodne naše osobne grijeha. Često se od Isusa u situacijama liječenja čula riječ: „Sinko, idi i ne griješi više. Ta što je lakše reći: Otpuštaju ti se grijesi ili reći: Ustani i hodi? Ali da znate: vlastan je Sin Čovječji na zemlji otpuštati grijeha! Tada reče uzetomu: Ustani, uzmi nosiljku i pođi kući! I on usta te ode kući“ (Mt 9,4-7).

PF. Pravni fakultet. Kod Židova su bila 3 različita sudišta. Prvo je sudište trojice sudaca, drugo je dvadeset i trojice a treće sedamdesetorice sudaca. Sinedrij je bio vrhovno sudište pod rimskim nadzorom. Imao je 70 sudaca plus velikoga svećenika. Mogao je osuditi na smrt, ali za izvršenje smrtne kazne bilo je potrebno odobrenje rimskoga namjesnika. Tako je bilo i u Isusovu slučaju. Najprije pred Sinedrijem a onda pred

¹ RATZINGER, JOSEPH, Uvod u kršćanstvo, Zagreb, 2017., str. 115-116.

Pilat. Nakon izvršenja kazne dogodilo se naše otkupljenje na križu i u Uskrsnuću, mucu, smrti i Uskrsu. Nakon ove najpoznatije svjetske presude došlo nam je spasenje. U NZ od imena koja se spominju imamo samo jednoga pravnik, koji se po struci, spominje u poslanici Titu, a zove se Zena. Koliko je god težak i nevidljiv trud pravnik, neka im podrška bude zagovornik, pravnik Zena, koji se spominje u poslanici

Titu: „Zenu, pravnik, i Apolona brižljivo opremi da im ništa ne ponestane“ (Tit 3,13). A tko je bio Zena ne znamo. Ovdje se spominje u jednoj rečenici. Značajno je da je u prvoj crkvenoj zajednici bilo i visoko izobraženih članova.² Kao što je pravnik Zena ostao neznan, tako ćemo i mi mnogi ostati maleni i neznamiti. Neka naše djelovanje bude usklađeno s Božjim neprolaznim zakonima. Amen.

BISKUP PALIĆ POSJETIO STUDENTSKI CENTAR SVEUČILIŠTA U MOSTARU

U četvrtak, 19. listopada 2023. godine, biskup Petar Palić posjetio je Studentski centar Sveučilišta u Mostaru. Na zajedničkom ručku s upravom Studentskog centra, biskup Palić je udijelio blagoslov studentima na početku nove akademske godine, te svim djelatnicima Studentskog centra.

– Vi ste sada na jednom putu traženja. Kao što želimo na svakom hodočašću doći do cilja, tako se nadam i vjerujem da će te u konačnici toga vašeg traženja i vi doći do cilja. Ono što je isto jako važno jeste da na tome putu ostanete ljudi, da budete oni koji su spremni pomoći osobama koje su u potrebi, da ne budete imuni na one kojima je naša pomoć potrebna. Kao što sada imate potporu da dođete do svojih ciljeva, tako i vi sutra pomozite drugima i učinite da ne budu sami – poručio je biskup Petar Palić tijekom blagoslova i molitve za današnjim ručkom.

Ravnateljica Studentskog centra Sveučilišta u Mostaru Anita Glibić upoznala je goste da radom ove institucije, brojem studenata koji žive u Studentskom centru i uslugama koje su im na raspolaganju.

– Izuzetna nam je čast što smo danas ugostili mons. Petra Palića i njegove suradnike, te upo-

znali ga sa svim onim što radimo. Veliki broj mladih u našem Centru je uključen u život Crkve i želimo tome u budućnosti dati još veću potporu. Zajedničkim radom i djelovanjem sigurno možemo mnogo više uraditi dobroga za naše studente. Moram reći i kako je blizu nas i Župa sv. Tome apostola, te kako župnik don Damir Pažin daje jednu veliku potporu našim studentima. – zaključila je ravnateljica Glibić.

Biskup Palić je tijekom ručka iskazao i spremnost Crkve da u budućnosti, sukladno mogućnostima, bude osigurano više stipendija za studente, osobito one koji su u stanju potpore. -Ako ne ulažemo dovoljno u ove mlade ljude, onda čemu se nadati u budućnosti? Mi imamo određena sredstva koja su studentima na raspolaganju i radimo na tome da ona u budućnosti budu i veća. Mladi ljudi zaslužuju šansu da ostvare svoj puni potencijal na dobrobit zajednice u kojoj žive i djeluju i svi smo spremni pomoći tome – zaključio je biskup Palić.

Biskup Palić danas je proveo dio posjeta i u razgovoru sa studentima, te im još jednom ponovio kako su vrata Crkve uvijek za njih otvorena. Sudeći prema reakcijama studenata, poruke koje su im poslone naišle su na plodno tlo.

² PERIĆ, RATKO, Znamenita imena iz apostolskih vremena, Mostar, 2008., str. 205-206.

U LISTOPADU HERCEGOVINA DOBILA OSMORICU NOVIH ĐAKONA

Sedmorica svećeničkih kandidata, trojica iz Mostarsko-duvanjske biskupije, jedan iz Trebinjsko-mrkanske biskupije i trojica iz Hercegovačke franjevačke provincije, zaređeni su 21. listopada u mostarskoj katedrali Marije Majke Crkve. Po rukama mostarsko-duvanjskoga biskupa i trebinjsko-mrkanskoga upravitelja mons. Petra Palića đakonsko ređenje primili su Luka Cvitanović (župa sv. Petra i Pavla Mostar), Mato Puljić (katedralna župa Marije Majke Crkve – Mostar), Antonio Zirdum (župa sv. Ivana Apostola i Evanđelista – Mostar), Gabrijel Pavlović (župa sv. Petra i Pavla – Rotimlja), fra Ante Begić i fra Željko Tomić (župa Bezgrješnog začeca BDM – Posušje) te fra Ante Vukoja (župa sv. Petra i Pavla – Kočerin).

Misno slavlje s biskupom Petrom suslavili su nadbiskup mons. Aldo Cavalli, provincijal Hercegovačke franjevačke provincije fra Jozo Grbeš, generalni vikar biskupija Mostar-Duvno Trebinje-Mrkan don Nikola Menalo te velik broj svećenika. Na svetoj Misi koja je započela u 11 sati nakon svečane procesije kroz katedralno dvorište bili su prisutni bogoslovi Vrhbosanskog bogoslovnog sjemeništa u Sarajevu s rektorom vlč.

Zdenkom Spajićem te bogoslovi Nadbiskupskog bogoslovnog sjemeništa u Zagrebu s rektorom vlč. Željkom Faltakom. Katedralnim zborom Marija i zborom Sveta Cecilija iz mostarske župe sv. Petra i Pavla ravnao je maestro don Dragan Filipović a na orguljama pratio ih je Drago Soldo.

Mostarsko-duvanjski biskup Petar Palić zaređio je za đakona bogoslova Hercegovačke franjevačke provincije Uznesenja Blažene Djevice Marije fra Vinka Bačka, u nedjelju, 29. listopada 2023. u Župi Presvetog Srca Isusova u Chicagu. Na misnom slavlju koncelebriralo je trinaest svećenika, među kojima su bili provincijal Hercegovačke franjevačke provincije fra Jozo Grbeš, kustos Hrvatske franjevačke kustodije Svete Obitelji fra Marko Puljić, fra Vinkov profesor liturgike s CTU-a vlč. Richard Fragomeni, fra Jerry Bleem, gvardijan Samostana sv. Ante u Chicagu fra Nenad Galić, župnik Župe sv. Mihovila Arkandela u Tomislavgradu fra Hrvoje Miletić, koji je u obredu ređenja fra Vinku obukao dalmatiku te ostala braća franjevci iz Kustodije: fra Lawrence Frankovich, fra Dražan Boras, fra Dragan Bolčić, fra Gabrijel Škibola, fra Lovro Šimić, fra Luka Ćorić i fra Stipe Rotim.

DUHOVNA OBNOVA KLERIKA U DOŠAŠĆU

U utorak 5. prosinca 2023. godine u Biskupijskom centru u Mostaru održana je duhovna obnova klerika koju su vodili don Nikola Menalo, generalni vikar te fra Josip Vlašić, kapelan samostalne kapelanijske sv. Ilije, proroka u Masnoj Luci-Poljima

Duhovna obnova započela je molitvom Trećeg časa, nakon koje je generalni vikar don Nikola Menalo pozdravio sve nazočne svećenike koji su se odazvali pozivu na ovu duhovnu obnovu. Po završetku uvodnog pozdrava, uslijedilo je fra Josipovo razmatranje.

U svojem razmatranju zadržao se na dva pojma, a to su sreća i svetost. „Sreća je nešto što traje i povezano je s našim ponašanjem i odnosima s ljudima koji postoje u našem životu.

Mi ćemo, u kršćanskom smislu, reći da je sreća zapravo radost koja je nadnaravno iskustvo kao plod Duha Svetoga“ naglasio je fra Josip. U završnom dijelu razmatranja, fra Josip je govorio o svetosti koja je Božja osobina ali i cilj našeg, kršćanskog života. „Svetost je usklađenost s Bogom. Vršenje Božje volje, ona se ne postiže nego živi. I zato svetost može biti paradigma kako se na jedan uspješan način, u suživotu s Isusom, ostvaruju i ispunjavaju svoje čovjekove potrebe. To znači neprestani, trajni proces usklađivanja sebe s Isusom, s drugima, s Crkvom i društvom u kojem živimo. Zato možemo reći da je svetost način kako možemo zadovoljavati svoje potrebe i puniti svoje rezervoare zadovoljstva i sreće.“ zaključio je fra Josip.

Drugi dio duhovne obnove započeo je pokorničkim bogoslužjem u kojem je generalni vikar pozvao sve prisutne na ispit savjesti po temama i simboličkim četiri adventske svijeće. Nakon ispita savjesti, nazočni su imali priliku za svetu ispovijed nakon čega je uslijedilo euharistijsko slavlje.

U prigodnoj homiliji fra Josip je podsjetio sve nazočne na riječi pape Franje koje je uputio više

od 700 bogoslova iz cijele Francuske. Sveti otac potaknuo je bogoslove da njeguju, osoban, snažan, živ i autentičan odnos s Isusom, kako bi se suobličili s izazovima i kušnjama na putu i živjeli teške zahtjeve svećeničke savršenosti.

Na koncu mise, generalni vikar, zahvalio se fra Josipu na poticajnim riječima u razmatranju i u homiliji. Duhovna obnova završila se zajedničkim objedom.

SVEĆENIK MOSTARSKO-DUVANJSKE BISKUPIJE DON ŽELJKO MAJIĆ IMENOVAN BANJOLUČKIM BISKUPOM

Apostolska nuncijatura u Bosni i Hercegovini je na svetkovinu Bezgrješnog začeca Blažene Djevice Marije, u petak 8. prosinca 2023., priopćila da je „Njegova Svetost papa Franjo prihvatio odreknuće od pastoralnog vodstva Banjolučke

biskupije preuzvišenog mons. Franje Komarice te imenovala novog banjolučkog biskupa poštovanog don Željka Majića, svećenika Mostarsko-duvanjske biskupije“, izvijestila je Katolička tiskovna agencija.

Kratak životopis

Don Željko Majić rođen je u Drinovcima 28. ožujka 1963. Gimnaziju pohađa u isusovačkom sjemeništu u Dubrovniku (1977.-1981.). Nakon vojne službe u Srbiji (1981.-1982.) studira filozofiju i teologiju na Vrhbosanskoj visokoj teološkoj školi u Sarajevu (1982.-1988.). Za svećenika Mostarsko-duvanjske biskupije zaređen je po rukama biskupa Pavla Žanića u Mostaru 1988. godine.

Nakon ređenja obavlja različite crkvene službe: upravitelj Svećeničkog doma u Bijelom Polju (1988.-1989.), župni vikar katedralne župe Marije Majke Crkve u Mostaru (1989.-1993.). Godine 1993. biskup ga šalje u Rim, gdje na Papinskom sveučilištu Lateranu, 1995. godine, postiže licencijat iz Pastoralne teologije („Pastoralni problemi u Trebinjskoj biskupiji za otomanske vlasti i pastoralna skrb Kongregacije za širenje vjere“).

Po povratku u Biskupiju ponovo je imenovan župnim vikarom u katedrali u Mostaru. Obavlja službu biskupova osobnog tajnika (1997.-2000.), župnika župe Presvetoga Trojstva Blagaj-Buna (2000.-2006.), vicerektora Papinskoga hrvatskog zavoda sv. Jeronima u Rimu (2006.-2012.). Od 2012. do 2021. godine generalni je vikar u Mostaru. A od 2019. također ravnatelj Caritas Biskupijâ Mostar-Duvno i Trebinje-Mrkan. Za vrijeme služ-

be biskupova tajnika, u svojstvu župnoga upravitelja, bio je zadužen za župu Grude (1999.-2000.), a za vrijeme službe generalnoga vikara, u istom svojstvu, za župu Crnač (2013.-2022.).

Za službovanja u Rimu i u Mostaru uredio je, zajedno s drugima, više knjiga duhovnoga, teološkoga i pastoralnoga karaktera.

*****

Priredio i objavio:

- 1) Sluga dobri i vjerni. Život i djelo mons. Andrije Majića, zbornik, Mostar, 1998.
- 2) Izvedi narod moj, o Gospode! Život i djelo mons. Mate Nuića, zbornik, Mostar, 2003.
- 3) Apostolu naroda. Zbornik radova svećenika studenata Papinskoga hrvatskog zavoda sv. Jeronima u Rimu o sv. Pavlu u njegovu jubileju, Rim, 2009.
- 4) Iz naroda za narod. Zbornik radova svećenika studenata Papinskoga hrvatskog zavoda sv. Jeronima u Rimu u Svećeničkoj godini, Rim, 2010.
- 5) Na tragu zajedništva. Zbornik radova hrvatskih rimskih studenata, Rim 2011.
- 6) Oče, oprosti nam! Krunica, Litanije i Križni put kao zadovoljština za grijeh, Mostar, 2011.

- 7) Mnogolikost vjere. Različiti pristupi istoj stvarnosti. Zbornik radova hrvatskih rimskih studenata, Rim, 2012.
  - 8) Obitelj, žarište vjere. Vodič kroz Godinu vjere, Mostar, 2012.
  - 9) Župa Jare, zbornik, Mostar, 2016.
  - 10) Mir na Istini i Pravdi. Razmišljanja i osvrti na suvremenu društvenu zbilju, Mostar, 2018. Zbirka od 80 članaka i govora objavljenih od 2013. do 2018.
  - 11) In memoriam. 100. obljetnica rođenja msgr. Pavla Žanića, Mostar, 2018.
  - 12) Spomenica. 25. obljetnica biskupskoga ređenja msgr. Ratka Perića, Mostar, 2018.
  - 13) Ljubav koja ne prestaje. Stepinčeve večeri. Mostar, 2019.
- U suradnji s don Božom Golužom:
- 14) U vjeri, nadi i ljubavi. Stoljetnica rođenja biskupa Pavla Žanića (1918.-2018.), Mostar, 2018.

OBRAĆANJE BISKUPA PETRA PALIĆA U PRIGODI IMENOVANJA DON ŽELJKA MAJIĆA BANJOLUČKIM BISKUPOM

Preuzvišena gospodo Aldo i Ratko,
Poštovani generalni vikaru don Nikola,
Poštovani članovi Zbora savjetnika i voditelji
Ustanova i Institucija naših biskupija,
Braćo svećenici!

Danas, na Svetkovinu Bezgrješnog začeca Blažene Djevice Marije, okuplja nas ovdje u Biskupskom domu vijest da je papa Franjo banjalučkim biskupom imenovao svećenika Mostarsko-duvanjske biskupije don Željka Majića, ravnatelja Caritasa naših biskupija. Don Željko, čestitamo! Zahvaljujemo Gospodinu što je u izboru apostolskih nasljednika na naše biskupije pogledao sedmi put, a ako brojimo i obiteljsko podrijetlo još nekih biskupa u hrvatskom episkopatu, onda jedanaesti put. Velika je to milost i dar za ove naše biskupije. Iako nam je don Željkov život poznat, molio bih kancelara naših biskupija don Stipu Galu da pročita njegov životopis.

Dragi don Željko!

U ovom trenutku, u kojemu po riječima nasljednika Svetoga Petra pape Franje Gospodin Isus od tebe traži da ostaviš ovu Crkvu u Hercegovini u kojoj si primio prvi navještaj Evanđelja, rastao u vjeri i živio svoje svećeništvo trideset i pet godina i uputiš se u Banju Luku u svojstva nasljednika apostola, kao Tvoj dosadašnji Ordinarij želim Ti zahvaliti na Tvom svećeničkom služanju u našim biskupijama u skoro svim crkvenim službama: od one pastoralne, preko karitativne do službe upravljanja. Osobno ti zahvaljujem za Tvoju službu generalnog vikara u prvoj godini moje biskupske službe ovdje i za službu ravnatelja

Caritasa naših biskupija, kao i tvom doprinosu u raznim našim biskupijskim tijelima.

Svi mi koji smo prošli ono što si ti ovih dana prošao i prolaziš, znamo da u sebi nosiš pomiješane osjećaje, osjećaje nedostojnosti i odgovornosti, ali i velike milosti i povjerenja koje Ti Crkva ovim imenovanjem iskazuje.

Gospodin Isus nama slabima i grješnima povjerava svoje poslanje i u svojoj božanskoj nakani izabire one koji su spremni postati njegovim prikladnim oruđem za obrađivanje njive Gospodnje, Crkve.

Osim toga, ovim izborom na biskupsku službu, Gospodin ti upućuje trajni poziv na svetost, jer te poziva da više moliš, da više ljubiš i da više služiš.

Don Željko, Gospodin Te šalje u Banju Luku, kako bi tamo naviještao Evanđelje siromasima, bio među braćom i sestrama koji su ti povjereni, da bi s njima bio kršćanin, a za njih biskup, kako to lijepo kaže sv. Augustin. Poznato ti je, kao i svima nama, da je Banjalučka biskupija izgubila najveći dio svojih vjernika u žalosnim ratnim događajima 90-ih godina i da te tamo očekuje „ostatak Ostataka“. Neka te to ne plaši. Iz više razloga, a najvažniji pronalazimo u Božjim obećanjima zapisanima u Svetom Pismu.

Tvoje se imenovanje događa u liturgijskom vremenu Došašća, kad razmišljamo o Božjoj ljubavi prema čovječanstvu, koja se utjelovila u Isusu iz Nazareta. I kao što proroci Izaija i Mihej upravo u „ostatku“ vide moć ispunjenja Božjega plana, sigurno tako i s Tobom Gospodin ima svoj plan u tom „ostatku“ u Banjalučkoj biskupiji. Imaju budno srce, čvrstu vjeru i otvorenost Duhu

Svetomu kako bi prepoznao i učinio što Gospodin od tebe očekuje.

Budi siguran da će te u biskupskoj službi pratiti molitve mnogih kojima ćeš donositi Radosnu vijest spasenja.

Čestitamo i zahvaljujemo na dosadašnjem služanju biskupu Franji. Svoje čestitke upućujemo i pomoćnom biskupu Marku Semrenu, svećenicima,

redovnicima i redovnicama, kao i svim vjernicima u Banjolučkoj biskupiji.

Od srca Ti želim da svaki Tvoj korak prati zagovor Blažene Djevice Marije, Majke Crkve, sv. Josipa, zaštitnika Mostarsko-duvanjske biskupije i sv. Bonaventure, zaštitnika Banjolučke biskupije.

Bilo sretno i blagoslovljeno! Živio!

OBRAĆANJE NOVOIMENOVANOG BANJOLUČKOG BISKUPA MONS. ŽELJKA MAJIĆA

Vama, preuzvišeni oci biskupi Petre, Ratko i Aldo, braćo svećenici ovdje prisutni, kao i svima do kojih ove riječi dopru iskren pozdrav i mir Božji!

U ovoj sam dvorani više puta i na više načina uzimao riječ, jednako radilo se o službenim sjednicama biskupijskih vijeća, radnim sastancima ili prigodom raznih primanja, posebno svećenstva i redovništva. S godinama glas mi se pročišćavao a koljena jačala. A evo me danas pred vama drhtava glasa i klecavih koljena dok vam javno izričem ono što sam prije nekoliko dana usmeno i pismeno pred predstavnikom Svete Stolice u Sarajevu prihvatio. Prihvatio da po Odluci ili Dekretu pape Franje budem biskupom časne Banjolučke biskupije. Stoga i na samom početku ovoga obraćanja pred svima vama želim izraziti duboku zahvalnost Presvetomu Trojstvu na novoj zadaći: Ocu koji nas uzdržava, Sinu koji nas jača i Duhu Svetomu koji nas prosvjetljuje. Izričem iskrene riječi zahvale papi Franji na iskazanu povjerenju, te sve vas pozivam da me u ovoj odgovornoj službi pratite svojim molitvama.

Izražavajući crkvenu poslušnost i osobnu zahvalu Svetom Ocu u isto vrijeme pozdravljam i Crkvu u Banjoj Luci s biskupom Franjom na čelu i pomoćnim biskupom Markom. Pozdravljam sve svećenike, redovnike, redovnice i narod Božji Banjolučke dijeceze. Dok sam u darovanu vremenu promišljao o novom pozivu koji primam od Crkve, čest o sam ponavljao prvi dio iz Isusove molitve u Getsemanskom vrtu: „Oče moj! Ako je moguće, neka me mimoide ova čaša“ (Mt 26,39). Osjećao sam se, naime, i osjećam se nedostojnim ući u zbor nasljednika apostola i pod krov

mučeničke banjolučke Crkve. No, u ovim danima često sam u srcu čuo: Ova Isusova molitva u Getsemaniju ne smije se raspoloviti nego cjelovito moliti. A cjelovita molitva glasi: „Oče moj, ako je moguće, neka me mimoide ova čaša! No neka ne bude kako ja hoću, nego kako ti hoćeš.“ Tako tri puta, sve usrdnije i usrdnije. S vjerom u Oca nebeskoga, da Gospodin ravno piše i po krivim crtama našega ljudskog umovanja – In nomine Domini – dolazim k vama u duhu riječi Poslanice Hebrejima: „Svaki veliki svećenik, zaista, od ljudi uzet, za ljude se postavlja u odnosu prema Bogu da prinosi darove i žrtve za grijeh. On može primjereno suosjećati s onima koji su u neznanju i zabludi jer je i sam zaogrnut slabošću. Zato mora i za narod i za sebe prinositi okajnice. I nitko sam sebi ne prisvaja tu čast, nego je prima od Boga, pozvan kao Aron“ (Heb 5, 1-4).

S ovim mislima, molim vas, časni oci biskupi, braćo svećenici, redovnici, sestre redovnice i svi vjernici da već danas, započnemo naš zajednički put jačanja u vjeri i rasta u nadi do Božje volje. Ova objava na svetkovinu Bezgrješnoga Začetca Blažene Djevice Marije dodatna je obveza da biskupsku službu Gospi posvetim i njezinu majčinskom zagovoru kod Sina Isusa Krista sinovski preporučim.

Dok se lomilo srce moje i duša umirala, kako kaže jedna naša duhovna pjesma, pred oči su mi dolazile riječi sv. Bernarda, velikoga Gospina štovatelja, kojega je papa Benedikt XVI. u jednoj katehezi prikazao i ovako završio njegovim riječima:

„U opasnostima, u tjeskobama, u nesigurnostima misli na Mariju, zazovi Mariju. Neka ti njezino ime ne silazi nikada s usana, neka se ne

izbriše iz tvoga srca; a pošto želiš da ti ona pri-tekne u pomoć svojim molitvama nikada ne za- boravi primjer njezina života. Ako je slijediš, ne možeš skrenuti s pravoga puta; ako se njoj moliš, ne možeš očajavati; ako misliš na nju, ne možeš pogriješiti. Ako ti je ona oslonac, nećeš pasti; ako te ona štiti, ne trebaš se bojati; ako te ona vodi, nećeš se umoriti; ako ti je njezino društvo milo, prispjet ćeš k cilju“.

Ovom prigodom želim izreći svoju najdublju zahvalnost i svima onima koji su me do sada, kao i onima koji će me od ovoga dana pratiti svojim molitvama. Iskrena hvala mojim roditeljima, pokojnom ocu Mihovilu Bog udijelio vječni mir, a živom mami Matiji dao svoj blagoslov; mojoj braći i sestrama s obiteljima, rodbini i prijateljima, pastirima ove mjesne Crkve, blagopokojnim biskupima Petru Čuli i Pavlu Žaniću te ovdje nazočnima: Petru Paliću mjesnom ordinariju i Ratku Periću biskupu u miru, te svoj braći svećenicima, redovnicima i redovnicama, jednako pokojnima i živima, i svim vjernicima s kojima sam se na životnim i svećeničkim putovima u raznim službama i mjestima susretao, euharistijski kruh blagovao i Riječ Božju navješćivao, koji su mi bili potpora, snaga i nadahnuće. Svima vama iskrena hvala i molba za oprostjenjem za one trenutke kada na ljubav nisam ljubavljuzvratio, kada sam vas u ljudskoj slabosti i razočarao.

Kada je blagopokojni biskup Pavao Žanić pre- dao upravu svom nasljedniku biskupu Ratku i povukao se u zasluženu mirovinu (1993. godine), onda je u intervju Crkvi na kamenu rekao:

„Samo službeno napuštam biskupiju. Napu- štam upravu, ali ne prestajem moliti za biskupiju. Molim i molit će svaki dan krunicu Srca Isusova za svoga nasljednika za sve svećenike, redovnike, redovnice, njihov duhovni pomladak, za puk kr- šćanski“.

Tako i ja, dok službeno i fizički napuštam ovu dragu mjesnu Crkvu, obećajem duhovno zajed- ništvo i svagdanju molitvu. Volio bih uz pomoć Božju, svakoga dana kao i do sada, moliti kru- nicu Božanskoga milosrđa za ovu mjesnu Crkvu s njezinim Pastirom na čelu. Neka nas molitva jednih za druge još više snaži i drži u duhovnom zajedništvu kako bi Kristova Crkva u Banjoj Luci, Mostaru, Trebinju i Sarajevu uvijek bila blago- slovljena novom snagom vjere u kojoj će isključiti nove mladice iz panja Jišajeva i Crkvu na ovom prostoru i sve narode obasjavati Mlado sunce s visine.

Svima još jednom iskren pozdrav i iskrena zahvala, kao i usrdna molitva Duhu Božjemu da nas, po zagovoru Blažene Gospe Bezgrješno začete, sv. Josipa, sv. Mihovila, sv. Bonaventure i bl. Ivana Merza, nadahnjuje i po ravnu putu vodi.

BOŽIĆNI PRIJAM BISKUPA PETRA PALIĆA

U utorak, 19. prosinca, u biskupskom domu u Mostaru održan je božićni prijam za sve svećeni- ke, redovnike, redovnice i djelatnike u uredima i vijećima Mostarsko-duvanjske i Trebinjsko-mr- kanske biskupije.

Uz domaćina biskupa Petra Palića na prijamu su bili nazočni biskup u miru mons. Ratko Perić, imenovani banjolučki biskup mons. Željko Majić, generalni vikar dr. don Nikola Menalo, biskup- ski vikar za Trebinjsko-mrkansku biskupiju don Ante Luburić, djelatnici Ordinarijata i biskupij-

skih ustanova, kao i svećenici, đakoni, redovnici i redovnice s područja Mostarsko-duvanjske i Tre- binjsko-mrkanske biskupije.

Nakon prigodne adventske pjesme, nazoč- nima se obratio i uputio svoju čestitku general- ni vikar dr. don Nikola Menalo. Uzvratajući na upućenu čestitku, nazočnima se obratio i biskup Petar Palić.

Nakon biskupova govora, nazočni su otpjevali još jednu adventsku pjesmu, nakon čega je uslje- dilo druženje u ugodnom zajedništvu.

POZDRAVNI GOVOR GENERALNOG VIKARA DON NIKOLE MENALA NA BOŽIĆNOM PRIJAMU

Poštovani gospodine biskupe Petre,
dragi biskupe u miru Ratko,
uvaženi imenovani biskupe Banjauče biskupije
mons. Željko,
biskupski vikaru za Trebinjsko-mrkansku
biskupiju don Ante,
kancelaru don Stipe, tajniče Antonio, djelatnici
Ordinarijata,
cijenjeni kolege svećenici,
uvaženi redovnici,
braćo i sestre!

1. Svake liturgijske godine u vremenu došašća Crkva pred nas stavlja velikoga Ivana Krstitelja, sina svećenika Zaharije. Zaharija je bio jedan od 20.000 svećenika, podijeljenih u različite razrede. Svećenici su voljeli svoju službu i koje je zapalo da ju obavljaju određenog tjedna, pridavali su joj ogroman značaj i izdizali su je iznad svih drugih stvari; taj su čin smatrali najuzvišenijim u njihovom životu. Svako jutro i svaku večer prinosila se žrtva za cijeli narod. Zaharija je često razmišljao o svojoj osobnoj i obiteljskoj tragediji i molio se. Došla mu je predivna vizija i radosna vijest o tome da će Elizabeta roditi sina premda je Zahariju nada odavno već napustila. Imao je povlasticu da za vrijeme prinošenja večernje žrtve dođe do zastora između dva dvorišta nakon kađenja kako bi blagoslovio ljude. Zaharija je primio radosnu poruku u Božjem hramu. Često želimo da Božji glas dopre do nas. Zaharija je u hramu želio čuti Božji glas. Glas Božji dopire do onih koji ga žele čuti – poput Zaharije – u hramu Božjem.

2. Vi, gospodine Biskupe, zajedno sa svojim svećenicima prikazujete Bogu ugodnu žrtvu: i ujutro i uvečer i u crkvama i kapelicama i pod nebom. Neka Božji glas preko Vas dopire do nas. Imate privilegij blagoslivljati ljude. Neka preko Vaših ruku narod u našim partikularnim Crkvama bude blagoslovljen. Glas Božji dolazit će preko Vas, jer želite slušati Njegov glas. Najljepše je kada ujutro i navečer, uza sve svoje obveze, nestanete iz uredskih i drugih prostorija rezidencije a uključe se svjetla u kapelici gdje u molitvi i raz-

matranju, u samoći i tišini, oslušujete glas Božji. Glas Božji dopire do onih koji ga žele čuti.

3. Mnoštvo je događaja i susreta zbog kojih želimo novorođenome Kralju Isusu Kristu zahvaliti na koncu ove građanske godine: od Vašega pohoda zapadnome dijelu biskupije gdje ste u župama Duvanjskoga i Posuškoga dekanata posjetili vjernike i upoznali se s crkvenim i društvenim životom u tom dijelu Mostarsko-duvanjske biskupije. Ono što Vam je stalno na srcu jest duhovna obnova i klera i redovnika i povjerenih vam vjernika. Neumorni ste u susretanju ljudi, vođenju i organiziranju duhovnih vježbi i obnova, dekanatskih i među dekanatskih susreta, pastoralnoga dana i događaja, dijeljenja krizama, đakonskih i svećeničkoga ređenja pa sve do obnova crkava i crkvenih objekata. Rado se odazivate i na simpozije kao što je bio onaj u Karlovcu o sv. Josipu ili predstavljanje zbornika o 1000. obljetnici prvoga pisanoga spomena Trebinjsko-mrkanske biskupije te razni događaji širom domovine i svijeta. Iz vaših intervenata jasno se čuje nauk Crkve. Prije koji mjesec došli ste obogaćeni iskustvom s redovite Biskupske sinode održane ove godine u Rimu, gdje ste mogli oslušivati kako opća Crkva živi. U ovih nekoliko rečenica ne može se izreći mnoštvo susreta koje ste imali, ali ono što je važno jest da uvijek nastojite oslušivati glas Božji i dostojno ga prenositi vjernicima u našim biskupijama.

4. Vama, gospodine Biskupe, kojemu su povjereni ove partikularne Crkve želimo da odgovornu zadaću biskupstva i dalje vršite kroz naviještanje, posvećujući narod Božji i upravljajući našim Biskupijama zajedno sa svojim svećenicima i Bogu posvećenim osobama. Najljepši Vaš odgovor Bogu očitovat će se u ustrajnosti u kojoj se ogleda prošlost i budućnost Crkve i naroda.

Neka Vama, gospodine Biskupe, susret s nama danas i kroz sljedeću godinu bude povlašteni trenutak služenja i radosti.

Vama, cijenjeni biskupe Petre, kao i svima na početku pozdravljenima, bio sretan Božić i blagoslovljena Nova godina. Živjeli!

OBRAĆANJE BISKUPA PETRA PALIĆA NA BOŽIĆNOM PRIJAMU

Dragi biskupe u miru Ratko,
Poštovani don Željko, imenovani biskupe
banjolučki,
Generalni vikaru don Nikola i svi djelatnici
biskupijskih ustanova,
Braćo svećenici i redovnici,
Poštovane sestre redovnice,
Braćo i sestre!

Božićno vrijeme je vrijeme za čestitke. Za nas kršćane zapravo te čestitke postaju molitve, da Gospodina preobrazi naše siromašne riječi dobrih želja u plodonosne događaje milosti.

Upravo cijelu ovu godinu koja se polako približava svome kraju osobno shvaćam i razumijem kao vrijeme posebne milosti u službi koja mi je povjerena, a vršim je u ovim biskupijama.

Uz redovita slavlja, razne prigodne susrete, kao posebne trenutke milosti doživljam dva pastoralna pohoda koja sam imao u ovoj godini: pastoralni pohod Duvanjskom dekanatu u ožujku i pastoralni pohod Posuškom dekanatu u studenome. To mi je bila prigoda, kao biskupu i pastiru upoznati konkretne okolnosti i načine života i naših svećenika i naših vjernika. Drago mi je što sam mogao svjedočiti zauzetosti svećenika, ali uočiti i otvorenost i želju naših vjernika za povećani angažman u životu naših župnih zajednica. Braćo svećenici, na svima nama ostaje tu otvorenost i želju za angažmanom naših vjernika podržavati, razvijati i usmjeravati kako bi rađao dobrim plodovima i pridonosio većoj izgradnji biskupijskoga zajedništva.

Drugi trenutak milosti jest iskustvo Sinode o sinodalnosti. Rekao bih da je prvo poluvrijeme završeno i da se Sinoda nastavlja u listopadu sljedeće godine, ako Bog da.

Jedan od ciljeva Sinode jest učiti postajati „Crkva blizine“. „Stil Boga našega jest stil blizine, suosjećanja i nježnosti“, kaže papa Franjo. Stoga, Crkva treba biti blizu ljudima. Ona „preuzima na sebe slabosti i siromaštvo našega vremena, liječi rane i ozdravlja slomljena srca ljudi Božjom utjehom“.

Nije, dakle, potrebno „stvarati drugu, već drukčiju Crkvu“, kaže Papa. Takva Crkva je otvorena novosti koju Duh Božji želi predložiti kako bi je „oslobodio od svakog zatvaranja i prekinuo

lance koji je stežu i blokiraju, kako bi širila radost koja oslobađa“.

Upravo razmišljajući o otajstvu Božjega utjelovljenja razmišljamo o tom stilu našega Boga, koji je utjelovivši se u Isusu iz Nazareta htio cijelom čovječanstvu iskazati svoju blizinu, suosjećanje i nježnost. Želimo li biti slika Kristova i njegovi nasljedovatelju u ovome svijetu, pozvani smo usvajati njegov način života i pristupa drugima.

Posebne trenutke milosti u protekloj godini doživljam u svećeničkom i đakonskom ređenju. Gospodin nam na taj način pokazuje da će uvijek u narodu, među mladićima i djevojkama pronalaziti one, koji će, sami oduševljeni Njime, druge oduševljivati za njega.

Na nama je, koji smo već svećenici, redovnici i redovnice pružati dobar primjer vjernosti i autentičnosti u svojoj službi i zahvalnim srcem u molitvi otvarati prostore djelovanju Božjega Duha.

Trenutak milosti za jednu partikularnu Crkvu jest i biskupsko imenovanje jednoga njezina svećenika. I u ovoj prigodi uz čestitke želim još jednom zahvaliti mons. Željku Majiću na njegovu trideset petogodišnjem služenju u našim biskupijama. Neka Gospodin blagoslovi njegove korake i njegova djela u novoj službi u Banjolučkoj biskupiji.

Ne možemo u ovome trenutku ne misliti na sve one kojima smo poslani i koji trebaju biti u središtu naše pozornosti: na obitelji onih koji su ostali bez posla ili su potlačeni nepravednim poslom; na najsiromašnije ljude koji žive u neizvjesnosti današnjice i sutrašnjice, na stare, bolesne i nemoćne, na mlade koji intenzivno žive svoju vjeru i na one koji iskrenim srcem traže istinu – za sve njih molimo blizinu novorođenoga Spasitelja, koji donosi spasenje, utjehu i nadu.

U ovoj prigodi želim zahvaliti najprije svojim najbližim suradnicima ovdje u Biskupskom ordinarijatu, generalnom vikaru, kancelaru i tajniku, don Anti u Stocu i Trebinju kao i svim voditeljima naših biskupijskih ustanova i članovima naših biskupijskih vijeća na njihovoj otvorenosti, suradnji i pomoći u upravljanju ovim dijelom Božjega naroda u Mostarsko-duvanjskoj i Trebinjsko-mrkanskoj biskupiji.

Molim Boga koji je postao čovjekom za sve naše svećenike i đakone: s neizmjernom zahvalnošću molim mir i zdravlje, vjernost službi i sve-

tost života, punu radost u služenju Gospodinu, u punom zajedništvu s cijelom Crkvom.

Molim i za sve redovnike i redovnice, da u otajstvu Božjega utjelovljenja pronalaze snagu za služenje drugima velikodušnošću i ljubavlju.

Neka nam novorođeni Knez mira udijeli milost da možemo susretati Gospodina koji nam dolazi, da ovih dana svi zajedno doživimo lijepo

iskustvo žive vjere iz koje možemo crpiti duhovnu dobrobit koja nam je najpotrebnija.

Neka milost Božja postala čovjekom u Isusu Kristu svakome podari ono što naše siromašne riječi ne mogu razumjeti i izraziti.

Želim svima sretan Božić. Mir i svjetlo od Gospodina koji dolazi u susret svakome od nas pratili vas u novoj godini. Bog vas blagoslovio!

SLAVLJE SVETKOVINE GOSPODINOVA ROĐENJA – BOŽIĆA U MOSTARU

Mostarsko-duvanjski biskup i apostolski-upravitelj trebinjsko-mrkanski Petar Palić predvodio je u nedjelju, 24. prosinca misu polnoćku u mostarskoj katedrali Marije Majke Crkve.

Uz biskupa Palića na slavlju su sudjelovali imenovani banjolučki biskup mons. Željko Majić, generalni vikar mostarsko-duvanjske biskupije mons. dr. Nikola Menalo, katedralni župnik don Josip Galić, župni vikar don Branimir Bevanda, a posluživao je đakon i biskupov tajnik don Antonio Zirdum.

U propovijedi je biskup Palić rekao da se Božić događa „bili mi spremni ili ne, gorljivi ili ravnodušni, sretni ili žalosni. Bog se rodio, ušao u ljudsku povijest, ušao u tvoju i moju povijest. Od te svete, tihe noći više nitko neće moći govoriti protiv neprijateljske sudbine koja nas napušta u vrtlogu naših patnji ili vikati protiv bezosjećajnog i neprijateljskog boga, niti nagađati oko „nečega“ što je u temelju smisla života. Bog je došao objaviti nam se. Bog je došao darovati nam se.“

Govoreći o poruci prvoga čitanja i Izaijina proročanstva, biskup Palić je poručio da unatoč rođenju Isusa „Kneza mira“, unatoč brojnim svadama, ratovima, nesrećama i teškoćama u svijetu, ipak se Isusovim rođenjem dogodila promjena. Ljudi dopuštaju da ih dotakne i potakne taj naizgled bespomoćni Knez mira da prevladaju razmirice i pridonesu pomirenju u svijetu. Uvijek iznova pogled na Dijete u jaslama osvaja naša srca i otapa našu tvrdoću srca. Biskup je, također, kazao da Božić bez euharistijskoga slavlja i zajedništva ne ide. Tada Božić više ne bi bio Božić. Božić bez euharistije bio bi veoma prazna kulturnoška predstava. I zato slavimo Božić, zato se

okupljamo da zajedno podijelimo veliku radost ovoga velikoga svjetla.

Podsjetivši na činjenicu da se danas u svijetu na pet od sedam kontinenata događaju oružani sukobi, te da je i ove večeri strah od terorističkih napada ispunio i vjernike nekih europskih gradova, biskup Palić je naglasio da se slaveći Božić ne osvrćemo samo na prošli događaj rođenja Sina Božjega, nego gledamo naprijed u budućnost i čekamo da Bog dovrši ono što je započeo u Isusu Kristu. Isusovo rođenje početak je nove ere, ali još nije dovršetak Božjih planova.

Biskup Palić je vjernike posebno pozvao da se ohrabreni događajem Božjega utjelovljenja u Isusu iz Nazareta odupru „prorocima nesreće“ koji žele zatamniti ovo betlehemske svjetlo koje nam daruje snagu i podržava nadu. Ti „proroci nesreće“ u današnje vrijeme su svi oni koji u sadašnjim okolnostima i događajima prepoznaju samo pustoš i blizinu kraja svijeta, a ne prepoznaju Boga na djelu, posađenu klicu i rast njegova Kraljevstva i snagu Božje milosti. Nažalost, tih „proroka nesreće“ ima i među svećenicima i redovnicima danas. Otvorite internetske portale ili pogledajte govore i nastupe pojedinaca. Koristi od ulijevanja straha, uvođenja drugih u zabludu i pretjeranih analiza nema. Potrebno nam je obraćenje srca – svima, naglasio je biskup Palić.

„Mesijino rođenje samo je jedna etapa povijesnoga hoda prema svojoj punini. Ali, ako je Mesija rođen, onda postoji nada za sve. Rođenje Djeteta Mesije je znak da Božji plan ide dalje, da unatoč nemirima povijesti raste Kraljevstvo, da tama nema više nikakvu mogućnost pobjede. Mesija koji je rođen ponovno budi nadu, ponovno uzdiže našu volju da se ne predamo, da

se ne mirimo s tamom i da se Božjim oružjem i Njegovom moći borimo protiv tame. Dionici smo njegove moći uvijek kad se učinimo malenima, kad se stavimo u službu Bogu i svojim bližnjima“, poručio je biskup Palić poželjevši da „Betlehemskom djetetu otvorimo svoja srca i dopustimo da nas zahvati to svjetlo Betlehemske štalice. Ne bojmo se. Bog više daje, nego što mi mislimo da uzima!“

Misno slavlje u ispunjenoj mostarskoj katedrali animirao je mješoviti katedralni zbor „Marija“ pod ravnanjem mo. don Dragana Filipovića i uz pratnju Tamburaškog orkestra Mostar. Na misi polnočki bili su nazočni, kao i svake godine, predstavnici Srpske pravoslavne Crkve iguman manastira Žitomislići otac Danilo Pavlović i paroh mostarski otac Duško Kojić.

Božićnu misu u ponedjeljak, 25. prosinca u mostarskoj katedrali slavio je, također, mostarsko-duvanjski biskup Petar Palić, uz sudjelovanje generalnog vikara mons. dr. Nikole Menala, katedralnog župnika don Josipa Galića, župnog vikara don Branimira Bevandu i đakona i biskupova tajnika don Antonia Zirduma.

Govoreći o Ivanovu evanđelju, biskup Palić je rekao kako nam Ivan pokazuje da stvaranje nije

događaj iz prošlosti, već stalni život Boga sa svojim narodom. Ovo Evanđelje uzdiže događaj o Kristovom rođenju na razinu simbola i razmatra teološko značenje Božjega utjelovljenja u Isusu.

To je za nas istina Božića. To je također božićna istina i za onu osobu koja živi u mome susjedstvu, za one koje volimo, za one koji su slični nama i one koji su drugačiji, za stranca i za naše neprijatelje. „I Riječ je tijelom postala i nastanila se među nama.“

Govoreći o paradoksu da svjetlo svijetli, da Bog dolazi, da se rađa i danas, a mi ga ne želimo, biskup Palić je poručio da i u takvoj stvarnosti Bog ostvaruje svoj plan i još jasnije vidimo pobjedničku moć milosti. Jer, unatoč svemu, „Bog je tako ljubio svijet, taj svijet negostoljubiv i neprijateljski, da je dao svoga Sina jedinorođenca“. Iako je svjetlost bila prisiljena suočiti se s negativnom moći tame, tama je nije pobijedila.

Istina, „svjetlo u tami svijetli“. I ovo naše slavlje Božića možda je u ovom negostoljubivom i neprijateljskom svijetu mali, ali je veoma učinkoviti znak pobjede svjetla u tami.

Poželio je da sve nas „obasja Svjetlo koje je Krist i da mir Djeteta Krista zahvati srca svih nas ovoga Božića.“

PROSLAVA ŽUPNE SVETKOVINE I PODJELA SLUŽBI BOGOSLOVIMA

Mostarsko-duvanjski biskup i apostolski upravitelj trebinjsko-mrkanski Petar Palić je za vrijeme euharistijskoga slavlja, 27. prosinca, na svetkovinu župnog zaštitnika sv. Ivana u crkvi sv. Ivana, apostola i evanđelista u Mostaru primio trojicu kandidata za sveti red za Mostarsko-duvanjsku biskupiju, jednog kandidata za Trebinjsko-mrkansku biskupiju te postavio u službu čitača lektora jednog bogoslova Mostarsko-duvanjske biskupije.

U koncelebraciji s biskupom su sudjelovali generalni vikar mons. dr. Nikola Menalo, povjerenik za duhovna zvanja i kancelar don Stipe Gale, župnik župe sv. Ivana don Ivan Turudić, te svećenici iz mostarskih župa kao i župnici župa odakle dolaze bogoslovi koji su primili službe i primljeni među kandidate za sveti red.

U svojoj homiliji biskup Palić je na početku podsjetio sve da nakon Božića slavimo tri uzastopna blagdane: svetog Stjepana, đakona i prvomučenika, koji svojom smrću daje svjedočanstvo za Krista pred ljudima i gubi život. „Ovo sučeljavanje života i smrti poziva nas da potpunije uđemo u dubinu otajstva Božića. Spasitelj koji je rođen na svijetu na Božić, očitujući vječni život svim ljudima, jedinorođeni je Sin Božji koji će spasiti čovječanstvo svojevremeno smrću na križu. Slavimo Spasiteljev život uvijek svjesni njegove otkupiteljske smrti“, rekao je biskup Palić.

Na spomendan Nevine dječice opet je naša pozornost usmjerena prema mučeništvu, brojnoj nevinoj djeci ubijenoj okrutnom Herodovom rukom. On ubija te male jer njega samog ubija strah u srcu zbog rođenja Mesije. Ta djeca još nisu mo-

gla govoriti, ali su poput Stjepana divno ispovijedala Krista.

Jedan od razloga zašto unutar božićne osmine, obilježene mučeništvom, slavimo blagdan sv. Ivana, ljubljenoga učenika, je sama činjenica utjelovljenja: sam Život koji se pojavljuje u ljudskom obliku.

Ivan nam svojim riječima objavljuje da je Bog postao čovjekom kako bismo mi imali život vječni. Vječni Sin Očev postao je tijelom kako bi ga ljudske ruke mogle dotaknuti, ljudske oči gledale. Tako se očitovao Život koji je naviještao ljubljeni apostol. Ne riječju, niti idejom, nego spajanjem duhovnog i materijalnog, božanstva i čovječtva Isusa Krista, pravoga Boga i pravoga Čovjeka, naglasio je biskup Palić.

Govoreći o situaciju u kojoj su našli prvi kršćani sredinom prvoga stoljeća, biskup Palić je kazao da su se u to vrijeme kršćani osjetili razočaranima, čemu je pridonijela i situacija progona kršćana.

Nekima koji su vidjeli Isusa bilo je dovoljno teško ustrajati. Mnogi od onih koji ga nisu vidjeli propitkivali bi sebe. Jesu li apostoli bili stvarni? Je li njihova priča bila istinita? I ako jest, gdje je to novo doba za koje se kaže da ga je Isus uveo? Zašto su im životne okolnosti postajale sve gore umjesto bolje? Sumnje su počele nagrizati njihovo srce. Trebalo je zapisati iskaze očevidaca.

Ivan započinje svoju poslanicu, koja potiče njegove suvremenike kršćane da čvrsto stoje u ljubavi Kristovoj, napominjući da je bio očevidac kako je ta ljubav izgledala kad je vidio Isusa kako je pokazuje.

Ivan ih podsjeća na Isusa, na njegovu službu i na njegovu žrtvu i na njegova obećanja, te ih potiče da ustraju u vjeri, nadi i ljubavi. Ivan u svojim spisima uvijek iznova potiče kršćane da ostanu čvrsti u Isusu i da pobijede, zanimljivo, ne tako što će na mržnju odgovoriti mržnjom ili na nasilje nasiljem, već da ostanu čvrsti u svojoj patnji i svom progonu. Kao što je Isus pobijedio grijeh i smrt prolijevanjem svoje krvi, tako će Crkva pobijediti odbacivanjem, patnjom, progonstvom, pa čak i mučeništvom. Mnogi su htjeli odustati. Ali Ivan ih podsjeća, a podsjeća i nas, da Božje kraljevstvo tako funkcionira. Tako je Isus pobijedio i tako će pobijediti i Crkva, kazao je biskup.

Obraćajući se kandidatima za primanje službi, biskup Palić je naglasio da je Božja riječ upućena

u prvom redu svećenicima i bogoslovima, čiji život treba biti znak i poziv da žive od Božje riječi.

„Jedna od vaših zadaća će biti da najprije sami živite od Riječi koju naviještate, a zatim da i drugima naviještate tu Riječ, koja donosi život. I pozvani ste za tu Riječ svjedočiti. Vaša želja nasljedovati Isusa mnogima je u današnjem vremenu izazov. Moći ćete odgovoriti na taj izazov jedino ako budete znali dati pravi odgovor na pitanje, koje je bilo upućeno i Mariji Magdaleni: Koga tražiš? Koga tražimo i gdje ga tražimo?

Nećete ga moći naći i ići za Njim, nećemo ga moći pronaći, ako ne poravnamo brežuljke svoje oholosti, ispunimo svoje nedostatke i ne osposobimo srce da ljubi i služi.

Isusa Krista, rođenog u štalici, rassetog na križu i uskrsnulog od mrtvih moguće je danas pronaći u Njegovoj Riječi koju slušamo, sakramentima Crkve koje slavimo i u licu brata i sestre kojima će vas Crkva poslati služiti.

Kad sami budemo oduševljeni osobom Isusa Krista, zahvaćeni snagom Njegova Duha moći ćemo drugima ushićeno reći: Živ je! I mi vam za Njega svjedočimo!

I ne bojte se! Novorođeni i Uskrsnuli Gospodin Isus ide pred vama. On živi u svojoj Crkvi i on je s nama u sve dane do svršetka svijeta snagom svoga Duha kojega je izlio na nas“, naglasio je biskup Palić.

Sve nazočne vjernike je pozvao da mole za bogoslove i nova duhovna zvanja, i za obraćenje, promjenu života kako bismo svi stigli do svetosti.

Nakon homilije uslijedio je obred podjele službi. Najprije su među kandidate za svete redove primljeni bogoslovi: Stipe Gabrić iz župe Kruševo, Marko Pavlović i Dario Soldo iz župe Blagaj-Buna, te za Trebinjsko-mrkansku biskupiju Stjepan Puljić iz župe Rotimlja.

Služba lektorata podijeljena je bogoslovu Tomislavu Čarapini iz župe Potoci – Bijelo Polje.

Na kraju misnoga slavlja biskupu i svima nazočnima zahvalio je župnik don Ivan Turudić, uputivši bogoslovima čestitku i podsjetivši nazočne da je ove godine trideseta obljetnica župe, koju je 1993. godine utemeljio biskup Pavao Žanić.

Pjevanje na euharistijskom slavlju animirao je župni zbor pod ravnanjem Marije Bevanda, a služivali su bogoslovi i ministranti iz župe, kao i đakoni Luka Cvitanović i Mato Puljić.

USNUŠE U NADI USKRSNUĆA

† FRA FILIP SUČIĆ

Rođen je 2. lipnja 1945. u Rošku Polju, od roditelja Ante i Kate r. Radoš. U rodnom selu završio je pučku školu i u Tomislavgradu, a srednju u Zadru, Splitu i Dubrovniku. Bogoslovni studij završio je u Sarajevu, Königsteinu, Njemačka i Freiburgu, Njemačka. Franjevački habit obukao je na Humcu 14. srpnja 1967., a vječne zavjete položio je na La Verni 17. rujna 1971. Redove đakonata i svećeništva podijelio mu je biskup Adolf Kindermann u Königsteinu 16. travnja i 29. lipnja 1972. U Hercegovini je djelovao kao odgojitelj bogoslova na Humcu, drugi i potom prvi meštar novaka Pet godina je samostanski i župni vikar u Tomislavgradu, a potom odlazi u misije u DR Kongo. Došao je u Kongo 1983. i ostao do 2017. – dakle 35 godina. Djelovao je kao kapelan, župnik, tajnik i ekonom biskupije Kamina te pokrajinski gvardijan zajednice bijelih franjevaca u Katangi. Utemeljio je misiju Kikunki 1992. K tome fra

Filip 1994. god. nasljeđuje fra Blagu Brkića u projektu prevođenja i izrade potrebnih knjiga na kiluba jezik. Priredio je katekizam, časoslov, nedjeljni misal za narod (A, B, C), sakramentar, Rimski pontifikal, molitvenik, Sveti tjedan, molitve nedjeljom bez svećenika i dr. God. 2017. vratio se iz Konga, te je raspoređen za kapelana u župi sv. Petra i Pavla u Mostaru, kao i za arhivara Provincije, a po smrti fra Mate Dragićevića (veljača 2019.) i za privremenog ekonoma Provincije (do listopada 2019.).

Premинуo je u samostanu u Mostaru ujutro 19. studenog 2023. u 79. godini života, 57. godini redovništva i 52. godini svećeništva.

Sv. misa zadušnica slavljenja je u crkvi sv. Petra i Pavla u Mostaru u ponedjeljak 20. studenoga 2023., u 12:00 sati, a potom sprovodni obredi te misa zadušnica u Tomislavgradu i ukop na groblju Karaula u 15:00 sati.

Pokoj vječni daruj mu Gospodine!

† FRA VINKO KUREVIJA

Rođen je u Tubolji, župa Tomislavgrad, 21. listopada 1964. Osnovnu je školu završio u Tomislavgradu, a srednju je započeo u Tomislavgradu i nastavio u Franjevačkoj klasičnoj gimnaziji u Visokom. Bogoslovni studij završio je na Franjevačkoj teologiji u Sarajevu i u Fuldi, Njemačka. U franjevački novicijat stupio je na Humcu 15. srpnja 1983., a svećane zavjete položio je također na Humcu 17. rujna 1989. Za đakona je zaređen u Mostaru 29. lipnja 1990., a za svećenika u Fuldi 23. lipnja 1991. Pastoralno je djelovao kao župni vikar na Širokom Brijegu (1991.-1994.), potom u Čapljini (1994.-1996.), pa opet na Širokom

Brijegu (1996.-2000.). Potom je godinu dana kapelan u Rošku Polju (2000./01.), pa župnik na istome mjestu (2001.-2005.). Od 2005. do 2010. je župnik u Tomislavgradu, a od 2010. do 2022. u Seonici. Tu je počeo pobolijevati te je 2022. premješten u samostan u Tomislavgrad, gdje je preminuo 20. studenog 2023., u 60. godini života, 41. godini redovništva i 33. godini svećeništva. Sv. misa zadušnica slavljenja je u crkvi sv. Nikole Tavelića u Tomislavgradu u utorak 21. studenoga 2023., u 14:00 sati, a potom sprovodni obredi i ukop na groblju Karaula.

Pokoj vječni daruj mu Gospodine!

BISKUPOVA KRATKA KRONIKA

1. srpnja do 31. prosinca 2023.

SRPANJ

Subota, 1. srpnja

Slavlje svete Potvrde u župi Posuški Gradac.

Srijeda, 5. srpnja

U zajedništvu s biskupima BK BiH susreo se s profesorima Katoličkog bogoslovnog fakulteta Univerziteta u Sarajevu i odgojiteljima bogoslovne zajednice u prostorijama Vrhbosanskog bogoslovnog sjemeništa.

Četvrtak, 6. srpnja

Predvodio misu i propovijedao na proslavi *Zlatne mise* mons. Ivana Vukšića, don Ivica Puljića, don Drage Bevande i don Stipe Ivančića.

Petak, 7. srpnja

Predsjedao sjednicom Upravnog odbora Caritasa BiH.

Predsjedao Skupštinom Caritasa biskupije Mostar-Duvno i Trebinje-Mrkan.

Utorak, 11. srpnja

Susreo se odvjetnicima gosp. Darkom Paponjom i Markom Rozićem oko rješavanja pitanja vlasništva nad župnim zemljištem u Međugorju.

Srijeda, 12. srpnja

U Drinovicima u sklopu euharistijskoga slavlja uputio homiliju na proslavi svećeničkih jubileja umirovljenog svećenika Dubrovačke biskupije don Slavka Grubišića i svećenika Družbe Isusove o. Jerka Šimića.

Četvrtak, 13. srpnja – Petak 15. srpnja

U Banjoj Luci sudjelovao na 87. redovitom zasjedanju Biskupske konferencije Bosne i Hercegovine.

Petak, 15. srpnja

Na proslavi dijamantne mise fra Benedikta Vujice u crkvi sv. Ante Padovanskoga u Beogradu uputio prigodnu homiliju.

Srijeda 19. srpnja

Susreo se s fra Karlom Lovrićem

Četvrtak 20. srpnja

Predvodio proslavu sv. Ilije u Karmelu sv. Ilije na Buškom jezeru.

U večernjim satima predvodio euharistijsko slavlje i blagoslovio novi oltar i obnovljenu crkvu u Drežnici.

Petak, 21. srpnja

Susreo se s dr. Davorom Pranjićem, potpredsjednikom Republike Srpske.

Nedjelja, 23. srpnja

Predvodio euharistijsko slavlje i sudjelovao na manifestaciji „Dužijanca“ upriličenoj u Mostaru.

Nedjelja, 23. srpnja – petak, 28. srpnja

Predvodio permanentnu izobrazbu za redovnice Družbe „Kćeri Milosrđa“ na Prižbi.

Subota, 29. srpnja

Slavio euharistiju na *Mladifestu* u Međugorju.

Nedjelja, 30. srpnja

Sudjelovao na Obiteljskom danu na Kupresu.

Ponedjeljak, 31. srpnja

Susreo se s bogoslovom Stipom Gabrićem.

KOLOVOZ

Utorak, 1. kolovoza

Susreo se s fra Petrom Krasićem.

Srijeda, 9. kolovoza

Susreo se s preč. Matijom Pavlakovićem, rektorom Međubiskupijskog sjemeništa u Zagrebu.

Susreo se s don Josipom Galićem, katedralnim župnikom.

Susreo se s don Vjekom Šaravanjom.

Petak 11. kolovoza

U katedrali Marije Majke Crkve u Mostaru predvodio euharistijsko slavlje u kojem je pet sestara položilo doživotne zavjete.

Nedjelja, 13. kolovoza

U župi Šujica, na brdu Rajkovača predsjedao je euharistijskim slavljem tijekom kojega je blagoslovljen oltar u kapelici sv. Jeronima.

Ponedjeljak, 14. kolovoza

Uoči svetkovine Uznesenja BDM slavio Misu bdijenja na trgu ispred mostarske katedrale.

Utorak, 15. kolovoza

Slavio u prijepodnevnim satima euharistiju u župi Nevesinje.

Navečer slavio je euharistiju u katedrali Marije Majke Crkve u Mostaru.

Petak, 18. kolovoza

Susreo se sa Stjepanom Puljićem.

Utorak, 22. kolovoza

Susreo se s don Josipom Radošom, župnikom u Raskrižju.

Susreo se s don Josipom Beljanom, umirovljenim svećenikom u Zagrebu.

Susreo se s bogoslovima koji su završili bogoslovsku formaciju – kandidati za primanje sv. reda đakonata.

Četvrtak, 24. kolovoza

Susreo se s vjernicima – čitateljima katoličkih novina „Sonntagsblatt für Steiermark“ koji su za svoje ovogodišnje putovanje izabrali zemlje „Zapadnog Balkana“.

Susreo se s mons. Ivanom Kovačem, podtajnikom Dikasterija za biskupe.

Ponedjeljak, 28. kolovoza

Susreo se sa ovogodišnjim župnicima-mentorima za đakonski pastoralni praktikum.

Susreo se s don Tomislavom Rajičem, župnim upraviteljem u Domanovićima.

Susreo se s prof. Antunom Tamarutom koji je predvodio duhovne vježbe za svećenike.

Utorak, 29. kolovoza

Blagoslovio novu dvoranu u sklopu budućeg pastoralnog centra u naselju Ivanica, koje pripada katedralnoj župi u Trebinju.

Srijeda, 30. kolovoza

Susreo se s Lidijom Slišковиć.

Četvrtak, 31. kolovoza

U duhovno-obrazovnom centru „Emaus“ u Potocima predvodio euharistijsko slavlje – završetak duhovnih vježbi za svećenike.

RUJAN

Petak, 1. rujna

Susreo se s arhitektima oko radova na zamjeni svjetlarnika na krovu katedrale.

Petak, 8. rujna

Predvodio euharistijsko slavlje u svetištu Majke Božje Letničke u Letnici na Kosovu.

Srijeda, 13. rujna – četvrtak 14. rujna

Sudjelovao na 27. međunarodnom kongresu u organizaciji Renovabisa u Münchenu i na euharistijskom slavlju uputio prigodnu homiliju.

Ponedjeljak, 18. rujna

Sudjelovao na sjednici Stalnog vijeća BK BiH u Sarajevu.

Utorak, 19. rujna

Susreo se s vladikom Dimitrijem.

Srijeda, 20. rujna

Sudjelovao na skupštini dijecezanskih i redovničkih svećenika Mostarsko-duvanjske i Trebinjsko-mrkanske biskupije u duhovno-pastoralnom centru „Emaus“ u Bijelom Polju kod Mostara.

Susreo se s Mihaelom Drmićem i Mirkom Raićem, kandidatima za bogosloviju.

Četvrtak, 21. rujna

Susreo se s članovima EUFOR-a.

Predvodio euharistijsko slavlje na patron u župi sv. Mateja u Mostaru.

Petak, 22. rujna

Susreo se s don Vinkom Puljićem, župnikom u Gabeli i Gorici-Struge.

Susreo se s don Markom Štalamom, župnikom u Kruševu.

Sudjelovao na predstavljanju zbornika radova *Trebinjsko-mrkanska biskupija*.

Subota, 23. rujna

Susreo se sa sjemeništarcima i bogoslovima.

Sudjelovao na večeri u hotelu „Eden“ s patrijarhom SPC-a gosp. Porfirijem i drugim episkopima.

Nedjelja, 24. rujna

Sudjelovao na euharistijskom slavlju u trebinjskoj katedrali koje je predvodio mons. Tomo Vukšić, nadbiskup i metropolit vrhbosanki tijekom kojega je proslavljen Dan

Trebinjsko-mrkanske biskupije i obilježeni 57. svjetski dan društvenih komunikacija u BiH.

Četvrtak, 28. rujna

Susreo se s don Nikšom Pavlovićem, župnim vikarom u Gradini.

Slavio euharistiju i posvetu župne crkve u Drinovcima.

Petak, 29. rujna

Sudjelovao na proslavi sv. Mihovila u Šibeniku.

LISTOPAD

Ponedjeljak, 2. listopada

Sudjelovao na proslavi sv. Stjepana I., zaštitnika Hvarske biskupije i grada Hvara.

Srijeda, 4. listopada

Sudjelovao na sprovodu umirovljenog hvarskog biskupa Slobodana Štambuka.

Četvrtak, 5. listopada – Srijeda, 18. listopada

Sudjelovao na Sinodi u Rimu.

Četvrtak, 19. listopada

Posjetio Studentski centar Sveučilišta u Mostaru.

Sudjelovao na tribina pokreta mladih „MI VIDIMO“.

Petak, 20. listopada

Susreo se s kandidatima za primanje sv. reda đakonata – ispovijest vjere i prisega vjernosti.

Subota, 21. listopada

Đakonsko ređenje sedmorice bogoslova za đakone u mostarskoj katedrali.

STUDENI

Utorak, 24. listopada – Petak, 3. studenog

Boravio u SAD-u u Chicagu i 29. listopada za đakona zaređio fra Vinka Bačka.

Subota, 4. studenog

Susreo se s don Antom Čarapinom, župnikom u Grljevićima.

Nedjelja, 5. studenog

Sveta misa i blagoslov temelja pastoralnog centra u Bobanovu.

Sudjelovao na euharistijskom slavlju u Sarajevu u povodu početka redovitog zasjedanja BK.

Ponedjeljak, 6. studenog – 7. studenog

88. redovito zasjedanje Biskupske konferencije Bosne i Hercegovine u Sarajevu.

Srijeda, 8. studenog

Susreo se s odvjetnikom Slavenom Bevandom.

Sudjelovao na tribini u Domu sv. Ante na Humcu.

Četvrtak, 9. studenog

U duhovno-obrazovnom centru „Emaus“ u Potocima predvodio euharistijsko slavlje na završetku duhovnih vježbi za svećenike.

Petak, 10. studenog – Subota, 11. studenog

Sudjelovao na Znanstvenom skupu „Protector Croatiae“ u Nacionalnom svetištu sv. Josipa u Karlovcu.

Subota, 11. studenog

Sudjelovao na biskupskom ređenju subotičkog biskupa mons. Ferenza Fazekasa.

Ponedjeljak, 13. studenog

Predsjedao sjednicama Prezbiterskog vijeća i Zbora savjetnika.

Utorak, 14. studenog

Predsjedao sjednicom zbora dekana.

Susreo se s don Ivanom Aničićem.

Susreo se s don Antonijem Čuturom.

Srijeda, 15. studenog

Predvodio euharistijsko slavlje i sudjelovao na obilježavanju Dan TKIM-a.

Četvrtak, 16. studenog

Održao predavanje o Sinodi na zasjedanju Zbora svećenika Beogradske nadbiskupije.

Ponedjeljak, 20. studenog

Započeo kanonski pohod župama Posušskog dekanata.

Pohodio župu Vir.

Utorak, 21. studenog

Pohodio župe Zagorje i Vinjani.

Srijeda, 22. studenoga – četvrtak, 23. studenoga

Pohodio župu Posušje.

Petak, 24. studenog

Pohodio župu Posuški Gradac.

Subota, 25. studenog

Pohodio župu Rakitno.

Nedjelja, 26. studenog

Pohodio župu Sutina i predvodio euharistijsko slavlje na završetku kanonskoga pohoda Posuškom dekanatu.

Predvodio euharistijsko slavlje u samostanu sestara u Potocima u povodu stote obljetnice ustanovljenja novicijata sestara franjevki u Hercegovini.

Ponedjeljak, 27. studenog

Susreo se s predsjednikom Vlade ZHŽ dr. Ivanom Vukadinom i fra Božom Milićem, gvardijanom samostana u Tomislavgradu.

Sudjelovao na snimanju emisije „Zdravlje na prvom mjestu“ RTV HB

Utorak, 28. studenog

Susreo se sa s. Frankom Bagarić, provincijalnom poglavaricom sestara Školskih sestara franjevki.

Srijeda, 29. studenog

Sudjelovao na skupštini Svećeničke Uzajamnosti i predvodio euharistijsko slavlje.

Četvrtak, 30. studenog

Imao predavanje u sklopu Đakonske pastoralne godine u Sarajevu.

PROSINAC

Petak, 1. prosinca

Susreo se s Markom Karačićem iz udruge „Otac“

Susreo se sa Željkom Bušićem i članovima udruge „Kairos“

Susreo se s gosp. Danijelom Groznicom.

Subota, 2. prosinca

Slavio misu u povodu 50. obljetnice izgradnje crkve sv. Nikole Tavelića u Donjem Velikom Ograđeniku.

Nedjelja, 3. prosinca

Pohod župi Domanovići, predvodio misno slavlje u župnoj crkvi i u dvjema filijalama.

Petak, 8. prosinca

Objava imenovanja banjolučkim biskupom don Željka Majića, ravnatelja Caritasa.

Utorak, 12. prosinca

Susreo se s ravnateljem SKB Mostar dr. Antom Kvesićem.

Petak, 15. prosinca – subota, 16. prosinca

Predvodio adventsku duhovnu obnovu u Vrhbosanskom bogoslovnom sjemeništu u Sarajevu.

Ponedjeljak, 18. prosinca

Misa zornica: sv. Toma

Utorak, 19. prosinca

Misa zornica: sv. Matej

Božićni prijam

Srijeda, 20. prosinca

Misa zornica: Sv. Marko i Luka

Susreo se s don Michaelom Capassom.

Susreo se s mons. Aldom Cavallijem, vizitatorom i pastoralnim osobljem župe Međugorje.

Četvrtak, 21. prosinca

Misa zornica: sv. Ivan

Blagoslovio novi odjel pedijatrije SKB Mostar.

Slavio misu u „Emausu“ za donatore Caritasa.

Petak, 22. prosinca

Misa zornica: sv. Petar i Pavao

Snimanje božićne čestitke.

Susreo se s gradonačelnikom gosp. Mariom Kordićem.

Posjetio dječji vrtić sv. Josip.

Subota, 23. prosinca

Misa zornica: katedrala

Susreo se s provincijalom fra Jozom Grbešom.

Nedjelja, 24. prosinca

Slavio Misu polnočku u katedrali.

Ponedjeljak, 25. prosinca

Slavio Božićnu misu u katedrali.

Srijeda, 27. prosinca

Slavio misu u župi sv. Ivana i pod misom podijelio službe bogoslovima.

Petak, 29. prosinca

Sastanak o crkvi Kristova uskrsnuća.

